069
S 83

A MOSONYMEGYEI

TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI EGYLET

EMLÉKKÖNYVE

1882—1898

A HONFOGLALÁS EZREDÉVES ÜNNEPÉLYÉNEK EMLÉKÉRE.

ÍRTA

TÁPIO-SÁPI Dr SÖTÉR ÁGOST.

MAGYAR-ÓVÁR, 1898.

CZÉH SÁNDOR-FÉLE KÖNYVNYOMDA.

(CZÉH LAJOS.)

069
S 83

A MOSONYMEGYEI TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI EGYLET EMLÉKKÖNYVE

1882—1898

A HONFOGLALÁS EZREDÉVES ÜNNEPÉLYÉNEK EMLÉKÉRE.

IRTA

TÁPIÓ-SÁPI Dr SŐTÉR ÁGOST.

MAGYAR-ÓVÁR, 1898.

CZÉH SÁNDOR-FÉLE KÖNYVNYOMDA.

(CZÉH LAJOS.)

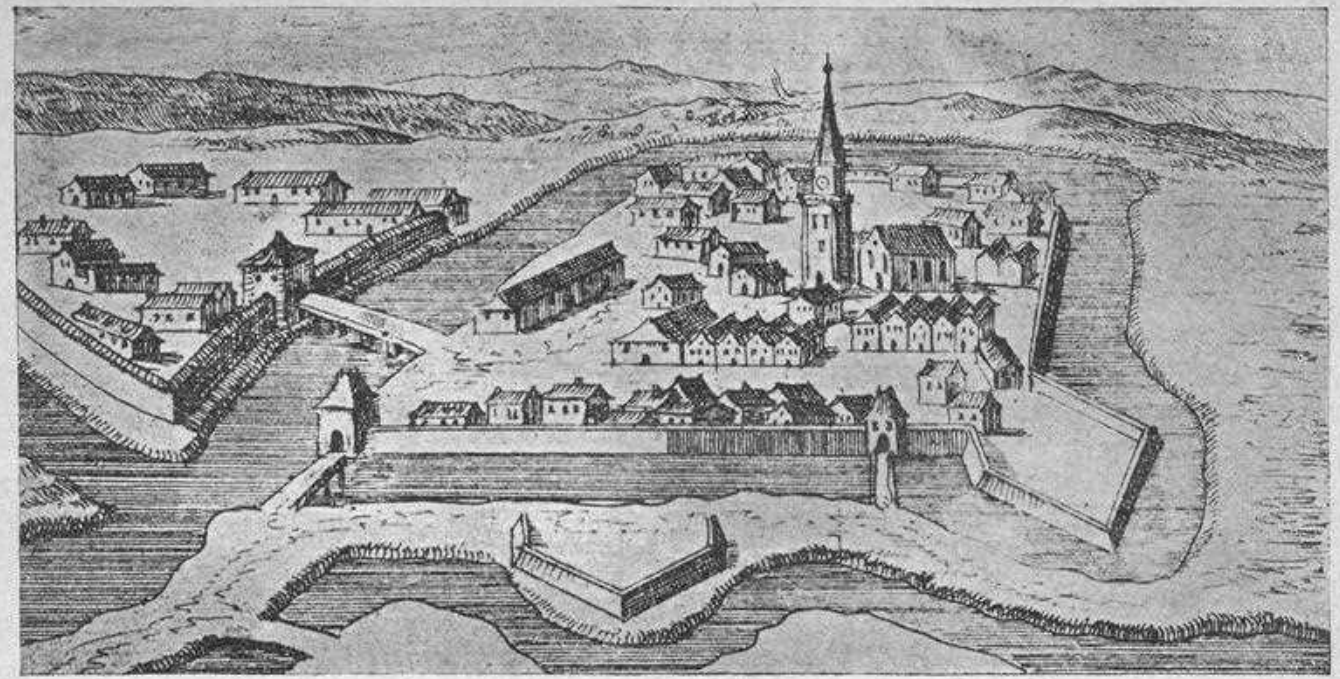

MAGYAR-ÓVÁR.

„Das Ehemals gedrückte stb. Königreich Ungarn stb.“ czimü, Lipcsében Nieglnél 1688-ban megjelent müböl.

A M.-ÓVÁRI VÁRKAPU ALATTI RÓMAI FELIRATOK.

LE< · XIIIIG · MV
7 P FANNI
MAXSIMI

Leg(io) XIIII g(emina) M(artia) V(ictrix)
(centuria) P(ublii) Fanni
Maximi

i o m et

IVNONIREGINAEM
NERVAE CE˜T˜ER/SQVE
DIISDEABVSQ//⊢ ⅃O
LEG/IIIIGFIA/I//''

[i(ovi) o(ptimo) m(aximo) et]
Junoni reginae Mi-
nervae ceter[i]sque
diis deabusq[ue] . . . o
leg(io) [X] IIII g(emina fia . . . . .

ELŐSZÓ.

A „Mosonymegyei történelmi és régészeti egylet" igazgató-választmányának 1896. évi január 17-én 113. sz. a. kelt határozata által azon megtisztelő megbizatást nyertem, hogy a honfoglalás ezredéves ünnepélyének emlékére az egyleti működést, annak ásatásait és leleteit feltüntető emlékkönyvet irjak.

Ezen megbizásból folyó kötelességet teljesitek tehát, midőn az egylet multja, jelene és jövőjére kiterjeszkedve, alakitásának, tevékenységének és fejlődésének, személyi és vagyoni viszonyainak, ásatásainak és gyüjteményeinek hű képét nyujtani törekszem.

Nehéz volt feladatom, mert saját személyemmel is foglalkoznom kell, ami a szerénytelenség vádját vonhatja maga után, azonban az az egylet életével annyira összeforrott, hogy mellőzése lehetetlenné vált.

Az emlékkönyv csak most volt sajtó alá bocsátható, mert az ahhoz szükségelt rajzok dúczainak egy része a Nemzeti Muzeum igazgatósága által csakis f. év május havában adatott rendelkezésemre.

M.-Óvár, 1898 junius hó 15-én.

Dr Sőtér Ágost.

ELSŐ RÉSZ.

I. AZ EGYLET ALAKULÁSA.

Minden nagyobb eszme megtestesülése azzal foglalkozó egyének közötti eszmecsere és egy bizonyos czél felé való törekvésnek lévén kifolyása, a „*Mosonymegyei történelmi és régészeti egylet*“ is lételét annak köszönheti, hogy a vármegyének történelem és régészet iránt érdeklödö néhány egyénisége társalgás közben azon térre is eljutva, a vármegyének történelmi és régészeti multját fejtegetve, mélyen érezte annak szükségét, hogy az kutatások útján földeríttessék és az esetleg feltalálható régészeti leletek az utókor részére megmentessenek, ami azonban egyesek erejét túlhaladván, egy egyesület alakitásának eszméje vettetett föl, amely hivatva lenne a fent jelzett feladatot teljesiteni.

Kezdeményezésre vállalkozni azonban senkisem volt hajlandó, mindenki jól ismervén azon akadályokat, melyekkel megküzdeni kellend, míg 1882. évi augusztus hó 1-jén Deininger Imre, m.-óvári gazd. akad. tanár, Ivánfi (Jancsik) Ede, kegyesrendi gimn. tanár kiséretében dr Sötér Ágost, m.-óvári ügyvédet, akiröl tudták, hogy történelmi tanulmányok és kutatásokkal foglalkozik, fölkeresvén, öt, mint a vármegye szülöttjét, ki annak területét legjobban ismeri és társadalmi állásánál fogva is legtöbbet lendíthet az ügyön, a közügy iránti polgári kötelességre való utalással, reá bízták, hogy az egylet megalakitása ügyének élére álljon, ki ezen feladatra vállalkozott is, azon föltétel alatt, hogy ténykedése csakis azon időig vétessék igénybe, míg az egylet alapszabályai megerösíttetvén, az végleg megalakulva leend.

Az elöadottak folyományaként egy 1882. évi augusztus hó 5-én kelt, Deininger Imre akad. tanár, Ivánfi Ede k. r.

tanár, Major Pál kir. tanácsos, dr Sötér Ágost ügyvéd és Steiner Márton apát-plébános aláirásával ellátott, a vármegye összes községeibe szétküldött és kifüggesztett hirdetmény útján, az ügy iránt érdeklődök M.-Óvárott, a vármegyei székház nagy termében, 1882. évi szeptember hó 2-án délelött 9 órakor tartandó alakuló közgyülésre lettek meghiva.

Mily csekély volt az érdeklödés, mutatja azon tény, hogy ezen alakuló ülésre csakis hét egyén, névszerint Ivánfi Ede, Mamuliti Mihály magánzó, Mándy Gyula megyei I-sö aljegyzö, dr Nagy Kristóf megyei II-od aljegyzö, dr Sötér Ágost, Steiner Márton és Zechmeister József ügyvéd jelentek meg, s habár ily csekély mérvü érdeklödés mellett majdnem kétségtelennek látszott, hogy egy életképes egyletet alakitani nem lesz lehetséges, az elöterjesztett szabályrendelet tervezete megvitattatván és szövege megállapittatván, a többség az egyletet ideiglenesen megalakultnak jelenté ki, id. elnökké dr Sötér Ágostot, id. jegyzövé pedig dr Nagy Kristófot választván meg, az ideiglenes elnökséget az alapszabályok helybenhagyás végetti fölterjesztésére és az összes szervezési teendök eszközlésére kérte föl.

A nagymélt. m. kir. belügyminiszterium 58,808/1882 sz. a. kelt rendeletével a fölterjesztett alapszabályok módositását kivánván, ezen módositások az 1883. évi április hó 12-ére egybehivott közgyülésen már tizennégy tag részvétele mellett eszközöltettek, mely alkalommal Mosonyvármegye közönsége az egylet fölötti védnökség elvállalására, a vármegyei czimer használatának engedélyezésére, az egyletnek rendes évi segélybeni részesitésére és a vármegyeház valamelyik helyiségének használatra leendö átengedésére fölkéretett, s habár a vármegye állandó választmánya *„a hazafias törekvésü vállalatnak közmüvelödési kiváló jelentöségét“* hangoztatva, *„a kitüzött czél nagy fontosságánál fogva megfelelöleges mérvben méltánylandónak találván, az egylet érdekeinek minél hathatósb módon történendö elömozditását és ügyének a lehetöség határáig terjedöleges felkarolását“* ajánlotta, a vármegye közgyülése 1883. évi szeptember hó 29-én 210. k. ü. sz. alatt kelt határozata szerint a védnökséget elvállalta és örökös

alapitó tagnak belépett s a vármegye czimerének használatát megengedte ugyan, azonban a kért évi segélyt és helyiséget megtagadta, kijelentvén, hogy a helyiség iránti kérelem a tervbe vett új székház épitésénél fog figyelembe vétetni.

A módositott alapszabályok 1883. évi junius hó 5-én 32,787. sz. a. kelt helybenhagyási záradékkal ellátva leérkezvén, az 1883. évi október hó 6-án egybehivott közgyülésen, melyen tizenhárom egyleti tag vett részt, az egylet ideiglenes vezetősége az addig kifejtett tevékenységéröl leszámolván, az egylet megalakult, megválasztván az alapszabályok értelmében kilencz tagból álló igazgató-választmányát, ezek sorából pedig elnöknek dr Sötér Ágostot, ki azonban a megtiszteltetést megköszönve, kijelenté, hogy azt sokoldalu elfoglaltsága miatt, de még azon okból sem fogadhatja el, mert az elnöki tisztséggel járó, régi sírmezök ásatásának kötelezettségét nem teljesitheti, ásatásokat nem vezethet és ezekben részt nem vehet, mert embereklyékkel foglalkozni természetével olyannyira ellenkezik, hogy hullát vagy csontvázat még megtekinteni is képtelen, mely okból az életpályául választott orvosi pályára sem léphetett.

Ezen kijelentés daczára a közgyülés egyhangulag kimondván, hogy más elnököt nem választ, s ha a választás el nem fogadtatik, az ügyet egészen elejti, a megválasztott elnök, meghatva a tevékenységére és kötelességérzetére fektetett bizalom ily nagymérvü megnyilatkozásától, kijelenté, hogy ily körülmények között a megbizást elfogadni kénytelen és törekedni fog feladatának megfelelni, kikötötte azonban, hogy az egylet összes gyüjteményei a vármegye tulajdonát képezzék és ezáltal egy mosonyvármegyei muzeum alapja vettessék meg, mert magánczélokra szolgáló müködést kifejteni nem hajlandó, közczél szolgálatában azonban kötelességérzete határt nem ismerend.

A közgyülés ezek után alelnöknek Ivánfi Edét, titkárul dr Nagy Kristófot, pénztárnokul pedig Mamuliti Mihályt választván meg, az elnök föltételeit elfogadva, alapszabályait akként módositotta, hogy: az egylet tiszteletbeli elnöke mindenkor a vármegye időszerinti föispánja, hogy az egylet

összes gyüjteményei Mosonyvármegye elidegeníthetlen tulajdonát képezik, hogy az örökös alapitók által fizetendö 100 frt, az alapitók által fizetendö 50 frt alapitványok összege törzsvagyonként kezelendö, és csakis ezen törzsvagyon kamatai és a rendes tagok által fizetendö 3 frt évi tagsági díj legyen a folyó kiadásokra felhasználható; végre, hogy az igazgatóválasztmány nem kilencz, hanem tizenhét tagból álljon.

Az ekként módositott alapszabályok, amelyek alapján az egylet ma is müködik, s amelyek ezen mü függelékét képezik, 1885. évi május hó 26-án 27,888. sz. a. kelt miniszteri rendelettel hagyatván helyben, a „*Mosonymegyei történelmi és régészeti egylet*“ tényleg e napon, vagyis 1885. évi május hó 26-án tekinthető végleg megalakultnak.

II. AZ EGYLET FEJLŐDÉSE, TEVÉKENYSÉGE ÉS JÖVŐJE.

A fentebbiek szerint igen gyenge alapokon nyugvó egyletre oly súlyos feladatok vártak, melyeknek megoldási lehetősége is méltán kétségesnek volt tekinthető. A rendes tagok évi tagsági dija csak 3 frtban állapittatván meg, oly csekély összeg állott rendelkezésre, amelyböl még a legszükségesebb irodai szerek és póstabérek sem voltak fedezhetök, a tagok szaporitására irányzott törekvések pedig legtöbb esetben kicsinylés és gúnynyal hangoztatott azon álláspontal is megküzdeni voltak kénytelenek, hogy az egylet teljesen életképtelen, mert még ha ezrekkel rendelkeznék is, ezen — minden történelmi multat nélkülözö vármegye területén leletekre akadni nem fog s így jövöje nincsen.

Azon szomorú tény, hogy Mosonyvármegye területén hajdanában létezett nemesi középbirtokok majd mind beleolvadtak a hitbizományi és egyéb nagybirtokokba, s így a vármegye teljesen nélkülözi a társadalmi és egyleti élet éltető elemét képezö középbirtokos-osztályt, s azon tény, hogy az egylet annak ismeretén kivül, hogy a vármegye területén hajdan *Ad flexum* és *Gerulata* kisebb római castrumok

állottak, semmi lelhely vagy leletröl tudomással nem birt, mely kutatásainak alapul szolgálhatott volna, valóban méltó aggodalmat kelthettek az iránt, hogy minden buzgalom és fáradság csak meddö munkára fog pazaroltatni.

A kötelességérzetnek azonban a csüggedést ismernie nem szabad, és talán éppen a félt eredménytelenség volt inditó oka az egylet által, a fenforgó körülmények nyujtotta lehetöség legmagasabb fokáig kifejtett tevékenységnek, melynek az elért és közelismeréssel kisért szép eredmények is köszönhetök, s amelyek elérhetése czéljából az egylet elsö sorban anyagi eszközökre szert tenni törekedett. Ezen okból ismételten fölkérettek a vármegye összes nagybirtokosai és értelmiségének minden tagja, hogy tagkénti belépés által az egylet ügyét elömozditsák, a megyebeli községek pedig az egylet kéretére hatóságilag is figyelmeztetve lettek az egylet közczélu törekvéseire és annak támogatására felhivattak; ezenkivül a vármegyével érintkezésben levö országnagyok és egyházfök, úgy nagyobb hazai pénzintézeteink is fölkérettek az egylet gyámolitására, de mily csekély eredménynyel, azt az alantabb közölt tag-névsor és vagyon-kimutatás mutatja.

A vármegye közönségéhez 1883. évben rendes évi segélynyujtás iránt beadott kérvény sikerhez nem vezetvén, az egylet, hogy képes legyen müködésének megkezdhetéséhez nélkülözhetlen és legszükségesebb kiadásait fedezhetni, kénytelen volt egy duplumokat tartalmazó nemesvölgyi sírkartont 50 frtért az országos nemzeti muzeumnak eladni és a londoni Brittisch muzeumnak is duplumait megvételre felajánlani, ezen eladástól azonban a választmány visszalépett, mert ujabb folyamodása folytán az 1885. évtöl kezdödöleg három évre engedélyezett évi 30 frt vármegyei segélyben lett részesitve, mely segély a három év leteltével beadott ujabb kérvény folytán rendszeresitve lett, s ekkor a megyei muzeum évi 24 frt takaritási költségei fedezését is a vármegye vállalta magára.

Ily mostoha viszonyok között az egylet kénytelen volt adományokért is kérvényezni:

1. Ő cs. és kir. apostoli Felsége I. Ferencz József királyunk az egyletnek Simon Gyula, Mosonyvármegye főispánja által támogatott kérvénye folytán magánpénztárából volt kegyes adományozni . . . . . 300·— frtot.
2. A m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumhoz 1885., 1886., 1888., 1893. és 1897. években intéztettek adomány iránt kérvények, de csakis Trefort Ágost Ő nagyméltósága volt kegyes 1885. évi május hó 4-én 13,141. sz. a. kelt rendeletével . 100·— frt segélyt nyujtani, az 1897. évben benyujtott kérvény pedig ezideig elintézést nem nyert.
3. Társulatok és egyesektől az egylet következő pénzbeli adományokban részesült:
   a) Mosonyvármegye közönsége az 1887. év óta fedezett évi 24 frtnyi takaritási költségeken kivűl az évi 30 frt adomány által segélyt nyujtott összesen a mai napig . . . . . 390·— frtot.
   Ugyanaz 1897. évre ásatási költségekre évi 500 frtot . . . . . 500·— frt, és 500 frttal részben megtéritette a bútorozási költségeket.
   b) A „Mosonymegyei takarékpénztár M.-Óvárott“ czégü részvénytársaság 1885. évben 50, 1886. évben 50, 1887. évben 50, 1888. évben 30, 1889. évben 30, 1890. évben 20, 1891. évben 20, 1892. évben 10, 1893. évben 10, 1894. évben 10, 1895. évben 10, 1896. évben 10 és 1897. évben 10 frt segélyt nyujtott jótékonyságra szánt nyereményeiből, összesen tehát adományozott . . . . 270·— frtot.
   c) Az országos vadász- és védegylet mosonymegyei külköre 1885. évben . 33·21 „

Átvitel 1593·21 frt.

	Áthozat	1593·21 frt.
d)	A györi székeskáptalan 1876. évben .	20·— „
e)	A nezsideri takarékpénztár 20 és 5 frtot	25·— „
f)	Simon Gyula 1885. évben	7·— frtot.
g)	Gróf Batthyány József 1895. és 1897. években	6·— „
h)	Barátfalu községe 1897. évben . . .	5·— „
	Segélyek és adományok összege tehát 1897. év végeig	1656·21 frt.

Ezen segélyezési összegeken kivül az egyletnek csakis az örökös alapitók és alapitók által befizetett, alantabb kimutatandó 1050 frttal alkotott törzsvagyon kamatai és a rendes tagok évi 3 frtnyi tagsági dija állván rendelkezésre, hogy tehát az egylet ezen csekély anyagi erejét lehetöleg csakis tulajdonképeni czélja, t. i. régészeti leletek felkutatása és gyüjtésére fordíthassa, az ezzel járó kiadások apasztása czéljából is fejtett ki tevékenységet, ugyanis:

1. Póstabér-mentesség engedélyezésért fordult a magas kormányhoz, s miután kérvényének nem adatott hely, az ország képviselö-testületéhez intézett folyamodást, melyet az egylet tiszteletbeli tagjai, Pulszky Ferencz országgyülési képviselö és a nemzeti muzeum igazgatója terjesztett a képviselöház elé, azonban eredmény nem éretett el, s habár az egylet közczélt szolgál, összes póstakiadásait, melyek az alantabb közlött összesitett kiadások rovatában tetemes összegben vannak kimutatva, saját csekély jövedelméböl volt kénytelen és kénytelen mai is fedezni.

2. A kutatások és ásatások könnyebb eszközölhetése czéljából legujabban a vármegyét átszelö vasutak igazgatóságaihoz intéztettek kérvények, hogy az egylet időszerinti elnöke részére állandó szabad jegy engedélyeztessék, mely kérvények ezideig elintézve nincsenek.

3. Az ásatási költségek apasztása és alkalmasabb munkások nyerése czéljából a pozsonyi cs. és kir. V. hadtest-parancsnoksághoz megkeresés intéztetett az iránt, hogy fizetés ellenében régészeti ásatásokhoz utászokat bocsásson az egylet

rendelkezésére; ezen kéretnek azonban a katonák kiképzésére fordítható idö rövidségének indokából nem adatott hely.

Az elöadottakból és alantabb elöterjesztendö pénztári kimutatásokból kitünik, mily csekély volt azon összeg, amely a megyei muzeumban összpontositott leletek felkutatására és megszerzésére fordítható volt, ami azon ténynyel szemben, hogy az egylet az 1896. évig a vármegyének és hatóságainak még erkölcsi támogatását is nélkülözte, ásatásait és felhalmozott leleteit tekintetbe véve, igazolja az egyletnek a magyar tudományos akadémia elismerésének nyilvánitásával is jutalmazott buzgalmát s a legsanyarúbb viszonyok között is kifejtett tevékenységét és ügybuzgalmát.

Az anyagi eszközök elöteremtésére irányzott törekvéseknek 1897. év végeig hü képét adván, e tekintetben csak annyit tartok még fölemlitendönek, hogy az egylet az ügy iránti érdeklödés felköltése által is tagjai számának növekvésére számitván, e czélból, amikor még helyiséggel nem rendelkezett, leleteit M.-Óvár városa városházának nagy termében állitotta ki és a vármegyétöl helyiséget kérvényezni meg nem szünt. Ezen kérvényei folytán 1887. évi márczius hó 3-án báró Miske Imre, az idöbeni föispán, a vármegyeház földszintjén volt cselédlakásának egy utczai szobáját az egylet rendelkezésére bocsátván, az egyleti gyüjtemények ezen helyiségben állittattak fel, de az azok elhelyezésére szükségelt szekrényeket is az egylet saját költségére volt kénytelen beszerezni. Ezen helyiséget azonban nemsokára a föispán szükségelvén, nagynehezen a vármegyeház udvarának hátulsó részén levö föispáni istállóval átellenes, elöbb lomtárnak használt nyirkos helyiségben sikerült a gyüjteményeket elhelyezni, hol azonban azok csak 1891. évi január hó elejéig maradhattak, mert ekkor a vármegye akkori alispánja, Tóth Imre az egylet által feltárt és a vármegyeház udvarán elhelyezett római sarkophagokat egy pajtába szállittatta, az egyleti elnököt pedig felhivta, hogy a régiségtárnak használt helyiséget haladéktalanul ürittesse ki, miután erre az új megyei székház épitésének ideje alatt irodai czélokból szükség leend.

Az egylet elnökének M.-Óvár városánál és a kegyesrendiek gimnáziumának igazgatóságánál helyiségnyerés iránt tett lépései ilyennek hiánya miatt sikertelenek maradván, Rohrer főherczegi uradalmi igazgató jelentette ki, hogy ha a vármegye saját tulajdonát képező gyüjteményének helyet adni nem tud vagy nem akar, ő kész a főherczegi épületben a szükségelt helyiséget az egylet rendelkezésére bocsátani, mire a gyüjtemények menedékhelyre akadván, nevezett alispán a régi helyiség továbbhasználatát megengedte, azonban nemsokára azt egy árvaszéki ülnök irodájául rendelvén, nehogy a törékeny sírleletek a folytonos ide-oda hurczolkodás által megsemmisüljenek, az elhelyezésükre használt két szekrény befüggönyöztetett és lepecsételtetvén, az új megyei székház fölépültéig hozzáférhetetlenné váltak.

Az építési időszak alatt az egylet minden tevékenységét oda irányitotta, hogy az új megyei székházban egy megfelelő tágas helyiséget és egy kis dolgozószobát nyerjen egyleti helyiségül, ami a vármegye közgyülése által engedélyeztetvén, a régiségtár helyiségei a földszint egyik szárnyába terveztettek; ezen terv azonban később a hivatalok beosztásánál meg lett változtatva és az egylet a második emeleten nyert egy díszes termet muzeum- és egy szobát egyleti helyiségül, s így az egyleti gyüjtemények most már méltó elhelyezést nyertek és hetenkint egyszer közszemle tárgyát képezik.

A vármegye tulajdonát képező gyüjtemények szakszerü elhelyezéséhez szükséges bútorzat is küzdelmébe került az egyletnek, mert azt mintegy 700 frt költséggel sajátjából készittetvén el, folyamodása folytán e czimen 500 frtnak az építési alapból megtérítését rendelte ugyan el, azonban a vármegye fentnevezett volt alispánja sokszoros sürgetés után az utalványozást megtagadta, azon okból, hogy az építési alap már kimerült; ujabb folyamodásra azonban a vármegye közönsége ezen 500 frt megtérítését 1895. évben eszközöltette.

A régiségtár helyiségei azonban elégteleneknek bizonyultak, mert már is 127 sírleletei vannak fiókokban egy-

másra elhelyezve és a közszemle elöl elvonva, megtekintésük tehát mindenkor romlással jár, miért is az Ő Felsége a király hozzájárulásával a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter által szervezett muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége már is megkereste Mosonyvármegye hatóságát a régiségtár kibővitése végett, mely szükséglet kielégitését az egylet teljes joggal reményli, mert az 1895. évvel lételének első és legnehezebb, legkeserübb korszaka lezárulván, a megyei adminisztráczióban beállott üdvös változás az egyletre is áldásos kihatással járt, hosszú és önmegtagadást igénylő küzdelmei és vajúdásai után új életre ébredt, mert a vármegye új föispánja, gróf Pálffy-Daun Vilmos, tianói herczeg és alispánja, remetei és pogány-anyalai Pogány József a megyei muzeum leleteinek Pulszky Ferencz történészünk nyilatkozatai szerint egy egész korszakra világot vető fontosságát felismervén és az egylet tevékenységét méltányolván, azt pártfogásukba vevén, az egyleti élet borús felhöit a biztos remény éltető sugara váltotta fel, s ezáltal lételének második, és pedig virágzó korszakába jutott, mert most már az egylet erkölcsileg támogattatik, a községek figyelme több izben hatóságilag az egyletre irányittatott, s úgy az alispáni hivatal, valamint a föszolgabirák jogos érdekeit készségesen elömozdítják, a vármegye közönsége pedig az egylet sikeres müködését a jelenre és a jövöre is biztositotta, midön 1897. évtöl kezdödöleg költségvetésében magánpénztára terhére évi 500 frtnyi összeget régészeti ásatásokra rendes szükségletként, és pedig egyhangulag fölvétetni rendelt.

A létezéséhez szükségelt anyagi eszközök, helyiség és hatósági támogatásra s erkölcsi elismerésre irányzott, fent elösorolt törekvéseken kivül az egylet tulajdonképeni feladatának is megfelelni törekedett, történelmi tanulmányokkal foglalkozott, aránylag igen sok lelhelyet fedezett föl és minden, a régészet ügyére fontos irányban müködni meg nem szünt, jelesül:

1. Bruck városa fölkéretett, hogy a magyar részen talált és levéltárában elhelyezett római régiségeket, melyek

jegyzékét az egylet megszerezte, a megyei muzeumnak engedje át; ezen fölkérésnek nem adatván hely, a m. kir. honvédelmi miniszterium útján kieszközöltetett, hogy a közös hadügyminiszter által a brucki tábori parancsnokság utasítva lett, minden, a magyar részen találandó régészeti leleteknek a megyei muzeum részére leendő kiszolgáltatására.

2. Az egylet kéretére az összes községek hatóságilag utasítva lettek minden lelet biztositásáról gondoskodni és minden leletet azonnal bejelenteni.

3. Minden régészeti leletre vonatkozó hírre vagy bejelentésre az egylet egy tagja azonnal a hely szinére rándult, a tényállást fölvette, a leleteket pedig a muzeum részére megszerezte.

4. Könyvtárt alkotott, mely már is 492 kötetet tartalmazó 276 műből áll és kieszközölte gróf Zichy Henrik kaszinói könyvtárának az egylet részére történt átengedését.

5. Sikerült megnyerni a csúnyi Jankovits család rendezetlen levéltárát, melyből eddig 223 okirat kivonatolva és kortanilag rendezve van, kétszázat meghaladó okirat azonban még feldolgozásra vár.

6. A német-járfalusi világhirü, 1857. évi kelta éremlelet feltalálásának körülményeit felkutatva, az állitólag Langer János sárvári urad. igazgató birtokába került néhány érem vagy azok rajzának átengedése iránt lépéseket tett.

7. Egyházi és községi irattárak tanulmányoztatván, ily úton került egy a puszta-somorjai templomban levő régi szekrény iratai között talált eredeti Bercsenyi-féle okirat a régiségtárba.

8. Érdeklödés keltetett egyleti közlemények közlése által, mire közlönyül szolgáltak a „*Magyar-Óvár és Vidéke*“, ennek megszüntével pedig a „*Mosonymegyei Lapok*“, ásatási jelentései pedig részben az országos régészeti és embertani társulat „Archaeologiai Értesitö“ czimü folyóiratában közöltettek és minden egyleti tagnak egy külön lenyomat bocsáttatott rendelkezésére.

9. Választmányi határozat folytán az egylet elnöke a Mosonyvármegye és Alsó-Ausztria közötti vitás határok

kérdését tanulmánya tárgyává tevén, általa az 1886. évben a vármegye határának helyreállitása végett a vármegyei közgyülésen indítvány tétetett, mely elfogadtatván, a magyar kormány és képviselőházhoz felirat intéztetett, mely eredményhez nem vezetvén, 1897. évben az előbbinél, időközben tett ujabb tanulmányok útján szerzett ujabb bizonyitékokkal is támogatott indítvány tétetett ismét, melyet a megyei köztörvényhatósági bizottság egyhangulag elfogadván, a kormányhoz és képviselőházhoz ujolag felirat intéztetett s az indítvány pártolás czéljából a többi összes törvényhatóságoknak is megküldetni rendeltetett.

10. Muzeumát berendezte, minden sír leletei külön kartonon vannak elhelyezve és sírmezönkint csoportositva; éremtára kortanilag van rendezve és minden sírbeli vagy letétemény érem megkülönböztetve van.

11. A papréti sírmező leletei között levő két nagy ezüst fibula, melyhez hasonló hazai muzeumokban nincsen, a rajta látható rúnák megfejtése végett Kopenhágába küldetvén, azokat Wimmer Lajos egyetemi tanár és rúnológus megfejtvén, Európa-szerte feltünést keltett és egy „*De Tyske Runemindes Maerker*“ czimü, dán nyelven irt és egy „*Les Monuments runiques de L'allemague*“ czimü müvekben lettek világszerte ismertetve, amely rúnákra a papréti ásatás rovatában még vissza fogok térni.

12. A vasutak vállalkozói és igazgatóságai fölkérettek, hogy földmunkák alkalmával leginkább előfordulni szokott leleteket az egyletnek bejelentsék.

13. A vármegyei levéltárban megörizve volt emlékérmek, zászlók és egyéb régiségeknek a megyei muzeumba leendő elhelyezése több sikertelen kisérlet után végre a fent kimutatva beállott új korszakban sikerült.

14. Az összes gyüjtemények teljesen rendezve vannak.

15. Egyleti ásatásokból az országos anthropológiai muzeumba több izben küldettek embereréklyék, többi között egy nemesvölgyi koponya, hosszú beforradt vágásu koponya, melyre Ő cs. és kir. apostoli Felsége az anthropológiai muzeum megszemlélésekor azon megjegyzést tette, hogy az

egy hatalmas vágás lehetett. Ezen embereredlyéket nevezett muzeum igazgatója, dr Török Aurél kikészíttetni és a mosonymegyei régiségtár tulajdonaként külön csoportosítva igérte kiállitani, mely igéret azonban ezideig beváltva nincs.

16. Az 1885. évi országos kiállitáson az egylet 12 sírleleteivel vett részt s az akkor tartott régészeti kongreszszuson Hampel József egyet. tanár és nemzeti muzeumi őr megkeresésére — ki az egyletet keletkezése óta jóakarólag támogatja — elnöke és hat tagjával részt vett s a nemesvölgyi és papréti sírleleteket bemutatva és ismertetve, a sírleletek egyenkinti csoportositása által közelismerésben részesült.

17. Gátán a községi elöljáróság mulasztása folytán lehetővé vált, hogy egy amateur a vasút-épités alkalmával 1897. évben feltárt 20—25 ókori sír leleteit eltulajdoníthatta, amelyek visszaszerzése iránt lépések történtek, azonban eddig sikerre nem vezettek.

18. Az egyleti törzsvagyont eredetileg az elnök, a jövedelmeket pedig a pénztáros kezelte; 1897-ben tüzmentes pénztár szereztetett be és az összes egyleti vagyon együttesen a pénztáros által, az elnök ellenőrzésével, kettős zár mellett kezeltetik. A pénztár másodkulcsai letétként a megyei pénztárba vannak elhelyezve.

19. Az egylet kéretére a vármegye közgyülése az ásatások megkönnyitése, úgy leletek biztositásának lehetővé tétele czéljából a megye területén feltalálható összes régészeti leleteket közvagyonnak nyilvánitva, szabályrendeletet alkotott, ezt azonban a kormány nem hagyta helyben, minélfogva most az egylet törekvése oda irányul, hogy a régészet ügye országos törvény által rendeztessék.

20. A m.-óvári várkapu alatt levő római feliratos kölap kivétele és megóvása elhatároztatott, de nem eszközölhető, míg az egylet ily köemlékek elhelyezésére alkalmas, és pedig fedett helyiséggel rendelkezni nem fog.

21. A régiségtár tárgyai koronkint felváltatnak, hogy az az egyformaság által unottá ne váljék. A muzeumot különösen a népvándorláskori kor iránt érdeklődő német

tudósok keresték föl és tették tanulmány tárgyává, Riegl Alajos bécsi egyetemi tanár pedig az ipar tekintetében érdekes sírleleteket tanulmányozta több napon át és azokat mind lefényképeztette, hogy egy általa kiadandó iparmü-történelmi munkában ismertethesse.

Az egylet zárt leleteit fölkereső tudósokon kivül azonban a régiségtárt a nagy közönség is fölkeresi, söt azt 1895. évi junius hó 26-án Frigyes m. kir. herczeg és neje Izabella Fenségeik is megszemlélték és megjelenésüket egy emléklap aláirásával megörökitették.

22. Az egylet elnöke által irt utasitás régi sírok keresése és ásatása iránt az „Archaeologiai Értesitö"-ben tétetett közzé s ezen mü függelékét képezi.

23. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter a muzeumok és könyvtárak fölötti országos felügyeletet szervezvén, az egylet magát ezen felügyeletnek alávetette és ehhez a miniszter hozzájárulását kikérte.

24. A magyar tudományos akadémiánál kieszközölte a történelmi értekezések ingyenes adományozását.

25. A tisztelet és kegyelet adóját lerövni sem feledkezett meg az egylet és szerény anyagi viszonyainak megfelelöen Romer Flóris történészünk szobrához 5 frttal járult, úgy Szilágyi Sándor és Pulszky Ferencz jubiláns éremveretési költségeihez 5—5 frtot szavazott meg.

26. Kútforrásai és könyvtára gyarapitása czéljából az országos történelmi társulat és országos régészeti s embertani társulatba mint rendes tag belépett.

27. Közgyülés tartatott 10, és pedig 1882. évi szeptember hó 2-án, 1883. évi április hó 12-én, 1883. évi október hó 6-án, 1885. évi február hó 13-án, 1886. évi január hó 28-án, 1888. évi február hó 11-én, 1893. évi deczember hó 9-én, 1898. évi január hó 20-án, 1898. évi junius hó 8-án, melyeken 60 tárgy intéztetett el; választmányi ülés pedig 59, összesen tehát 69, melyeken elnököltek:

1. Gróf Pálffy-Daun Vilmos, főispán 1
2. Simon Gyula, főispán 4
3. Tóth Imre, korm. alispán 1
4. Dr Sötér Ágost, egyleti elnök 61
5. Ivánfi Ede, egyleti alelnök 2

Összesen 69

Legnagyobb tevékenységet az egylet a régészeti lelhelyek felkutatása és általa fölfedezett ókori sírmezők feltárása körül fejtett ki, amelyekre vonatkozó jelentéseket alantabb közlöm.

Az előadottak teljes képét nyujtván az egylet tevékenységének és fejlődésének, áttérek annak személyi és vagyoni viszonyaira.

III. AZ EGYLET SZEMÉLYI VISZONYAI.

Egylet tagjai.

I. Tiszteletbeli tagok.

(Az alapszabályok 5. §-a alapján a választmány javaslatára közgyülésileg választva a választás sorrendjében.)

1. 1887 Pulszky Ferencz ő méltósága, a magyar nemzeti muzeum igazgatója. Budapest. † 1897-ben.
2. 1887 Hampel József ő nagysága, egyetemi tanár és a nemzeti muzeum régiségtárának öre. Budapest.
3. 1887 Főtisztelendő Wanke József, kegyesrendi tanár. Nagy-Károly.
4. 1888 Dr Török Aurél ő nagysága, egyetemi tanár és az anthropológiai muzeum igazgatója. Budapest.
5. 1888 Deininger Imre ő nagysága, a gödöllői kir. uradalom igazgatója. Gödöllő.
6. 1888 Dr Lipp Vilmos kanonok ő nagysága, gimnáziumi igazgató, a Ferencz-József-rend lovagja. Keszthely. † 1888-ban.
7. 1890 Német-újvári gróf Batthyány József ő méltósága. † 1897-ben.

II. Örökös alapitók.

(A belépés sorrendjében.)

1.	1883	Tápió-sápi dr Sötér Ágost, ügyvéd és birtokos, a Ferencz-József-rend lovagja, M.-Óvár	100 frt.
2.	1884	Galanthai herczeg Eszterházy Pál ő föméltósága, val. belső titkos tanácsos stb., Sopron	100 „
3.	1884	Gróf Héderváry-Khuen Károly ő nagyméltósága, val. belső titkos tanácsos, Horvátország bánja stb., Zágráb . . .	100 „
4.	1884	Mosonyvármegye tekintetes közönsége .	100 „
5.	1884	Báró Sina Simonné Iphygenia megyei nagybirtokos ő méltósága, Bécs. † . . .	100 „
6.	1886	Vásonkeöi gróf Zichy Henrik ő nagyméltósága, val. belső titkos tanácsos stb., Rajka. †	100 „
7.	1897	Frigyes kir. herczeg Ő cs. és kir. Fensége m.-óvári uradalma	100 „

III. Alapitók.

1.	1883	Galanthai herczeg Eszterházy Miklós ő föméltósága, val. belső titkos tanácsos stb., Bécs. †	50 frt.
2.	1883	Várady Móricz kegyesrendi gimn. igazgató ő nagysága, Rózsahegy	50 „
3.	1883	Dr Zalka János ő nagyméltósága, val. belső titkos tanácsos, megyés püspök stb., Győr	50 „
4.	1886	Lanfranconi Graciozo Enea mérnök ő nagysága, Pozsony. †	50 „
5.	1886	Fötisztelendő Ruttrich László plébános, Sásony	50 „
6.	1886	Gróf Wenkheim Frigyesné Krisztina megyei nagybirtokos ő méltósága, Kigyós	50 „
		Átvitel	1000 frt.

Áthozat 1000 frt.

7. 1886 Vaszary Kolos Ferencz bíbornok, Magyarország herczegprimása, Szent-István-rend nagykeresztese stb., Budapest . . . . 50 „

Alapítványok összege 1050 frt.

Belépés éve	IV. Rendes tagok.	Kilépés éve
1. 1883	Alleker Lajos, kegyesrendi tanár, M.-Óvár	1885
2. 1885	Antoni Adolf, birtokos, M.-Óvár (†) . . .	1891
3. 1886	Balás Árpád, kir. tanácsos, M.-Óvár (elk.) .	1897
4. 1886	Balázsi J., k. r. gimn. igazgató, M.-Óvár (elk.)	1890
5. 1883	Batthyány J. gróf, nagybirt., Köpcsény (†)	1897
6. 1886	Beidl Alajos, kanonok, Győr (†)	1890
7. 1883	Békeffy Jenő, megyei főjegyző, M.-Óvár .	—
8. 1884	Békefy Kálmán, plébános, Halászi	1889
— 1893	Ugyanaz	—
9. 1885	Berger Sándor, kereskedő, Mosony . . .	1888
10. 1886	Bezenye község	—
11. 1886	Bezerédj Andor, cs. és kir. kamarás, Bécs (elk.)	1888
12. 1883	Bischoff Károly, magánzó, Mosony . . .	1896
13. 1885	Bobest István dr, ügyvéd és birt., M.-Óvár	—
14. 1888	Bobits J., m. kir. honvéd-örnagy, Sopron (elk.)	1889
15. 1888	Böhm Ignácz dr, orvos, Mosony	1889
16. 1885	Bókay Lajos, mérnök, Mosony (†)	1888
17. 1883	Boldogasszonyi takarékpénztár	—
18. 1883	Bozzay Elek, ügyvéd, M.-Óvár (†) . . .	1887
19. 1885	Buda Jakab, bérlő, M.-Óvár	1896
20. 1883	Braun Adolf, kanonok, Győr	—
21. 1885	Brenner Lajos, k. r. tanár, M.-Óvár (elk.)	1886
22. 1888	Clauer Lajos báró, kir. közjegyző, Nezsider	—
23. 1887	Chalupetzky Miksa, kereskedő, M.-Óvár (†)	1887
24. 1894	Csellei Gusztáv	—
25. 1883	Csellei János dr, kir. közjegyző, M.-Óvár .	—
26. 1888	Cselkó István, gazd. akad. tanár, M.-Óvár	—
27. 1883	Csémi Péter, esperes, Szent-János (†) . .	1883
28. 1886	Czéh Lajos, könyvnyomda-tulajd., M.-Óvár	—

VÁROSI-JÁRÁSI KÖNYVTÁR

	Belépés éve		Kilépés éve
29.	1886	Dancs Bertalan, kir. tanf., M.-Óvár (elk.) .	1886
30.	1895	Daróczy Zoltán, gazdász, M.-Óvár (elk.) . .	1895
31.	1883	Deininger I., gazd. akad. tanár, M.-Óvár (elk.)	1883
32.	1883	Deutsch Mór, kereskedő, M.-Óvár (elk.) . .	1884
33.	1898	Dezasse János gróf, megyei aljegyző, M.-Óvár	—
34.	1888	Eble Gábor, pénztárnok, Budapest . . .	—
35.	1898	Eble János, magánzó, M.-Óvár	—
36.	1885	Eckhardt Ferencz, birtokos, M.-Óvár . . .	—
37.	1883	Fábry Nándor, takarékpt. könyvelő, Mosony	—
38.	1887	Fehérváry Gyula, ügyvéd, Nezsider . . .	1887
39.	1889	Feichtinger Alajos dr, ügyvéd, M.-Óvár . .	—
40.	1884	Feketeerdő község	1897
41.	1887	Fettik György, plébános, Szent-András . .	1887
42.	1883	Fiala Miklós, főszolgabiró, Nezsider . . .	1888
43.	1887	Filsinger Sándor, körjegyző, Rajka . . .	1889
44.	1898	Fischer Gyula dr, kir. ügyész, Győr . . .	—
45.	1883	Foidek József, kanonok, plébános, Szolnok (†)	1888
46.	1886	Fröhlich Tófor, főszolgabiró, Rajka . . .	1891
47.	1885	Fülessy József, birtokos, M.-Óvár	—
48.	1886	Gallasz Rudolf, bérlő, Zichy-puszta . . .	—
49.	1885	Gálos község	—
50.	1885	Gladitsch József, birtokos, M.-Óvár (†) . .	1890
51.	1887	Gladitsch Pál, plébános, M.-Kimle	—
52.	1887	Guoth Ágost, kir. törvszéki biró, Győr (elk.)	1887
53.	1886	Günther Samu, birtokos, M.-Óvár	1889
54.	1885	Györbiró S., m. kir. adótárnok, M.-Óvár (elk.)	1885
55.	1885	Haan Adolf, kereskedő, Mosony	1887
56.	1886	Hackenberger Ernő, Pozsony (elk.) . . .	1887
57.	1885	Hahnenkamp Sándor dr, plébános, Védeny	—
58.	1885	Halászi község	—
59.	1883	Hardy Lajos, megyei főügyész, M.-Óvár (†)	1889
60.	1883	Házay Lajos, plébános, Nyulas	1888
61.	1885	Házay Imre, szobrász, Mosony (†)	1888
62.	1883	Hegedüs János, birtokos, M.-Óvár	—
63.	1897	Hegyeshalom község	—
64.	1883	Hegyi Mihály, jegyző, Nezsider	1887

	Belépés éve		Kilépés éve
65.	1898	Hegyi Miklós, megyei szolgabiró, M.-Óvár .	—
66.	1885	Hegyi Sándor, városi főjegyző, M.-Óvár .	1889
67.	1884	Heidenreich József, árvaszéki ülnök, M.-Óvár	1892
68.	1897	Hoffner Elek dr, ügyvéd, Mosony	—
69.	1883	Horák Károly, plébános, Nezsider	1887
70.	1883	Ivánfi Ede, kegyesrendi tanár, M.-Óvár . .	1897
71.	1894	Jummerspach Frigyes, építész, M.-Óvár . .	—
72.	1886	Káráll Lőrincz, plébános, Párndorf . . .	—
73.	1883	Kató Ignácz, ügyvéd, M.-Óvár	—
74.	1885	Kegyes-tanitórendi gimnázium, M.-Óvár . .	—
75.	1883	Kerényi József, birtokos, M.-Óvár	1894
76.	1883	Kerschbaummayer Károly dr, orvos, M.-Óvár	1891
77.	1887	Kimmelmann János, vendéglős, Nezsider .	1888
78.	1885	Koppmann Adolf, megyei pénztári ellenőr, M.-Óvár (†)	1889
79.	1891	Kornis Emil gróf, min. tanácsos, Budapest	1897
80.	1883	Kosutány Tamás dr, gazd. akad. tanár, M.-Óvár	1890
81.	1885	Kovácsfi Kálmán, kir. mérnök, M.-Óvár (elk.)	1889
82.	1886	Környei Béla, gyógyszerész, M.-Óvár (elk.)	1889
83.	1886	Körtvélyes község	1887
84.	1884	Kreskay Antal, plébános, Lébeny	1889
85.	1887	Krikler József, ügyvéd, Nezsider (†) . . .	1888
86.	1888	Krisztinkovics Ignácz, magánzó, M.-Óvár (elk.)	1888
87.	1885	Krolopp János, bir. végrehajtó, M.-Óvár .	1891
88.	1884	Króner-Küffner Ernő, birtokos, M.-Óvár .	1894
89.	1883	Kühne Ede, gépgyáros, Mosony	—
90.	1898	Kühne Károly, gépgyáros, Mosony . . .	—
91.	1897	Laehne Ernő dr, megyei főorvos, M.-Óvár .	—
92.	1886	Lébeny község	—
93.	1886	Lendvay János, birtokos, Lébeny	—
94.	1884	Lepossa Dániel, kir. járásbiró, M.-Óvár . .	1891
95.	1883	Leszkovits Ferencz, árvaszéki ülnök, M.-Óvár	—
96.	1898	Lévay Pál, plébános, Gáta	—
97.	1897	Levél község	—
98.	1885	Lichtneckert György, birtokos, M.-Kimle (†)	1887
99.	1886	Linhart György, gazd. akad. tanár, M.-Óvár	—

	Belépés éve		Kilépés éve
100.	1886	Madarász Antal, kereskedő, M.-Óvár (†) .	1886
101.	1883	M.-Óvár város	1887
102.	1883	Major Pál, kir. tanácsos, M.-Óvár (†) . .	1888
103.	1883	Mamuliti Mihály, M.-Óvár	—
104.	1883	Mándy Gyula, megyei t. főjegyző, M.-Óvár	1887
105.	1885	Manninger János, birtokos, M.-Óvár . .	1887
106.	1890	Manninger M., esperes-plébános, M.-Óvár .	—
107.	1886	Markovics K., ny. urad. igazg., M.-Óvár (†)	1896
108.	1884	Marschalek István, körjegyző, M.-Kimle .	1888
109.	1884	Mayer István dr, ügyvéd, M.-Óvár (†) . .	1892
110.	1883	Mentzel Géza, árvaszéki elnök, M.-Óvár .	—
111.	1885	Merényi Kálmán, vezértanitó, M.-Óvár . .	—
112.	1883	Mieszl Lajos, ügyvéd, M.-Óvár	—
113.	1885	Modrovich Károly, vm. pénztáros, M.-Óvár	1889
114.	1889	Molnár Imre, árvaszéki kiadó, M.-Óvár .	—
115.	1885	Mosony község	1887
116.	1888	Mühlhofer Károly, órás, M.-Óvár (elk.) . .	1889
117.	1883	Nábinger Nemez, rendfőnök, Boldogasszony	—
118.	1883	Nagy Kristóf, megyei aljegyző, M.-Óvár (†)	1887
119.	1884	Nagy Sándor, árvaszéki kiadó, M.-Óvár (†)	1895
120.	1884	Nedeczky János, ügyvéd, M.-Óvár (†) . .	1887
121.	1886	Német-Járfalu község	1887
122.	1885	Nezsider község	1887
123.	1885	Nezsideri takarékpénztár	—
124.	1885	Nyulas község	—
125.	1894	Nyiredy Jenő dr, gazd. akad. s.-tanár (elk.)	1885
126.	1883	Őshegyi József, megyei főügyész, M.-Óvár	—
127.	1883	Őshegyi Sándor, ügyvéd, M.-Óvár (†) . .	1888
128.	1887	Paikert Alajos, gazdász, M.-Óvár (elk.) .	1887
129.	1888	Pálfi Pál, kir. telekkönyvvezető, M.-Óvár (†)	1891
130.	1883	Pamper Imre, ügyvéd, Nezsider	—
131.	1885	Párndorf község	—
132.	1884	Pataky Fábián, megyei alispán, M.-Óvár (†)	1887
133.	1897	Pogány József, megyei alispán, M.-Óvár .	—
134.	1883	Pscherhofer Mór, főrabbi, Boldogasszony .	1887
135.	1897	Puchtinger József, kereskedő, M.-Óvár . .	—

	Belépés éve		Kilépés éve
136.	1885	Püski község	1887
137.	1886	Rajka község	1889
138.	1883	Reiter János dr, országgy. képv., Mosony	—
139.	1898	Rill József, kir. tanfelügyelő, M.-Óvár . .	—
140.	1883	Rohrer Ferencz, urad. igazgató, M.-Óvár .	—
141.	1886	Rokobauer József, építőmester, M.-Óvár (†)	1888
142.	1886	Rómer Flóris, kanonok, Nagyvárad (†) .	1889
143.	1887	Samarjai Emil dr, ügyvéd, Pozsony . . .	1891
144.	1885	Schlaffer Ferencz, nagybirt., M.-Óvár (†) .	1890
145.	1883	Schönberger Soma, ügyvéd, Mosony (elk.)	1887
146.	1885	Schopf A., volt árvaszéki elnök, M.-Óvár .	1889
147.	1898	Schreder Vincze, thereziánista, Bécs . .	—
148.	1883	Schwertner F., m. kir. adótiszt, M.-Óvár (elk.)	1888
149.	1884	Serényi József, jegyző, Szolnok	1890
—	1894	Ugyanaz (†)	1896
150.	1885	Simon Gyula, kir. tan., főispán, M.-Óvár (†)	1893
151.	1889	Sötér Ferencz, főszolgabiró, Rajka . . .	—
152.	1886	Spitzer Mór, bérlő, Széleskút	1890
—	1894	Ugyanaz	—
153.	1884	Sporzon Pál, ny. gazd. akad. tanár, M.-Óvár	1891
154.	1883	Spuller József dr, ny. megyei főorvos . .	1891
155.	1883	Steiner Márton, apát-kanonok, M.-Óvár (†)	1891
156.	1897	Steiner Győző dr, ügyvéd, M.-Óvár . . .	—
157.	1884	Stessel József, urad. pénztáros, M.-Óvár .	1888
158.	1886	Stollár Adolf, gazdatiszt, M.-Óvár (elk.) .	1888
159.	1884	Szalay J., honvéd-főhadnagy, Sopron (†) .	1888
160.	1886	Szekendy Károly, megyei ellenőr, Lucsony	1888
161.	1884	Szent-János község	—
162.	1884	Szélessy K., megyei levéltárnok, M.-Óvár	1894
163.	1885	Sziklay Z., ügyvédi segéd, M.-Óvár (elk.)	1886
164.	1888	Szilassy Z., orsz. g. egyl. titkár, Bpest (elk.)	1891
165.	1885	Szolnok község	—
166.	1887	Szodfriedt Endre, szolgabiró, Győr (elk.) .	1889
167.	1885	Tarcsa község	1887
168.	1894	Thallmayer V., gazd. akad. tanár, M.-Óvár	1897
169.	1884	Török Aurél dr, egyetemi tanár, Budapest	1887

	Belépés éve		Kilépés éve
170.	1883	Tóth Imre, volt megyei alispán, M.-Óvár	1894
171.	1883	Thiel János, birtokos, M.-Óvár (†) . . .	1887
172.	1885	Várady Mór, k.-r. igazgató, M.-Óvár (elk.)	1885
173.	1883	Weisz Adolf, kereskedő, Mosony	1885
174.	1897	Virágh Gyula, kir. járásbiró, M.-Óvár . .	—
175.	1894	Vittek Antal, gyógyszerész, Nezsider . .	1897
176.	1888	Vutskits J., urad. felügyelő, Boldogasszony	—
177.	1894	Záborszky Ede, ügyvéd, M.-Óvár (†) . .	1894
178.	1883	Zechmeister József, ügyvéd, M.-Óvár (†) .	1889
179.	1883	Zsebedits Gábor, földmíves, H.-Kimle . .	1888

Ezen, az egyletbe belépett		179
rendes tag közül:		
a) kilépett	52	
b) elköltözött	33	
c) meghalt	28	
d) az alapszabályok 5. §-a alapján töröltetett	1	
összesen		114
van tehát az egyletnek rendes tagja		65

s így az egylet 1898. évi junius hó 15-én hét tiszteletbeli, hét örökös alapitó, hét alapitó és 65 rendes tagból, összesen tehát 86 tagból áll.

IV. AZ EGYLET TISZTIKARA.

1882. évi szeptember hó 2-án id. elnöknek dr Sötér Ágost, id. titkárul dr Nagy Kristóf választattak meg.

1883. évi október hó 6-án megalakittatott a kilencztagu választmány, melynek sorából elnöknek titkos szavazás útján egyhangulag dr Sötér Ágost, alelnöknek Ivánfi Ede, titkár és egyszersmind pénztárosnak dr Nagy Kristóf, választmányi tagoknak pedig Deininger Imre, Fábry Nándor, Alleker Lajos, Tóth Imre, Braun Adolf és Zechmeister József választattak meg.

1885. évi február hó 13-án a választmányi tagok száma 17-re emeltetvén föl, az választás útján Major Pál, Várady Mór, Pataky Fábián, Steiner Márton, ifj. Őshegyi József, dr Spuller József, Rohrer Ferencz, Mamuliti Mihály és Lepossa Dániel által kiegészítve lett.

1885. évben a tisztikar öt évi megbizatási ideje lejárván, a választmány következőleg alakult meg: dr Sötér Ágost, Ivánfi Ede, Őshegyi József, Mamuliti Mihály, Serényi József, Braun Adolf, Fábry Nándor, Lepossa Dániel, Major Pál, Pataky Fábián, Rohrer Ferencz, Tóth Imre, Zechmeister József, Steiner Márton, Bozzay Elek, Krisztinkovics Ignácz és Merényi Kálmán; ezek közül elnöknek dr Sötér Ágost, alelnöknek Ivánfi Ede, I-sö titkárnak Őshegyi József, II-od titkárnak Merényi Kálmán, pénztárnoknak Mamuliti Mihály és könyvtárnoknak Serényi József választattak meg 1893. év végeig terjedő megbizással.

1893. évi deczember hó 9-én tartott közgyülésen a választmány következőleg alakult meg: Balás Árpád, Békeffy Jenő, dr Bobest István, Eckhardt Ferencz, Fábry Nándor, Hegedüs János, Ivánfi Ede, Kató Ignácz, Molnár Imre, Mamuliti Mihály, Manninger Mihály, Merényi Kálmán, Mieszl Lajos, Őshegyi József, Rohrer Ferencz, dr Sötér Ágost és Tóth Imre, kik közül közfelkiáltással elnöknek dr Sötér Ágost, alelnöknek Ivánfi Ede, I-sö titkárnak Őshegyi József, II-od titkárnak Merényi Kálmán, pénztárnoknak Mamuliti Mihály és könyvtárnoknak Molnár Imre, — egyszersmind esetleges elhalálozás vagy kilépés esetére póttagul Leszkovits Ferencz, Bischoff Károly, Mentzel Géza, Szélessy Károly és dr Feichtinger Alajos választattak meg.

1898. évi január hó 20-án az öt évi megbizatás ideje lejárván, új választás eszközöltetett, amelynek alapján a tisztikar tagjai jelenleg a következők: Elnök: dr Sötér Ágost, ügyvéd. Alelnök: Őshegyi József, tiszti föügyész. I-sö titkár: Hegyi Miklós, szolgabiró. II-od titkár: Merényi Kálmán, áll. népiskolai igazgató. Pénztárnok: Mamuliti Mihály, magánzó. A könyvtárnoki állás nem töltetett be, miután az egyleti könyvtár a felállitandó megyei könyvtárral egyesíttetni fog.

— Választmányi tagok: Békeffy Jenő, megyei főjegyző. Dr Bobest István, ügyvéd. Eckhardt Ferencz, birtokos. Hegedüs János, ügyvéd. Dr Laehne Ernő, tiszti főorvos. Leszkovits Ferencz, árvaszéki ülnök. Manninger Mihály, esperes-plébános. Mentzel Géza, árvaszéki elnök. Mieszl Lajos, ügyvéd. Pogány József, megyei alispán. Puchtinger József, kereskedő. Virágh Gyula, kir. járásbiró. — Póttagok: Fábry Nándor, takarékpénztári könyvelő. Kató Ignácz, ügyvéd. Linhart György, gazd. akad. tanár. Kühne Ede, gépgyáros. Bischoff Károly, kereskedő.

A számadás megvizsgálására dr Bobest István, Leszkovits Ferencz és Kató Ignácz kérettek föl.

Az összes tisztviselői állások tiszteletbeliek és honpolgári kötelesség teljesitésének tudatában nyerik jutalmukat.

V. AZ EGYLET VAGYONI VISZONYAI.

I. 1882 szeptember 2-ától 1883 október 6-áig.

		frt	kr	frt	kr
Bevétel:	1. Tagdíj és alapítványok	—	—	462	—
	2. Egyleti vagyon kamatjövedelme	—	—	—	24
	Összesen			462	24
Kiadás:	1. Póstabérekre	18	82		
	2. Bélyegekre	10	—		
	3. Vételekre	17	—		
	4. Könyvkötőnek	5	50		
	5. Nyomdai költség	64	—	115	32
	Marad bevétel			346	92

II. 1883 október 6-ától 1884 február 20-áig.

Bevétel:	1. Tagdíj és alapítványok	164	—		
	2. Egyleti vagyon kamatjövedelme	6	18	170	18
	Összesen és oldal			517	10

		frt kr	frt kr
	Áttét		517 10
Kiadás:	1. Póstabérek	3 56	
	2. Vételek	8 —	
	3. Sokasitás	1 75	
	4. Pecsétnyomók	11 19	24 50
	Marad bevétel		492 60

III. 1884 február 20-ától 1884 deczember 31-éig.

Bevétel:	1. Tagdíj	411 —	
	2. Póstabér-megtérítés	— 22	
	3. Kamatok	27 27	438 49
	Összesen		931 09
Kiadás:	1. Ásatási költség	205 69	
	2. Bútorzat	8 80	
	3. Előfizetés és tagsági díj . . .	12 90	
	4. Értéktőkésités	650 —	
	5. Iroda-fölszerelés	15 14	
	6. Könyvkötő	1 30	
	7. Nyomda és sokasitás	7 45	
	8. Pósta és távirda	8 42	
	9. Muzeum-fölszerelés	1 39	
	10. Szállitás	— 30	
	11. Vétel	7 50	918 89
	Marad bevétel		12 20

IV. 1885 január 1-jétől 1886 január 1-jéig.

Bevétel:	1. Tagdíj és alapitványok . . .	300 —	
	2. Egyleti vagyon kamatai . . .	30 99	
	3. Adomány a kormánytól . . .	100 —	
	4. Mosonym. takpénztár adománya	50 —	
	5. Vadászati és védegylettől adom.	33 21	
	6. Mosonyvármegye segélye . .	30 —	
	7. Simon Gyula adománya . . .	7 —	
	8. Nemzeti muzeumtól vételár . .	50 —	
	9. Nyomdai költség-visszatérités .	6 05	607 25
	Összesen és oldal		619 45

		frt kr	frt kr
	Áttét		619 45
Kiadás: 1.	Pósta és távirda	53 13	
2.	Bélyegek	5 57	
3.	Szolga	6 —	
4.	Nyomda és sokasitás	31 26	
5.	Ásatási költségek	275 13	
6.	Szállitás	13 10	
7.	Iroda-fölszerelés	5 30	
8.	Könyvkötő	4 12	
9.	Vételek	33 70	
10.	Muzeum-fölszerelés	79 65	
11.	Kongresszusi utazás (3 nap) .	14 78	521 74
	Marad bevétel		97 71

V. 1886 január 1-jétől 1887 január 1-jéig.

Bevétel: 1.	Tagdíj és alapitványok . . .	683 —	
2.	Adományok:		
	a) Ő cs. és kir. apost. Felségétől	300 —	
	b) Mosonym. takarékpénztártól	50 —	
	c) Mosonyvármegye segélye .	30 —	
3.	Egyleti vagyon kamatai . . .	49 82	
4.	Visszatéritések	3 42	1116 24
	Összesen		1213 95
Kiadás: 1.	Póstabérek	25 23	
2.	Iroda-fölszerelés	3 42	
3.	Vételár	24 70	
4.	Szolga és takaritás	9 50	
5.	Elöfizetés és tagsági díj . . .	18 07	
6.	Muzeum-fölszerelés	48 73	
7.	Könyvkötő	55 57	
8.	Értéktökésités	300 —	
9.	Nyomda és sokasitás	98 55	
10.	Bútorzat	78 65	
11.	Ásatás	371 43	
12.	Szállitási költségek	8 27	1042 16
	Marad bevétel és oldal		171 79

VI. 1887 január 1-jétől 1888 január 1-jéig.

			frt kr	frt kr
		Áttét		171 79
Bevétel:	1.	Tagdijakban	363 —	
	2.	Mosonym. takpénztár adománya	50 —	
	3.	Mosonyvármegye adománya .	30 —	
	4.	„ szolga fizetésére	24 —	
	5.	Egyleti vagyon kamatai . . .	47 36	514 36
		Összesen		686 15
Kiadás:	1.	Pósta és távirda	20 93	
	2.	Iroda-fölszerelés	— 53	
	3.	Nyomda és sokasitás	64 50	
	4.	Szolgabérek	26 —	
	5.	Vételek	6 55	
	6.	Bútorok	30 45	
	7.	Tagdij és előfizetések	20 —	
	8.	Könyvkötö	8 76	
	9.	Lapszubvenczió	2 50	
	10.	Ásatás	175 53	
	11.	Muzeum-fölszerelés	5 20	
	12.	Értéktökésités	11 —	
	13.	Téves tagdij-visszafizetés . . .	3 —	374 95
		Marad bevétel		311 20

VII. 1888 január 1-jétől 1889 január 1-jéig.

Bevétel:	1.	Mosonym. takpénztár adománya	30 —	
	2.	Mosonyvármegye segélye . . .	30 —	
	3.	Befolyt tagsági dijak	345 —	
	4.	Kamatjövedelem	59 26	464 26
		Összesen		775 46
Kiadás:	1.	Ásatási költségek	133 83	
	2.	Szolgabér	24 —	
	3.	Nyomda és sokasitás	74 80	
	4.	Könyvkötö	8 45	
	5.	Egyleti közlöny szubvencziója .	10 —	
	6.	Előfizetés	2 80	
	7.	Tagsági díjfizetés	10 —	
	8.	Póstabérek	19 44	
	9.	Vételek	15 70	
	10.	Irodaszerek és fölszerelés . .	4 51	
	11.	Kartonok és lakat	1 62	305 15
		Marad bevétel és oldal		470 31

VIII. 1889 január 1-jétől 1890 január 1-jéig.

		frt kr	frt kr
	Áttét		470 31
Bevétel:	1. Mosonym. takpénztár adománya	30 —	
	2. Mosonyvármegye segélye . . .	30 —	
	3. Egyleti vagyon kamatjövedelme	63 36	
	4. Mosonyvármegye szolgafizetési megtérítés	48 —	
	5. Befolyt tagsági dijak	249 —	420 36
	Összesen		890 67
Kiadás:	1. Tagsági dijak fizetve	10 —	
	2. Egyleti közlöny szubvencziója .	10 —	
	3. Szolga fizetése	24 —	
	4. Vételekre	43 45	
	5. Könyvkötö	6 50	
	6. Póstabérek	— 39	94 34
	Marad bevétel		796 33

IX. 1890 január 1-jétől 1891 január 1-jéig.

Bevétel:	1. Mosonyvármegye évi segélye .	30 —	
	2. „ szolgafizetés-megtérítés	24 —	
	3. Mosonym. takpénztár adománya	20 —	
	4. Befolyt tagsági dijak	210 —	
	5. Egyleti vagyon kamatjövedelme	42 76	326 76
	Összesen		1123 09
Kiadás:	1. Ásatási költségek	28 —	
	2. Szolga fizetése	24 —	
	3. Könyvkötö	5 09	
	4. Egyleti közlöny szubvencziója .	10 —	
	5. Elöfizetés	2 50	
	6. Póstabérek	9 37	78 96
	Marad bevétel és oldal		1044 13

X. 1891 január 1-jétől 1892 január 1-jéig.

		frt kr	frt kr
	Áttét		1044 13
Bevétel: 1.	Mosonyvármegye évi segélye .	30 —	
2.	„ szolgafizetés-megtérítés	24 —	
3.	Mosonym. takpénztár adománya	10 —	
4.	Egyleti vagyon kamatjövedelme	106 49	
5.	Befolyt tagsági díj	216 —	386 49
	Összesen		1430 62
Kiadás: 1.	Tagdíj-fizetések	10 20	
2.	Előfizetések	2 95	
3.	Egyleti közlöny szubvencziója .	10 —	
4.	Értékpapir-vásárlás	574 98	
5.	Ásatási költségek	110 63	
6.	Szolgafizetés	2 —	
7.	Sokasitás	1 80	
8.	Póstabérek	8 86	721 42
	Marad bevétel		709 20

XI. 1892 január 1-jétől 1893 január 1-jéig.

Bevétel: 1.	Mosonyvármegye évi segélye .	30 —	
2.	„ szolgabér-megtérítés	24 —	
3.	Mosonym. takpénztár adománya	10 —	
4.	Nezsideri „ „	20 —	
5.	Befolyt tagsági díj	84 —	
6.	Egyleti vagyon kamatjövedelme	84 22	252 22
	Összesen		961 42
Kiadás: 1.	Kifizetett tagsági díjak . . .	10 15	
2.	Egyleti közlöny szubvencziója .	10 —	
3.	Előfizetések	3 15	
4.	Üveges	3 50	
5.	Póstabérek	5 62	32 42
	Marad bevétel és oldal		929 —

XII. 1893 január 1-jétől 1893 julius 5-éig.

		frt kr	frt kr
	Áttét		929 —
Bevétel: 1.	Eladott tárgyakért	6 —	
2.	Mosonyvármegye évi segélye .	30 —	
3.	„ szolgabér-megtérítés	24 —	
4.	Mosonymegyei takarékpénztár adománya	10 —	
5.	Öreg bútorokért befolyt . . .	16 70	
6.	Befolyt tagsági díj	18 —	104 70
	Összesen		1033 70
Kiadás: 1.	Kifizetett tagsági díj	5 —	
2.	Előfizetés	2 95	
3.	Irószer és iroda-fölszerelés . .	10 87	
4.	Bútorzat	443 50	
5.	Szállitási költség	1 30	
6.	Muzeum-fölszerelés	4 41	
7.	Pósta- és távirdai kiadás . .	3 59	
8.	Üveges	1 28	
9.	Muz.-fölszerelés és hurczolkodás	16 90	
10.	Könyvkötő	54 05	
11.	Ásatási költség	119 84	
12.	Vételek	5 53	669 22
	Marad bevétel		364 48

XIII. 1893 julius 5-étől 1894 december 31-éig.

Bevétel: 1.	Mosonyvármegye évi segélye .	30 —	
2.	„ szolgabér-megtérítés	24 —	
3.	Mosonymegyei takpénztár adománya két évre	20 —	
4.	Nezsideri takpénztár adománya	5 —	
5.	Egyleti vagyon kamatjövedelme	82 30	
6.	Befolyt tagdijak	360 —	
7.	Gazd. egylet adta kiállitási bábok ruházatáért befolyt	11 45	532 75
	Összesen és oldal		897 23

		frt kr	frt kr
	Áttét		897 23
Kiadás: 1.	Kifizetett tagdíjak	15 15	
2.	Bútorok	87 84	
3.	Ásatási költségek	420 23	
4.	Muzeum-fölszerelés	23 54	
5.	Takaritás, tagdíj-beszedés, szolga	8 26	
6.	Könyvkötő	6 35	
7.	Egyl. közl. szubvencziója 2 évre	20 —	
8.	Nyomdai költség	163 41	
9.	Elöfizetés	3 —	
10.	Bélyeg	— 26	
11.	Vételek	1 70	
12.	Sátor és fölszerelése	67 40	
13.	Póstabér és táviratok	42 62	
14.	Kartonirozás	16 —	
15.	Szállitási költség	2 10	877 86
	Marad bevétel		19 37

XIV. 1895 január 1-jétől 1895 december 31-éig.

Bevétel: 1.	Mosonyvárm. bútormegtérités .	500 —	
2.	Batthyány József gróf adománya	3 —	
3.	Mosonym. takpénztár adománya	10 —	
4.	Egyleti vagyon kamatjövedelme	106 96	
5.	Befolyt tagsági dijak	32 —	651 96
	Összesen		671 33
Kiadás: 1.	Ásatási költségek	51 90	
2.	Egyleti közlöny szubvencziója .	10 —	
3.	Könyvkötő	3 —	
4.	Elöfizetés	3 05	
5.	Kifizetett tagsági díj	10 10	
6.	Póstabérek és távirda	14 11	
7.	Sokasitás	2 17	
8.	Vételek	10 —	
9.	Nyomtatási költség	9 —	
10.	Szállitási költség	4 13	
11.	Iroda-fölszerelés	7 51	
12.	Rómer emlékére	5 05	130 02
	Marad bevétel és oldal		541 31

XV. 1896 január 1-jétől 1896 deczember 31-éig.

		frt kr	frt kr
	Áttét		541 31
Bevétel:	1. Mosonyvármegye segélye 1895. és 1896. évekre	60 —	
	2. Mosonyvármegye szolgabér-megtérítés két évre	48 —	
	3. Mosonym. takpénztár adománya	10 —	
	4. Befolyt tagsági dijak	157 —	
	5. Egyleti vagyon kamatjövedelme	44 30	319 30
	Összesen		860 61
Kiadás:	1. Nyomdai költség	76 21	
	2. Póstabérek	6 29	
	3. Irószerek	2 75	
	4. Bélyeg	— 26	
	5. Kifizetett tagsági dijak . . .	10 05	
	6. Előfizetés	3 —	
	7. Ásatási költség	8 50	
	8. Egyleti közlöny szubvencziója .	10 —	117 06
	Marad bevétel		743 55

XVI. 1897 január 1-jétől 1898 január 15-éig.

Bevétel:	1. Gr. Batthyány József adománya	3 —	
	2. Barátfalu község adománya . .	5 —	
	3. Mosonyvárm. adom. ásatásokra	500 —	
	4. Mosonyvármegye évi segélye .	30 —	
	5. „ szolgabér-megtérítés	24 —	
	6. Mosonym. takpénztár adománya	10 —	
	7. Egyleti vagyon kamatjövedelme	153 29	
	8. Befolyt tagsági dijak	342 —	
	9. Frigyes kir. herczeg alapítványa	100 —	1167 29
	Összesen és oldal		1910 84

		frt kr	frt kr
	Áttét		1910 84
Kiadás: 1.	Muzeum-szőnyeg	36 75	
2.	„ -ör díja egy évre . .	16 80	
3.	„ -takaritás egy évre . .	21 65	
4.	„ -fölszerelés	3 95	
5.	Ásatási költség	64 65	
6.	Tagdíj-beszedési költség . . .	4 —	
7.	Vételár	32 35	
8.	Sokasitás	6 15	
9.	Bélyeg	2 50	
10.	Tüzmentes szekrény és felállitása	183 —	
11.	Tagdíj történelmi és embertani társulatnak (2 év)	20 —	
12.	Előfizetés történelmi tárra (2 év)	6 —	
13.	Könyvkötö	17 51	
14.	Nyomda	5 30	
15.	Irodaszükséglet	5 15	
16.	Póstabérek	16 10	
17.	Szállitási költség	1 86	443 72
	Marad bevétel készpénzben		1467 12

XVII. Bevételek és kiadások összesitett kimutatása 1882 szeptember 2-ától 1898 január 1-jéig terjedő időre.

Bevétel:

1.	Adományokban és segélyekben	1676 21
2.	Alapitói és tagsági díjakban	4496 —
3.	Egyleti vagyon időközi kamatai	904 77
4.	Eladott tárgyak vételára	84 15
5.	Visszatérités, bútor, szolgálat, nyomda és póstabérre	773 60
	Összesen és oldal	7934 73

	frt	kr	frt	kr
Áttét			7934	73
Kiadás:				
1. Ásatási költségek	1765	36		
2. Bélyeg, pósta, távirda és szállitások .	358	81		
3. Bútorzat, pénzszekrény és sátor . .	904	42		
4. Elöfizetések és tagsági dijak . . .	181	02		
5. Értékpapir-vásárlás és betét	1935	98		
6. Irószerek és iroda-fölszerelés . . .	106	57		
7. Könyvkötö-számlák	176	20		
8. Lapszubvenczió	92	50		
9. Nyomda és sokasitás	606	14		
10. Muzeum-fölszerelés	262	18		
11. Szolgálat és takaritás	166	51		
12. Vételárak	206	18		
13. Egyéb kiadás	105	74	6867	61
Marad bevétel			1067	12
hozzáadva a tökésitett			1450	—
volt az egyletnek 1898 január 1-jén			2517	12
melyböl törzsvagyon			1050	—
tehát szabad rendelkezésre állott, mint fent:			1467	12

MÁSODIK RÉSZ.

AZ EGYLET GYÜJTEMÉNYEI.

I. Régi bankjegyek.

1.	1784. évi	Fünf Gulden bankjegy	1 drb.
2.	„ „	Zehn „ „	1 „
3.	„ „	Fünfundzwanzig Gulden bankjegy .	1 „
4.	„ „	Fünfzig Gulden bankjegy	1 „
5.	1800. „	Ein Gulden bankjegy	4 „
6.	„ „	Zwei „ „	1 „
7.	1806. „	Fünf „ „	6 „
8.	„ „	Fünfundzwanzig Gulden bankjegy .	1 „
9.	1811. „	Ein Gulden bankjegy	1 „
10.	1813. „	Zwei Gulden Anticipations-Schein .	1 „
11.	1816. „	Zehn „ bankjegy	1 „
12.	1848. „	„ Kreuzer „	3 „
13.	„ „	Ein Gulden bankjegy	2 „
14.	„ „	Öt forint bankjegy	5 „
15.	„ „	Tíz „ „	5 „
16.	„ „	Száz „ „	3 „
17.	1849. „	Zehn Kreuzer bankjegy	2 „
18.	„ „	„ „ „	2 „
19.	„ „	Egy pengö krajczár bankjegy . . .	2 „
20.	„ „	Öt „ „ „	2 „
21.	„ „	Tíz „ „ „	14 „
22.	„ „	Tizenöt pengö krajczár	1 „
23.	„ „	Harmincz „ „	3 „
24.	„ „	Két pengö forint	3 „
25.	Amerikai bankjegy (50 cents)		1 „
26.	Cseh bankjegy (10 kr)		1 „
27.	Török bankjegy		6 „
28.	Egy 1 frtos és egy 5 frtos imitáczió		2 „
		Összesen	76 drb.

Ezeket adományozták:

1. Alleker Lajos 1884 22. és 30. sz. . . . . 7 drb.
2. Deininger Imre 1884 42. sz. . . . . 2 „
3. Fábry Nándor 1884 43. sz. . . . . 28 „
4. Gladitsch József 1888 16. sz. . . . . 1 „
5. Grosz Miklós 1866 12. sz. . . . . 1 „
6. Gschrei Henrik 1884 62. sz. . . . . 1 „
7. Holczer József 1885 31. sz. . . . . 1 „
8. Máté Ferencz 1888 116. sz. . . . . 1 „
9. Molcsányi N. 1888 124. sz. . . . . 1 „
10. Parczer Imre 1886 12. sz. . . . . 2 „
11. Rokobauer József 1887 73. sz. . . . . 1 „
12. Serényi József 1894 53. sz. . . . . 15 „
13. Dr Sötér Ágost 1887 23. sz. . . . . 4 „
14. Thallmayer Viktor 1894 53. sz. . . . . 1 „
15. Virágh Gyula 1897 . . . . . 4 „
16. Névtelen . . . . . 6 „

Összesen mint fent 76 drb.

II. Éremgyüjtemény.

(Az összes érmek meghatározva és kortanilag rendezve vannak.)

Uralkodás ideje	*1. Egyleti tulajdon.* A) Római érmek.	Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
150 Kr. e.	Familia Acilia	—	1	—	1
100 Kr. e.	Familia Afrania	—	1	—	1
51—68	Lucius Domitius Nero (letét) . .	1	—	—	1
63e—14u	Octavianus Augustus	—	—	2	2
12e—14u	Agrippa Caesar Posthumus . . .	—	—	2	2
37—41	Cajus Caligula	—	—	1	1
41—54	Tib. Claudius I.	—	—	1	1
— † 69	Marcus Salv. Otho	—	—	1	1
69—79	Flavius Vespasianus	—	1	1	2
81—96	Flavius Domitianus	—	—	3	3
96—98	Marcus Cocceus Nerva	—	1	—	1
98—117	Marcus Ulpius Nerva Trajanus .	—	1	5	6
117—138	Publius Aelius Hadrianus	—	1	5	6
	Oldal	1	6	21	28

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	Áttét	1	6	21	28
138—161	Antoninus Pius	—	—	1	1
— † 141	Ennek neje Annia Galeria Faustina	—	1	—	1
161—180	Marcus Aurelius Antoninus . . .	—	1	4	5
— † 175	Ennek neje Faustina Junior . . .	—	—	2	2
— † 183	Lucius Verus neje Annia Lucilla	—	—	1	1
180—192	Marc. Luc. Ael. Aur. Commodus	—	—	4	4
193—211	Luc. Septimius Severus Pertinax	—	2	—	2
211—217	Marcus Aurel. Ant. Caracalla . .	—	4	3	7
— † 217	Ennek neje Julia Donnia	—	—	1	1
217—218	Cajus Marcus Opelius Severus Maxinus	—	—	1	1
218—222	Antoninus Elagabolus	—	1	—	1
222—235	Marc. Aurel. Severus Alexander	—	4	1	5
— † 235	Ennek anyja Julia Mamaea . . .	—	1	1	2
238—244	Marcus Antonius Gordianus III.	—	2	3	5
254—260	Cajus Publius Licinius Valerianus	—	—	1	1
255—268	Publius Licinius Gallienus	—	—	8	8
268—274	Marc. Aurel. Claudius Gothicus .	—	—	8	8
270—274	Claud. Luc. Domitius Aurelianus	—	1	5	6
276 3 hóig	Marcus Annius Florianus	—	—	1	1
276—282	Marcus Aurelius Probus	—	—	4	4
282—284	Marcus Aurelius Numerianus . .	—	—	2	2
282—285	Marcus Aurelius Carinus	—	—	2	2
284—304	Cajus Valerius Diocletianus . . .	—	—	3	3
286—310	Marcus Aurel. Val. Maximianus herculeus	—	—	1	1
293—306	Flav. Val. Constantius Chlorus .	—	—	4	4
300—326	Flav. Julius Crispus	—	—	1	1
305—311	Gal. Val. Maximianus Armentarius	—	—	3	3
— † 315	Ennek neje Galeria Valeria . . .	—	—	1	1
305—337	Flav. Val. Constantinus Maximus	—	—	12	12
306—312	Caj. Gal. Maximianus Daza . . .	—	—	1	1
308—323	Flav. Val. Licinianus Licinius. .	—	—	6	6
320—350	Flav. Julius Constans	—	—	4	4
335—361	Flav. Jul. Constantius II.	—	—	18	18
337—340	Flav. Claud. Constantinus Junior	—	—	14	14
351—354	Flav. Claud. Constantius Gallus	—	—	4	4
360—363	Flav. Claud. Julianus Apostata .	—	—	2	2
	Oldal	1	23	148	172

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	Áttét	1	23	148	172
364—375	Flav. Valentinianus I.	—	—	6	6
364—378	Flav. Valens	—	—	5	5
389—395	Flav. Theodosius	—	—	1	1
	Meghatározott római érem tehát	1	23	160	184
	Már meg nem határozható	—	—	12	12
	Római érmek összege tehát . . .	1	—	—	—
	Összesen	1	23	172	196
	B) Magyar érmek.				
	1. Árpád-ház.				
1131—1141	II. Béla	—	1	—	1
1235—1270	IV. Béla (vak)	—	—	4	4
1272—1290	IV. László (kún)	—	1	—	1
	2. Vegyes ház.				
1342—1382	I. Lajos (Nagy)	—	1	—	1
1437—1439	Albert (osztrák)	—	5	—	5
1440—1444	I. Ulászló, arany	1	—	—	1
	I. Mátyás (Hunyady) arany . . .	3	—	—	3
	II. Lajos	—	1	—	1
	II. Lajos (Schweidnitz részére verve)	—	2	—	2
	3. Habsburg-ház.				
1526—1564	I. Ferdinánd (megyei letét) . . .	—	1	—	1
„ „	kis ezüst	—	26	—	26
1564—1576	Miksa	—	16	—	16
1576—1608	Rudolf	—	40	—	40
1608—1619	II. Mátyás	—	26	—	26
1619—1637	II. Ferdinánd	—	6	—	6
—	Bethlen Gábor 1623	—	1	—	1
1637—1657	III. Ferdinánd 1640 arany	1	—	—	1
1657—1705	I. Lipót 1684. évi arany	1	—	—	1
	XV-ös 1661—1662, 1665, 1671, 1673, 1678, 1687	—	23	—	23
	XV-ös 1678 (letét) . . .	—	2	—	2
	Oldal	6	152	4	162

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	Áttét	6	152	4	162
	I. Lipót VI-os 1667—1676, 1681, 1684	—	16	—	16
	3-as 1661, 1666, 1667, 1668, 1672, 1673, 1677, 1690, 1692, 1696, 1699	—	16	—	16
	Poltura	—	6	—	6
	Duarius	—	11	—	11
	Kis ezüst	—	12	—	12
	Rákóczy Fer. 1706 pro Libertate	—	—	2	2
	1704, 1707 Poltura	—	—	8	8
1705—1711	I. József közép ezüst	—	2	—	2
1711—1740	III. Károly kis ezüst	—	1	—	1
1740—1780	Mária Terézia ezüst X.	—	1	—	1
	kis ezüst	—	3	—	3
	1763, 1765 nagy poltura	—	—	15	15
	1761, 1763, 1766, 1769 kr	—	—	13	13
1835—1848	V. Ferdinánd Máriás huszas . . .	—	1	—	1
	Szabadságharcz 1848, 1849 hatos	—	7	—	7
	„ egy krajczár . .	—	—	14	14
1848	I. Ferencz József ezüst forint . .	—	2	—	2
„	20 kros	—	1	—	1
„	4 „	—	—	1	1
	Összesen	6	231	57	294
	C) Osztrák érmek.				
1619—1637	II. Ferdinánd kp. 3 kros	—	4	—	4
„ „	k. 1 „	—	5	—	5
1637—1657	III. Ferdinánd kp. 3 „	—	5	—	5
„ „	k. 1 „	—	1	—	1
1657—1705	I. Lipót XV-ös 1673, 1674, 1676, 1681, 1685	—	5	—	5
„ „	XV-ös 1675 (letét) . . .	—	1	—	1
„ „	VI-os 1674, 1679, 1678, 1680, 1681, 1684, 1685, 1690	—	10	—	10
	Oldal	—	31	—	31

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	Áttét	—	31	—	31
1657—1705	I. Lipót 3 kros sasos	—	16	—	16
„ „	3 „ hármas czimer .	—	6	—	6
„ „	3 „ kettős czimer . .	—	1	—	1
„ „	3 „ két sas	—	1	—	1
„ „	1 „ ország almával .	—	1	—	1
„ „	1 „ kétfejü sassal . .	—	15	—	15
1705—1711	I. József 3 kros sasos	—	3	—	3
1711—1740	VI. (III.) Károly 5 kros sasos . .	—	1	—	1
„ „	3 „ „ . .	—	7	—	7
„ „	1 „ „ . .	—	1	—	1
1740—1780	Mária Terézia tallér (letét) . . .	—	1	—	1
„ „	X-es sasos	—	2	—	2
„ „	3 kros sasos . . .	—	2	—	2
„ „	1 krajczár	—	—	28	28
„ „	1 kr olasz czimerrel	—	—	3	3
„ „	½ krajczár	—	—	2	2
„ „	Merzo soldo . . .	—	—	1	1
1780—1790	II. József 1 krajczár	—	—	5	5
„ „	1 garas	—	—	1	1
„ „	½ krajczár	—	—	1	1
„ „	Soldo	—	—	3	3
1792—1835	II. (I.) Ferencz 10 kros ezüst . .	—	1	—	1
„ „	7 „ „ . . .	—	2	—	2
„ „	5 „ „ . . .	—	1	—	1
„ „	1 „ „ . . .	—	1	—	1
„ „	30 kr réz	—	—	2	2
„ „	15 „ „	—	—	1	1
„ „	6 „ „	—	—	4	4
„ „	3 „ „	—	—	4	4
„ „	3 kr kisebb réz	—	—	2	2
„ „	1 kr feliratos réz	—	—	9	9
„ „	1 kr egyes a sasba réz . . .	—	—	19	19
„ „	1 kr koszorús réz	—	—	7	7
„ „	½ kr felirat nélk.	—	—	1	1
„ „	½ „ koszorúba .	—	—	2	2
„ „	½ „ kördísz nlk.	—	—	1	1
	Oldal	—	93	96	189

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	Áttét	—	93	96	189
1792—1835	II. (I.) Ferencz ½ kr sasos	—	—	1	1
„ „	¼ „ kördisz nlk.	—	—	3	3
„ „	¼ „ felirat nélk.	—	—	1	1
„ „	5 centesimi . . .	—	—	4	4
„ „	2 soldi	—	—	1	1
„ „	1 centesimo . . .	—	—	1	1
1835—1848	I. (V.) Ferdinánd 3 kros	—	1	—	1
1848	I. Ferencz József kétforintos . .	—	1	—	1
„	negyedforintos	—	1	—	1
„	14 kros	—	1	—	1
„	4 „	—	—	1	1
„	3 „	—	—	1	1
„	2 „	—	—	3	3
„	1 „	—	—	10	10
„	½ „	—	—	18	18
„	3 centesimi .	—	—	1	1
„	1 centesimo .	—	—	2	2
	Összesen	—	97	143	240
	D) Lengyel érmek.				
1492—1501	I. János Albert kis ezüst	—	1	—	1
1501—1506	Sándor kis ezüst	—	5	—	5
1506—1548	I. Zsigmond kis ezüst 1508, 1509, 1510, 1511, 1517, 1531	—	12	—	12
1548—1572	II. Zsigmond Ágoston kis ezüst	—	3	—	3
1574—1586	Báthory István 1581	—	1	—	1
1586—1632	III. Zsigmond (svéd) kis ezüst 1581, 1590—1592, 1594—1597, 1599, 1610, 1625, 1632	—	19	—	19
1632—1648	VII. Ulászló 1632	—	1	—	1
1764—1795	Stanislaus 1791	—	—	1	1
	Összesen	—	42	1	43

	Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
E) Egyéb országos érmek.				
Császárság, királyság és köztársaságok.				
Angolország	—	—	1	1
Amerikai Egyesült Államok	1	4	1	6
Bajor királyság, Máriás tallér (letét)	—	1	—	1
„ „	—	16	—	16
Belga „	—	—	10	10
Braziliai császárság	—	2	—	2
Csehország	—	2	—	2
Dán királyság	—	—	2	2
Francziaország	—	—	2	2
Görög királyság	—	1	1	2
Hannover királyság	—	1	1	2
Német császárság	—	8	7	15
Olasz királyság	—	—	21	21
Orosz császárság	—	5	6	11
Porosz királyság	—	9	8	17
Romániai királyság	—	1	3	4
Sziciliai királyság	—	—	1	1
Spanyol királyság	—	—	2	2
Sct. Marino köztársaság	—	—	1	1
Svéd királyság	—	1	2	3
Svájczi köztársaság	—	10	3	13
Szász királyság, tallér (letét)	—	1	—	1
„ „	—	6	2	8
Török császárság	1	27	6	34
Velenczei köztársaság	—	3	2	5
Württembergi királyság	—	7	—	7
Összesen	2	105	82	189
F) Herczegségek érmei.				
Badeni herczegség	—	2	3	5
Dessaui „	—	2	—	2
Hesseni „	—	2	—	2
Hohenzollern-Sigmaringeni herczegség	—	1	—	1
Krumai herczegség	—	1	—	1
Oldal	—	8	3	11

	Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
Áttét	—	8	3	11
Nassaui herczegség	—	1	1	2
Szász-Meiningeni herczegség	—	15	—	15
Összesen	—	24	4	28
G) Választófejedelemségek.				
Salzburgi Frigyes Ernő	—	—	1	1
Szász választófejedelemség	—	1	—	1
Westfáliai választófejedelemség	—	1	—	1
Összesen	—	2	1	3
H) Herczegek érmei.				
Babenbergi (Frisachi) érmek 1200 körül	—	14	—	14
Ferdinánd Károly főherczeg 1641	—	8	—	8
Károly főherczeg 1613	—	3	—	3
Károly Vilmos főherczeg	—	1	—	1
Lipót főherczeg	—	1	—	1
Zsigmond főherczeg 1663—1665	—	7	—	7
Összesen	—	34	—	34
I) Grófságok.				
Brandenburgi örgrófság	—	11	—	11
Lavagnai grófság	—	1	—	1
Montefiori grófság	—	8	—	8
Összesen	—	20	—	20
K) Városok érmei.				
Bréma városa 1853	—	—	1	1
Frankfurt városa 1863	—	1	—	1
Hamburg városa 1726	—	1	—	1
Ragusa városa 1753	—	1	—	1
Regensburg városa	—	1	—	1
Összesen	—	4	1	5

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	L) Egyházi érmek.				
	1. Pápai érmek.				
1724—1730	XIII. Benedek Pápa	—	—	1	1
1823—1829	XII. Leo Pápa	—	—	1	1
1846—1878	IX. Pius Pápa	—	1	1	2
	2. Érsekségek.				
1763	Brixeni Érsekség	—	1	—	1
1698	Landshuti Érsekség	—	1	—	1
1687	Olmützi Érsekség	—	13	—	13
1655, 1670, 1674	Salzburgi Érsekség (letét 1791) .	—	5	—	5
	3. Püspökségek.				
1679	Boroszlói Püspökség	—	4	—	4
—	Leoni Püspökség	—	1	—	1
	Összesen	—	26	3	29
	M) Emlékérmek.				
1849	Aradi vértanúk eml. (1 br. letét)	—	1	2	3
1887	Budavár visszafogl. eml. (1 letét)	—	—	2	2
1825	Carolina Augusta kir. kor. (1 letét)	—	1	—	1
1886	Déli részek bekebl. eml. (1 letét)	—	—	1	1
1867	Erzsébet kir. koron. (1 letét) . .	—	1	—	1
1831	V. Ferdinánd kir. koron. (2 letét)	1	1	—	2
1879	Ferencz József és Erzse nász. .	—	1	—	1
1867	kir. koron. (1 letét)	1	—	—	1
1890	kir. koron. 25 évford. (1 letét) . .	—	1	—	1
1879	Fiume város százados eml. (1 letét)	—	—	1	1
—	Höffinger gleichenbergi orv. eml.	—	—	1	1
1816	Inségérem	—	1	—	1
1846	József nádor évszázados eml. (2 e., 1 br. letét)	—	2	3	5
1859	Kazinczy F. évszázad. eml. (1 letét)	—	—	1	1
1849	Kossuth és Behm eml.	—	—	1	1
1817	Luther Márton eml.	—	—	1	1
	Oldal	2	9	13	24

Uralkodás ideje		Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
	Áttét	2	9	13	24
1843	Magy. Orvosok és termb. Temesvár (1 letét)	—	—	1	1
1846	Magy. Orvosok és termb. Kassa-Eperjes (1 letét)	—	—	1	1
1847	Magy. Orvosok és termb. Sopron (1 letét)	—	—	1	1
—	Magyar-Óvári polgári érem . . .	—	1	—	1
1887	Magy. tűzoltók VIII. kongr. Fiume	—	—	1	1
1748	Mária Christina főhercz. eml. . .	—	—	1	1
1808	Mária Ludovica kir. kor. (1 letét)	—	1	—	1
1792	Mária Terézia kir. kor. jub. . . .	—	1	—	1
—	Napoleon szül. eml.	—	—	1	1
1845	Orleansi Fülöp Lajos eml.	—	—	1	1
1896	Pozsony-Dévény ezredév. eml. (1 letét)	—	1	—	1
1884	Pulszky Ferencz jub. eml.	—	—	1	1
1864	Schleswig-holsteini katonai érem	—	—	1	1
1897	Széchenyi I. szoborleleplez. érem	—	—	1	1
1883	Szeged újraépültének emlékérme	—	1	—	1
1897	Szilágyi Sándor jub. érme	—	—	1	1
—	Talány-érem	—	—	1	1
	Összesen	2	14	25	41
	N) Kegyérmek.				
	Szent Benedek tiszteletére. Ep. ST. BENE. Szent Benedek egy feszület előtt térdelve. Hp. A szent felhők fölött trónol, jobbját áldásra emeli, alatta a purgatoriumban kínlódó lelkek	—	—	1	1
	Szent Domonkos tiszteletére. STO. DOMINICO	—	—	1	1
	Szent Domonkos tiszteletére. Ep. SANT. DOM. DE. SOR. OR. P. Jobbjában liliomot, baljában könyvet tart. Hp. REG. SACR. ROS. OR. PR. N. Az Isten anya a kisded Jézussal. Ep.	—	—	1	1
	Szüz Mária tiszteletére. S. MARIA L. AVRET. Hp. S. IO. BAPTIST. S. EVAN. (Sanctus Johannes Baptista, Sanctus Johannes Evangelista.)	—	—	1	1
	Oldal	—	—	4	4

	Arany	Ezüst	Bronz	Össz.
Áttét	—	—	4	4
Szüz Mária tiszteletére. Ep. Krisztus sugaras mellképe. Hp. A fájdalmas szüz Mária mellképe	—	—	1	1
Összesen	—	—	5	5
O) Játékérmek,				
úgynevezett Yeltonok	—	—	21	21
Összesen	—	—	21	21
P) Már meg nem határozható				
vagy teljesen értéktelen érem	—	61	112	121
Összesen	—	61	112	173
2. Ideiglenes letétek.				
Bischoff Károly egy római aranya, Lichtneckert György hat érme és a megyei levéltárból átvett 15 érem az éremtárba kortanilag besorozva vannak és előbbiek *zöld*, utóbbiak *kék*, a sírokban lelt érmek pedig *piros* alapok által vannak megkülönböztetve.				
3. Érmek összesitett kimutatása.				
A) Római érem	1	23	172	196
B) Magyar „	6	231	57	294
C) Osztrák „	—	97	143	240
D) Lengyel érmek	—	42	1	43
E) Egyéb országok érmei	2	105	82	189
F) Herczegségi érmek	—	24	4	28
G) Választófejedelemségek	—	2	1	3
H) Herczegi érmek	—	34	—	34
I) Grófsági „	—	20	—	20
K) Városi érmek	—	4	1	5
L) Egyházi érmek	—	26	3	29
M) Emlékérmek	2	14	25	41
N) Kegyérmek	—	—	5	5
O) Játékérmek	—	—	21	21
P) Használhatlan érmek	—	61	112	173
Érmek összege	11	683	627	1321

4. Éremadományok, ásások és vételek.

Antoni Adolf ifj.	1
Alleker Lajos	9
Ásatás sírokból	9
Bandler István	1
Barátfalusi földmíves .	3
Bauer N., plébános . .	1
Békeffy Jenö	7
Beöthy N.	1
Bischoff Károly (letét)	1
Bobleter Ignácz	2
Bozzay Elek	1
Braun Adolf	2
Breier Antal	2
Chalupetzky Miksa . . .	4
Csellei János dr	2
Domsitz Máté	1
Draksitz György	12
Egyed Ferencz	1
Egyed József	3
Elek Márton	1
Fábry Nándor	23
Fehéry János	4
Feichtinger Alajos dr .	2
Fettik György	1
Fibinger N.	1
Franich Béla	2
Gál Imre	1
Gindl Mihály	1
Gladitsch József	18
Grozer Ferencz	4
Gruber Ferencz.	1
Gschrei Henrik	3
Guggenberger Adolf . .	1
Hardy Lajos	1
Oldal	127

Áttét	127
Hegedüs János	2
Heuffel Sándor	1
Heveder Ferencz	2
Hörl Ferencz	5
Horváth Vilmos	2
Ivánfi Ede	17
Janauschek József . . .	1
Kapler László	4
Karácsony László . . .	3
Kaprinay Ede	19
Káráll Lörincz	27
Kelemen István	1
Kerényi József	3
Kiss Gáspár	2
Köhalmi V.	2
Kosutány Tamás dr . .	15
Krieger Ferencz	1
Króner-Küffner Lajos .	6
Lepossa Dániel	1
Lichtneckert György .	6
M.-Óvár város	123
Major Pál	1
Mándy Gyula	5
Marschalek István . . .	2
Mátyás Ferencz	3
Merényi Jolán	2
Mikos Illés	3
Millner Jakab	6
Mosonymegye (letét) . .	15
Móricz István	1
Mühlhofer Károly . . .	13
Nábinger Nemez	6
Nagy Sándor	4
Oldal	431

Áttét	431
Németh József	6
Őshegyi József	7
Pamper Imre	35
Parczer Imre	2
Pávay Antal	1
Prindl Károly	2
Redle Julia	2
Régiségtár-látogatók	212
Rokobauer József	2
Rozonits N.	1
Schausz József	2
Schuh Kristóf dr	7
Schraczenthaler János	1
Serényi József	17
Simon Gyula	120
Sötér Ágost dr	342
Oldal	1190

Áttét	1190
Steiner Márton	5
Strobl József	23
Szaflarszky János	4
Szalay János	2
Szélessy Károly	1
Szüts István	1
Tóth András	1
Tóth László	1
Tóth Imre	6
Vajda István	1
Vlachovits N.	1
Vételek	78
Wolf N., plébános	1
Wolfram Ede	1
Zechmeister József	5
94 adományozó adott összesen:	1321

III. Fénykép-gyüjtemény.

1.	Ciborium és kehely. (Ad. Zalka János püspök és Horák Károly)	6 drb.
2.	Corvin János ereklyéi. (Ad. Török A.)	13 „
3.	M.-Óvár vára 1688., 1699. és 1715. évben	3 „
4.	Mosonymegye régi térképe	1 „
5.	Nemesvölgyi sírleletek	1 „
6.	Népvándorláskori sírleletek. (Ad. Riegl Alajos)	37 „
7.	Pacsetits gróf sírköve. (Ad. Török A.)	1 „
8.	Pethő-család sírboltja és sírköve. (Ad. Török A.)	2 „
9.	Rajkai templom tornya. (Ad. Kuncze M.)	1 „
	Összesen	65 drb.

IV. Képtár.

1.	Csaplár Ferencz, mecséri biró (Eble Gábortól) .	1 drb.
2.	Kálnoki kápolna a régi korban (vétel)	2 „
3.	Magyar királyok arczképei (vétel)	1 „
4.	M.-óvári polgári lövészek (Nedeczky Izabella) .	1 „
5.	Martinovits és társai (Heveder Ferencz) . . .	1 „
6.	Mosonyi csata (vétel)	1 „
7.	Viczay Károly gróf családi czimere	1 „
	Összesen	8 drb.

V. Könyvtár.

(Az adományozók minden műnél ki vannak tüntetve, valamint a letevők is.)

Könyvt. szám	Szerző	A mű czime	Kiadás éve	Kötet-szám
109	—	Abfertigung des Spannenberg'schen Irrthums	1582	1
95	Abonyi L.	A mi nótáink. Gr. Zichy Henrik	1864	4
129	Alleker L.	Az egyházi és világi lovagrendek. A szerző	1884	1
101	—	Nemzeti Almanach. Serényi J.	1842	1
172	—	Alsó-Fehérmegye tört. és rég. egylet évkönyve	1891 1895	2
89	—	Articuli Stat. et Ord. regni Hungariae. Gerebényi K.	1659	1
—	Bajza J.	Aurora hazai Almanach. Serényi József	1835	1
—	Balás Á.	M.-óvári gazd. tanintézet leirása. A szerző	1890	1
—	„	Landw. Fachunterricht in Ungarn. A szerző	1889	1
—	„	Magyarország szakoktatásának állapota. A szerző	1890	1
—	„	Abriss der Geschichte der ung. Landwirthschaft. A szerző . .	1897	1
—	„	Magyarország szakoktatásának intézményei. A szerző	1896	1
139	Bartal Gy.	Csallóköz történeti vázlata . . .	1860	1
		Oldal	—	17

Könyvt. szám	Szerző	A mű czime	Kiadás éve	Kötet-szám
		Áttét	—	17
112	Bél K. A.	De Archiofficiis regni Hungariae. Markovics K.	1749	1
197	Bél M.	Mosonymegye Monographiája. Major P.	—	1
104	—	Biblia sacra latina	—	1
174	—	Biharmegye rég. és tört. egylet évkönyve	1888	1
210	Bogár F.	Episc. Dioeces. Jaurinensis . . .	1821	1
169	—	Bulletin de Congresse d'Anthropologie. Ruttrich L.	1876	1
—	Bunyitay V.	A gyulafehérvári székesegyház. Tud. Akadémia	1893	1
8	Campe J.	Die Entdeckung von Amerika. Grell J.	1782	2
150	—	Carnutum-Verein. Jahresbuch .	1887	1
—	Csánky D.	Magyarország tört. földrajza . .	1892	2
160	Csengery A.	Budapesti Szemle. Gr. Zichy H.	1860	3
136	Cserni B.	Parthenogenesis	1887	1
—	Cserháti S.	M.-óvári gazd. akadémia könyvtárának jegyzéke	1894	1
97	Czobor B.	Éremgyüjt. jegyzék. Kuliffay E.	—	1
10	Dalmann F.	Zwei Revolutionen. Gr. Zichy H.	1853	2
131	Danielik J.	Columbus vagy America. Gróf Zichy H.	1856	1
193	—	Dispensatorium Pharmacop. . .	1751	1
192	Ebenhöch F.	Győr kökorszaki leletei. Ivánfi E.	—	1
92	Ebersberg J.	Der Mensch und das Geld . . .	1829	1
181	Eble G.	Károlyi Ferencz és kora. A szerző	1093	1
182	"	Károlyi S. bucsúztató. A szerző	1888	1
168	"	Egy magyar nyomda. A szerző	1891	1
128	Ellenbogen J.	Erinnerung an Krönungsdom Pressburgs. Ivánfi E.	1867	1
205	Eötvös J.	Fogház-javitás. Dr Schuh K. . .	—	1
—	—	Éremrajzok. Dr Schuh K. . . .	1858	1
140	Fehér I.	Györmegye és város leirása. Mosonymegye	1874	1
177	—	Felső-Magyarországi muzeumegylet évkönyve	1874	1
		Oldal	—	49

Könyvszám	Szerző	A mű czime	Kiadás éve	Kötetszám
		Áttét	—	49
133	Fényes E.	Magyarország geogr. szótára . .	1851	4
208	Ficino M.	Plato összes müvei. Dr Sötér A.	1602	1
155	Fignehm A.	Russlands Politik. Gr. Zichy H.	1854	1
103	Grache T.	Guide de l'Amateur de Porcel.	1885	1
111	Gradányi J.	A világ köz. históriája	1797	2
4	—	Seltsame Gerichtshändel	—	1
100	Griffet H.	Praedigten für den Advent . .	1770	1
32	Goethe	Abhandlungen über Kunst. Gr. Zichy H.	1857	2
28	„	Annalen. Gr. Zichy H.	„	1
24	„	Aus meinem Leben. Gr. Zichy H.	„	3
34	„	Auswärtige Literat. Gr. Zichy H.	1858	2
29	„	Benevenuto Cellini. Gr. Zichy H.	1857	1
29	„	Rameau's Hefte. Gr. Zichy H. .	„	1
29	„	Diderot's Versuch über Malerei. Gr. Zichy H.	„	1
26	„	Campagne in Frankreich. Gróf Zichy H.	„	1
17	„	Claudius von Ville Bella. Gróf Zichy H.	1856	1
17	„	Ervin und Elmire. Gr. Zichy H.	„	1
17	„	Jery und Bätely. Gr. Zichy H.	„	1
17	„	Lila. Gr. Zichy H.	„	1
17	„	Die Fischerin. Gr. Zichy H. . .	„	1
33	„	Deutsche Literatur. Gr. Zichy H.	1857	2
20	„	Faust. Gr. Zichy H.	1856	2
16	„	Gedichte. Gr. Zichy H.	„	1
39	„	Geschichte der Farbenlehre. Gr. Zichy H.	1858	2
19	„	Der Gross-Softa. Gr. Zichy H.	1856	1
19	„	Der Bürgergeneral. Gr. Zichy H.	„	1
19	„	Die Aufgeregten. Gr. Zichy H.	„	1
35	„	Gottfried von Berlichingen. Gr. Zichy H.	1858	1
35	„	Iphigenie auf Tauris. Gr. Zichy H.	„	1
18	„	Götz v. Berlichingen. Gr. Zichy H.	1856	1
18	„	Egmont. Gr. Zichy H.	„	1
18	„	Clavigo. Gr. Zichy H.	„	1
		Oldal	—	92

Könyvszám	Szerző	A mű czime	Kiadás éve	Kötetszám
		Áttét	—	92
18	Goethe	Stella. Gróf Zichy H.	1856	1
18	„	Die Geschwister. Gr. Zichy H.	„	1
36	„	Die Wette. Gr. Zichy H.	1858	1
36	„	Mahomed. Gr. Zichy H.	„	1
36	„	Tancred. Gr. Zichy H.	„	1
14	„	Hermann und Dorothea. Gróf Zichy H.	1853	1
14	„	Achilles. Gr. Zichy H.	„	1
14	„	Reinecke Fuchs. Gr. Zichy H.	„	1
25	„	Italienische Reise. Gr. Zichy H.	1857	2
37, 38	„	Morphologie. Gr. Zichy H. . . .	1858	4
40	„	Nachträge zur Farbenlehre. Gr. Zichy H.	„	2
31	„	Propyläen. Gr. Zichy H.	1857	1
23	„	Reise der Söhne Megaprapu's. Gr. Zichy H.	„	1
23	„	Unterhaltung deutscher Auswanderer. Gr. Zichy H. . . .	„	1
23	„	Die guten Weiber. Gr. Zichy H.	„	1
23	„	Novelle. Gr. Zichy H.	„	1
23	„	Sonette. Gr. Zichy H.	1855	1
27	„	Schweizer-Reise v. Jahre 1797. Gr. Zichy H.	1857	1
27	„	Reise am Rhein. Gr. Zichy H.	„	1
21	„	Die Wahlverwandschaften. Gróf Zichy H.	1856	1
15	„	Westöstlicher Divan. Gr. Zichy H.	1853	1
22	„	Wilhelm Meister's Lehrjahre.	1856	4
22	„	Wilhelm Meister's Wanderjahre. Gr. Zichy H.	1857	1
30	„	Winkelmann. Gr. Zichy H. . .	„	1
30	„	Haekert. Gr. Zichy H.	„	1
189	Göndöcs B.	Pusztaszer	1853	1
159	Görgey A.	Mein Leben und Wirken. Gróf Zichy H.	1852	2
163	Gyulai P.	Török világ Komárommegyében	1894	1
119	Halle J.	Magie	1787	1
196	Hampel J.	Aquincum története. Mosonym.	1872	1
		Oldal	—	131

Könyvt. szám	Szerző	A mű czime	Kiadás éve	Kötet-szám
		Áttét	—	131
178	Hampel J.	A bronzkor emlékei. A szerző .	1892 1896	2
203	„	Magyarhoni régészeti leletek. Kuliffay E.	—	1
185	„	Orsz. rég. egylet évk. A szerző	1886 1889	2
166	„	Rákospal. bronzlelet. Kuliffay E.	—	1
94	Hermann O.	Ősi nyomok a halászatban. Dr Sötér Á.	—	1
41	Humboldt S.	Kosmos. Gr. Zichy H.	1845	4
138	Hunfalvy J.	Magyar birod. term. viszonyai .	1865	3
171	—	Hunyadmegyei tört. évkönyv . .	1886 1887	2
5	—	Imakönyv	—	1
6	—	Imakönyv	—	1
11	—	Imakönyv. Lehner Gy.	1794	1
127	Ivánfi E.	Régészet becse Mosonymegyében. A szerző	1883	1
183	„	Titel prépostság. A szerző . . .	1877	1
180	„	Könyvjegyzékek. A szerző . . .	—	1
126	„	Vázlatok Mosonymegye multjából. A szerző	1882	1
123	Jerney J.	Anno-vetvári kún püspök	1838	1
198	—	II. József rendelete. Krolopp J.	1716	1
90	—	II. József rendelete	—	1
1	—	Justin. Inst. liber. Gerebényi K.	1641	1
187	Karácsonyi J.	Bihari muzeum megnyitása . .	1896	1
158	„	Pusztaszeri monostor	1897	1
191	Károlyi Á.	Buda és Pest visszavivása . . .	1886	1
161	Károlyi T.	Gróf Károlyi család oklevéltára. Károlyi T.	1882	4
135	Klapka	Memoiren. Gr. Zichy H.	1850	3
117	Kassics J.	Laurea virtutis. Gr. Zichy H. .	1826	1
2	Kazy J.	Instit. iuris canonici. Gerebényi K.	1727	1
96	KereskényiG.	Érd és Batta tört. Kuliffay E.	1874	1
201	Ketteler J.	Regni Hungarici historia	1724	1
93	Knigge A.	Kunst mit Menschen umzugehen	1807	1
209	Kossuth L.	Pesti Hirlap. 1841—1844	—	5
44	Klopstock	Dramatische Werke. Gr. Zichy H.	1856	2
		Oldal	—	180

Könyvt. szám	Szerző	A mű czime	Kiadás éve	Kötet-szám
		Áttét	—	180
45	Klopstock	Gelehrten Republik. Gr. Zichy H.	1856	1
42	„	Messias. Gr. Zichy H.	„	2
43	„	Oden. Gr. Zichy H.	„	2
46	„	Sprachwissenschaftl. Schriften. Gr. Zichy H.	1857	1
47	„	Vermischte Schriften. Gr. Zichy H.	„	1
181	—	Komáromi tört. és rég. egyl. jel.	1888	2
107	Kováchich N.	Index geografico. Sziklay M. . .	1805	1
48	Lenau M.	Gedicnte. Gr. Zichy H.	1857	5
53	Lessing G.	Laokon. Gr. Zichy H.	1858	1
51	„	Kritische Schriften. Gr. Zichy H.	1856	2
51	„	Sophocles. Gr. Zichy H.	„	1
54	„	Meusels Apollodor. Gr. Zichy H.	1857	1
50	„	Nathan der Weise. Gróf Zichy H.	1856	1
49	„	Sinngedichte. Gr. Zichy H. . . .	1855	1
52	„	Wie die Alten den Tod gebildet. Gr. Zichy H.	1856	1
186	Kisfaludy-T.	Cserey Mihály históriája	1851	1
„	„	Eszterházy M. munkái	1852	4
„	„	Liszt munkái	—	3
„	„	Szalárdy krónikája	1854	1
„	„	Zrinyi M. munkái	1853	2
132	Lubbock J.	Történelemelötti idök. Várady M.	1876	2
130	Maculay T.	Geschichte von England. Gróf Zichy H.	1854	6
165	Magyar L.	Dél-afrikai utazások. Gr. Zichy H.	1859	1
154	—	M.-óvári gymn. ért. 1888/89 . .	—	2
113	—	Magy.-óvári grófság Báánbuch. Marschalek I.	1713	1
188	M. tud. Ak.	Arch. Értesitö. 1884—1898 . .	—	16
195	„	Arch. Közlemények. 1862/63 . .	—	2
146	„	Értekezések a tört. tud. köréböl. M. tud. Akadémia	—	16

I. kötet. 1867—1870.

1. Hazánk közlekedési eszközeiről. Hunfalvy Jánostól. 2. A perdöntö bajvivások története Magyarországon. Pesty Fr.-töl. 3. Dunántuli levéltárak ismertetése, különös tekintettel II. Rá-

Oldal 260

Könyvt. szám | Kötet-szám

Áttét 260

kóczi Ferencz korára. Thaly Kálmántól. 4. A magyar birodalom nemzetiségei s ezek száma vármegyék és járások szerint. Fényes Elektől. 5. Egy lap Erdély legujabb történelméből. Szilágyi Ferencztől. 6. Bethlen Gábor fejedelem trónfoglalása. Szilágyi Sándortól. 7. A Temesi Bánság elnevezésének jogosulatlansága. Pesty Fr.-töl. 8. Babylonia és Assyria öskori történelmének hitelessége. Ribáry Ferencztöl. 9. Ráth Károly m. akad. tag emlékezete. Römer Flóristól. 10. II. Endre szabadságlevelei. Knauz Nándortól. 11. Rendi országgyüléseink jellemzéséhez. Salamon Ferencztöl. 12. Zilah történelméből. Szilágyi Ferencztöl.

II. kötet. 1872.

1. Jelentés az Antwerpiában 1871. évi augusztus 13—22-éig tartott nemzetközi geografiai congressus munkálatairól. Hunfalvy J.-tól. 2. Nyitra vármegyének XV. századbeli vámhelyei. Wenzel G.-tól. 3. Péter és Aba. Szabó Károlytól. 4. Henckel János. Mária királyné udv. papja. Frankl V.-tól. 5. Nevezetes per lőcsei polgárok közt. 1421—29. Wenzel G.-tól. 6. Révai Ferencz nádori helytartó fiainak hazai és külföldi iskoláztatása. 1538—1555. Frankl Vilmostól. 7. Diósgyör egykori történelmi jelentősége. Wenzel G.-tól. 8. Adalékok Bethlen Gábor szövetkezéseinek történetéhez. Szilágyi Sándortól. 9. Emlékbeszéd Érdy János felett. Nagy Ivántól. 10. A székelyek alapszerződése. Balássy Ferencztöl.

III. kötet. 1873.

1. Egy főbenjáró per a XVII. századból. Nagy Ivántól. 2. Adalék 1352-ből az Arany Bulla néhány czikkének alkalmazásához és magyarázásához. Wenzel Gusztávtól. 3. Adalék az erdélyi szászok történetéhez az Andreanum előtti időből. Wenzel Gusztávtól. 4. Trentsini Chák Máté és kortársai. Botka Tivadartól. 5. Rajzok Erdély államéletéből a XVIII. században. Szilágyi F.-töl. 6. Tanulmányok a góthok müvészetéröl. Henszlmann I.-töl. 7. A magyarországi avar leletekröl. Pulszky Ferencztöl. 8. Felsöbüki Nagy Pál emlékezete. Tóth Lőrincztöl. 9. Palugyai Imre emlékezete. Keleti Károlytól. 10. Magyarországi tanárok és tanulók a bécsi egyetemen a XIV. és XV. században. Fraknói Vilmostól.

Oldal 260

Könyvt. szám | Kötet-szám

Áttét 260

IV. kötet. 1874.

1. Nápolyi történelmi kutatások. Óváry Lipóttól. 2. Stibor Vajda. Életrajzi tanulmány. Wenzel Gusztávtól. 3. Júda, Izrael és Aram. Történelmi tanulmány. Beöthy L.-tól. 4. Az egri vár 1687-ki feladásának alkupontjai és a törökök maradékai Egerben. Balássy Ferencztől. 5. A pelasg kérdés mai állása s a jobbágyság a helleneknél és rómaiaknál. Ribáry Ferencztől. 6. Pemfflinger Márk szász gróf élete. Fabritius Károlytól.

V. kötet. 1875.

1. Révai Péter és a szent korona. 1519—1622. 2. Ifj. báró Wesselényi Miklós. Élet- és korrajz. Szilágyi F.-től. 3. A Szörény vármegyei hajdani oláh kerületek. Pesty Fr.-től. 4. Nádasdy Tamás első követsége Erdélyben. 1540. Szilágyi S.-tól. 5. Id. báró Wesselényi Miklós. Élet- és korrajz. Szilágyi F.-től. 6. Házasságtervezés Erzsébet Anglia királynője és Károly osztrák főherczeg között. 1559—1561. Wertheimer Edétől.

VI. kötet. 1877.

1. Margum és Contramargum helyfekvése. Ortvay Tivadartól. 2. Az utolsó Árpádházi király trónra lépte. Nagy Ivántól. 3. Emlékbeszéd nagyajtai Kovács István felett. Szilágyi S.-tól. 4. A germanizálás történelméből a két magyar hazában. Szilágyi Ferencztől. 5. A Ghycziek Erdély történetében, különös tekintettel a kormányzási intézményre. Jakab Elektől. 6. Az alsó-magyarországi bányavárosok küzdelmei a nagy-lucsei Dóczyakkal. Wenzel Gusztávtól. 7. Kritikai adalékok Margum történetéhez. Ortvay Tivadartól. 8. Emlékbeszéd Czinár Mór m. akad tag felett. Ipolyi A.-tól. 9. Brankovics György rácz despota birtokviszonyai Magyarországban és a rácz despota czím. Pesty Frigyestől. 10. Carrilo Alfons diplomatiai működése. 1594—1598. Szilágyi S.-tól.

VII. kötet. 1878.

1. Nagyvárad elvesztése 1660-ban. Deák Farkastól. 2. Adatok a „Nagy" Csáky István életéből. Deák Farkastól. 3. Tanulmányok Erdély XVIII. századbeli jogtörténetéből. Jakab Elektől. 4. Ludányi Tamás egri püspök. Balássy Ferencztől. 5. I.

Oldal 260

Könyvt. szám | Kötet-szám

Áttét 260

Rákóczi György és a diplomatia. Szilágyi Sándortól. 6. Gróf Prokesch-Osten Antal m. t. akad. költag emlékezete és Mátyás király könyvtára maradványainak fölfedezése. Ipolyi Arnoldtól. 7. Erdélynek Honter János által készitett térképe 1852-ből, egy térképpel. Fabritius Károlytól. 8. Wesselényi család öseiről. Deák Farkastól.

VIII. kötet. 1879.

1. A helynevek és a történelem. Pesty Frigyestől. 2. Erzsébet Anglia királynője és Ausztria. 1563—1568. Adat a XVI. század vallási történelméhez. Kiadatlan kútfők nyomán Wertheimer Edétől. 3. A királyi könyvek a vegyes házakbeli királyok korszakában. Hajnik Imrétől. 4. Az első hazai hirlap. 1705 egész 1710. Thaly Kálmántól. 5. Dobó István Egerben. Székfoglaló értekezés. Gyárfás I.-tól. 6. Szalay Ágoston emlékezete. Deák Farkastól. 7. Észak-nyugoti utam. Römer Flóristól. 8. Bél Mátyás. Székfoglaló értekezés. Haan Lajostól. 9. Tata fénykora. 1412—1542. Wenzel Gusztávtól. 10. A körmöczi régi kamara és grófjai. Krizskó Páltól.

IX. kötet. 1880.

1. A tervezett négyes szövetség Ausztria, Orosz-, Franczia- és Spanyolország közt. 1787—1790. (Adalék Ausztria keleti politikájához.) Kiadatlan források alapján Wertheimer E.-töl. 2. A Limes Dacicus felső része. Torma Károlytól. 3. Jelentés a gyulafehérvári káptalan levéltárában tett kutatásokról. Szilágyi Sándortól.

X. kötet. 1882.

1. Az 1609-ki pozsonyi országgyülés története. Zsilinszky M.-tól. 2. Forgách Ádám és Báthory Sófia ékszereinek történetéből. Majláth Bélától. 3. A Fuggerek jelentősége Magyarország történetében. Wenzel Gusztávtól. 4. A jászkúnok nyelve és nemzetisége. Gyárfás Istvántól. 5. Mythologiai elemek a székely népköltészet és népéletben. Székfoglaló értekezés. Kozma Ferencztől. 6. A Hajdúk kibékitési kisérlete Inánchon 1607-ben. Majláth B.-tól. 7. A Petrarka Codex kún nyelve. Gyárfás Istvántól. 8. I. Rákóczi György első összeköttetései a svédekkel. Szilágyi S.-tól. 9. Franciaország magatartása II.

Oldal 260

Könyvt. szám | Kötet-szám

Áttét 260

József császárnak II. Frigyes porosz királylyal történt találkozásaival szemben. Kiadatlan források alapján Wertheimer Edétől.

XI. kötet. 1883.

1. Masolino olasz képiró müvei. Adalékok a magyar műtörténethez. Vaisz Ignácztól. 2. Az 1681. soproni országgyülés történetéhez. Zsilinszky M.-tól. 3. A magyar alkotmány fölfüggesztése 1673-ban. Dr Károlyi Á.-tól. 4. Az 1683-ki táborozás történetéhez. A kétszázados évfordulat alkalmából herczeg Esterházy Pál nádor kiadatlan kéziratai és levelezései nyomán. Thaly Kálmántól. 5. Kritikai tanulmányok a Frangepán család történetéhez. Wenzel Gusztávtól. 6. Bethlen Gábor fehérvári síremléke és alapitványai. Szilágyi S.-tól. 7. Egy állitólagos római mediterrán-út Pannoniában. Dr Ortvay Tivadartól. 8. A keszthely-dobogói sirmező. Dr Lipp Vilmostól. 9. Gróf Pálffy Miklós főkanczellár emlékiratai Magyarország kormányzásáról. Adalék Mária Terézia korának történetéhez. Marczali Henriktől. 10. Erdély katonai védereje átalakulása a XVIII. században. Jakab Elektől.

XII. kötet. 1884.

1. Adalék Pannonia történetéhez Antoninus Pius korában. Hampel Józseftől. 2. Szabolcs vármegye alakulása. Kandra Kabostól. 3. Az 1637/38-ki pozsonyi országgyülés történetéhez. Zsilinszky Mihálytól. 4. Mabillon János, a diplomatika megállapitója. Székfoglaló értekezésül Horváth Árpádtól. 5. Az 1642. évi szönyi békekötés története. Majláth Bélától. 6. A mai Nagyvárad megállapitása. Bunyitay Vinczétől. 7. Összehasonlító vizsgálatok a hazai és észak-európai praehistorikus kőeszközök eredete és régisége körül. Első fele. Ortvay Tivadartól. 8. Ugyanaz. Második fele. 9. Az 1646-ki tokaji tanácskozmány. Zsilinszky Mihálytól.

XIII. kötet. 1886.

1. Lónyai Zsigmond és a nagyszombati béketanácskozmány. 1644—1645. Zsilinszky Mihálytól. 2. A Praehistorikus kőeszközök régiségei jellegéről. Dr Ortvay Tivadartól. 3. A kolozsvári ötvöslegények strikeja 1573 és 1576-ban. Deák Far-

Oldal 260

Áttét 260

kastól. 4. Törös János szerepe a linzi békekötésben. 1645. Zsilinszky M.-tól. 5. Észrevételek Kemény önéletirásáról. Deák Farkastól. 6. Szilágymegye középkori műemlékei. Bunyitay Vinczétől. 7. Eperjesi tanácskozmány. 1647—1648. Zsilinszky Mihálytól. 8. Rosztizlaw galicziai herczeg. Wenzel Gusztávtól.

XIV. kötet.

1. Tanulmányok a népvándorlás korának emlékeiről. Pulszky Ferencz t. tagtól. 2. Dr Duka Tivadar Körösi Csoma Sándorról. Jakab Elek r. tagtól. 3. A magyar jobbágy-népesség száma a mohácsi vész után. Acsády Ignácz l. tagtól. 4. Carvajal János bibornok magyarországi követségei 1448—1461-ben. Fraknói Vilmos r. tagtól. 5. Tanulmányok a népvándorlás korának emlékeiről. Pulszky Ferencz t. tagtól. 6. Tanulmányok a rómaiak dácziai aranybányászatáról. Téglás Gábor l. tagtól. 7. A czéhek történetéről Magyarországon. Székfoglaló értekezés. Dr Szádeczky Lajos l. tagtól. 8. A pécsi egyházmegye alapitása és első határai. Egy térképpel. Ortvay Tivadar l. tagtól. 9. A magyar nemesség és birtokviszonyai a mohácsi vész után. Acsády Ignácz l. tagtól. 10. A magyar pogány sírleletek. Pulszky Ferencz t. tagtól.

XV. kötet.

1. Tanulmányok a rómaiak dácziai aranybányászatáról. Téglás Gábortól. 2. Oláhok költöztetése Délmagyarországon a mult században. Szentkláray Jenőtől. 3. A szepesi jog. Demkó Kálmántól. 4. A király birósági személyes jelenléte és ennek helytartója a vegyesházakbeli királyok korszakában. Hajnik Imrétől. 5. Kálmán király oklevelei. Fejérpataky Lászlótól. 6. Bihar vármegye oláhjai s a vallásunió. Bunyitay Vinczétől. 7. Szerémi György élete és emlékirata. Szádeczky Lajostól. 8. Szerémi emlékirata kiadásának hiányai. Szádeczky Lajostól. 9. Nagy Lajos magyar király viszonya Giannino di Guccio franczia trónkövetelőhöz. Pór Antaltól. 10. A Pécz nemzetség örökösödési pere 1425—1433. Nagy Imrétől. 11. Péró lázadása. Márki Sándortól. 12. Körös megye a XV. században. Csánki Dezsőtől.

Oldal 260

Könyvt. szám			Köt. szám
		Áttét	260

XVI. kötet.

1. A magyar Anjouk eredete. Óváry Lipóttól. 2. A megye és a várispánság. Balássy Ferenczt̃ől. 3. Régi magyar birtokviszonyok. Acsády Ignácztól. 4. Oklevelek II. István király korából. Fejérpataky Lászlótól. 5. Taine Hippolyt Adolf mint történetiró. Zsilinszky Mihálytól. 6. Ujabb tanulmányok a rézkorról. Hampel Józseftől. 7. Ugocsa vármegye keletkezése. Komáromy Andrástól. 8. A jobbágy-adózás 1577—97-ben. Acsády Ignácztól. 9. Lengyelországi adalékok hazánk s főleg Erdély XVI.—XVIII. századi történetéhez. Veress Endrétől. 10. Történeti egyezések és tévedések. Mátyás Flóriántól. 11. A cziszterczieik középkori iskolázása Párisban. Békefi Remigtől. 12. A romanismus Illyricumban. Réthy Lászlótól.

	Szerző	A mű czime	Kiadás éve	
141	Major P.	Mosonymegye Monographiája. Mosonym.	1878	1
207	—	Mosonym. Lapok. 1888—1896.	—	8
118	Mudrony S.	Budapesti kiállitás catalogusa	1885	1
12	Musner I.	Gelegenheits-Reden	1788	1
124	Nagy J.	Hazai okmánytár. Mosonym. . .	1865	6
3	Nork F.	Populäre Mythologie. Dr Sötér A.	1848	4
190	Ottenberger	Abbildungen egyptischer Alterthümer. Tóth I.	1819	1
122	Ötvös A.	Rejtelmes levelek. Sághy I. . .	1848	1
125	Padányi M.	Az óérem-tudomány. Kuliffay E.	1871	1
110	—	Praedicatiós könyv. Heveder F.	—	1
144	Petrik G.	Repertórium a századokhoz. Elöfiz.	1890	1
134	Pryleszky I.	Quadripartitum	1743	1
153	—	Pozsonymegye tört. egylet ért.	1885	1
57	Pyrker I.	Perlen der heiligen Vorzeit. Gróf Zichy H.	1857	1
56	„	Rudolf v. Habsburg. Gr. Zichy H.	„	1
55	„	Tunisias. Gr. Zichy H.	„	2
200	—	Pulszky-Album	1884	1
		Oldal	—	293

Könyvt. szám	Szerző	A mű czime	Kiadás éve	Kötet-szám
		Áttét	—	293
173	Radvánszky B.	Bethlen G. udvartartása	1888	1
116	Reiner Zs.	Erdély kulturtörténete	„	1
207	Rómer F.	Bakony-szombathelyi éremkincs. Kuliffay E.	1865	1
199	„	Római feliratok. Kuliffay E. . .	1875	1
152	—	Rózsahegyi gymnasiumi értesitö. Várady M.	1889	1
98	Rumy K.	Monumenta Hungarica. Eble G.	1815	3
102	Sailer S.	Geistliche Reden	1770	1
91	Szacsvay N.	Magyar Kurir. Breier N.	1788	1
149	Szalay L.	Magyarország tört. Gr. Zichy H.	1860	3
114	Schwartner M.	Statistik von Ungarn. Sághy I.	1869	2
157	„	Geschichte und Alterthum Schlesiens	1884	2
179	Széchényi I.	Kökori lelet a Fertöben. Ruttrich L.	1876	1
142	„	A Kelet népe	1841	1
148	„	Stadium. Gr. Zichy H.	1833	1
194	—	Széchényi-gyász	1883	1
185	Szendrey I.	Orsz. rég. társ. évk. Hampel J.	1885 1888	2
176	—	Szepesm. tört. társ. mill. kiadv.	1891	2
167	—	„ „ „ évkönyvei .	1885 1888	2
164	—	Arch. Chronik Siebenbürgens. Ruttrich L.	1876	1
59	Schiller F.	Don Carlos. Gr. Zichy H. . . .	1851	1
58	„	Gedichte. Gr. Zichy H.	„	1
64	„	Abfall der Niederlande. Gróf Zichy H.	1857	1
65	„	Geschichte des 30jähr. Krieges. Gr. Zichy H.	„	1
61	„	Maria Stuart. Gr. Zichy H. . .	1856	1
61	„	Jungfrau von Orleans. Gróf Zichy H.	„	1
61	„	Braut von Messina. Gr. Zichy H.	„	1
63	„	Phaedra. Gr. Zichy H.	„	1
63	„	Parasit. Gróf Zichy H.	„	1
		Oldal	—	331

Könyvt. szám	Szerző	A mű czíme	Kiadás éve	Kötet-szám
		Áttét	—	331
63	Schiller F.	Neffe als Onkel. Gr. Zichy H.	1856	1
63	„	Nachlass. Gr. Zichy H.	„	1
66	„	Prosaische Schriften. Gr. Zichy H.	1857	1
67	„	Schriften vermischten Inhalts. Gr. Zichy H.	1858	3
68	„	Supplemente. Gr. Zichy H. . . .	„	4
60	„	Wallenstein. Gr. Zichy H. . . .	1856	1
62	„	Wilhelm Tell. Gr. Zichy H. . .	„	1
62	„	Huldigung der Künste. Gróf Zichy H.	„	1
62	„	Macbeth. Gr. Zichy H.	„	1
62	„	Turandot. Gr. Zichy H.	„	1
175	—	Sopronm. rég. társ. évkönyve .	1893	1
206	Schönwizner N.	Magyar érmek rajzai. Kuliffay E.	—	1
137	Dr Sötér Á.	Országos határhelyreáll. emlékir.	1885 1897	2
105	Störck Á.	Pharmacopoea Aust. Unger F.	1778	1
120	Teleky I.	Hunyadiak kora. Gr. Zichy H.	1852	7
108	Thierry A.	Attila. Gr. Zichy H.	1855	1
121	„	Geschichte des Consulats. Gróf Zichy H.	1845	20
88	Timon S.	Imago Hungariae	1733	1
170	Török A.	III. Béla és neje ereklyéi. Dr Török A.	1894	1
„	„	Der paleolitische Fund in Miskolcz. Dr Török A.	—	1
143	M. Tört. Társ.	Századok. 1876—1896. Előfiz.	—	20
147	M. tud. Ak.	„ 1884—1897. M. tud. Akad.	—	20
145	„	Árpádk. új okmánytár. Mosonym.	—	12
69	Thümmel A.	Reise in Frankreich. Gr. Zichy H.	—	5
70	„	Vermischte Gedichte. Gr. Zichy H.	1853	1
70	„	Inoculation d. Liebe. Gr. Zichy H.	1856	1
70	„	Erdbeben v. Messina. Gr. Zichy H.	„	1
106	—	Unterweisung zur ung. Sprache.	—	2
162	—	Vasm. rég. egylet jelentései . .	1884	3
184	Vaivra G.	Catalog alter Kupferstiche . . .	1897	1
9	Wiedermann F.	Chirurgie	1733	2
		Oldal	—	450

Könyvt. szám	Szerző	A mű czime	Kiadás éve	Kötet-szám
		Áttét	—	450
79	Wieland C.	Agathedämon. Gr. Zichy H. . .	1857	1
85	„	Araspes u. Panthea. Gr. Zichy H.	„	1
85	„	Bonif. Schleicher's Jugendgesch. Gr. Zichy H.	„	1
85	„	Der Stein der Weisen. Gróf Zichy H.	„	1
84	„	Briefe von Verstorbenen. Gróf Zichy H.	„	1
84	„	Hymne auf Gott. Gr. Zichy H.	„	1
84	„	Psalmen. Gr. Zichy H.	„	1
78	„	Geschichte der Abderiten. Gróf Zichy H.	„	1
72	„	Geschichte des Agathon. Gróf Zichy H.	1856	1
74	„	Geschichte des weisen Danischmend. Gróf Zichy H.	„	1
73	„	Goldener Spiegel. Gr. Zichy H.	„	1
75	„	Komische Erzählungen. Gróf Zichy H.	„	1
86	„	Lady Johanna Gray. Gr. Zichy H.	„	1
86	„	Clementina von Porretta. Gróf Zichy H.	„	1
86	„	Die Wahl des Hercules. Gróf Zichy H.	1857	1
86	„	Alceste. Gr. Zichy H.	„	1
86	„	Rosemunde. Gr. Zichy H. . . .	„	1
86	„	Pandora. Gr. Zichy H.	„	1
82	„	Menander und Glycerion. Gróf Zichy H.	„	1
82	„	Krates und Hipparchia. Gróf Zichy H.	„	1
82	„	Korkox und Kikequetsel. Gróf Zichy H.	„	1
71	„	Musarion. Gr. Zichy H.	1855	1
71	„	Die Grazien. Gr. Zichy H. . . .	„	1
71	„	Der verklagte Amor. Gróf Zichy H.	„	1
71	„	Nadine. Gr. Zichy H.	„	1
		Oldal	—	475

Könyvt. szám	Szerző	A mű czime	Kiadás éve	Kötet-szám
		Áttét	—	475
71	Wieland C.	Erdenglück. Gr. Zichy H. . . .	1855	1
80	„	Nachlass des Diogenes. Gróf Zichy H.	1857	1
80	„	Hexameron von Rosenheim. Gróf Zichy H.	„	1
83	„	Natur der Dinge. Gr. Zichy H.	„	1
83	„	Moralische Briefe. Gr. Zichy H.	„	1
83	„	Erzählungen. Gr. Zichy H. . .	„	1
81	„	Oberon. Gr. Zichy H.	„	1
77	„	Pervonte oder die Wünsche. Gr. Zichy H.	„	1
87, 88	„	Vermischte Schriften. Gróf Zichy H.	1858 1867	9
76	„	Wintermärchen. Gr. Zichy H.	1857	1
76	„	Sommermärchen. Gr. Zichy H.	„	1
		Összesen	—	494

Van tehát összesen 276 mű 494 drbban.

VI. Okiratok.

1. Egyleti tulajdon.

1622	Ferdinánd szabadalomlevele (ad. Hegyeshalom község)	1 drb.
1699	Péterffy Judith p.-somorjai jobbágyai évi tartozásainak kimutatása (ad. P.-Somorja község)	1 „
1707	Bottyán János oltalomlevele (ad. P.-Somorja község)	1 „
1709	Károlyi Sándor oltalomlevele (ad. P.-Somorja község)	1 „
1709	Heister generális proclamatiója (ad. Puszta-Somorja község)	1 „
1710	P.-Somorja suplicatiója elszenvedett hadi kárai megtéritéseért (ad. P.-Somorja község)	1 „
1712	Gróf Csáky Miklós üdvözlése	1 „
	Oldal	7 drb.

	Áttét	7 drb.
1716	Lébenyi csizmadia-czéh mesterlevelei és földjegyzési könyvei (ad. Koós Sándor)	10 „
1827	A bécsi egyetem szülésznöi diplomája Mayer Klára részére	1 „
1844	Országos védegylet pápai osztályának névés jegyzökönyvei	10 „
1846	V. Ferdinánd mosonyi csizmadia-czéh kiváltságlevele, igen díszes (ad. Fábry Nándor) .	1 „
1846	Ferdinánd proclamatiója (ad. dr Sötér Ágost)	1 „
1847	Ipartársulati alapitó-jegy	1 „
1848	An die Studenten Wiens, nyilt levél a magyaróvári gazdászoktól	1 „
1849	33. Armee-Bulletin Br. Welden	1 „
1889	Dr Rómer Ferencz Flórisnak Nagyváradon 1889 márczius 18-án történt haláláról gyászjelentés	1 „
—	Palugyai Imrének P.-Somorjára vonatkozó statisztikai adatai	1 „
	Összesen	35 drb.

2. Örökös letét.

Jankovits Antal levéltára.

Ezen levéltárból ezideig dr Sötér Ágost elnök és Iváufi Ede volt alelnök által a következö 213 drb lett meghatározva és rendezve:

1433 Zsigmond király Gúthorra vonatkozó adománylevelének és a pozsonyi káptalan beiktató jelentésének másolata. I. E.

1463 Mátyás király megerösíti Kosztolányi Polycarp és fivére javára Zygel Péter által történt és nyitra- úgy trencsénmegyei birtokokra vonatkozó ajándékozást. Eredeti kártyaokmány a titkos pecséttel. I. E.

1468 Mátyás király adomány megerösitése Hanyk László javára. Eredeti. I. E.

1469 Mátyás király a Chaba családon elkövetett erösza-koskodás miatt gúthi Országh Mihály nádor itélöszéke

elé idézteti a Magyar Rokolyáni család több tagját. Eredeti. I. E.

1494 Kinizsy Pál országbiró tudatja Corvin János birtokcseréjét Both Andrással. Másolat. I. E.

1495 A budai káptalan bizonyságlevele Both András és Ambrus fivéreknek a Corvin János által nekik adományozott birtokok II. Ulászló parancsára történt beiktatásáról. Dr S. Á.

1502 II. Ulászlónak Oroszvár, Csúny, Theten, Gúthor stb. birtokokra vonatkozó adománylevelének másolata. I. E.

1531 Pozsonyi káptalan bizonyságlevele rajkai Burián Gergelynek csúnyi Horváth Gáspár árvái érdekében azok birtoka iránt beadott folyamodásról. I. E.

1539 Thurzó Elek a pozsonyi káptalantól kér másolatot a Horváth György de Chún és Jósa Farkas közötti ügyben. Eredeti. I. E.

1540 Pozsonyi káptalan Thurzó Elek parancsára Horváth György Gáspár fia panaszára Jósa Farkas de Sávol ellen Csúny elfoglalása miatt Pál mestert vizsgálatra kiküldvén, az országbiró elé idézi oroszvári kastélyába. Eredeti. I. E.

1540 Thurzó Elek országbiró megidézteti a pozsonyi káptalan által Jósa Farkast csúnyi foglalások miatt. Eredeti. I. E.

1540 I. Ferdinánd király helytartója a pozsonyi káptalan által Jósa Farkast 15 nap alatti megjelenésre idézteti. Eredeti. I. E.

1540 Thurzó Elek a pozsonyi káptalan által Jósa Farkast csúnyi erőszakoskodások miatt megidézteti. Eredeti. I. E.

1541 A pozsonyi káptalan bizonyítványt állít ki Horváth István és Gáspár közötti rokonságról. Eredeti. I. E.

1542 A pozsonyi káptalan bizonyságlevele Miksa császár és király által Csernelházi Csernel Tamás által a Zomor családi perben megvizsgált zálogügyről. Eredeti. I. E.

1543 A pozsonyi káptalan átírja I. Ferdinánd 1538. évi adományozási engedélyét és az alispáni jelentést, mely 1539-röl kelt. Eredeti. I. E.

1543 I. Ferdinánd Horváth Farkasnak ügyészek választására jogot ad. Eredeti. I. E.

1554 Nádasdy Tamás nádor és királyi helytartó megerösíti Horváth Farkast Csún birtokában. Gyürüs-pecsétes eredeti. I. E.

1556 Nádasdy Tamás parancsa Kosztolányi Sándorhoz, hogy több bars- és nyitramegyei birtokot Horváth Farkas és érdektársai tulajdonába visszabocsássa. Eredeti. I. E.

1558 I. Ferdinánd meghagyja az esztergomi káptalannak, hogy Jósa Benedeket Oroszvár vár és város, Theten, Sork, Gallus, Chún mosonymegyei és több más megyebeli birtokokba beiktassa. Eredeti. I. E.

1563 Oláh Miklós esztergomi érsek és hontm. főispán rendelete a kisk. Horváth örökösök ügyében. Eredeti. I. E.

1565 Thurzó Ferencz árvái főispán és Lathava örökös ura pozsonymegyei nagy- és kis-gúthori birtokait Baychy Sebestyénnek adományozza. Eredeti gyürüs pecséttel. I. E.

1569 Hassagh és Csyányiak birtokának összeirása. Gyürüspecsétes eredeti. I. E.

1573 Esztergomi káptalan átirja Miksa király, illetöleg kir. helytartójának adománylevelét Gúthorra nézve. Eredeti. I. E.

1574 A pozsonyi káptalan átirja I. Ferdinánd jószágmegerösitö levelét Gúthorra vonatkozólag. Eredeti. I. E.

1574 Esztergomi káptalan jelentése Baychy Sebestyénnek Miksa király parancsára Gúthoron és az árvamegyei birtokokban történt beiktatásáról. Eredeti. I. E.

1574 Esküminta, melyet Lengyelország új királya a török császárnak 1574. évben mondott. Másolat. I. E.

1574 Miksa király utasítja a kir. kamara elnökét és a pozsonyi vár kapitányát Gúthor helység visszafoglalására. Eredeti. I. E.

1574 A magyar kir. kincstár elnöke Gúthor helység elöljáróságát felhivja, hogy a Thurzó Ferencznek életfogytáig adományozott Gúthor visszafoglalására kiküldött Ebeczky Mátyás kincstári titkárt eljárásában ne gátolják. Eredeti. I. E.

1574 Czobor Imre nádori helytartó által kiadott bizonyságlevél, hogy Baychy Sebestyén gúthori birtokából 200 frt készpénzért hat telket Zadzy Andrásnak örökre eladott. Eredeti. I. E.

1575 II. Miksa király a kir. kamara elnökének tudtul adja, hogy Baychy Sebestyén Gúthort már sok éven át birván, és új kir. adományt is nyervén, birtokában egy éven át senkisem bolygatta; ennélfogva jogtudósokkal értekezlet tartandó a további eljárás módozataira nézve. Eredeti. I. E.

1575 Jó Balás jószágigazgató véleményt ad Ő Felségének Gúthor visszavétele ügyében. Eredeti. I. E.

1575 Károly ausztriai főherczeg értesíti a kamarát Gúthor visszavételét illetöleg adott igazgatói véleményről, utasítván a kamarát, hogy az igazgatóval értekezletet tartson. Eredeti. I. E.

1576 Miksa király által szentesitett öt törvény. Eredeti. I. E.

1578 Nagy- és kis-gúthori beiktatási parancs és jelentés. Két ív. Eredeti. I. E.

1579 Czobor Imre kir. helytartó meghagyja Mosonymegyének, hogy Chúnt a szent korona részére visszafoglalja. Eredeti. I. E.

1580 A pozsonyi káptalan bizonyitja, miszerint *Aplár Pál* Pozsony vármegyében fekvö Alsó-Chepen nevü helységében levö félkuriáját és házát Kohacs Lörincznek de Alsó-Chepen 90 frtért örök időkre eladta. I. E.

1580 Báthory Miklós gróf Rudolf király országbirája és Somogy, Zathmár és Zabolcs főispánja megbizza Pozsony vármegye alispánját és törvényszékét a vizsgálattal, miszerint a hajdan Léva várához tartozott és Lévay János után Dobó családnak adományozott, később Thurzó Ferencz de Bethlenfalva és ettől Baytsy Sebestyén birtokába jutott Nagy- és Kis-Gúthor pozsonymegyei helység és puszta az utóbbi sohasem birta a maga neve alatt, s meghagyja, hogy e birtokot minden irányban védelmezze. Eredeti. I. E.

1580 Zichy György mosonymegyei alispán és törvényszéke

kiadja II. Rudolf királyi ügyészének névjegyzékének másolatát Ő Felségének mint felperes és Horváth Borbálya, férjezett Raussár Benedekné de Gátha mint alperes Chún helység elkobzásféle ügyben. Eredeti. I. E.

1580 Mosony vármegye bizonyitványa Horváth Borbálya ellen a csúnyi birtokra vonatkozó perben. Eredeti. I. E.

1580 Salm Miklós gróf pozsonymegyei főispán meghagyja Olgyay Miklós szolgabirónak, hogy Dobó Ferencz barsi főispán kérelmére Baychy Sebestyént Báthory Miklós országbiró rendelésére Nagy- és Kis-Gúthor birtok lefoglalása miatt a kir. Curiához tárgyalás végett megidézze. I. E.

1581 Rudolf király és Horváth Borbálya közt a csúnyi birtokra vonatkozó perbeli idézés. Eredeti. I. E.

1582 II. Rudolf király elrendeli, miszerint Chepeny Potentiána Zéles Bálint neje és Bohács Lörincz közti ügyben, — kik Salmis gróf és Eszterházy Ferencz Pozsony várm. alispán stb. aláirásával ellátott szegénységi bizonyitványt nyertek — s megidéztetvén Báthory Miklós országbiró által meg nem jelentek — tárgyalásra a király elé megidéztetnek a pozsonyi káptalan által. I. E.

1582 Gáthai Raussár Benedek magyar emlékiratot ad ki, miszerint kis jószágának kiváltására 400 magyar forintot vett kölcsön Megyesy Imrétől, melyért lekötötte 4 jobbágytelkét Tétényben és Karófalvában (?) s azt birtokul átirja, míg azt vagy maga vagy anyja Jósa Borbálya vagy Raussár Ilona lánya ki nem váltja. Eredeti magyar. I. E.

1582 Radóczi István parancsa Perekedy Miklósnak a neki adományozott Posony megyebeli Alsó-Cseopeon birtokába leendö beiktatása tárgyában. Eredeti. I. E.

1582 Mosonymegye törvényszékének kiadványa a csúnyi birtok lefoglalását elrendelö királyi nyilt parancscsal és Horváth Borbályának itéletileg történt per alóli fölmentése. Eredeti. I. E.

1583 Megyesy Imre Soprony vm. alispán elismeri, hogy Raussár Benedek théthenyi birtokát átvette, úgy, hogy

köteles legyen nejének a Chún felöli birtokát szentgyörgyi Gábor és Darabor Gáspárné ellen védeni. Eredeti magyar. I. E.

1583 és 1584. Zichy György mosonyvármegyei alispán és törvényszéke bizonyítja, hogy Istvánffy Miklós de Kisasszonyfalva és Horváth Borbálya Raussár Benedek de Gátha neje közötti ügyben Monyatich Mihály de Zianyisnak kérelmére a kir. fiscus számára Chúnyt lefoglalván, azért a 3 nehéz súlyú márka fejében 3 magyar forintot a törvényszéknek lefizette. Eredeti. I. E.

1583 II. Rudolf Chúny helységet Kamper F.-nek és általa Kopáchy Györgynek adományozza. Eredeti. I. E.

1585 Istvánffy Miklós nádori helytartó és Rudolf király tanácsosa tudatja, miszerint Zelesthey Leo de Felsö-Zelesthe István fiától sok méltatlankodást szenvedvén, Betherdy István megigéri, hogy öt mindennemü méltatlanság ellen védelmezendi, miért Zelesthey Leo vasmegyei Zentgyörgy helységben birt jobbágytelkét és egyéb birtokait leköti, de úgy, hogy azt vissza akarván váltani, azt visszaadni tartozzék. Eredeti. I. E.

1585 Az esztergomi káptalan bizonyítja, hogy Kamocsár György és Ádám, nehogy adósságokba bonyolódjanak, Alsó- vagy Bátor-Csöpönyben levö jobbágytelküket 25 magyar forintért elzálogositotta, de úgy, hogy azt bármikor visszaválthassa vagy ö, vagy utódai. Eredeti. I. E.

1585 Chernelházi Csernel Tamás alnádor síriratának másolata. I. E.

1585 II. Rudolf a csúnyi birtokot Gáthai Raussár Benedek és neje Horváth Borbályának, csúnyi Horváth Benedek leányának adományozza, azon föltétellel, hogy ivadék nélküli halála után az a koronára visszaszáll. Eredeti. I. E.

1585 II. Rudolf megparancsolja az esztergomi káptalannak, hogy Raussár Benedeket és nejét Horváth Borbályát a csúnyi birtokba beiktassa. Dr S. Á.

1586 A királyi helytartó parancsára a pozsonyi káptalan Peck Kristóf pozsonyi polgár azon vallomását tanusítja, hogy

Raussár Benedek Gállosi curiája után semmiféle tizedet vagy más fizetést be nem hajtott. Eredeti. I. E.

1586 Pozsonyi káptalan bizonyságlevele ugyanazon vallomásról. Eredeti. I. E.

1587 Káptalani bizonyítvány, hogy Perekedy Miklós koronaügyész hütlen fivére Perekedy Farkasnak a börtönböli elbocsájtása fejében kezességet vállal. Eredeti. I. E.

1588 Esztergomi káptalan jelentése Szenitz, Csácsó, Dojes községbeli birtokaikat zálogba adják Rácz Farkas és neje Nyári Magdolna Perekedy Miklósnak. Eredeti. I. E.

1588 Esztergomi érseki helyettes Kuthassy János megidézi özv. Rátz Pálné szül. Bakitth Margitot, hogy Farkas és Péter nevü fiainak atyai örökségét fizesse ki. Eredeti. I. E.

1588 Nyitramegye törvényszéke megidézi Bakyth Margitot és egy rét jogtalan lekaszáltatásáért, miután idézésre meg nem jelent, 25 és 3 nehéz márka, úgy minden jobbágy után 40 frt fizetésére itéli. Másolat. I. E.

1589 Pozsonymegye törvényszéke megtiltja Somorja város polgárainak Nagy-Gúthor község földjei elfoglalását. Eredeti. I. E.

1589 Ernő ausztriai főherczeg meghagyja Raussár Benedekné Borbályának, hogy Kamper Ferencz harminczadost csúnyi birtokán bormérési jogában ne akadályozza és Preiner János m.-óvári várkapitánynak meghagyja, hogy azt jogaiba visszahelyezze. Másolat. I. E.

1590 Ausztriai Erneszt főherczeg a pozsonyi kir. kamarának meghagyja, hogy Baychy Sebestyén ügyében vizsgálatot tartván, az általa tévesen adományozott Gúthor helységet királyi adományozás daczára visszafoglalni igyekezzék. Eredeti. I. E.

1590 Erneszt ausztriai főherczeg a pozsonyi kir. kamarát megbízza, hogy a Baychy Sebestyéntöl N.-Gúthort és Thurzó Ferencztöl, ki ezt élte tartamára kapta, visszaszerezni igyekezzék. I. E.

1590 Báthory István országbiró megbízza a pozsonyi káptalant, hogy Kamper Ferencznek, kit Raussár Benedek

magvaszakadtával a csúnyi bormérési jog illet, elöbbinek özvegye Horváth Borbálya elleni perét vizsgálja meg. Eredeti. I. E.

1590 II. Rudolf a jászói conventnek megparancsolja, hogy Bay Ferencz panaszára Zalonthay Istvánt és nejét Kékedy Annát birtokbitorlás miatt az ország birói szék elé idézze. Eredeti. I. E.

1590 Báthory István országbiró itélete Kamper Ferenczné szül. Piora Passa Zsófiának Baychy Ferencz elleni perében. Eredeti. I. E.

1591 Országbirói idézés Fióra Passa asszonynak Perekedy Miklósné Horváth Borbálya elleni perében. Eredeti. I. E.

1591 Istvánfi Miklós nádori helytartó idézvénye Baraskay Istvánnak özv. Baychy Magdolna elleni perében. Eredeti. I. E.

1591 Ugyanannak elismervénye a királyi fiscusnak özv. Baychy Sebestyénné szül. David Magdolna elleni perében. I. E.

1591 Pozsonyi káptalan idézö parancs kézbesitésével bizatik meg, mely szerint bethlenfalvi Thurzó Ferencz Nagy-Gúthort 1560-ban kapta. (Az erdökön kivül késöbb azonban Baychy Sebestyén Antal 1573-ban Miksa királytól új adományozást eszközölt ki.) I. E.

1591 Báthory István országbiró itélete Kamper Ferenczné-nek Perekedy Miklósné szül. Horváth Borbálya elleni perében. Eredeti. I. E.

1592 Zichy György Mosonymegye alispánjának bezenyei Byró János szolgabiróhoz intézett meghagyása, hogy Bylond Jeremiást, Liszthy István szolgálatában álló lovas tisztet Perekedy Miklós és neje Horváth Borbálya panaszára idézze meg, miután ezek csúnyi jobbágyait ok nélkül sértegették. Eredeti. I. E.

1592 Ugyanazon alispánnak ugyanazon biróhoz intézett parancsa, hogy Kraly Jánost megidézze, mert Perekedy Miklós csúnyi jobbágyait Kosár István és Kratsi Györgyöt elfogta és Köpcsénybe vitte. Eredeti. I. E.

1592 Pozsonyi káptalan közli a vallomásokat, melyek Pere-

kedy Miklós kir. alszemélynök és neje Horváth Borbálya kéretére kihallgatva lettek aziránt, hogy a Bokrosdombok nevü földek határt képeztek-e Rajka és Csúny között? hogy a Kecskeszeg (Gaswald) Csúny határához tartozott-e? és hogy a Feketető vagy -víz nevü mocsárban, mely a rajkai erdöktöl a Feketetóig nyúlik, ha a rajkaiak lopva halásztak, hálóikat a csúnyiak elvették-e? A vallatás Horgas Lörincz biró házában történt. Eredeti. I. E.

1594 Brenner József óvári várkapitány fölterjesztése csúnyi Perekedy Miklósnak az ö és a király jobbágyai közötti verekedés közben agyonvert királyi jobbágy gyilkosának elitélése miatti ellentállásáról. Másolat. I. E.

1594 Brenner József óvári várkapitány jelentése a királyhoz, hogy csúnyi Perekedy Miklós csúnyi gyilkos jobbágyát nem engedi elitéltetni, söt öt a várkapitányt is uriszék elé idéztette. I. E.

1595 Rudolf kir. helytartója: Feyerkeovy István nyitrai püspök Raussár Ilonát, gathai Raussár Benedek leányát, férj. Bejczy Miklósnét, kit férje puszta házasságtörési gyanuból börtönbe vettetett, kegyelmezési jogánál fogva nemcsak a börtönböl kibocsájtja, hanem minden birtokainak és jogainak élvezetébe visszahelyezi, hogy ártatlanságát bebizonyíthassa. Eredeti. I. E.

1595 Ugyanaz elrendeli a vizsgálatot Bejczy Miklós ellen, mert nejét Raussár Ilonát puszta gyanuból és a cselédek árulkodása folytán, anélkül, hogy valami vétségen rajtakapta volna, saját házánál fogva tartja. Eredeti. I. E.

1595 Ugyanaz Raussár Ilona kéretére elrendeli, hogy ennek jogai biztositására a kihallgatni kért sopron- és vasmegyei tanuk kihallgatása eszközöltessék. Eredeti. I. E.

1595 Ugyanaz felhívja a tanukat, hogy Szombathelyen Baychy Miklós saját házában tartandó törvényszéken megjelenni s 16 nehéz márka büntetés terhe alatt isteni hitük és király iránti hüségüknél fogva igazat valljanak. I. E.

1595 Vasvári káptalan kisk. Görbey János de Görbe részére gyámul Nádasdi Nádasd Tamást jelöli ki. I. E.

1595 Györi egyházi hatósági itélet, mely szerint Bejczy Miklós beismervén az általa elkövetett házasságtörést, az általa neje Raussár Ilona ellen inditott válóperben ágy- és asztalközösség alól fölmentetnek, de új házasságtól az egyházbóli kirekesztés terhe alatt eltiltatnak. Eredeti. I. E.

1595 Pozsonyi káptalan elött Raussár Ilona elhalálozása esetére mosonymegyei gáthai, théteni és gálosi, úgy más megyebeli birtokait Perekedy Miklós és csúnyi Horváth Borbálya hitveseknek hagyja, ha azonban meggyógyul, magának fentartja. Eredeti. I. E.

1596 Istvánfy nádori helytartó bizonyságlevele, hogy Bejczy Miklós és neje Raussár Ilona anyja Jósa Borbálya utáni gáthai, gálosi, thétenyi, hegyeshalmi és levéli és más megyebeli birtokait Rhumi Mihálynak és Raussár Évának és örököseinek átadja. Eredeti. I. E.

1596 Ugyanaz hitelesiti a Rhumi Mihály-féle fenti birtokok iránti osztozkodást. Eredeti. I. E.

1596 Perekedy Miklós Zrinyi Grófnak megköszöni, hogy nejének Rhumi Mihály elleni perét szóval akarja elintézni. I. E.

1596 Pozsonyi káptalan elött Perekedy Miklós és Borbálya protestálnak Raussár Ilona és Rhumi Mihály közti osztozkodás ellen. I. E.

1597 Rudolf király tudatja Raussár Ilona tiltakozását a Rhumi Mihály által töle eröszakkal kicsikart osztályoslevél és vallomásai ellen, mert Rhumi Mihály öt fegyveres emberekkel csúnyi lakásán megtámadta, elfogatta, s kocsira tétetvén, rumi kuriájára vitte és lármás ellentállás, siránkozás és kérelem daczára 7 hónapig mintegy fogságban örizteté kastélyában. I. E.

1597 Pozsonyi káptalan jelenti Rudolf királynak, hogy parancsára Rhumi Mihályt Raussár Ilona nemesi jogainak azáltali megsértése miatt, hogy ezt Tóth Nagy Simon katona és Simon Mihály és több nemes szolgájával a csúnyi nemesi kurián megtámadva el-elfogta, kocsijába veté, és lovai közé csapván, vasvármegyei

Rum nevü kastélyába elhurczolá s ott addig, amig neki tetszett, letartóztatá és örizteté — a király parancsára az országbiró itélöszéke elé idézte. I. E.

1597 Báthory István a király nevében elrendeli, hogy Ajkay Gergelyné Páky és Tiburczi család birtokaikra nézve az osztályt megejtsék. Eredeti. I. E.

1597 Nádori helytartó felszólitása, hogy begedi Nyári Pál, tengeldi Bornemisza Ádám és bethlenfalvi Thurzó György Trakostyáni Draskovits János tót-, horvát- és dalmátországi bán ügyében tanuskodjanak. Eredeti. I. E.

1597 Tengeldi Bornemisza Ádám tanusítja, hogy a törököknek az egri vár kapitánya általi szétverésekor Keglevits Ferencz török fogságba jutván, Budára hurczoltatott, s miután törökké lenni nem akart, kinoztatott és végre sok fenyegetés következtében Unghvárott törökké lett. I. E.

1597 Kir. helytartónak Perekedy Miklós országbirói itélömesterhez intézett meghagyása Bozathi, Berrenczy, Tiburcz, Belicz és Czobor családok közötti osztályra vonatkozó adatok fölterjesztéseért. Eredeti. I. E.

1597 Báthory István országbiró bizonyságlevele, hogy Liszthius János de Keopeszen Kristóf és Rozina gyermekeinek neheztelése daczára kath. szertartás szerint új házasságra lép, és ennek fényes megünnepelése czéljából pozsonymegyei szent-györgyi bizonyos birtokait 2000 magyar forintért Liszthius Istvánnak és Choron Anna nejének elzálogositja. Eredete. I. E.

1598 Báthory István, Rudolf király országbirája tudatja, hogy Zokolyi György Zokolyi Miklóstól 300 magyar forintot vett kölcsön és azért Zabolcsmegyében fekvő Pakab nevü helységben levö részbirtokát lekötötte. De ezt bármikor visszaválthassa. Eredeti. I. E.

1601 Illésházy István az inscriptionális pénzek lefizetését sürgeti. Eredeti. I. E.

1603 Szuhay István ajánlólevele, hogy az 1603 szeptember

28-ki csatában elesett Bothka Mihály birtokai Jóó Lászlónak adományoztassanak. I. E.

1603 Gantschházy Ilona vallomása. Mátyás Albertné Borbálya által három, Pozsonyban fogva volt kapitány kiszabaditására és más alkalmakra készitett büvös italokról. Másolat. Dr S. Á.

1609 Veszprémmegye alispánja és törvényszéke biráinak Baychy Györgynek Jatothay Ferencz által történt megtámadása és Sümegh várába hurczolása ügyében hozott itélete. 3½ ív. Eredeti. I. E.

1610 Thurzó György nádor tudatja, hogy Zaz András perében Csernel Istvánné és érdektársai ellen elmarasztaló itéletet hoz. Eredeti. I. E.

1610 Mátyás adománylevele, melyben Pechh Lipót kamarális perceptor és kir. tanácsosnak érdemei fejében nagy- és kis-gúthori birtokokat adományozza. Eredeti. Dr S. Á.

1612 Thurzó György nádor itéletet igér a Zazy András-féle birtok ügyében. Eredeti. I. E.

1612 II. Ferdinánd II. Mátyás Medgyesy Mátyás és Ilonának Perekedy Miklós és chúnyi Borbálya leányát Csernel Istvánné Zsuzsánna és Raussár Ilona ellení perében hozott itéletét megerősíti. — Érdekes a tartalomból, hogy Ő Felségének Lébeny nevü birtoka Óvár várához tartozott, hogy Raussár Éva, előbb Rhumi Farkasné, később Sambokréty Pál hátrahagyott felesége Gathán rezidiált. Másolat. I. E.

1612 Thurzó György nádor adománylevele Chernelházy Chernel testvérek részére zalamegyei Thormiafeöld birtokot illetöleg. Eredeti. Dr S. Á.

1612 Chernel Istvánné panaszlevele Zlatkovich Farkasné ellen, ennek oroszvári jobbágyai által okozott erdei károk miatt. Másolat. I. E.

1612 Thurzó György adománylevele a Csernelháziak részére a zalamegyei Thormaföld, másképp Alsó-Koppar birtokot illetöleg. I. E.

1616 Csernel Istvánné szül. Perekedy Zsuzsánna panasz-

levele Szombathelyi György mosonymegyei alispánhoz Körtvélyesi István jobbágyai által csúnyi erdejében saját jobbágyai ellen elkövetett fegyveres támadás miatt. Eredeti. Dr S. Á.

1616 Csernel Istvánnak a m. kir. kamarához intézett levele az esztergomi érsekségnek egy csúnyi erdőt illetőleg tett panasza folytán. Eredeti. I. E.

1617 Csernel Istvánné Zsuzsannának Pázmánd Péter érsek ellen Amadé István pozsonymegyei alispánnál beadott panaszlevele az érsek jobbágyai által csúnyi erdejében elkövetett erőszakoskodások miatt. Eredeti. I. E.

1619 Gedl Tamás és társai 1000 aranyról, melyeket Kerekes János nagyanyjától fölvettek. Eredeti családi pecsétekkel. Dr S. Á.

1654 Consignatiója azon értékes tárgyaknak, melyeket Kerekes Menyhért Mosonymegye alispánja és neje Csernel Erzsébet leányuknak Kerekes Évának Sándor Mihályhoz történt férjhezmenetelekor adtak. Eredeti. Sándor és Ladocsányi családi pecsétekkel. Dr S. Á.

1661 Wesselényi Ferencz nádor Zrinyi Miklós bánnak meghagyja, miszerint Ottrich György és nővéreinek panaszát, mely szerint Martiniáncz Keresztély birtokainak felét a rokonok jogtalanul elfoglalták, vizsgáltassa meg és a tanukat kihallgatván, jelentést tegyen. Másolat. I. E.

1661 Böghy Gáspár levele nagyszombati közlemény tárgyában. Eredeti. Dr S. Á.

1663 Consignatiója azon gyémánt, arany, ezüst, gyöngy, bársony, atlas, kamuka ruhákról stb., melyeket Kerekes Menyhért Mosonymegye alispánja leányának Erzsébetnek óvári Pongrácz Mihályhoz történt férjhezmenetelekor adott. Eredeti az Egresdy család pecsétjével. Dr S. Á.

1683 Szentgyörgyi Kerekes Erzsébet kisebb ládájában elhelyezett holmijának jegyzéke. Dr S. Á.

1683 Szentgyörgyi Kerekes Erzsébet öregebbik ládájában elhelyezett holmijának jegyzéke. Ezüst és ruhanemü. Dr S. Á.

1684 Kerekes György elismervénye a Kerekes családot illető okiratok átvételéről, s ezen 66 drb okirat jegyzéke. Eredeti. I. E.

1693 Kerekes Éva néhai Némethy Mátyás özvegyének bojtára Obermann György ellen Welligrand Illés által birkalopás miatt tett panaszának beszüntetése. Eredeti Poor, Dobosyari és Baczkó családi pecsétekkel. I. E.

1698 Máté szent-ferenczi rendfönök levele, hogy Szabó Máté és neje Erzse, Szabó András és neje Rozália és Kállay Éva confratereknek választattak. Eredeti. Dr S. Á.

1721 Gróf Károlyi Sándor bizonyságlevele Szabó Máté fia Gábor vagyonát illetőleg. Eredeti. Dr S. Á.

1729 Sitvai Ferencz kérvénye pósta-adományozásért, hátiratos végzéssel. Eredeti. Dr S. Á.

1730 Gróf Paar János Ádám adománylevele Zsitvay Ferencz javára, melyben a hatvani póstát adományozza. Eredeti függő pecséttel. Dr S. Á.

1733 Zsittvay Ferenczné, özv. Piber Erzsébet adóslevele Sittvay Ádámtól elpusztult keszthelyi háza fölépitésére kölcsön vett 70 frtról. Eredeti családi pecsétekkel. Dr S. Á.

1756 Szlavnitzay Sándor László maradékai Sándor István, Mihály és Ferencz, Borbálya, Erzsébet, Katalin és Mária, illetve Nozdrovitzky Ferencz mint Sándor Erzsébet birtokutódainak a Mednyánszky Imréné Némethy Anna utánni birtokiránti osztályos egyessége. Eredeti Szabó és Nozdrovich családi pecsétekkel. Dr S. Á.

1761 Udvari bizottsági rendelet, hogy Szitvay Ferencz póstamester hitletételre jelentkezzék. Eredeti. Dr S. Á.

1765 Zsitvay Ferencz és Csör Imre között a hatvani pósta iránt kötött szerződés. Eredeti családi pecsétekkel. Dr S. Á.

1765 Strupp Anna Mária dorogi póstamesterné tanusítja, hogy Zsitvay Ferencz által a dorogi póstaszerekért, ú. m. lovak, hintók, ház és földek tekintetében 4000 rénusi forint által teljesen kielégítve lett. Eredeti. Dr S. Á.

1766 Gróf Windischgrätz József póstaügyi kormánytanácsos rendelete Zsitvay Ferenczhez a dorogi póstamesterré

történt elöléptetése folytán a póstaszerek méltányos megváltása iránt. Eredeti. Dr S. Á.

1767 Vásonkeöi Zichy Ferencz györi püspök házassági dispensatiója Sándor Teréz és Zsitvay Ferencz részére. Eredeti püspöki pecséttel. Dr S. Á.

1767 Zsittvay Ferencz és Sándor Mária Terézia házassági szerződése. Eredeti. Naszvady Cornett és Sándor család pecsétjével. Dr S. Á.

1782 Császári körlevél a vallástürelem ügyében. Másolat. I. E.

1786 József császár rendelete az aranyforgalmat illetöleg. Dr S. Á.

1794 Gróf Paar Károly József főpóstamester a hatvani póstát Szabó Máténak adományozza. Eredeti. Dr S. Á.

1794 Gróf Zichy Miklós értesíti Sitvay Ferenczet, hogy Almási jószágát özv. Zichy szül. Luzinszky Teréziának eladván, czímzett iránti 6000 o. frt tartozását utóbbi fizetendi ki. Eredeti. Dr S. Á.

1795 Gróf Szapáry József, Sándor, István és Udvarnoki János közötti osztályos egyesség a csúnyi erdöket illetöleg. Hitelesitett másolat a Pápay család pecsétjével. Dr S. Á.

1803 Sándor István jobbágya Jaborek Lörincz 350 frtért eladja félteki birtokát. Eredeti Csúny község pecsétjével. Dr S. Á.

1805 Özv. Zsittvay sz. Sándor Teréz végrendelete. Eredeti és másolatban. Zsittvay, Lippay, Szabadhegyi, Kerekes és Angyal családi pecsétekkel. Dr S. Á.

1806 Zsittvay Antal részére Zsittvay Ferencz által kiállitott térítvény elöbb nevezettet illetö és megörzés végett átvett Szapáry-féle 6000, Zsittvay Károly-féle 3000, saját 300, Zsittvay László és Julia 2084, a Pammer kuriát terhelö 500 és Majthényi-féle 1000 frt kötelezökröl. Eredeti. Dr S. Á.

1810 Bizonyságlevél. Slavnitzay Sándor István Zsittvay Ferencznek ellentmond a csúnyi és gúthori birtokoknak elzálogositása ellen. Eredeti Cseh és Garapy család pecsétjével. Dr S. Á.

1810 Slavnitzay Sándor Istvánnak Sándor József ellenébeni ellentmondása a csúnyi birtokok elidegenitése ellen. Eredeti a Cseh és Garapy család pecsétjével. Dr S. Á.

1810 Zsittvay László levelei (4 drb), melyek által a csúnyi Sándor-féle birtokoknak gróf Szapáry részére 6000 frtért leendö eladását meggátolni törekszik. Eredetiek. Dr S. Á.

1811 Jankovits László örököseinek a Pápai, Bozsoki, Jenöi, Halinkai és Csékuti portiókra vonatkozólag kötött egyessége. Másolat. Dr S. Á.

1813 Jankovits János utánni osztályos egyesség a Badacsonyi szölökre vonatkozólag. Eredeti. Dr S. Á.

1813 Jankovits Pál és Jankovits János között a veszprém-megyei Bozsoki birtokra vonatkozólag kötött egyesség. Eredeti. Dr S. Á.

1814 Jurcsek Mátyás Sándor István jobbágya átengedi birtokát vejének, Latzko Mátyásnak. Eredeti szerzödés Csúny község pecsétjével. Dr S. Á.

1816 Temlin Zsigmond Sándor Istvánt kéri az elsö házasságában nemzett leányai: Csehfalvy Juliánna és Kirchestner Terézia részére egyenkint kifizetett 1200 frt 1786. évi nyugtákért. Eredeti. Dr S. Á.

1817 Jankovits Pál és testvéreinek özv. Vigyázó Mária és társai elleni 3000 frtos követelésére vonatkozó admonitió másolata és erre adott Protestatió eredetije. Dr S. Á.

1820 Sándor család genealógiája. Fogalmazvány. Dr S. Á.

1820 Csúnyi compossesorok genealógiája 1458-tól. Fogalmazvány. Dr S. Á.

1820 Sándor István csúnyi jobbágyainak kérvénye földek átengedése iránt. Eredeti. Dr S. Á.

1820 Sándor család csúnyi jobbágyainak névjegyzéke. Fogalmazvány. Dr S. Á.

1820 Kulcsár Adalbert értesiti Zsittvayt, hogy Orbeszt és Varatsikot meg fogja botoztatni. Eredeti. Dr S. Á.

1821 Tanuvallomási jegyzökönyv Kulcsár Albert által megbotoztatott Varatsik és Rozipalik Zsittvay-féle jobb-

ágyok ügyében. Eredeti a Trummer és Bittó család pecsétjével. Dr S. Á.

1821 Naszvady Mihály komárommegyei jászfalvi birtokát Zsittvay Lászlónak bérbe adja. Eredeti Zsittvay és Naszvady család pecsétjével. Dr S. Á.

1821 Pozsonymegye rendének bizonyságlevele Zsittvay Lászlónak Naszvady Mihály által komárommegyei Jászfalu és Csúr helységbeli birtokoknak Naszvady Józseftöl leendö visszafoglalásáról. Eredeti. Pozsonymegye pecsétje 13 eredeti aláirással. Dr S. Á.

1821 Medveczky Ádámnak kiadatik az esztergomi póstahivatal felállitása tárgyában 1812 julius 6-án egybegyült elegyes küldöttség jegyzökönyve. Eredeti kiadvány, Szathmár vármegye pecsétje. Dr S. Á.

1824 Zsittvay Ferencznek a Hessen-Homburg gyalogezred ezredesévé történt kinevezéséröli értesités. Másolat. Dr S. Á.

1825 Verbanovits György család genealógiája. Dr S. Á.

1826 Az 1825-ben magtalanul elhalt Naszvady Mihály örökösei a reájuk háramlott Csúri és Járfalusi birtokokat 3800 forintért Zsittvay Lászlónak zálogba adják. Hitelesitett másolat Zsittvay család pecsétjével. Dr S. Á.

1828 Jankovits Krisztina végrendelete. Hitelesitett másolat Szerdahelyi család pecsétjével. Dr S. Á.

1828 Zsittvay Antal a Szlavnitzay Sándor István után maradt Sándor-féle és Naszvady-féle birtokok iránti osztályos ügyben képviselésével Zsittvay Károlyt bizza meg. Dr S. Á.

1831 Gyulay értesíti Zsittvay Antalt, hogy az ellenség elött tanusitott kiváló szolgálataiért Ö cs. és kir. Felsége 1831 április 26-án altábornagynak kinevezte. Eredeti. Dr S. Á.

1834—1837 Medveczky Ádám és Andreanszkyné, valamint ennek fia Miksa között ennek Medveczky Alexandrávali házassága és vagyona iránti szédelygések ügyében folytatott levelezés. Öt darab. Dr S. Á.

1836 Medveczkynek sógorához Zsittvay Károly nyug. kapitányhoz intézett levele, melyben a Zsittvay családnak köszönetet mond azért, hogy leánya Alexandrin elhunytával vagyont nem követelnek vissza. Dr S. Á.

1836 Zsittvay Antal altábornagy Marsch-Routja kért nyugdijazása folytán Udinéből Pozsonyig. Eredeti. Dr S. Á.

1836 Jankovits Pál örököseinek Vigyázó Mária elleni 3000 frtos elsöbirósági itélet, mely szerint felperesek keresetükkel elutasíttattak. Nyolcz darab melléklettel. Dr S. Á.

1837 Veszprém vármegye törvényszékének itélete Ányos János és Vigyázó Magdolna örököseinek Jankovits Pál, József és János, úgy Boros Ferenczné Anna és Vajda Antalné Krisztina elleni 3000 frtos perében. Dr S. Á.

1838 Mosony vármegye közönsége Zsittvay Kornélia kéretére attyának Zsittvay Lászlónak érdemeit méltányolja. Hiteles kiadvány. Dr S. Á.

1838 Zsittvay Kornélia Szelia Jozefin nyilatkozata, mely által beleegyezik, hogy a Doroghi póstamesteri Decretum Zsittvay Gyula részére állíttassék ki. Eredeti. Dr S. Á.

1839 Zsittvay Antal megyeház javitására 25 frtot adományoz. Eredeti. Dr S. Á.

1839 Andreanszky Miksa perbe idézi Medveczky Ádám örököseit Jankovits Antalné Zsittvay Kornéliát, Zsittvay Mária és Karolin kisasszonyokat 500 drb arany lefizetése végett. Dr S. Á.

1839 Leszámolás Medveczky Ádám tulajdonát képezett és elhunyta folytán Zsittvay Gyula, Mária és Karolin, úgy Jankovits és Zsittvay Kornélia tulajdonába átment Doroghi pósta 1838. évi jövedelmeiről. Dr S. Á.

1839 Ormosdy Lajosné szül. de Paully Vilma elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.

1840 Andreanszky Miksának Medveczky Ádám örökösei elleni hitbér-perbeni idézés. Dr S. Á.

1842 Jankovits Antal a m. kir. helytartóságtól kéri a Doroghi póstát. Dr S. Á.

1842 Andreanszky Mihály Esztergommegye alispánja Andrási Mihály által Jankovits Antalné Kornéliát bizonyos hitbér-követelés miatt megidézi. Dr S. Á.

1843 Kún József Praedialis Vecse Szék alispánja értesíti Jankovits Antalt, hogy ez a Jankovits János győri megyés püspök által adományozott Vecse Széknek tisztujitó ülésén táblabirónak megválasztatott. Dr S. Á.

1843 Zsittvay Károly kapitány végrendelete, melyben fivérének Lászlónak leányát Kornéliát általános örökösnek nevezte ki. Dr S. Á.

1843 Jankovits Antal által Ferdinánd iránti hüség és a Doroghi póstamesteri teendők hü teljesitése iránt letett eskü szövege. Dr S. Á.

1844 Zsittvay Károlynak Budán 1844 márczius hó 7-én történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.

1844 Szapáry Pál és Péter grófoknak Intabulatió végett bejelentett 9 rendbeli adóssága s Zichy Zsigmond és Zichy Ferraris Ferencz 4 rendbeli adósságának jegyzéke. Dr S. Á.

1844 Zichy Sándorné szül. Eperjessy Julia óvása Zichy Ferencz által elzálogositott oroszvári részjószágot illetöleg. Dr S. Á.

1844 Ejuri N. levelei, melyben Jankovits Antal egy kötvényére néhány szász forintot szerezhetni remél, ha Jankovits Antal annak felét feláldozni kész. Dr S. Á.

1845 Zsittvay Antal generális ingó leltára. Dr S. Á.

1845 Zsittvay Jozefa 1845 julius 2-án történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.

1845 Zsittvay Antal tábornok örnagynak Pozsonyban 1845 november 13-án történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.

1845 Pozsonyi Plébánia halotti bizonyitványa 1845 november 13-án elhunyt Zsittvay Antalról. Dr S. Á.

1846 Szalay József kir. udvarnoknak M.-Óvárott 1846 junius 19-én történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.

1846 Sötér Ferencz Mosonymegye alispánja meghivja Jankovits Antalt a József Nádor félszázados hivatalos-

kodásának emlékére Pesten november 5-én tartandó országos ünnepélyességre. Dr S. Á.

1846 Mosonyvármegye közönsége a czigányok vándorlásának akadályozására 1794 márczius 21-én 4052. sz. a. és 1842 november 8-án 41,454. sz. a. kelt szabályrendeleteket megujítja. Dr S. Á.

1847 Revisnyei Reviczky Károly cs. kir. póstamester és a nyerges-újfalusi póstaállomás örökös tulajdonosa felhívja a Doroghi póstaállomást (Jankovits Antal tulajdona) egy közös érdekü ügyben beadandó felségfolyamodás aláirására. Dr S. Á.

1847 Oroszvári nemes Zichy család osztályos egyessége az örökösök *a)* Zichy Ferencz csödtömege, *b)* Zichy Antónia és Paulina hajadonok, *c)* özv. Zichy Sándorné Eperjessy Julianna között. Dr S. Á.

1847 Rajkai szolgabiró Mezey Ferencz és Kolozsváry János esküdt bizonyitják, hogy Zsittvay László kapitány özvegye Hunkár Julianna az 1847 október 18-án tartandó követválasztásra nemesi jogainak gyakorlására Jankovits Antalt vallotta képviselöül. Dr S. Á.

1848 István Nádor értesiti Jankovits Antal alispánt egy század katonaságnak M.-Óvárra történt kirendeléséröl. Eredeti. Dr S. Á.

1848 Oroszvári községi lakosok bizonyitványa, hogy Oroszvárott Catholicus házak eladásakor mindig ki szokott köttetni, hogy a vevö a Catholicus pap collecturáját fizetni köteles. Dr S. Á.

1849 Gróf Zichy Bódog mosonyi és Györmegyei teljhatalmu kir. biztosnak Króner Lajos első alispánhoz intézett rendelete a közigazgatási és igazságügyek mi módoni elintézése iránt. Dr S. Á.

1849 Személyleirása és körözése a felségárulás és lázadással vádolt Almásy Pál, Amon Ferencz, gróf Batthiányi István, báró Bayer, Bem Károly, Besne János, gróf Batthiányi Kázmér, Bangya János, Balogh János, Balogh Viktor, Balogh Ágost, Beöthy Ede, Csányi László, Fekete János, Flór Ferencz, Fényes Elek,

Fekete Gábor, Fauer Márton, Horváth Károly, Horn János, Hajnik Pál, Hamvassy Imre, Horváth Zsigmond, Ivánka Zsigmond, Jósika Miklós, Jankó Vincze, Jóska N., Irányi Dániel, Kossuth Lajos, Kossuth sz. Meszlényi Teréz, Kupecz János, Lombay Imre, Lukáts Sándor, Maró Ede, Mészáros Lázár, Madarász László, Madarász József, Murgu Euthim, Mollnár János, Markus Károly, Nyáry Pál, Noisser Rikárd, Nagy Ignácz, Niczky János, Péterdy Gábor, Prileszky András, Pacsay György, Palóczy László, Pichler János, Patay József, Petöfi Sándor, Perczel Móricz, Pálfy József, Pados János, Sömböry Ede, Schröder, másképp Vartay Jakab, Schachter János, Szemere Bertalan, Szász Mihály, Sárközy József, Szöllösy, másképp Nagy, Schveidl tábornok, Tancsics Mihály, Vukovits Sebestyén, Dogenfeldi Vetter Antal, Vasváry Pál, Zalay Károly és Zerffy Gusztávnak. Dr S. Á.

1850 Hőgyészi Antalné sz. Miskay Zsófiának 1850 február 3-án Átson történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.

1853 Gróf Zichy Bódognak Jankovits Antal emberei által okozott károk iránti perben utóbbi kár és költségekben marasztaltatik. Dr S. Á.

1853 Kohányi sz. Czilhart Fánni asszonynak Pozsonyban 1853 május 20-án történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.

1853 Özv. Medveczky Ádámné sz. Schrester Teréz kikötménye behajtására a végrehajtás Hoblik Adolf, úgy is mint testvérének gondnoka ellen a végrehajtás elrendeltetik. Dr S. Á.

1854 Pesti cs. kir. Póstaigazgatóság tudomásul veszi Jankovits Antalnak a Doroghi póstamesteri állásról való lemondását. Dr S. Á.

1854 Gróf Zichy Ferraris Felix és Jankovits Antal mint bérbeadók, másrészről a csúnyi molnárok között partbér iránt kötött szerződés eredetije. Dr S. Á.

1854 Króner Lajos megyei főnök felhivása Mosonymegye lakosságához a kényszer-kölcsön ügyében. Dr S. Á.

1855 Króner Lajos megyei főnök felhivása M.-Óvárott létesitendö takarékpénztár ügyében. Dr S. Á.

1856 Az 1856. évi tiszti névtár. Dr S. Á.

1857 Gróf Zichy Ferraris Bódog által Jankovits Antal és Kornéliától megvett csúnyi részjóság iránti tulajdonjogbekeblezési végzés. Dr S. Á.

1861 Jankovits Antal anyai ágról való leszármazási táblája. Dr S. Á.

1865 Zsittvay Arankának Gúthoron 1865 november 12-én történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.

1865 Zsitvatöi Zsitvay Lászlónak Gúthoron 1865 november 15-én történt elhunytáróli gyászjelentés. Dr S. Á.

1867 Zsittvay László özvegye Hunkár Juliának 1867. évi október 13-án Csúnyban történt elhunytáróli gyászjelentés, a koporsónak kulcsa és a csúnyi sírboltbani fekhelyének megjelölése. Dr S. Á.

1882 Jankovits Antal m.-óvári kerületi országgyülési képviselö búcsúzója választóitól. Dr S. Á.

— Perekedy Zsuzsanna genealógiája. Dr S. Á.

Ezen 213 drb okirat kivonatolását az egylet elnöke dr Sötér Ágost és volt alelnöke Ivánfi Ede végezték, elöbbi 116, utóbbi 97 drbot dolgozván fel.

Még feldolgozandó okmány van 257 drb.

3. Ideiglenes letét.

Krolopp János úr tulajdona.

1635 Nemesi levél. Grand Valter Somersiti báró és a római szent birodalom nádorgrófja V. Pál pápa és II. Ferdinánd császár beleegyezésével Weisz Gáspár bajor választófejedelmi hadnagyot érdemeinél fogva a német birodalmi kiváltságokkal és czímerrel ruházza fel.

1690 Nemesi levél. I. Lipót király Szemey Lászlónak és általa Wlasich Judith nejének, meg László s Jakab fiának és minden férfi- s nöutódának czímeres nemességet adományoz.

VII. Régiségtár, régiségek és sírleletek.

Egyleti tulajdon adomány és vétel útján.

A) M.-óvári uradalom adománya.

Szolnok-Haidhofi lelet.

Bronzlándzsa	5 drb.
„ lemez	14 „
„ tekercs	2 „
„ tü	1 „
„ vésö	1 „
Csontnyélbe vaseszköz	1 „
Sírbögre	5 „
Vasvésö	1 „

B) Vanke József adománya.

1. Kökori tárgyak.

Kökori eszköz	10 drb.
Kövület	3 „

2. Római kori tárgyak.

Ezüsttü	1 drb.
Bronztü	2 „
„ fibula	8 „
„ csengetyü	2 „
„ halfark-alaku dísz	1 „
„ forradék	1 „
„ hüvely, lemez, sodrony	24 „
Csonttü	9 „
„ fésü	3 „
Égetett agyagmécses	28 „
„ „ orsógomb	23 „
„ „ diszítmény-minta	5 „
„ „ virágminta	1 „
„ „ gyöngy	18 „
„ „ csésze és födö	19 „
„ „ könybögre	7 „
„ „ bögre	7 „
Oldal	202 drb.

Áttét	202 drb.
Égetett agyag-hamvveder	2 „
„ „ kerektégla	2 „
„ „ négyszögü tégla	1 „
„ „ tégladarab felirattal	13 „
„ „ padlótégla	3 „
„ „ edénydarab	8 „
„ „ terra sigillata díszedény-darab . .	57 „
Őrlő köböl	1 „
Római ara darabja	1 „
Vakolat római épületről	1 „

C) Egyesek adományai.

Balás Árpád: vas ágyugolyó	1 drb.
Békeffy Jenö: 2 drb vaskulcs, 2 drb pecsétnyomó, 1 drb bronzlemez, 1 drb kettös kulcs, 1 drb vassarkantyu	7 „
Bodiczky Kálmán: Silvanus ara	1 „
Bobest István dr: bronzfej	1 „
Csellei János dr: vasbomba	1 „
Deininger Imre: 1 drb hamvveder, 1 drb lándzsa	2 „
Fábry Nándor: 2 drb vaspatkó, 1 drb vaszabla, 1 drb bronzkapocs, 2 drb aquincumi tégla, 1 drb csizmadia-czéh privilegium, 1 drb római hajtü	8 „
Gallasz Rudolf: vassarkantyu	2 „
Günther Samu: vaszabla	1 „
Hegyeshalom község: V. Ferdinánd privilegiuma	1 „
Heveder Ferencz: 2 drb vassarkantyu, 1 drb vasdárdavég, 1 drb üvegnyak, 1 drb lakat . . .	5 „
Hirsch Antal: kövület	1 „
Hörl Ferencz: vastör	1 „
Hutflesz Mihály: érczgyürü	1 „
Ivánfi Ede: 1 drb ágyugolyó, 1 drb bögre, 2 drb hymnarium-töredék	4 „
Jónás N.: érczgyürü	1 „
Káráll Lörincz: 1 drb vaskulcs, 1 drb sarkantyu	2 „
Oldal	331 drb.

Áttét	331 drb.
Kerényi József: 2 drb érczgyürü, 1 drb fibula .	3 „
Koós Sándor: 1 drb czéh-korsó, 1 drb czéh-pecsétnyomó, 8 drb csizmadia-mesterlevél	10 „
Krolopp János: 1 drb érczgyürü, 2 drb ódon edény	3 „
Kosutány Tamás dr: 3 drb római cserép és 3 drb vaskard és törtöredék	6 „
Kuliffay Ede: 3 drb köbalta-darab	3 „
Lendvay József: vastör	1 „
Leonhard Ferencz: vassarkantyu	1 „
Lipp Vilmos: római amphora	1 „
M.-Óvár város: 2 drb polgári zászló, 1 drb Juliánusi naptár-töredék	3 „
Manninger János ifj.: vas fegyvercsö	1 „
Mayer Lajos: vastör	1 „
Merényi Margit: 4 drb kövület, 3 drb cseppkö .	7 „
Michlits Ferencz: 1 drb vaskard, 1 drb fejsze, 1 drb érczkorsó	3 „
Mieszl Lajos: 1 drb bronzboglár, 1 drb aczélkard	2 „
Mühlhofer Károly: tiroli boxoló gyürü	1 „
Nábinger Nemez: lovas labanczzászló	1 „
Pamper Imre: bronz Amor-Medaillon	1 „
Petz József: vaslándzsa	1 „
Pittner János: ágyugolyó	2 „
Radár József: bronzkereszt	1 „
Rohrer Ferencz: vaskard (Duna medréböl) . . .	1 „
Rokobauer József: 1 drb vasbárd, 2 drb patkó .	3 „
Schabatka Mihályné özv.: díszkard	1 „
Schlaffer Ferencz: vaslándzsa	1 „
Sötér Ágost dr: 2 drb lándzsa, 1 drb óralánez, 1 drb dárda, 1 drb aquincumi tégla, 2 drb vaskard	6 „
Sporzon Béla: 2 drb vaskulcs, 1 drb ágyugolyó .	3 „
Sporzon Pál ifj.: ágyugolyó	1 „
Steiner Márton: 1 drb ódon tükör, 1 drb óra, 2 drb szelencze	4 „
Oldal	403 drb.

Áttét	403 drb.
Strobl József: 1 drb bronznyelü kés, 1 drb vasnyíl, 2 drb vaskulcs	4 „
Szekendy Károly: bronzgyürü	1 „
Tomecsek István: kardmarkolat	1 „
Tóth Imre: ódon cseréplap	1 „
Vaján László: vaskengyel	1 „
Wolf József: ódon tányér	1 „

D) Vételek.

Ezüstgyürü	1 drb.
Bronzbalta	1 „
„ csákány	1 „
„ csat	3 „
„ gyürü	2 „
„ lándzsavég	2 „
„ óra	1 „
Vas ágyugolyó	5 „
„ balta	3 „
„ bárd	1 „
„ fegyver	3 „
„ kengyel	1 „
„ lakat	3 „
„ lándzsa	3 „
„ mellvért	1 „
„ patkó	6 „
„ pecsétnyomó	1 „
„ sarkantyu	6 „
„ sisak	1 „
„ tör	2 „
„ zabla	1 „
Agyagedény	1 „
„ római tégla	10 „
„ sírbögre	14 „
Kép: mosonyi csata	1 „
Kövület	1 „
Oldal	487 drb.

Áttét 487 drb.

E) Egyleti tulajdon ásatásból.

Aranyfibula	6 „
„ fülönfüggö	2 „
Ezüstfibula	2 „
„ kanál	1 „
Borostyánkö-gyöngy	10 „
Bronzcsiptető	1 „
„ csörgö	2 „
„ díszhajtü	3 „
„ fibula	20 „
„ fülönfüggö	232 „
„ gömbalaku övdísz	38 „
„ gyürü	18 „
„ kapocs	22 „
„ karika	44 „
„ karkötö	2 „
„ karperecz	18 „
„ kerekcsat	2 „
„ keret	2 „
„ lemezek	95 „
„ medaillon	1 „
„ mécses	1 „
„ nyakék-függö	1 „
„ nyaköv	1 „
„ övdísz	177 „
„ övkapocs	10 „
„ övpánt	8 „
„ pityke	24 „
„ rosetta	3 „
„ ruhacsat	72 „
„ rudacska	1 „
„ strigilis	1 „
„ szíjcsat	83 „
„ szíjhüvely	9 „
„ szíjkapocs	10 „
Oldal	1409 drb.

Áttét	1409 drb.
Bronz-szijvég	133 „
„ tekercs	2 „
„ tü	2 „
Vasamulette	1 „
„ csákány	10 „
„ csat	25 „
„ csiptető	2 „
„ darab	46 „
„ dárdavég	10 „
„ fokos	7 „
„ kard	12 „
„ karika	89 „
„ kengyel	10 „
„ kés, egész és törött	132 „
„ kés csontnyele	7 „
„ lándzsa	10 „
„ lemezek és darabok	145 „
„ nyílvég	93 „
„ szeg	11 „
„ szelencze	1 „
„ szíjcsat	42 „
„ tör, egész és törött	25 „
Csonthajtü	2 „
„ nyélbe vaseszköz	1 „
Konczcsont	5 „
Koponya	7 „
Gyöngy achatból	1 „
„ gyurma és üvegből	2439 „
Gyöngyház gyöngy	24 „
Római mécses gyurmából	4 „
Nyakék-darab halgerincz-csontból	4 „
Nyílköszörülö-kö	1 „
Orsógomb	118 „
Római kögolyó és diszítmény	4 „
„ padlótégla	2 „
Oldal	4836 drb.

	Áttét	4836 drb.
Római vízvezeték-tégla		3 „
„ feliratos nagy téglalap		6 „
„ egyszerü téglalap		12 „
„ terra sigillata-darabok domborművel . .		24 „
„ „ „ „ díszités nélkül .		60 „
„ cserépedény-darab		55 „
„ sarkophag		5 „
Sirbögre		120 „
„ korsó		3 „
„ csésze		4 „
„ hamvveder		1 „
Üveg-könybögre		5 „
„ darab		21 „
„ darab ékszerböl		13 „
	Összesen	5168 drb.

F) Ideiglenes letétek.

1884 Dr Sötér Ágost 12 carton megyebeli leletei.
1885 Ugyanannak 6 carton terra sigillata-gyüjteménye.
1885 Ugyanannak M.-Óvár leletü 6 római nagy bögréje.

VIII. Térképek.

Comitat Wieselburg (ad. Serényi József) . . .	1 drb.
Der Herrschaft Ung.-Altenburg (ad. Csellei G.)	1 „
Die Türken vor Wien (ad. Krolopp János) . .	1 „
Györi egyházmegye térképe (ad. Steiner Márton)	1 „
Mosonymegye 1869 (ad. Foidek József) . . .	1 „
Mosonymegye átnézeti térképe (ad. Házay Lajos)	1 „
Mosonymegye közig. térképe (ad. Kerényi József)	1 „
Nagy katonai térkép Mosonymegyei része . .	8 „
Zur Theorie der Schichten	1 „
Összesen	16 drb.

HARMADIK RÉSZ.

RÉGÉSZETI ÁSATÁSOK ÉS KUTATÁSOK.

Az ásatások alkalmával, melyek több izben hetekig eltartottak, az abban résztvevők sokszor és igen sokat szenvedvén a nap heve és zivatarok által, 1884. évben az egylet egy tábori sátorról gondoskodott, mely az idők viszontagságai ellen némi menedéket és a déli órákban nyughelyet nyujt. Segédeszközül beszerezte továbbá a bécsi cs. kir. földrajzi intézet nagy katonai térképének Mosonymegye területére vonatkozó szelvényeit, melyek a lelhely megállapitásánál használtatnak.

Az ásatásokróli elnöki jelentések a következők:

I. Alsó-Illmitz.

Bronzkori (?) sírmező. 1894 október 11 és 12.

Történelmi emlékeink szerint a mai Illmitz vidékén egykor kelták tanyáztak, kik a népvándorlás korában innen kiszoríttatván, a község mai helyén keletkezett a népmonda szerint a Fertőbe sülyedt Tard [1]) község, s miután területéről az egylet megalakulása idejében egy bronz lándzsacsúcs is került az egyleti régiségtárba, ezen adatokra támaszkodva, a siker reményével 1894. évi október hó 11. és 12. napjain Ivánfi Ede alelnökkel a hely szinére rándulván, mindenekelött a régi Alsó-Illmitz (vagy talán Tard) helyének megjelölt magaslatot vettem ásatás alá és északról keletnek fekvö öt sírt találtam, melyeknél a koporsót elkorhadt barna földkéreg jelezte, a sírok mind férfiember-ereklyéket tartalmaztak

[1]) *Stessel:* „Sopron." XIV. évfolyam 77. sz.

minden lelet nélkül. A csontok üdesége és élénk sárgás szine ujabb korra vallott, s miután az ásás közben kiváncsiságból megjelent két pásztor elbeszélése szerint e helyütt már több gyöngyolvasót és sárgaréz-keresztecskéket találtak, e helyütt az ásatást beszüntettem.

A falu véneit régibb leletek iránt kikérdezvén, ezek által közlöttek nyomán az Alsó- és Felsö-Illmitz községek között fekvö és téglaégetésre használt területet vettük vizsgálat alá, hol néhány embercsont is feküdt, s hol a délkeletnek fekvö meredek partoldalban több helyen 1—2 m.-ig váltakozó mélységig terjedö szabályos hossz-négyszögekben jelentkezö kevert földet észlelvén, ezen helyek világosan sírra vallván, legelöször ezeket oldalról ásattam ki, azután pedig a felszinen huzattam a sírok hosszoldalára függélyes árkokat, s ekként két nap alatt még 17 sírt tártam fel.

A sírok észak-nyugatról dél-keletnek fekszenek.

1-sö sír: 100 cm. mélységben elkorhadt csontozaton és a bemutatott nyilt tüzön száritott sírbögrén kivül mit sem tartalmazott.

2-ik sír: 120 cm. mélységgel embereréklyéken kivül leletet nem tartalmazott.

3-ik sír: 140 cm. mélységben a bemutatott kis bögrét és orsógombot nyujtotta.

4-ik sírban a törött bögrén és csontokon kivül mi sem volt.

5-ik sírban 120 cm. mélységben szalagdiszitményü edény- (urna-) darabok találtattak.

6-ik sírban 100 cm. mélységben egy lyukas fülö durva cserépedény-darabja találtatott.

7-ik sír: 130 cm. mélységben csontokon kivül minden leletet nélkülözött.

8-ik sír: 100 cm. mélységben lelet nélkül.

9-ik sír: 120 cm. mélységben egy durva cserépedény darabjai.

10-ik sír: 130 cm. mély, törött bögre a lábszárnál, mellette baromficsontok és a jobbkarnál orsógomb.

11-ik sír: 100 cm. mély, lelet nélkül.

12-ik sír: 100 cm. mély, törött bögre és konczcsont.

13-ik sír: 100 cm. mély, emberi és baromficsontok.

14-ik sír: 120 cm. mély, törött bögre s állatcsontok a lábnál és egy tüzkö (kova).

15-ik sír: 140 cm. mély, szép, ép kis bögre s abban valami gémfaj feje és csöre. A kéznél egy barnára fényezett vagy a századok alatt megbarnult 1 cm. átmérőjü és 7½ cm. hosszú csonthüvely feküdt, melynek folytatása a beállott esti órákban a legszorgosb kutatás daczára feltalálható nem volt.

16-ik sír: 130 cm. mély, semmi lelet.

17-ik sír: 125 cm. mély, törött bögre és csontok.

A beállott késö est miatt a munkát beszüntetvén, intézkedtem, hogy a feltárt sírok másnap behányassanak, s miután bronzleletre nem akadtunk, mely a kor meghatározásának alapul szolgálhatott volna, azon reményben, hogy ily úton juthatok esetleg e helyen talált bronztárgyakhoz, kidoboltattam, hogy aki régészeti lelet birtokában van, hozza el, azok jó áron fognak megvétetni. Ekként jutott birtokunkba a bemutatott urna-alaku kétfüles, szép kis bögre négy kis domboru bütyökkel diszítve, melynek talp-átmérője 3, öblöny-átmérője 6, magassága 6, legnagyobb körive 27 cm. Bronztárgyat nem hoztak, azonban hír szerint egy egyénnek birtokában egy bronzkard lenne, ki azonban honn nem lévén, a község jegyzöjét kértük meg annak megszerzésére.

Másnap honnlétemet igényelvén, az éjet hazautazásra használtuk fel.

Ezen lelhely kétségtelenül ókori sírokat takarván, ásatása folytatandó lenne.

M.-Óvár, 1894 október 15-én. *Dr Sötér Ágost.*

II. Bezenye.

Római laktelep. Keresztesek sírja utáni kutatás. 1885 február 23, márczius 15, április 2; 1886 junius 15, julius 16.

Bezenye község határára vonatkozólag ásatásoknak alapul szolgált a Bél Mátyás által 1736. évben kiadott monographia, mely szerint ennek határában egy emlék-

oszloppal ellátott domb alatt, melyet a lakosok „Rothe Deindl"-nek neveznek, a Kálmán király által szétvert keresztesek nyujtanak, miért is

1. 1885 február 23-án Bezenyére rándultam és a község elöljáróságát és a falu véneit hallgatván meg, a nevezett domb fekvési helyét törekedtem kifürkészni, ami azonban nem sikerült, mert senkinek sem volt tudomása ily dombról, melyen emlékkö állana és a „Rothe Deindl" jelzöt sem hallották soha, miért is a község tanitója, Skerlán Mihály kéretett fel a további kutatásokra, kitöl utóbb értesültem, hogy egy falubeli öreg ember szerint a Baumgarten-düllöben Gerdenits Ernö földjén fekvö dombot hajdan „Deindlhügel" és „Rothe Thürhügel" néven ismerték, mely dombról a népmese azt tartja, hogy kincseket takar. Ennek folytán

2. 1885 márczius 15-én a hely szinére rándultam, a dombot megtekintettem és a tulajdonostól az ásatási engedélyt kinyerni törekedtem, ami azonban nem sikerült, mert 30 frt készpénzt és a leletek felét követelte, miért is a járási föszolgabiró, Fröhlich Tófor kéretett meg elönyösebb ásatási engedély közvetitésére, azonban ennek közbenjárása is sikertelen maradt, mert a föld tulajdonosa a kincstalálás biztos reményében maga ásatta meg a dombot, miröl értesülvén,

3. 1885 április 2-án a helyszinen az ásatásnál megjelentem, s tapasztaltam, hogy a domb földje egész a kavicsrétegig kevert földböl áll, a kincsások azonban az általuk ásott keskeny átmetszetben szerintük azért, mert munka közben pipáztak, söt beszéltek is, mit se találtak, mert fenti hibájuk miatt az aranykoporsó elsülyedt. Az összes lelet néhány emberi csontszilánt és fogakból s egy fél sarkantyuból állott, miért is az ásást abbahagyták. Ennek daczára nincsen kizárva a lehetöség, hogy ezen domb takarja a keresztesek tetemeit, miröl csakis a kavicsba is behatoló mélyebb ásás által lehetne biztos meggyözödést szerezni. Miután Bél Mátyás emlitette Rothe Deindl-domb más domb is lehetett,

4. 1886 junius 15-én szemle alá vettem az egész községi határt és a Büdöskút-düllőben egy ugarföldön tégla-, kő- és ragacsdarabokra, a Tilos-düllőben pedig egy dombra akadván, választmányi határozatra

5. 1886 julius 16-án ezen két düllőt vettem próbaásatás alá.

A Büdöskút-düllőben Benkovits Jakab és özv. Radits Györgyné földje, s ezek közt elterülő öt földön egy emelkedés észlelhető, mely keresztmetszetü árkolás útján termésköböl épült fal-alapzatokat takar, találtattak római tégla- és edénydarabok, s így ezen hely római lakhelynek helye.

A Tilos-düllőbeli özv. Radits Istvánné és Benkovits Jakab földjein terül el egy halom, melyen egy ölnyi mély keresztmetszet ásatván, egy kis bronzlemez és egy gomb találtatott, s így e hely lelhely-minősége megállapittatott és mindkét lelhely további ásatásra vár.

M.-Óvár, 1886 julius 20-án. *Dr Sötér Ágost.*

III. Bezenye-Paprét.

Népvándorláskori sírmező (germán). 1885 február 27, márczius 8, 12, 13, május 17, 31 és 1886 április 4 (két nap).

Paprét területe hagyomány szerint uri jogon részben egy pap tulajdonát képezte, aki ezen jogát életjáradék ellenében a m.-óvári uradalomra ruházta. Miután az úrbéri elkülönitéskor ezen birtok a főherczegi uradalom m.-óvári részéhez csatoltatott, a papréti puszta jelenleg két járásban, és pedig egyik része a m.-óvári, másik része pedig Bezenye község határában fekszik.

Hogy Bezenye határában az ott fölfedezett papréti sírmező által konstatáltan tartózkodott germán néptörzs pusztultával magyarok éltek, bizonyitják ezen most tisztán horvátajku lakosokkal biró községben még most is használt „Tilos", „Dunajáró", „Füzes", „Büdöskút" elnevezésü düllők.

Ezen község határából az uradalmi, ú. n. papréti birtokhoz csatolt és az uradalmi birtokot az uradalmi birtoktól elválasztó határárok mellett sok év előtt uradalmi czélokra

egy kavicsgödör nyittatván, ez alkalommal — mint kutatások útján értesültem — vas fegyverdarabok találtattak, miért is az uradalom mint tulajdonos és Króner-Küffner Ernő bérlötöl ásatási engedélyt kérvén és nyervén:

1. 1885 február 27-én ezen kavicsgödröt vizsgálat alá vettem. A föld szine, valamint a beomlott és begyöpösödött partok semmi jellel nem vallottak régészeti lelhelyre, sem vas-, sem cserépdarab vagy embereklye nem volt fölfedezhető, a természet maga gondoskodott róla, hogy a meredek partban jelentkező sírok zöld bársonytakaróval legyenek avatlanok szemei elöl eltakarva, s így ásatás útján kényszerültem kisérleteket tenni. Lenyesettem az észak-nyugati partoldalt, de semmiféle földkeverékre nem akadtam, valamint a dél-keleti oldalon sem, de az észak-keleti part függélyes leásása után a fehérkavicsos homokból álló altalajban egymástól különböző távolságban és különböző mélységig terjedő fekete földvegyülék kétségtelenné tette, hogy ott sírhelyek vannak.

Ásatás alá vevén az első sírt, másfél lábnyi hosszuságig sem edényre, sem csontozatra nem akadtam, pedig vagy a koponyának, vagy az alsó lábszáraknak már elő kellett volna tünnie, miért is magát a sírt ásattam keresztül függélyesen, s az így nyert átmetszetet vevén vizsgálat alá, azt észleltem, hogy a sír fehérkavicsos feneke fölött 5 cm. magasságban, egymástól 30 cm. távolságban, de egyenlő magasságban diónagyságu két sárgás földkeverék van, ami által bizonyosságot szereztem magamnak arról, hogy a már felső lábszárnál vagyok és a tetem nyugatról keletnek fekszik, ami annyiból is előnyös volt reám nézve, amennyiben az ásást, mihelyt a fekvésirány konstatálva van, mindig a lábnál kezdetem, hogy a koponya könnyebben megmenthető legyen.

Az ekként történt fölfedezés nyomán ezen napon 5 sírt, márczius 8-án 3 sírt, márczius 12-én és 13-án 5 sírt, május 17-én 11 sírt, május 31-én 25 sírt és 1886 április 4-én 18 sírt, összesen tehát 67 sírt tárattam fel.

Ezen ásatás által konstatálva van, hogy az itt temetkezett néptörzs germán volt, mit a 8-ik sírban talált ezüstfibulákon látható rúnák elég kétségtelenné tesznek, a többi, ezen helybeli leletek is egészen más idomuak és jellegüek, mint a nemesvölgyi és szent-péteri, úgy az ezekkel azonos jellegü, most fölfedezett csúnyi sírmezei leletek.

A temetkezés rendes sírokban történt ugyan, és pedig föleg nyugatról keletre ásott sírokkal; az egyik sor tetemei azonban észak-nyugatról feküdtek dél-keletnek, egyik sírban pedig a tetem éppen megforditott irányban feküdt. Az embereréklyék a kavicsos homok vizes altalajában elkorhadtak teljesen és a 67 sírból csakis egyetlen egy koponya volt épen megszerezhető.

A sírok mélysége változó, és pedig 90—230 cm. között, s a leletekre nézve a sírmélység nem határozó, mint a nemesvölgyi és szent-péteri sírmezőkön, hol sekély sírban bögrén kivül lelet rendszerint nem található, míg mély sírban a bronzlelet biztos, mert a papréti sírmezőn sekély sírokban is találtam szép leleteket, mély sírokban pedig sokszor semmit sem. A bögrék aránylag sokkal csekélyebb számban fordulnak elő, mint a fentemlitett sírmezőkön, s anyag, úgy alak tekintetében némileg azokétól eltérők.

Orsógomb, többi népvándorláskori sírmezőink női sírjainak jellemző tárgya itt teljesen hiányzott, valamint egyetlen nyilvég sem találtatott, s így ezen néptörzs nyilat nem használt és fegyverét lándzsa s nagy, egyenes, hosszú kard képezte.

Az egyes sírok leirása a következő:

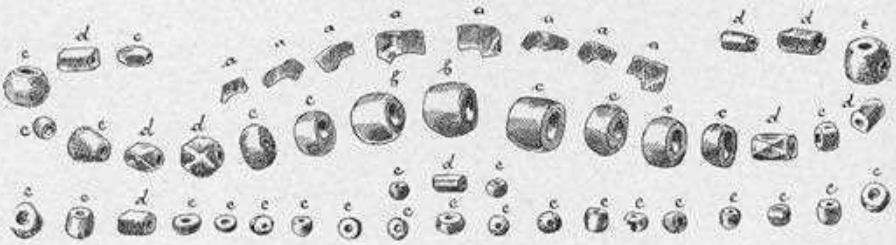

1-sö sír.

1-sö sír: női sír (ásta alulirt), 208 cm. mély, 170 cm. hosszú: *a* különböző idomura vágott apró almandin-táblácskák, melyek valamely ékszer rekeszéből hullottak ki; *b* két átlátszó zöld üveggyöngy; *c* tizenkét kerekded, vöröses és sárgás, üvegszerü opakgyöngy; *d* tizenkét hasonló anyagból álló hosszukás vagy szögletes gyöngy; *e* két fehér, átlátszatlan, egyik kisebb, másik nagyobb gyöngy.

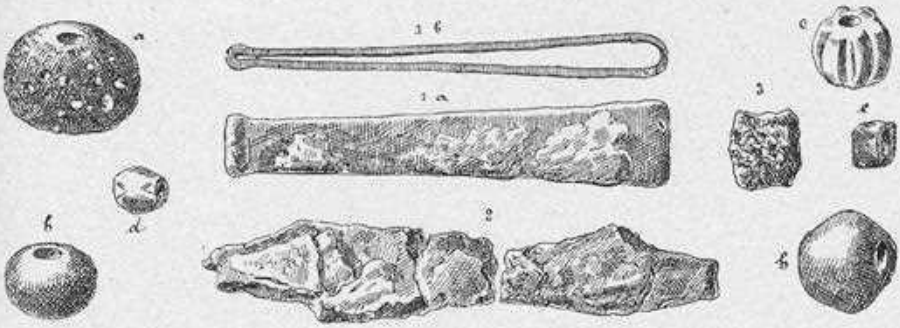

2-ik sír.

2-ik sír: (ásta alulirt) 160 cm. mély, hossza meg nem határozható: 1. vascsiptető, hossza 8 cm. oldalmetszetben és felülről tekintve; 2. vasszerszámnak 3 drb töredéke (kés?); 3. alaktalan rozsdás vastöredék. Gyöngyök: *a* sötétkék, üvegszerü átlátszatlan anyagból, átlátszatlan, vörös anyagu betétekkel; *b* májszinü anyagból, felületén quarz- (?) kövecskékkel; *c* átlátszó üveg, zöldessárga, felülete rovátkos; *d* kék üvegből, áttetsző; *e* téglavörös opak.

3-ik sír: (ásta alulirt) 160 cm. mély, hossza meg nem határozható, a jobb lábszár mellett vaskard (rajzát l. a vastárgyak tábláján, a jelentés végén, 9. sz. a.).

4-ik sír: (ásta alulirt) 95 cm. mély, koponyatöredék és vaslándzsavég (rajzát l. a vastárgyak tábláján, a jelentés végén, 8. sz. a.).

5-ik sír: (ásta alulirt) lelet nem volt, mélysége 90 cm.

6-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély, csontkorhadékon kivül mi sem találtatott.

7-ik sír: (ásta Őshegyi József) 140 cm. mély, 120 cm. hosszú: egy csatrész bronzból. Gyöngyök: *a* zöld, sötétzöld erekkel,

opaküvegből; *b* zöld hasábok áttetszö üvegből; *c* hasonló anyagu, de kerek, 19 drb különbözö idomu és nagyságu, sárgás vagy vörös opakszerü anyagból; *d* sötétkék opak, üvegszerü anyagból; *e* tojássárga opak; *f* három amethyst (?) gyöngyöcske; *g* feketebarna anyagból; *h* két áttetszö gyöngyöcske kék üvegből; *i* nagyobb gyöngy carneolból.

7-ik sír.

8-ik sír: (ásta alulírt) 230 cm. mély, 80 cm. széles, 170 cm. hosszú: 1. a két alsó lábszár-csont között, a térden alól, és pedig egyik a másik fölött valami koromfekete korhadék (bör?) találtatott, fibulapár ezüstböl, kisebb-nagyobb sérülésekkel; az alsó tüske mindkettön hiányzik, a tüsketartó megvan és mellette mindkét fibula alján bevésett rúnák látszanak.

2. és 3. fibulapár aranyozott ezüstlemezből, felül csillag- és körformát képezö rekeszekkel diszitve, melyekben gránáttáblácskák zöld üveglemezkékkel váltakoznak. Egyik fibula alján megmaradt a tüske erösitésre szolgáló peczeg.

Gyöngyök: *a* két nagy millefiori gyöngy, 3 cm. átmérö, ½ cm. magas, a két fószín téglavörös és sötétzöld, közben futó sárga erekkel; *b* millefiori gyöngyök, a lyuk táján barnás-vörös réteggel, egyébként áttetszö kék, berakott fehér csillagokkal; *c* opak, sötétkék, fehérszalagos betétekkel; *d* opak, sötétkék, keresztbe rakott fehér sávokkal; *e* áttetszö zöld gyöngyök; *f* vöröses, átlátszó borostyánköböl; *g* üvegszerü opak fehér anyagból; *h* egy 2 cm. széles, 1 cm. magas Calcedon-gyöngy; *i* sárga, áttetszö nagy üveggyöngy; *j* fekete opak üvegszerü anyagból; *k* ockersárga és téglavörös gyöngyök.

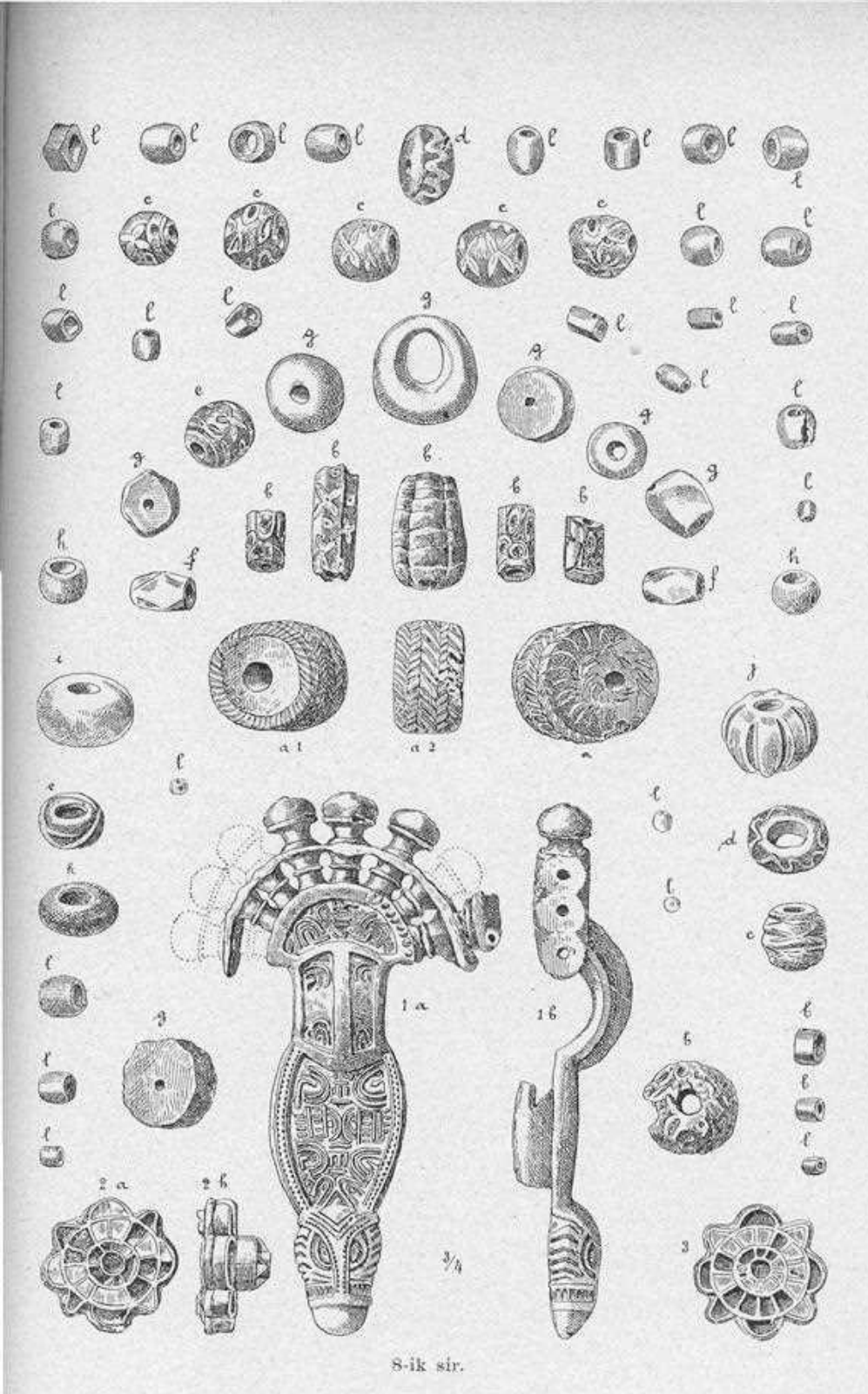

8-ik sir.

Az ezen sírban talált 1. számu fibulapár megfejtés végett Kopenhágába küldetvén, L. F. A. Wimmer ottani rúnológ és egyetemi tanár azokat, mint már fent érintve lett, franczia és dán nyelven irt müvekben is ismertette és azokról következő jelentést is tett:

A bezenyei rúnás fibulák.

Az a két rúnás ezüstfibula, melyet dr Sötér Ágost Bezenyén a népvándorláskori temető 8-ik számu sírjából kiásott, nemcsak a nyelv és rúnák tana szempontjából, hanem a mívelődéstörténet tekintetéből is igen érdekes és fontos. Kimeritő értekezésem ezen fibulákról, valamint egyéb germán rúnás emlékekről az „Aarböger for nordisk Oldkyndighed" czimü folyóirat deczemberi füzetében jelenik meg; ezúttal kutatásaim legfontosabb eredményeit közlöm.

Csak úgy, mint a többi, eddig ismeretes rúnás feliratu fibulán, a bezenyei fibulák rúnái is a hátsó lapon vannak. Mindegyik fibulán két szót látunk, mely a tütartó hüvely hosszában egészben igen világos és éles jelekkel be van karczolva; csak egy helyütt nagyon meg vannak a jelek rongálva.

Az egyik fibula elölapja (*A* 1.) nagyon jó karban van, míg a másodiknak ugyanazt a lapját a rozsda majdnem teljesen tönkre tette, hátlapján (*A* 2.) jobbról a következő rúnákat látjuk:

·X ᛟ ᛞ ᚨ ᚺ ᛁ ᛞ·

Godahid, azaz *Godahild*, jól ismert ösgermán női tulajdonnév ᛞ d a szó végén itt is, mint egyéb feliratokban ᛚ ᛞ ld értelemmel bir.

A balfelöli rúnák nagyon lekoptak, felső részük teljesen eltünt. A megmaradt alsó rész nem egészíthető ki másképp, mint így ·ᚢ ᚾ ᛚ ᚨ· unja, ᚢ u elött azonban egy vonalból fenmaradt igen gyenge nyomokat látok, s azért azt hiszem,

hogy az egész szó [ᚹ]ᚢᚾᛁᚨ *[w]unja*-nak olvasandó. Wunja ó-felnémetben *wunna*, ritkán *wunnia*, új-felnémetben „*Wonne*“.

A második fibula (*B*) hátlapján balfelöl áll:

ᛦᚨᚱᛊᛁᚦᛟᛞᚨ

E jegyekböl kettö, az elsö és a hatodik, semmi egyéb feliratban

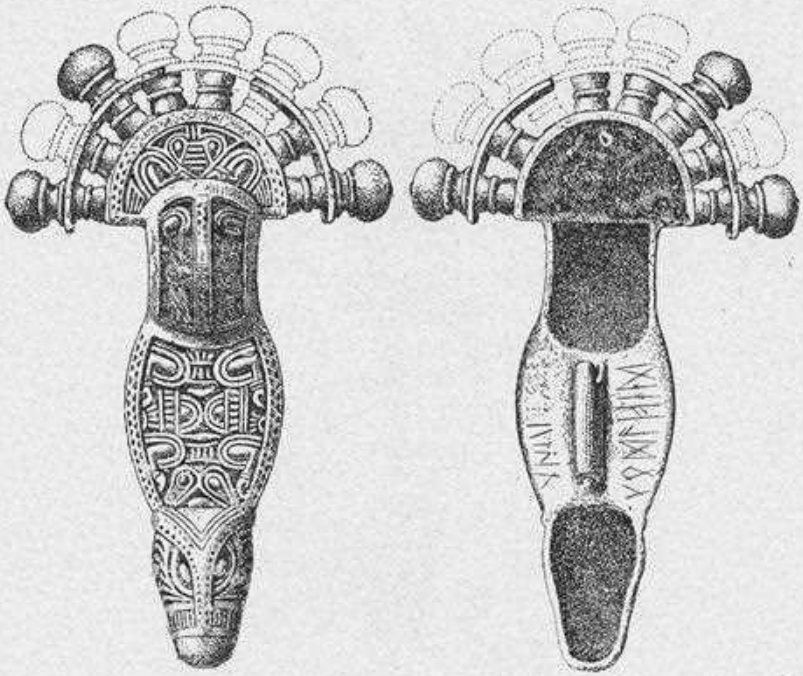

A 1. *A* 2.

nem fordulnak elö. A hatodik ᛒ b-böl képezett idom p helyett s az elsö jel, az én felfogásom szerint, a latin alphabetumból átvett circumflexum, amely itt, mint néha a legrégibb német kéziratokban, a magánhangzók hosszát jelzi. Az egész szót igy olvasom: *ársipoda* — poda nönemü végzés, mely megfelel a hímnemü *-podo*, *-bodo*-nak, új-felnémetben *-bote*, *-poda*

feliratunk p betüje a felirat felnémet hangjellegét mutatja, és miként itt p együtt fordul elő az át nem változott d mellett, úgy a longobard nyelvjárásban is akadnak ily alakok *Periprand* és hasonlók. —poda végzésü női nevek igen ritkák, de előfordul *Ljupota* a salzburgi „Verbrüderungsbuch"-ban. Ugyanott akad az egyedüli ismert példa egy női névre, mely *arsi*-val kezdődik, t. i. Arsirid, amely tehát a fibulán olvasható ârsipoda névnek pontosan megfelel.

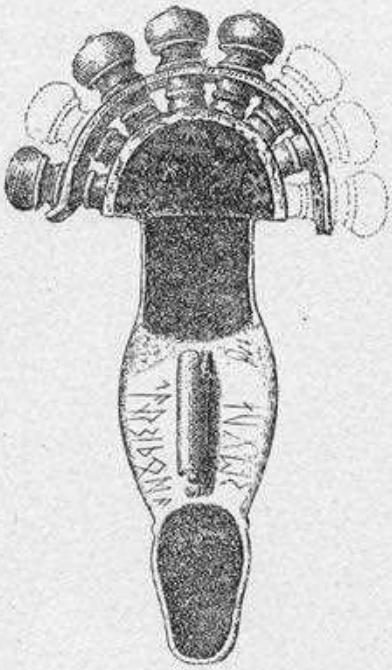

B 2.

Ugyanazon fibulán jobbra állanak a némileg elmosódott, de mégis egész világos és kétségtelen rúnák ᛋᛖᚷᚢᚾᛏ segun ᛋ-sel S helyett, míg a túlsó oldalon ᛊ áll. Máskor is váltakozik ez a két idom.

Segun az ó-felnémetben *Segan*, melynek helyében igen ritkán *Segon (Segmo)* áll, új-felnémetben „Segen".

Mind a két fibulán tehát nominativusban álló női név van és szemben vele egy szó, mely jó kivánságot fejez ki, ú. m. *wunja*, segun — Wonne, Segen — öröm, áldás.

De nemcsak jó kivánságokat általában jelentenek ezek a szavak, hanem különösen keresztény óhajokat. Az ó-felnémet „segan" latin forditása többi közt „*benedictio*" és a kereszt jelével való áldást, malasztot jelent. A második fibula „Segun" szava tehát annyit jelent: az ég áldása legyen veled. Épúgy azt fejezi ki az első fibula *wunja* szava: „az úr kegyében részesülj"; az ó-felnémetben ugyanis a „wunna"-t úgy forditják: delectatio, voluptas — a legjobb és legszebb, a mennyei dicsőség.

A fibulák kora nem mehet túl a 700. éven, a 700—720 közé eső évtizedekből valók. Ez időben a kereszténység legkeletibb elöörse *Salzburg*, ahol 696 és 700 között szent Rupertus nemcsak szent Péterről elnevezett szerzetes-klastromot, hanem apácza-kolostort is alapit.

Innen küldik ki kelet felé a hittéritőket. Salzburgból és talán éppen az onnani apácza-klastromból küldte két jámbor apácza: Arsipoda és Godahild, a keleten Avarországban lakó keresztény nővérnek az üdvkivánó fibulákat — Arsipoda és Godahild az Isten áldását és minden jót kivánnak neked. Meglepő, hogy a fibulákon szerepelő nevek is Salzburgra utalnak. A szent Péterről czimzett klastrom híres „Verbrüderungsbuch"-ban nemcsak Arsi- kezdetü tulajdonnévre találjuk az egyedüli példát, de van az ott felsorolt női nevek közt egy —*pota* végzetü is és a *Godahild* név többször fordul elő benne. Mindez szépen összevág a bezenyei feliratokról adott magyarázataimmal és nem lehet véletlenség.

Kopenhága, 1893 deczember 3-án. *L. F. A. Wimmer.*

9-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. széles, 150 cm. hosszú, lelet nélkül.

10-ik sír: (ásta Őshegyi József) 130 cm. mély, 190 cm. hosszú, lelet nélkül.

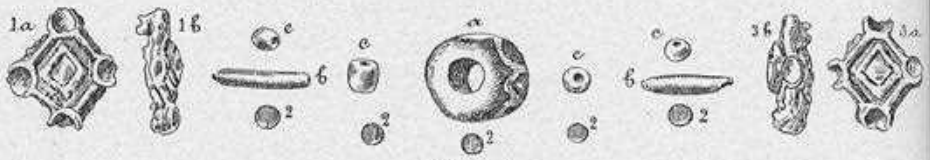

11-ik sír.

11-ik sír: (ásta alulirt) 190 cm. mély, 155 cm. hosszú: két ezüstfibula, rhombus idomu, közepén és négy sarkán gránátos táblácskákkal rekeszekben; a középsö megvan, a többi kihullott; *a* fekete, üvegszerü opak, fehér hullámzó vonallal és berakással; *b* kénsárga opak üvegszerü anyagból; *c* kék, üvegszerü anyagból; *d* világossárga szürke opak.

12-ik sír: (ásta Őshegyi József) 95 cm. mély, 120 cm. hosszú, lelet nélkül.

13-ik sír: (ásta alulirt) 120 cm. mély, 140 cm. hosszú, lelet nélkül.

14-ik sír: (ásta alulirt) 176 cm. mély, egy sírbögrével.

15-ik sír: (ásta alulirt) 160 cm. mély, egy vaskard és egy vaslándzsa (rajzát l. a vastárgyak tábláján 3. és 7. sz. a.).

16-ik sír: (ásta alulirt) 120 cm. mély, egy sírbögrével.

17-ik sír.

17-ik sír: (ásta alulirt) 120 cm. mély: egy aranyfibula, madártestü, felül rekeszekbe rakott gránátos kötáblácskákkal diszitve. A kövek alatt reczés az átlátszó alap; a fibula alsó oldalán megvan a tüsketartó fülecske és a tüske hegyének szolgáló burok. Kettétörhetett a fibula és még régen reá forrasztottak egy új lemezt, s igy kijavitották. Gyöngyök: *a* kék, áttetsző üvegböl, felülröl és alulról tekintve; *b* kék, átlátszó üvegböl; *c* téglavörös opak üvegszerü anyagból.

18-ik sír: (ásta alulírt) 140 cm. mély, lelet nélkül.

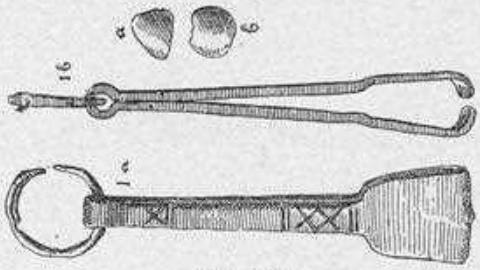

19-ik sír.

19-ik sír: (ásta alulírt) 150 cm. mély: 1. nyílt karikán függő bronzcsiptető vasrozsda-foltokkal. Gyöngyök: *a* és *b* áttetsző, kék gyöngy töredékei.

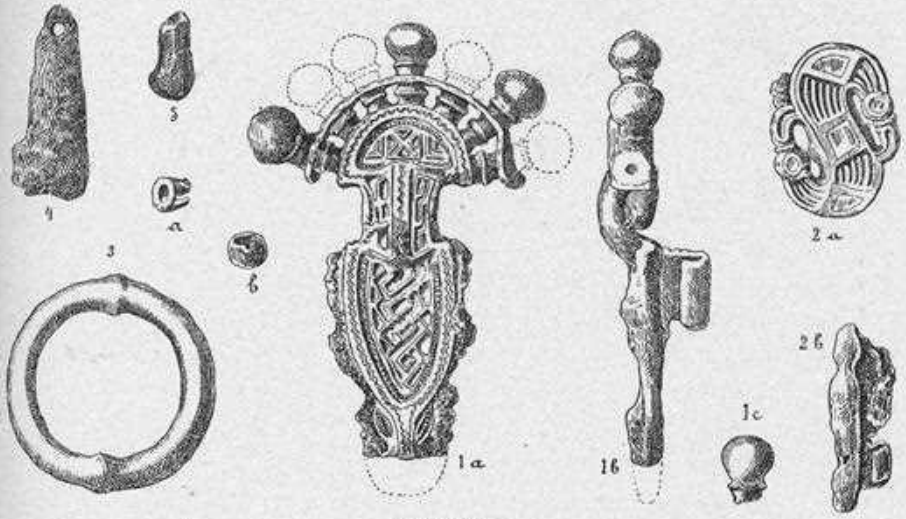

20-ik sír.

20-ik sír: (ásta Ivánfi Ede) 170 cm. mély: 1. $^1/_a$ és $^1/_b$ két fibula bronzból, tüskéje és ennek rugója vasból volt, s azért mindkét fibula alja és részben felső lapja is vasrozsda-foltos; $^1/_b$ oldalszárak; $^1/_c$ különvált gomb; 2. fibula, két összekapcsolt

madárfőt példáz felületén; 5. gránát (?) betéttel diszítve; $^{2}/_{a}$ oldalnézet; 3. bronzkarika vasrozsda-foltokkal; 4. és 5. rozsdás vastöredékek, ismeretlen rendeltetésüek. Gyöngyök: *a* apró töredék millefiori gyöngyböl; *b* téglavörös, átlátszatlan üvegszerü anyagból.

21-ik sír.

21-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. mély, egy sírbögrével és egy apró négyszögletes köszörükö.

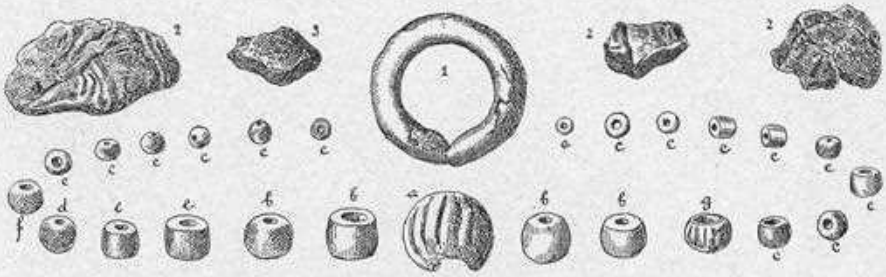

22-ik sír.

22-ik sír: (ásta alulirt) 200 cm. mély: 1. bronzkarika; 2. három töredék, finoman iszapolt, barnára égetett anyag, egyik töredék felületén határozottan fel nem ismerhető ornamentika; 3. rozsdás vastöredék. Gyöngyök: *a* félgyöngy opak, áttetszö zöld üvegböl; *b* 4 drb opak áttetszö zöld üvegböl; *c* téglavörös és ockervörös üvegszerü anyagból; *d* borostyánköböl; *e* 2 drb opak fehér üvegböl; *f* kénsárga üvegszerü anyagból.

23-ik sír: (ásta alulirt) vaslándzsával (rajzát l. a vastárgyak tábláján 1. sz. a.).

24-ik sír: (ásta alulirt) 190 cm. mély, egy vasdárdával (rajzát l. a vastárgyak tábláján 2. sz. a.).

25-ik sír: (ásta alulirt) 160 cm. mély, egy sírbögrével.

26-ik sír: (ásta alulírt) 120 cm. mély, lelet nélkül.

27-ik sír: (ásta alulírt) 140 cm. mély, késpenge vasdarabjaival.

28-ik sír: (ásta alulírt) 150 cm. mély, vaslándzsa darabokban (rajzát l. a vastárgyak tábláján 5. sz. a.).

29-ik sír: (ásta alulírt) 145 cm. mély, lelet nélkül.

30-ik sír: (ásta alulírt) 160 cm. mély, lelet nélkül.

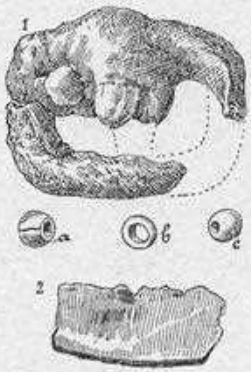

31-ik sír.

31-ik sír: (ásta alulírt) 170 cm. mély: 1. vascsat két töredéke, melyhez kavics ragadt; 2. vas késpenge töredéke. Gyöngyök: *a* fehérsárgás, üvegszerü anyagból; *b* barna opak, üvegszerü anyagból való gyöngy.

32-ik sír: (ásta alulírt) 180 cm. mély, egy vascsattal.

33-ik sír.

33-ik sír: (ásta alulirt) 185 cm. mély: 1. kettétört bronzcsat finom szegélydiszitésekkel és aranyozás nyomaival, alján oxidált vasréteg pöczke vasból való; 2. nyolcz vastöredék, határozatlan rendeltetésü; 3. üvegpálcza-töredék, átlátszó világoszöld üvegből; 4. sötétkék korong opak üvegpasztából; 4 *a* alsó vágat.

34-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. mély, lelet nélkül.

35-ik sír: (ásta alulirt) 160 cm. mély, lelet nélkül.

36-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. mély, lelet nélkül.

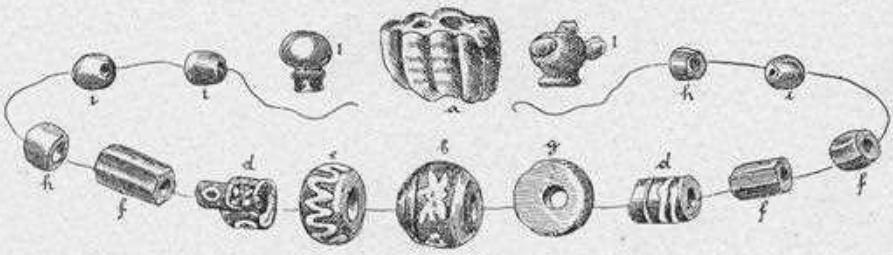

37-ik sír.

37-ik sír: (ásta alulirt) 200 cm. mély, egy bronzfibula-pár gombjai. Gyöngyök: *a* feketés pasztából; *b* vörös, zöld és sárga pasztából; *c* csonka kék, fehér, piros és sárga millefioriból; *d* téglavörös, sárga sávokkal; *e* fekete paszta, fehérsávu berakással; *f* kevésbbé áttetszö zöld üvegből; *g* fekete pasztából; *h* áttetszö kék üvegből; *i* téglavörös, üvegszerü opakanyagból.

38-ik sír: (ásta Őshegyi József) 135 cm. mély, vas késpenge darabokban.

39-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély, lelet nélkül.

40-ik sír: (ásta alulirt) 190 cm. mély, lelet nélkül.

41-ik sír: (ásta Őshegyi József) 175 cm. mély, lelet nélkül.

42-ik sír: (ásta alulirt) 200 cm. mély, lelet nélkül.

43-ik sír: (ásta alulirt) 190 cm. mély, lelet nélkül.

44-ik sír: (ásta Őshegyi József) 180 cm. mély, lelet nélkül.

45-ik sír: (ásta alulirt) 200 cm. mély, egy vaskéreggel boritott bronzérem, mely ékitésül volt felhasználva. Gyöngyök: *a* rovátkosfelületü, áttetszö sárgás üvegből, 9 drb, és hasonló anyagból simafelületü, 4 drb; *b* fekete pasztából, belerakott sárga

szalagdíszszel; *c* ugyanoly anyagu, berakott fehér díszszel; *d* téglavörös opak, sárga berakott sávokkal; *e* fekete, átlátszatlan üvegszerü anyag, berakott fehér hullámvonallal; *f* két gyöngy, átlátszó és egy törött; *g* millefiori gyöngy, téglavörös, világos és sötétzöld; *h* millefiori sötétkék, világoskék, csillagos; *i* áttetszö világoszöld; *j* opak vörös; *k* opak fehér; *l* három zöld, alig áttetszö; *m* fehéres,

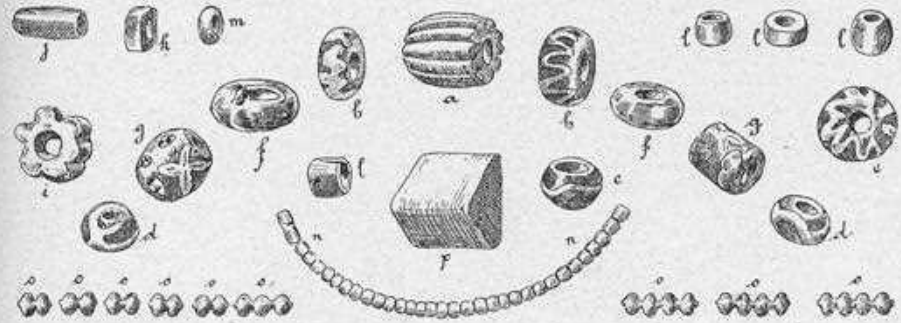

45-ik sír.

szürkés és zöldes opak; *n* kék és zöld, apró hengerded gyöngyök; *o* kettesével vagy hármasával egy tagot képező gömbölyü gyöngyök, fehéres üvegből, belül sötéten megtöltve.

46-ik sír: (ásta Öshegyi József) 160 cm. mély, lelet nélkül.

47-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély, a leletek keresése közben bedölt, de kis zúzódáson kivül bajt nem okozott. Ember- és állatcsonton kivül mi sem találtatott.

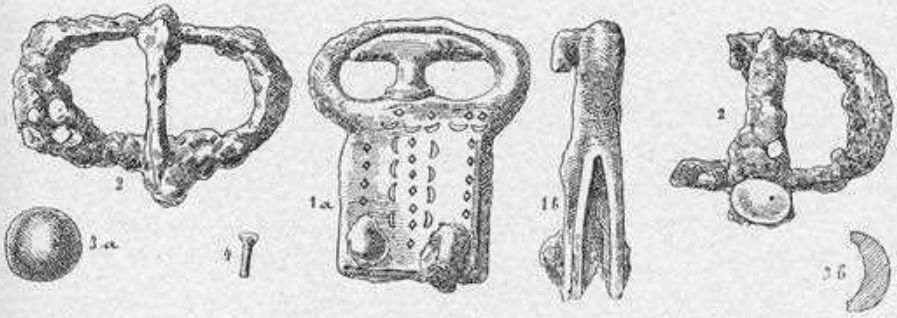

48-ik sír.

48-ik sír: (ásta Őshegyi József) 190 cm. mély: 1. bronzcsat vaspeczekkel, a négyszög-lemez felületébe bevert félhold, négyszög- és kördíszekkel; 1 *a* oldalnézet; 2. vascsat, az oxidáczió folytán kavicsok ragadtak reá; 3. félgömbök, szögfejek vasból (?); 4. bronzszögecs.

49-ik sír: (ásta Őshegyi József) 200 cm. mély, lelet nélkül.

50-ik sír: (ásta alulirt) 145 cm. mély, lelet nélkül.

51-ik sír: (ásta alulirt) 147 cm. mély, lelet nélkül.

52-ik sír: (ásta alulirt) 156 cm. mély, lelet nélkül.

53-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély: 1. puszpángból készült fésük két töredéke; 2. bronzgyürü, mely ásás közben egy

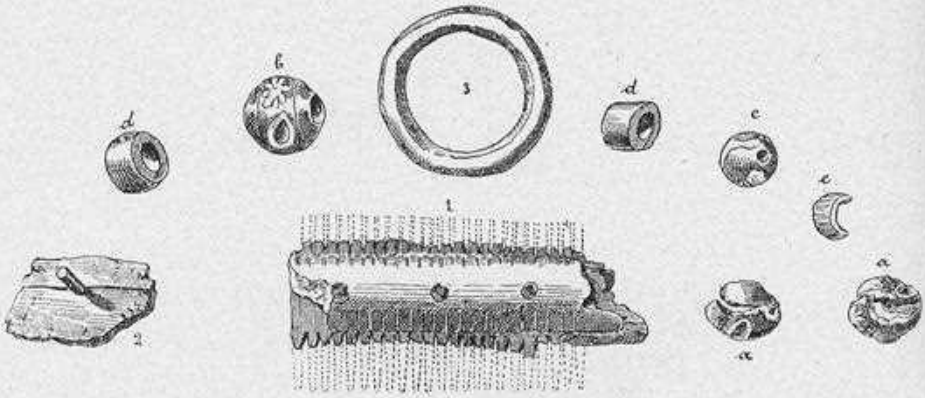

53-ik sír.

munkás által eltulajdonittatott, de ismét megtérült. Gyöngyök: *a* két töredék, zöld, kék és piros millefiori gyöngy; *b* sötétkék, vörös és zöld millefiori; *c* opak, vöröses, berakott sárga sávokkal; *d* két áttetszö, zöld üveggyöngy; *e* opak, fehér töredék.

54-ik sír: (ásta alulirt) 175 cm. mély, 140 cm. hosszú, lelet nélkül.

55-ik sír: (ásta alulirt) 150 cm. mély, 120 cm. hosszú, lelet nélkül.

56-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély, 180 cm. hosszú, vaslándzsa (rajzát l. a vastárgyak tábláján 3. sz. a.).

57-ik sír: (ásta alulirt) 167 cm. mély, 190 cm. hosszú, lelet nélkül.

58-ik sír: (ásta alulirt) 170 cm. mély: 1. vasszög; 2., 3. és 4. vaspánt és oxidált idomtalan vastöredékek (rajzát l. a vastárgyak táblájján 11., 12. és 13. sz. a.).

59-ik sír: (ásta alulirt) 180 cm. mély, lelet nélkül.

60-ik sír: (ásta Őshegyi József) 175 cm. mély, 180 cm. hosszú, lelet nélkül.

61-ik sír: (ásta alulirt) 185 cm. mély, 100 cm. hosszú, lelet nélkül.

62-ik sír: (ásta alulirt) 167 cm. mély, 175 cm. hosszú, egy fehér üveggyöngy.

63-ik sír: (ásta alulirt) 186 cm. mély, 180 cm. hosszú, egy sírbögrével.

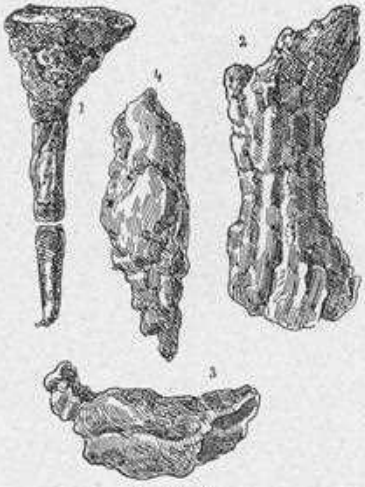

58-ik sír.

64-ik sír: (ásta alulirt) 158 cm. mély, 190 cm. hosszú, nagy vaskarddal.

65-ik sír: (ásta alulirt) 163 cm. mély, 183 cm. hosszú, lelet nem találtatott.

66-ik sír: (ásta alulirt) 172 cm. mély, 165 cm. hosszú, lelet nem fordult elő.

67-ik sír: (ásta alulirt) 136 cm. mély, 190 cm. hosszú, lelet nélkül.

Az utolsó sírok szegénysége, de főleg az egyleti pénzkészlet fogyta folytán ezen 67 sír feltárása után az ásatás jobb időkig felfüggesztve lett.

Az ásatás az uradalmi kavicsgödör és Bezenye határa közötti út alatt és az árkon túl, a bezenyei községi földön folytatandó.

M.-Óvár, 1887 május 10-én. *Dr Sötér Ágost.*

Vastárgyak táblája.

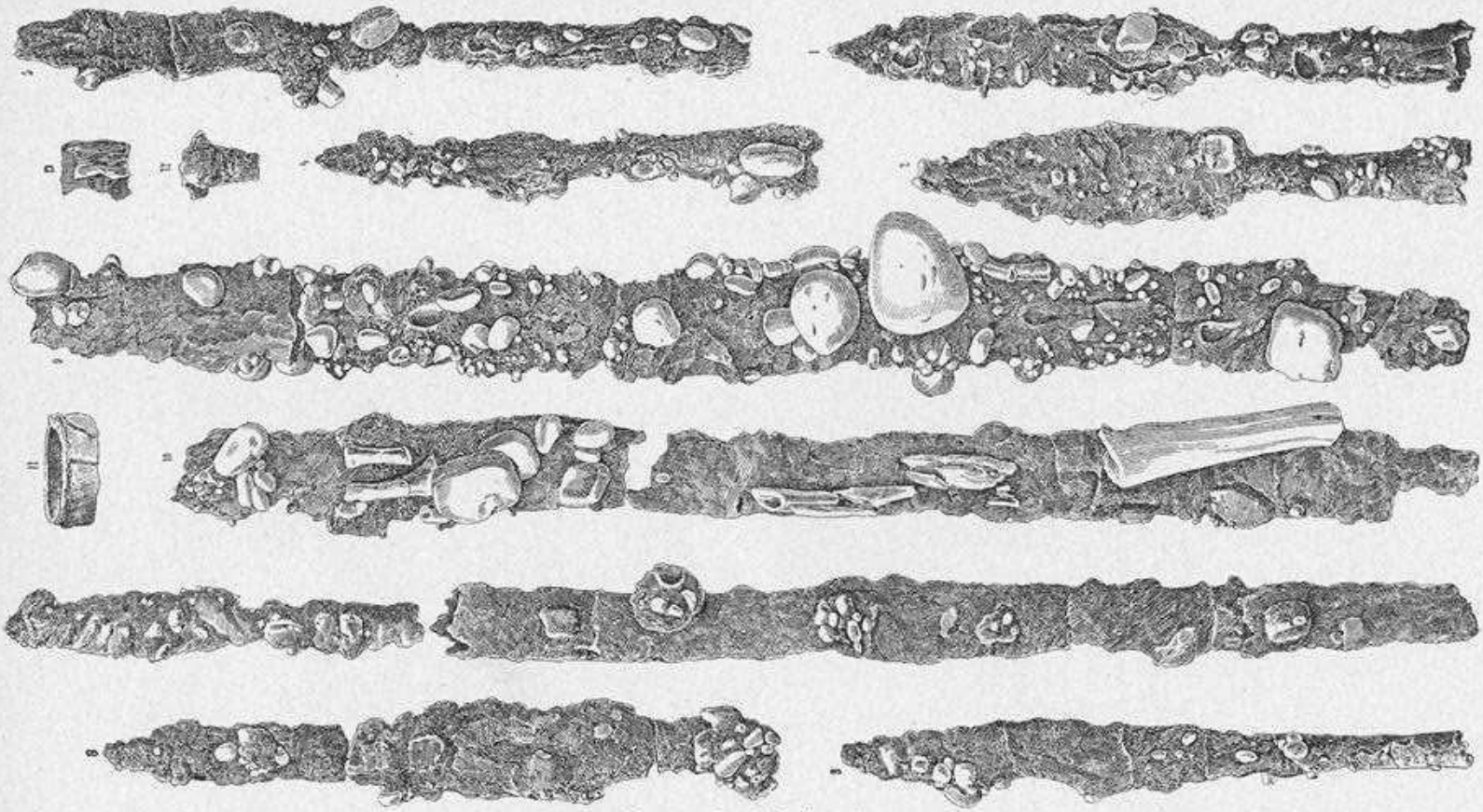

Bezenye-Papréti sírmező.

IV. Csúny.

Egy római és egy ismeretlen jellegü temetkezési hely és népvándorláskori (avar) sírmező. 1885 május 12, augusztus 27; 1891 augusztus 13, 15; 1894 augusztus 2—18.

A csúnyi ásatásokra hirek, személyes kutatások és leletek nyujtottak alapot, és pedig oly sikerrel, hogy ezen község határában egy római, egy népvándorláskori és egy eddig ismeretlen koru temetkezési hely lett megállapítva.

1. 1885 május 12-én Prets Mihály csúnyi plébános úr közölvén velem, hogy Csúny határában, az ú. n. „obere Kirchenfeld"-düllön létező homokdomb tetejét a szél lassankint lehordván, ott évek elött embereréklyék találtattak, indíttatva éreztem magamat a hely szinét vizsgálat alá venni, s azt tapasztaltam, hogy a kérdéses dombon kivül, de attól nem igen messze, még néhány domb van, melyek azonban rendes mezei gazdasági üzem alatt állván, feltörhetők nem voltak, s csakis a jelzett egyik domb áll kopár homokból, melyröl a húmuszréteget a szél elhordván, növény rajta meg nem él.

A domb tulajdonosával értekezve, azon értesitést nyertem, hogy ott évek elött szántás után a vasfogas bronzgyürüket és karikát (kétségtelenül karpereczeket) szedett össze, melyek azonban a gyermekeknek játékszerül szolgálván, elveszitték; egy ott talált aranygyürüt azonban egy ismeretlen zsidó 9 frtért vett volt meg.

A kopár dombon hat napszámossal keresztmetszetet szegetvén, 2 m. mélységig ásattam, s azon meggyöződésre jutottam, hogy a kopárságon túl körös-körül elterülő magaslatban még nyugszanak tetemek, mert a szomszédföld felé való emelkedésnél az árpavetés szélén az eke által felhozott római szép bronzfibulát, úgy kagylódiszités- és lábszár-csontdarabokat találtam, igy egy koponyának fele részét is, mely utóbbit sajátságos alakjánál fogva az országos anthropológiai muzeumnak elküldöttem.

Jelentésem alapján a választmány próbaásatást rendelvén el, az ásatási engedélyt megszerezvén:

2. 1885 augusztus 27-én Csúnyba rándultam, hol 14 napszámossal a fibula lelhelyén s azon helyen, hol embercsontokra akadtak, kilencz árkot huzattam 2 m. mélységig, azonban ezen helyen csakis szórványosan elökerült embercsontokra találtam, három egész csontváz volt csak feltárható, amelyek mellett azonban lelet nem volt.

Ezen lelhely határozottan római jellegü, s ásatás, melynek teljesitését gátolja azon körülmény, hogy az átkutatandó terület sok kisbirtokos tulajdonát képezi, folytatandó lenne.

Ezen helyröl áttérve a düllö-út és a szántóföldeket elválasztó árok közötti parlagtérre, két árkot huzattam, melyek egyikében a földvegyülék sirra vallván, egy északnyugatról dél-keletnek fekvö vázra akadtam.

A temetkezési hely kiterjedéséröl meggyözödést szerzendö, az ásatást az árkon túli szántóföldön folytattam, hol ismét két ugyanazon irányban fekvö csontvázra akadtam, szintén minden lelet nélkül.

Ezen temetkezési hely jellegének megállapitása későbbi ásatások útján leend megállapitandó.

3. 1891 augusztus 13-án Bubich Antal oroszvári körjegyzö értesitvén az egyletet, hogy a Pozsony—Szombathelyi

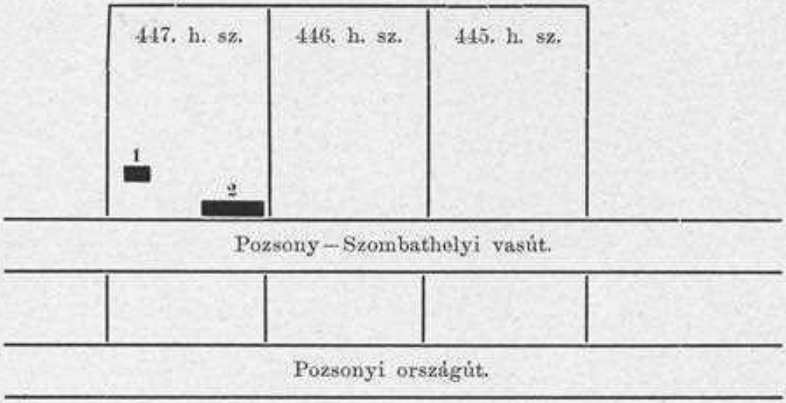

vasútpálya-test mellett a munkások egy kökoporsóra akadtak, azonnal a hely szinére siettem, mely a csúnyi 447. hrsz. a. iskolai birtokot képező „Cilina"-düllőbeli föld, ahol az 1. számmal jelzett vasuti őrház mellett feküdt az egy darab termésköböl faragott 2. sz. kösarkophag, mely két kölappal volt befödve. Azonnal fölismertem, hogy a sír nem érintetlen, hanem a kölapok már fölfeszítve voltak. Felelősségre vonván a munkásokat, azok azzal védekeztek, hogy ök a fedölapokat a vasuti vállalkozó parancsára feszitették föl, aki a koporsóból egy abban állott üvegpalaczkot kivett és azzal rövid idő elött a pályatesten Oroszvár felé gyalog távozott.

Ezen uri egyén nevét megtudván és személyleirását megszerezvén, a vonattal párhuzamosan fekvö országúton én is Oroszvár felé hajtattam, s öt utólérvén, a nála levö üveget — sajnos, már törött állapotban — elvettem és a sarkophaghoz visszatérve, a fedölapokat leemeltettem. Csontváznak nyoma sem volt, csak 2 cm. vastag barnaszinü korhadék terült el a sarkophag fenekén, mely még érintetlen volt, mert még a jobbkéz fekvése táján állott üveg talpának a lenyomata is világosan látható volt. Gondosan átkutatva ezen korhadékot, egy IVLIA MAMAEA (Marcus Aurelius Severus Alexander anyja 235.) érmet leltem a sír fenekén. Ezen érmen és az elkorhadt fogak koronáján kivül mi sem volt található. A sarkophag és leletek a megyei muzeumba beszállíttattak.

A fekvés iránya az általam eddig talált sirokétól eltérö, mert a kövánkos után itélve, a fej dél-keletröl északnyugati irányban feküdt. A sírláda egy darabból faragott, 157 cm. hosszú, 110 cm. széles, minden faragvány vagy felirás nélkül, puha homokköböl faragva, 150 cm. mélységben feküdt.

Ezen sír helyének hosszoldalára függélyesen még három árkot huzatván, terra sigillata- és cserépedény-darabok kerültek felszinre, ezenkivül találtam bronzlemezeket és kötárgyakat, melyek faldiszités vagy szobordiszitésül szolgálhattak. Ehelyütt — mely határozottan római jellegü — engedély hiányában ásatás eszközölhető nem volt.

4. Fontosnak ismervén a Pozsony—Szombathelyi vasút melletti ároktalpak tüzetes átvizsgálását, 1891 augusztus 13-án a megye határától Oroszvárig két munkással az árokfenékben eredménytelenül kutattam, mert egy sírhelyre akadtam ugyan, de ebben semmi lelet nem volt és közelében semmi további sírra következtetést engedő jel nem volt észlelhető. Az 1891 augusztus 15-én Oroszvártól kiindulva teljesitett kutatás alkalmával azonban a csúnyi határban gróf Henckel

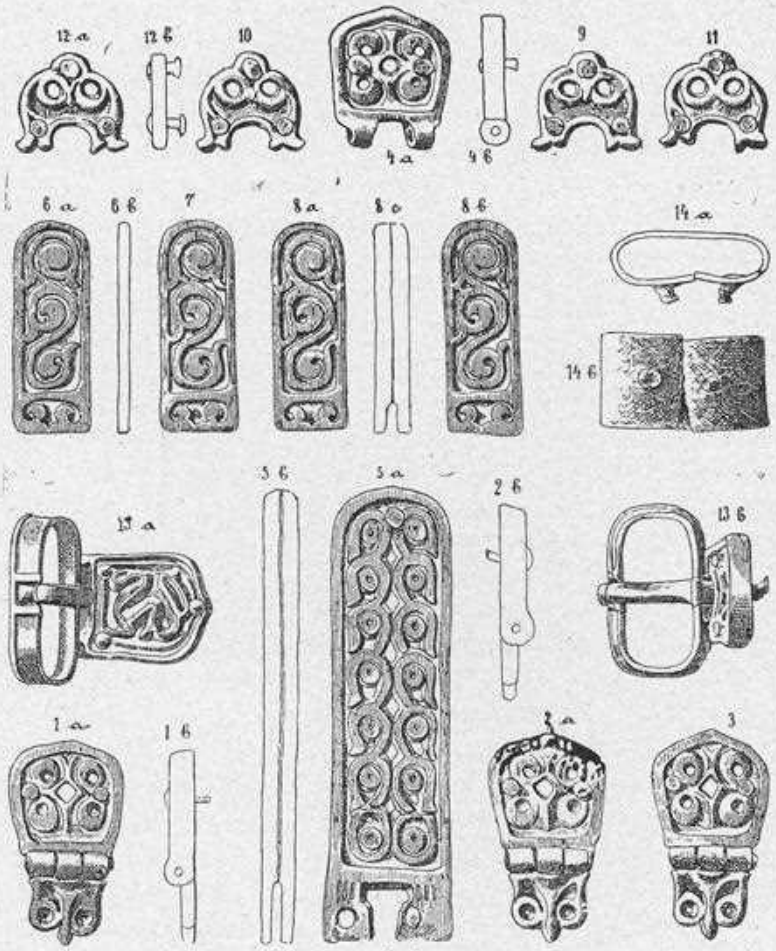

1-ső sír.

sz. Kászonyi Laura úrnő tulajdonát képező 444. és 445. hrsz. „Maria Taferl"-düllöbeli föld és a vasút közötti árokban a tiszta kavicstalpazatban 2 m. hosszú, 125 cm. széles egyenszögü, hossznégyszög-alaku, egymástól 2 m. távolságban jelentkező vegyült földet észlelvén, ezeket feltárattam, s mint a bemutatott leletek igazolják, a nemesvölgyi és szent-péteri sirmezőt betöltött néptörzshöz tartozott egy férfi- és két női sírt fedeztem föl.

A leletek a következők:

1-sö sír: férfisír, 2 m. mély, észak-nyugat, dél-keleti irány; embercreklyék elkorhadva, medenczecsont körül találtatott: egy nagy bronz szijvég, a szij befogadására való hüvelylyel (5 *a*, 5 *b* sz. ábra), 12 bronz ruhacsat (1—4. sz.), egy bronz szíjcsat bronzpöczökkel (13. sz.), négy bronz övdisz (9—12. sz.), öt kisebb szíjvég (6—8. sz.).

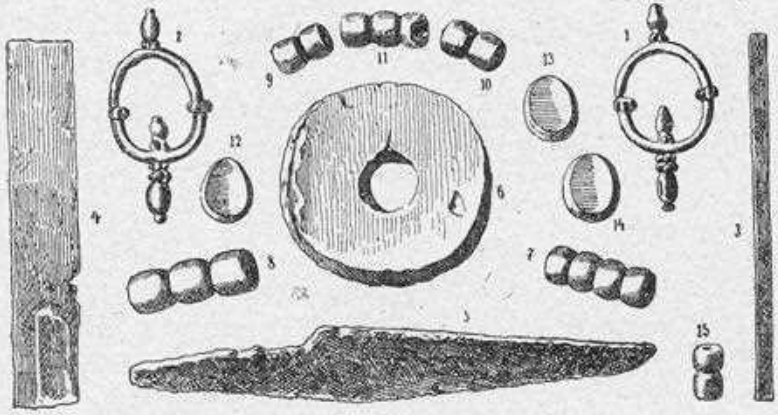

2-ik sír.

2-ik sír: női sír, 195 cm. mély, észak-nyugat, dél-keleti irány, csontváza elkorhadva; a mellékletek következők voltak: két aranyozott bronz fülönfüggö (1. és 2. sz.), három nagyobb és 17 kisebb üveggyöngy (7—15. sz.), egy korongos orsógomb a jobbkéz mellett (6. sz.), egy vaskés pengéje a balkéz mellett (5. sz.), egy szélesebb és egy keskenyebb bronzlemez (3. és 4. sz.).

3-ik sír: női sír, 210 cm. mély, valószinüleg fiatal asszony, mert a sírban talált picziny sírbögre a mell táján volt, s már a nemesvölgyi sírmezőn tett tapasztalatból tudom, hogy ily kis bögrét csakis az anyával eltemetett gyermekeknek adtak, valószinüleg a talált néhány kis gyurmagyöngy ennek nyakékéhez tartozott, ami azonban biztosan megállapitható nem volt, mert a csontváz, csekély kivétellel, el volt korhadva. A sírban lelt tárgyak:

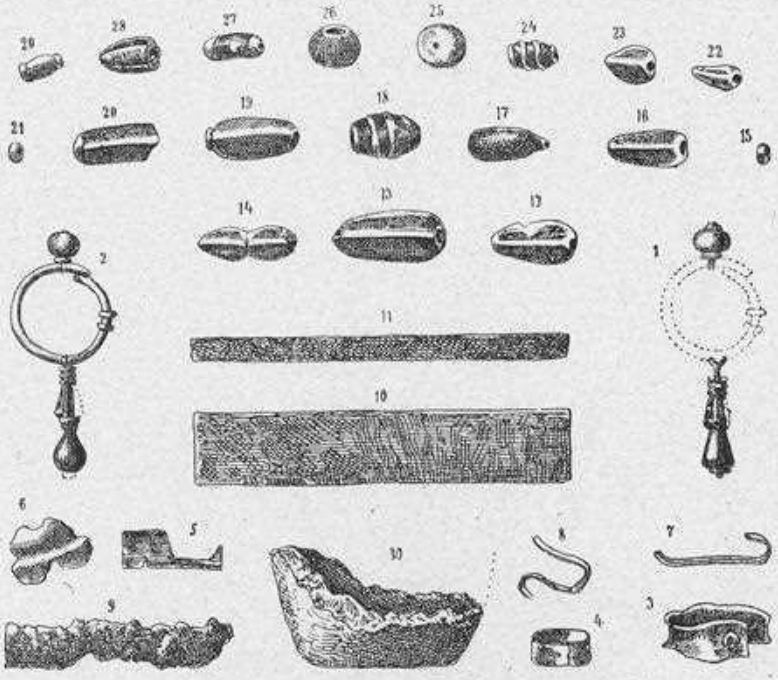

3-ik sír.

két kis gyurmagyöngy (15. és 21. sz.), hat középnagy fekete gyurmagyöngy (18., 20., 24., 25., 27—29. sz.), két bronz fülönfüggő kettős kék gyöngygyel (1. és 2. sz.), két kis bronzpánt és egyéb apró bronzrészek (5—8. sz.), egy szélesebb és egy keskenyebb bronzlemez (10. és 11. sz.), egy kis kés vaspengéje (42. sz.), egy patinás karcsont-darab, 18 fekete vagy májbarna üveggyöngy (12—14., 17., 19., 22., 23. sz.), kis sírbögre feneke (30. sz.).

Ezen leletek teljesen azonos jellegüek a nemesvölgyi és szent-péteri sírmezők leleteivel, s miután oly nagy számban, aminőre ezen leleteket nyujtó sírok számából következtetni lehet, csakis avarok tanyáztak a vidéken, azon véleményem, hogy ezen leletek egykori tulajdonosai avarok voltak, csak megerösitést nyer.

Elöbbi jelentésem folytán

5. a választmány az ásatásnak ehelyütt leendő folytatását elrendelvén, első sorban a lelhely tulajdonosa, Donnersmarki gróf Henckel Laura, másodsorban pedig annak bér-

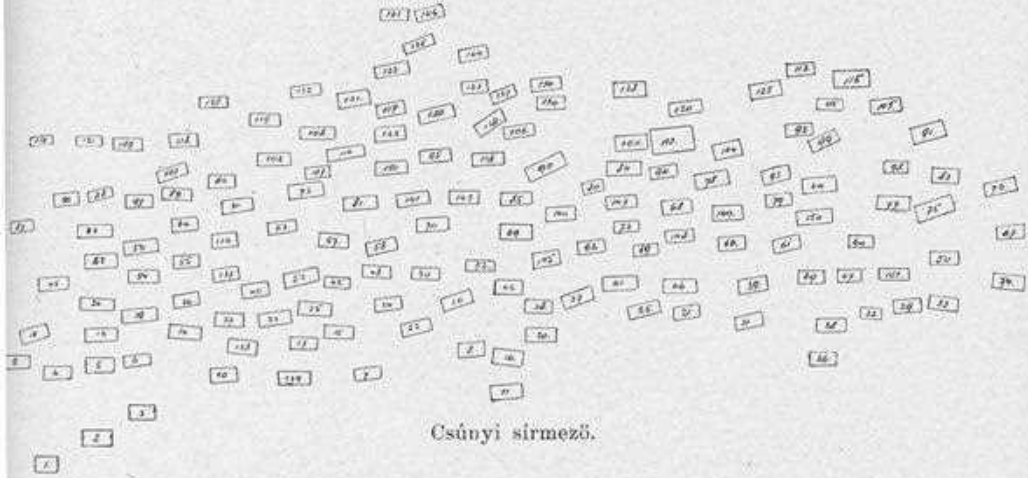

Csúnyi sírmező.

löje, Popper Gyulától az ásatási engedélyt kinyervén, az idök viszontagsága elleni védelmül egy tábori sátorról gondoskodván, 16 munkással a hely szinén 1894 augusztus 2-án megjelenvén, mindenekelött annak megállapithatása czéljából: vajjon az ehelyütt talált három sír csak néhány menekvés között elhullott egyén tetemeit takarja-e vagy rendes temetkezési hely volt-e? mindenekelött kitüztem azon három sírhelyet.

Azon körülmény, hogy a vasuti árokban csakis három sírnak volt nyoma, arra mutatott, hogy itt vándorlás közben csakis azon három sír vált szükségessé, ellenben azoknak rendes fekvésiránya, a leleteknek rendes helyüköni fekvése

rendszeres temetkezésre mutatván, azon föltevésböl indultam ki, hogy ezen, már feltárt három sír a sírmező sarkán lehet, s azért a vasuti árok melletti szántásban a feltárt sír hosszoldalára függélyesen vonattam árkokat, és pedig teljes sikerrel, mert, mint a sírmező eddig feltárt részének ezen teleprajza (l. a 123. oldalon) mutatja, az 1., 2. és 3. számmal jelölt, korábban fölfedezett három sír irányában a 4., 5. és 6. sz. a. sírok helyét csakhamar sikerült megállapitani.

Mindig ezen ekként megállapitott fekvésirányban ásatván a kutató árkokat, dél-kelet felé csakis két sírsor jelentkezett, észak-nyugat felé azonban 80 m. hosszuságig találtam sírokat, amiböl kétségtelen, hogy ezen rendes temetkezési helynek egyik oldala 80 m. hosszú, szélessége azonban még meg nem állapitható, mert a lelhely rendes mezei gazdálkodásra lévén használatban, ásatási engedélyem 1894 augusztus 18-án lejárván, másnap már öszi szántás alá az ekevas hasitotta szét a mérnöki fölvétel czéljából virágágy módjára történt felhantolást.

Az ásatásra forditott 14 nap alatt, daczára, hogy néhányszor eső és vihar akadályozott a munkában, 151 sírt tárattam fel, melyek leirása a következö:

4-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír; csontozat jó karban. Leletek: bronztárgyak: 1. sz. két griffalakkal diszitett nagy szijvég; 2. sz. ugyanily alakkal diszitett kis szijvég, s ennek öt diszitményü hátlapja; 3. sz. bronzlemez. Vastárgyak: 4. sz. vasforradék; 5. sz. vasszeg; 6. és 7. sz. vaskés; 8. és 13. sz. vaskard darabokban; 9. és 10. sz. háromélü nyilvégek; 11. sz. vasdarab; 12. sz. egy 15 cm. hosszú vascsákány. Agyag sirbögre. A szijvégen jelentkező állatalak gyüjteményünkben szijvégen új alak.

5-ik sír: 170 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír. Leletek: bronztárgyak: 6. és 7. sz. nagy szijvég, elö- és hátlapja különböző fonott diszszel; 8. és 9. sz. hasonló kis szijvég; 10—14. sz. griffes csatok; 15. sz. fonottdiszü szijcsat; 16. és 17. sz.

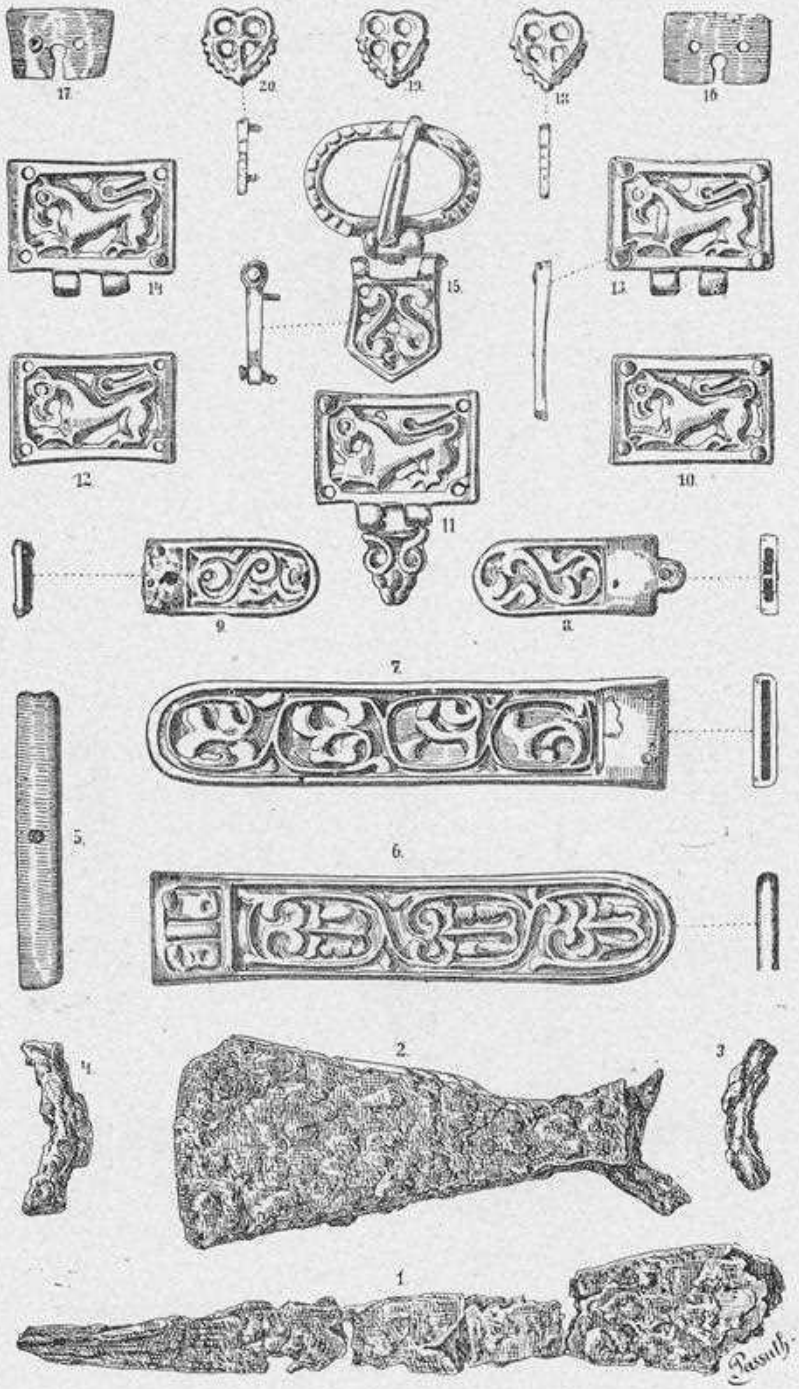

5-ik sír.

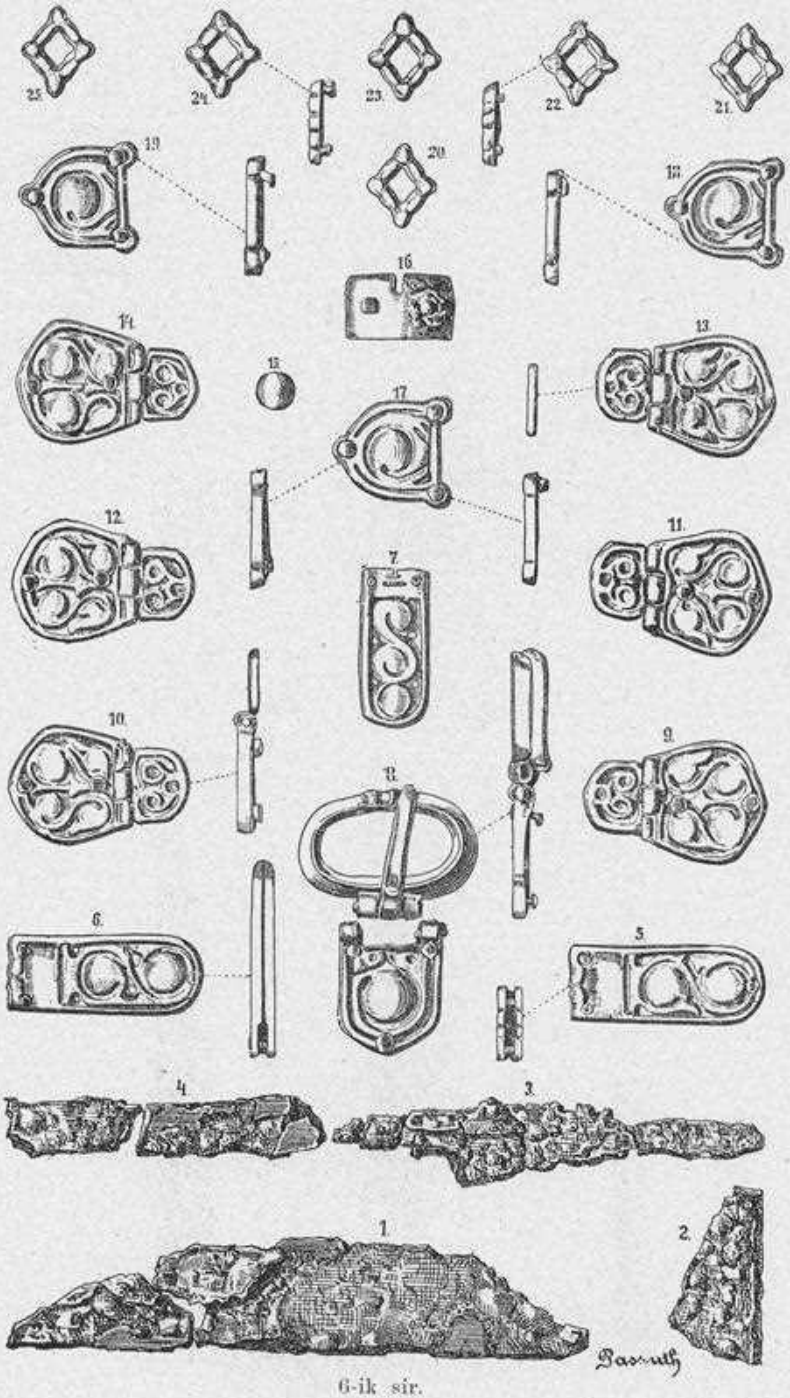

6-ik sir.

bronzlemezek; 18—20. sz. szívalaku, áttörött kis szíjdíszek. Vastárgyak: 1. sz. vastőr; 2. sz. egy 10 cm. hosszú vascsákány; 3. és 4. sz. vascsat-darab. Agyag sírbögre.

6-ik sír: 130 cm. mély, 175 cm. hosszú, férfisír. Leletek: bronztárgyak: 5., 6. és 7. sz. három kis szíjvég; 8. sz. szíjcsat; 9—14. sz. vascsat; 11. sz. bronzgömb; 18. és 19. sz. paizsalaku övdisz; 20—25. sz. áttörött, négyszög-alaku kis övdiszek. Vastárgyak: 1. és 2. sz. vaskard-darabok; 3. és 4. sz. vastőr-darabok.

7-ik sír: 100 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadt, sírbögre törött.

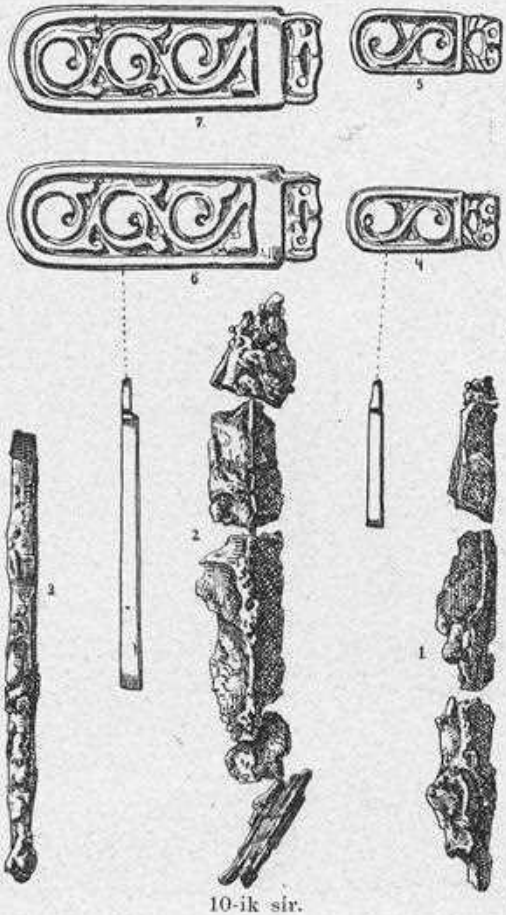

10-ik sír.

8-ik sír: 160 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; csontozat elkorhadt. Leletek: bronzlemez, orsógomb, sírbögre és nagymennyiségü fakorhadék, mely laponkint vált szét és rendeltetési czélja előttem ismeretlen.

9-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadt.

10-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír; csontozat jó karban. Leletek: 4—7. sz. bronz, két nagy szijvég és két kis szijvég öt díszitéssel. Vas: 1—3. sz. kés- és tördarabok.

11-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír; csontozat jó karban. Leletek: bronz: 1. és 2. sz. két kerek ruhacsat, közepén

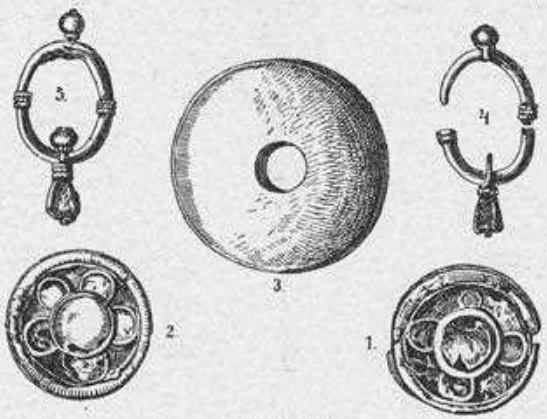

11-ik sír.

egy nagy üvegkövel, mely öt darab szintén kereken befoglalt üvegbetéttel van körülvéve; 3. és 4. sz. két kék üvegcseppes fülönfüggő; 5. sz. orsógomb. Sírbögre törött.

12-ik sír: 120 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadt.

13-ik sír: 100 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadva. Lelet: egy törött sírbögre.

14-ik sír: 80 cm. mély, 70 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat és sírbögre elkorhadva.

15-ik sír: 160 cm. mély, 140 cm. hosszú, női sír; csontozat részben elkorhadt. Leletek: vaskés jobbkéznél és orsógomb a baltérdnél.

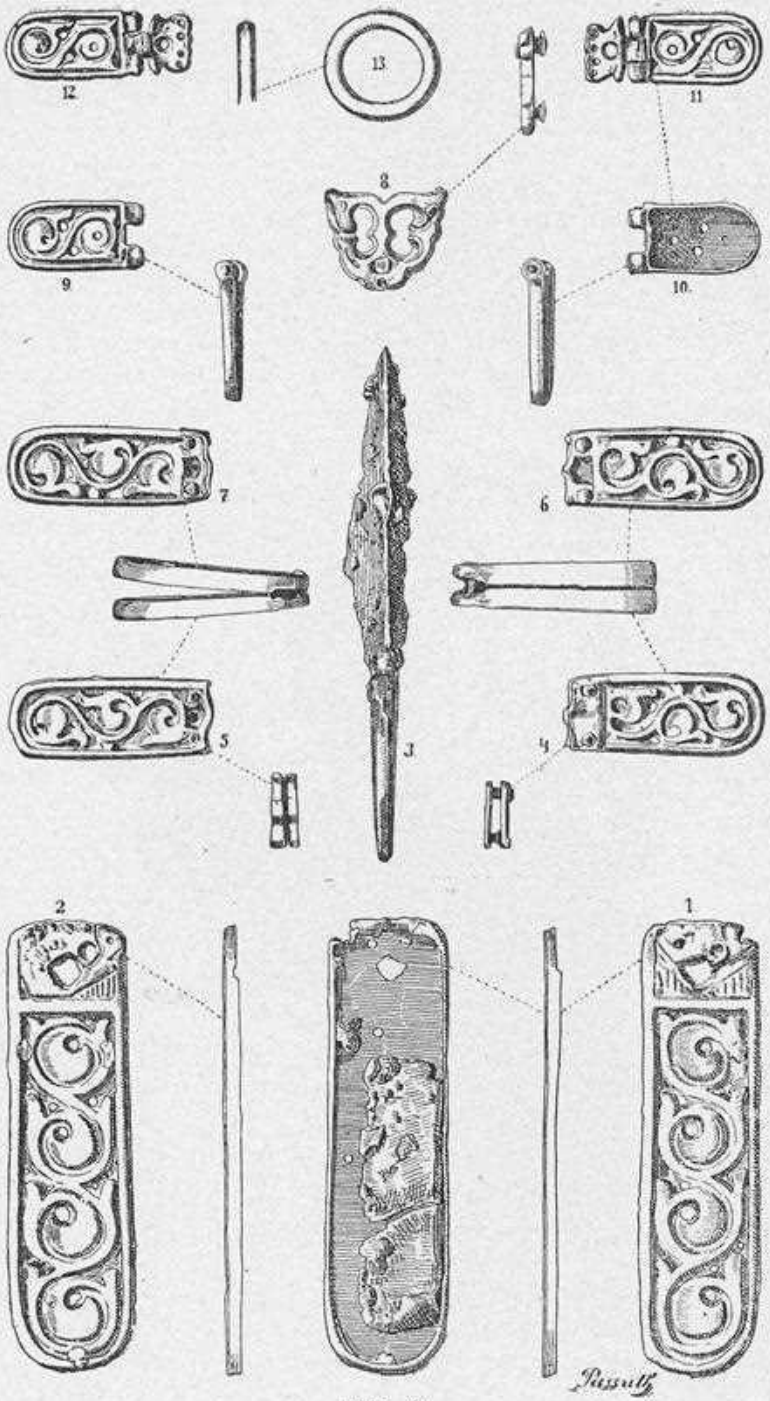

19-ik sir.

16-ik sír: 200 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír; csontozat szilárd. Leletek: bronz: egy nagy szíjvég, egy kis szíjvég, tizenkét szíjkapocs, egy szíjhüvely, egy szíjcsat; vas: egy csat.

17-ik sír: 150 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; csontozat után fölismerhető. Lelet nélkül.

18-ik sír: 120 cm. mély, 100 cm. hosszú; elkorhadt csontozat, lelet nélkül.

19-ik sír: 210 cm. mély, 185 cm. hosszú, férfisír; csontozat jó karban. Leletek: bronz: 1. és 2. sz. szalag-motivummal díszített nagy szíjvég, két lapból összeillesztve; 4—7. sz. ugyanily kis

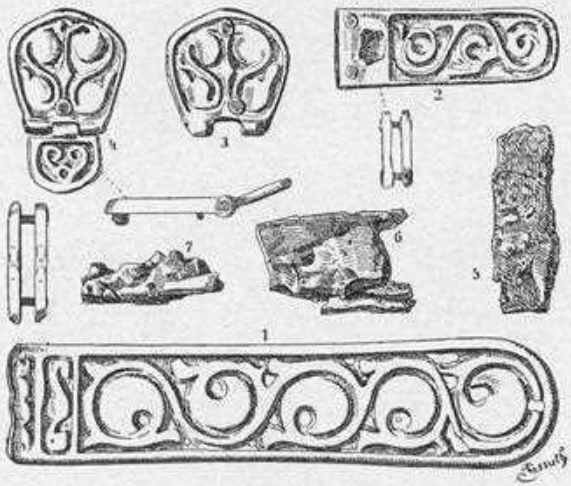

20-ik sír.

szíjvégek; 8. sz. áttörött kis övdísz; 9—12. sz. szalagdíszítésü ruhakapocs; 13. sz. karika. Vastárgy: háromélü nyílvég.

20-ik sír: 180 cm. mély, 165 cm. hosszú, férfisír; csontozat rendetlen, de részben ép. Leletek: bronz: 1. sz. nagy szalagdíszítményü szíjvég; 2. sz. hasonló kis szíjvég; 3. és 4. sz. paizsalaku övdísz; 5—7. sz. bronzlemezkék, melyek rendeltetése ismeretlen. Törött sírbögre.

21-ik sír: 200 cm. mély, 175 cm. hosszú, férfisír; csontozat rendben. Leletek: aranyozott bronz: hat darab gombalaku övdísz sisakos fejképpel, az arcz előtt liliom vagy kereszt, melyet tartani

látszik, egy kis bronz övkapocs és két lepkealaku, áttörött övdisz; az övdisz rajza rendkivül érdekes és a korra nézve esetleg támpontot nyujthat. Törött sirbögre.

22-ik sír: 140 cm. mély, 140 cm. hosszú, gyermeksír; csontozatnak nincs nyoma, a sírbögre elmállott.

23-ik sír: 130 cm. mély, 150 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

24-ik sír: 180 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír; csontozat helyen.

25-ik sír: Leletek: bronz: 4. sz. egy két lapból álló, áttörött nagy szíjvég, melynek oldalai is rovátkás díszitéssel vannak

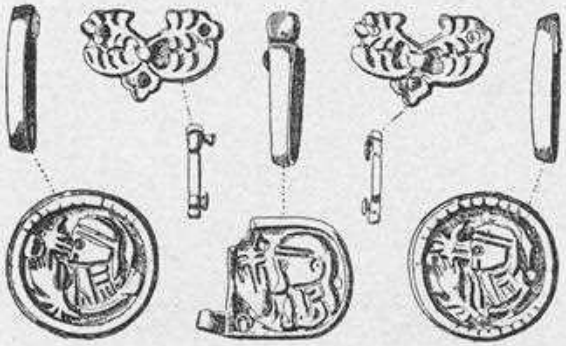

21-ik sír.

ellátva; 5—8. sz. ugyanily alaku kis szíjvég; 9. sz. szíjhüvely czizelirozott diszitménynyel (új alak); 10. sz. szíjcsat; 11—18. sz. repülő, szárnyasalaku czizelirozással díszitett kapocs; 19—24. sz. paizsalaku övdisz. Vas: 1—3. sz. vastör és darabjai. Törött sírbögre.

26-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; csontozat lehetöleg ép. Leletek: bronz: két fülönfüggö, egy karika, egy üveggyöngy, 14 gyurmagyöngy, egy orsógomb, egy sírbögre.

27-ik sír: 110 cm. mély, 90 cm. hosszú; csontozat szerint fiatal nö sírja. Leletek: 2. és 3. sz. két bronz fülönfüggö kék üvegcseppel, igen díszes; 4. sz. egy kék pasztagyöngy; 5—9. sz. üveggyöngy, fekete, és egy kis díszitett bronzrudacska.

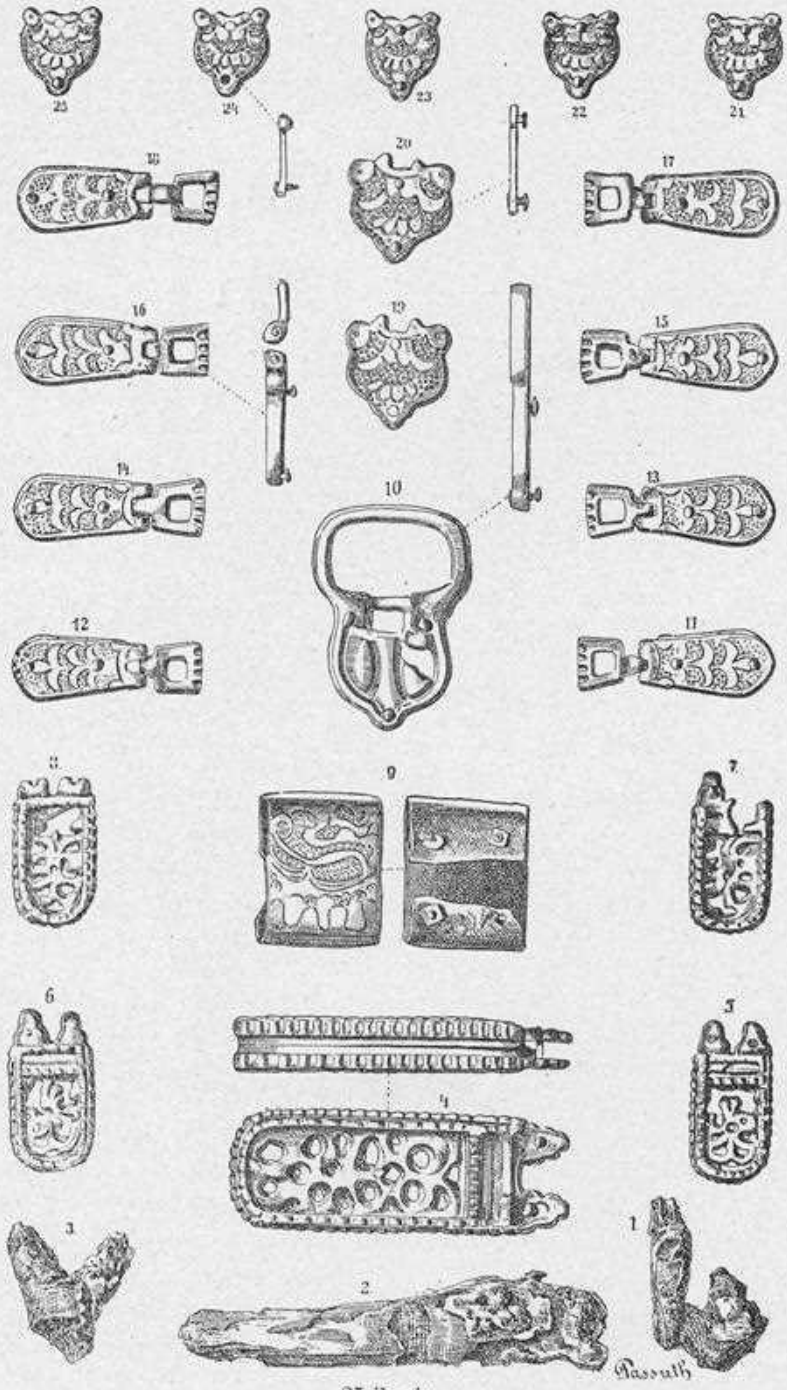

25-ik sir.

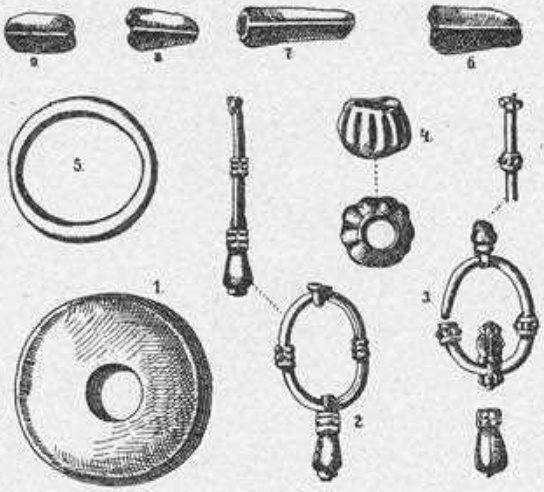

27-ik sír.

28-ik sír: 120 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

29-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír; csontozat, rendetlen fekhelylyel, korhadva. Leletek: 3. és 4. sz. két bronz

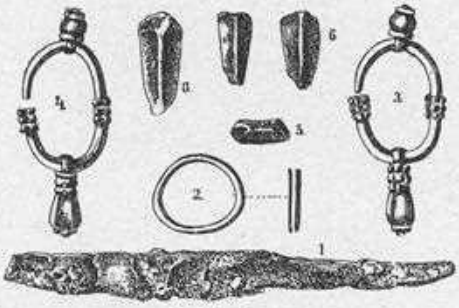

29-ik sír.

fülönfüggö szép üvegeseppekkel; 2. sz. bronzkarika; 5—8. sz. fekete üveggyöngyök és egy vaskés. Sirbögre törött.

30-ik sír: 190 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír; csontozat alig fölismerhető. Leletek: 2. és 3. sz. két bronz fülönfüggö kis fekete üvegeseppel és egy orsógomb, melynek nyilása szivalaku.

30-ik sír.

31-ik sír: 120 cm. mély, 120 cm. hosszú, női sír; csontozat elkorhadt. Leletek: 1. sz. bronz fülönfüggö; 2. sz. bronzkarika; 3—19. sz. különbözö alaku üveg- és pasztagyöngyök. Törött sírbögre.

31-ik sír.

32-ik sír: 175 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; csontozatról fölismerhetö. Leletek: 1. sz. bronz lemezgyürü, fehér üvegbetéttel; 3. sz. egy nagy paizsalaku, rovátkásan díszitett fekete pasztagyöngy két csatornával, hátlapja sima; 4—9. sz. berakott gyurmagyöngyök. Törött sírbögre.

32-ik sír.

33-ik sír: 150 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír; csontozat feldúlva, csakis vasfegyver négy töredéke találtatott.

34-ik sír: 190 cm. mély, 170 cm. hosszú, férfisír; csontozat rendben. Leletek: bronz: 3. és 4. sz. egy mindkét oldalán más-

kép díszitett nagy szíjvég; 5. sz. egy tömör, három helyen áttörött övpánt (új alak); 6—8. sz. lemez övdíszek. Vas: 1—3. sz. egy vastör darabjai.

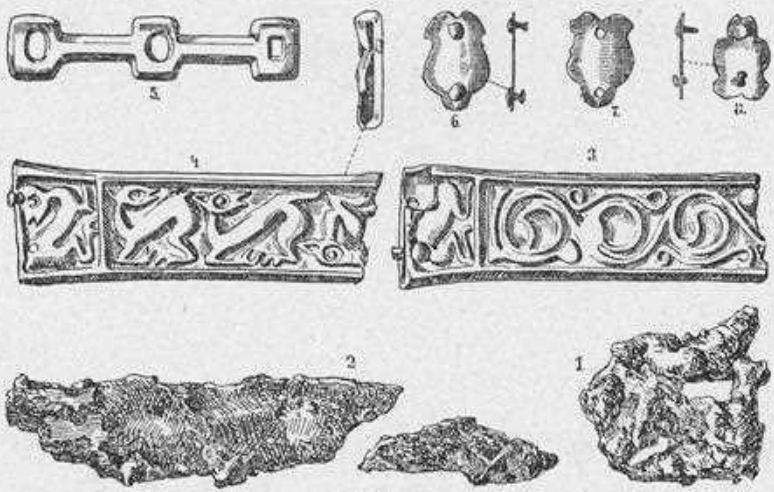

34-ik sír.

35-ik sír: 120 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadt. Lelet: egy kis bronzkarika és kis vaskés.

36-ik sír: 150 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; csontozatról fölismerhető. Leletek: két bronz fülönfüggő, egy vaskés, egy vasdarab és egy orsógomb.

37-ik sír: 90 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

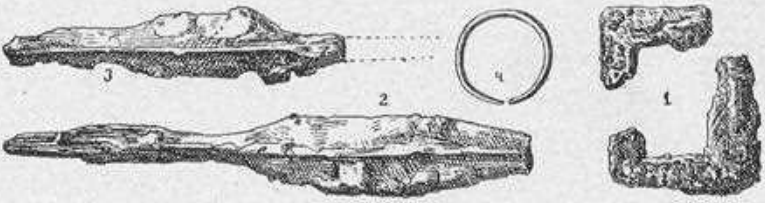

38-ik sír.

38-ik sír: 140 cm. mély, 150 cm. hosszú, férfisír; csontozat jó karban. Leletek: egy bronz fülönfüggő, egy vascsat, két nyilvég.

39-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír, minden csontozat és lelet nélkül.

40-ik sír: 100 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír, minden csontozat és lelet nélkül.

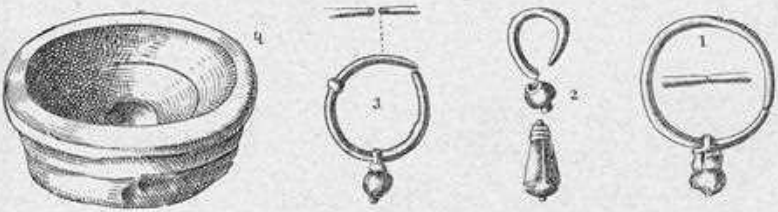

41-ik sír.

41-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú; csontozat után fiatal nő sírja. Leletek: 1. és 3. sz. két különböző nagyságu bronz fülönfüggő; 2. sz. egy nyakék-függő, hosszú, metszett kék üvegcseppel; 4. sz. egy egészen új, és pedig edényalaku, 5 cm. átmérőjü, 2 cm. magas orsógomb terra sigillatából.

42-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír; csontozat elkorhadt. Lelet: egy bronz füles csörgő, melyben egy vasgomb szabadon van elhelyezve, s így mozgatásra csörög. Ily bronzcsörgő Nemesvölgyön egy nagy bronzleletet nyujtott férfisírban is találtatott.

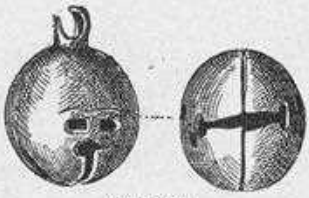

42-ik sír.

43-ik sír: 170 cm. mély, 150 cm. hosszú, női sír, feldúlva, melyben egy vaskésen és egy orsógombon kivül mi sem találtatott.

44-ik sír: 220 cm. mély, 190 cm. hosszú, férfisír; csontozat ép. Leletek: bronz: 3. sz. nagy szíjvég; 4. és 5. sz. egy nagyobb és egy kisebb szíjcsat; 6. és 7. sz. két kis szíjvég; 8. sz. egy tömör, hátlapján homorú övpánt; 9—14. sz. hat áttörött müvü csat; 15—17. sz. három nagyobb, paizsalaku övdisz; 18—23. sz. öt kisebb, paizsalaku övdisz. Vas: 1. sz. egy karika darabja; 2. sz. egy tör három darabban. Sirbögre.

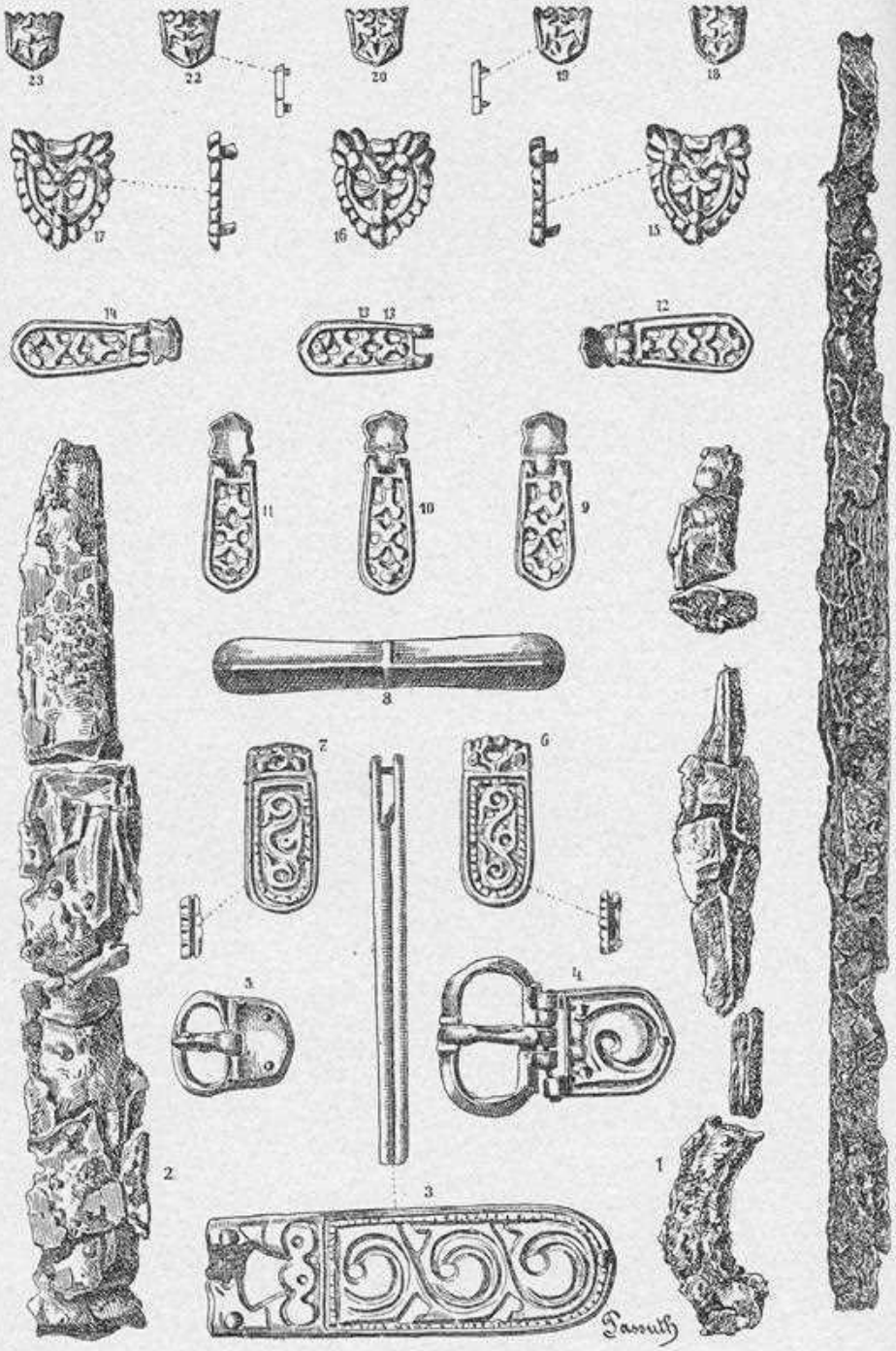

44-ik sir.

Ezen sírban találtatott a ballábszár mellett egy vaskard, melynek markolata 11, pengéje 52 cm., tehát összesen 63 cm. hosszú, a fatok nyomait mutató penge szélessége pedig 3½ cm.

45-ik sír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, feldúlva; az orsógomb megtaláltatott, sírbögre elmállott.

46-ik sír: 160 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír, lelet nélkül, feldúlva.

47-ik sír: 190 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír, két bronz fülönfüggő és egy orsógombbal. Törött sírbögre.

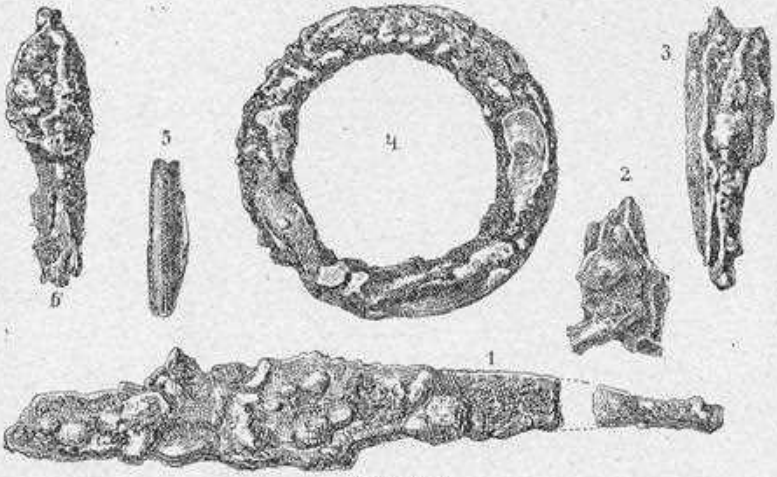

52-ik sír.

48-ik sír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, feldúlva; csak a vaskés és orsógomb találtatott.

49-ik sír: 220 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír, ép csontozattal. Találtatott: két bronz fülönfüggő, 19 drb fekete üveggyöngy, vaskés és egy orsógomb. Törött sírbögre.

50-ik sír: 100 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

51-ik sír: 120 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

52-ik sír: 160 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír, feldúlva. Lelet: 1. sz. vastör; 2. sz. vasdarab; 3. sz. vaskés darabja; 4. sz. vaskarika; 5. és 6. sz. nyílvég és nyele. Törött sírbögre.

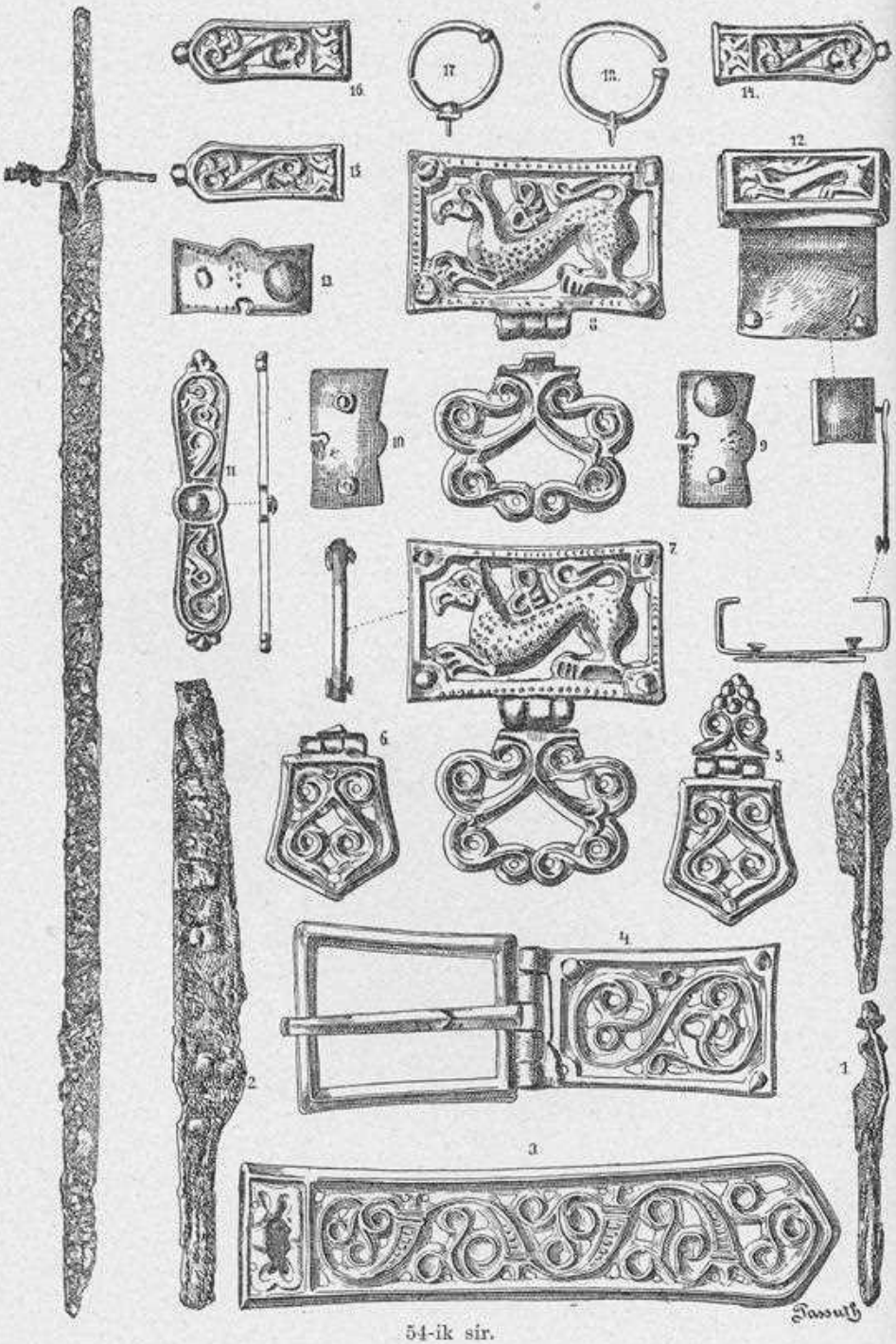

54-ik sir.

53-ik sír: 130 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

54-ik sír: 190 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír; csontozat jó karban. Gazdagon aranyozott bronzlelet, a tárgyak ritka nagyságuak, kivitelük valóban müvészi, a griffek pikkelyesek, a szíjhüvely szarvasalakkal van diszitve. E férfisír az első, melyben két fülönfüggöt találtam, mert habár férfisírokban is leltem már fülönfüggöt, de egynél többet nem. Leletek: aranyozott bronz: 3. sz. egy nagy szíjvég; 4. sz. nagy szíjcsat; 5. és 6. sz. szíjkapcsok; 7. és 8. sz. pikkelyezett griffes csatok; 9., 10. és 13. sz. bronzlemezek; 11. sz. szépen díszitett tömör szíjpánt; 12. sz. szíjhüvely szarvasalak díszitéssel; 14—16. sz. kis szíjcsatok; 17. és 18. sz. két egyszerü karika, fülönfüggő. Törött sírbögre. A legnagyobb óvatossággal sikerült ezen sírban a balkéz mellett feküdt kardot épen kiemelnem. Ezen kard eltérő a többi sírmezöi talált kardoktól, mert sokkal keskenyebb és jobb anyagból készült; a markolat hossza 12 cm., a penge hossza 76 cm., a kereszt-védvas 9 cm., a penge szélessége egyenletesen 2 cm., fatok-nyomokkal.

55-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; feldúlt csontozat, lelet nélkül.

56-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

57-ik sír: 130 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

58-ik sír: 180 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír, feldúlva; egy bronz fülönfüggő.

59-ik sír: 140 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír; két bronz fülönfüggő, egy vaskés és egy orsógombbal.

60-ik sír: 240 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; két bronz fülönfüggő, két fekete, hosszú üveggyöngy, egy vaskés és egy orsógombbal. Sírbögre törött.

61-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; csontozat jó karban. Leletek: 1. sz. egy áttörött, reczés bronzkeritésbe foglalt kerek medaillon, belső anyaga ismeretlen, valószinüleg fa, a felső lapon két bronzlemez van, melyen egy férfiarcz körvonalai jelentkeznek; 2. és 3. sz. két bronz fülönfüggő kék üvegcseppel;

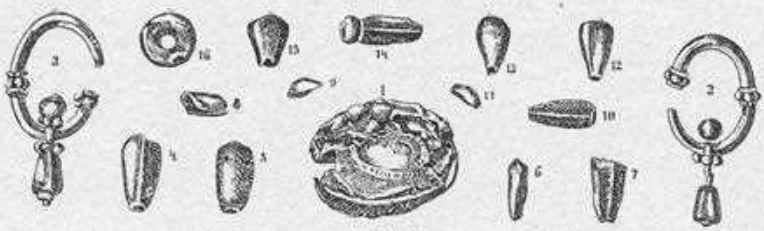

61-ik sir.

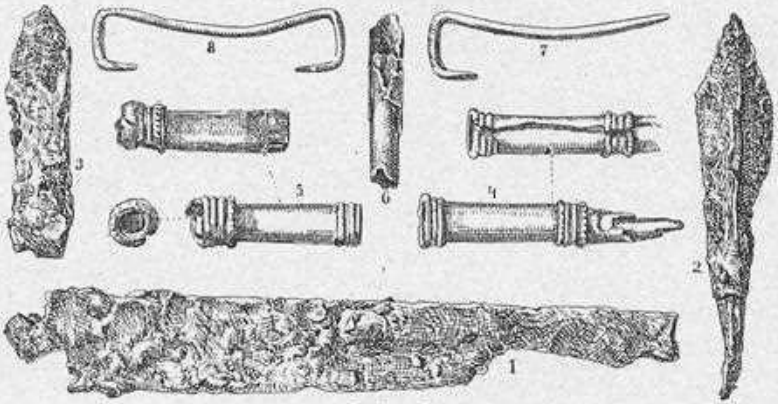

62-ik sir.

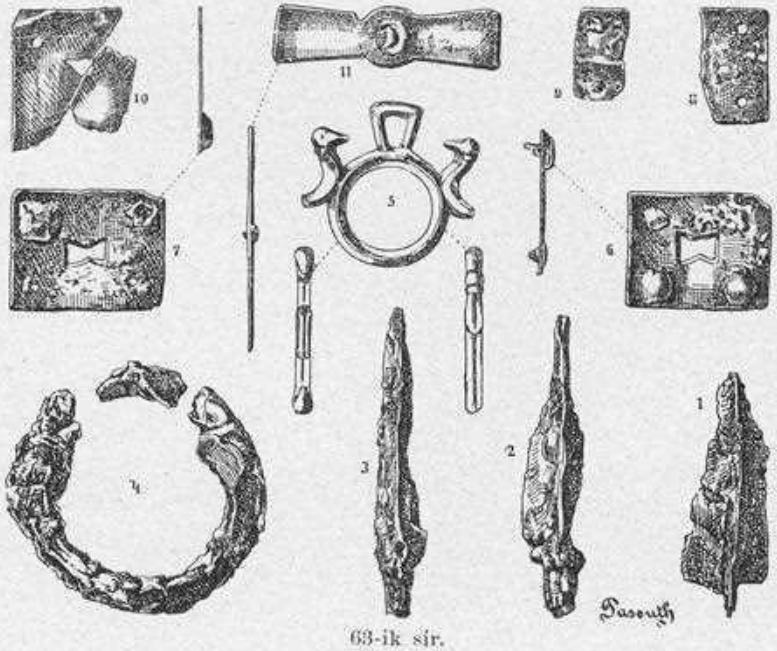

63-ik sir.

4—16. sz. különböző alaku fekete üveg- és gyurmagyöngyök. Sírbögre.

62-ik sír: 190 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír; csontozat rendben. Leletek: 4. és 5. sz. ezüstlemezből rudacskaalakban készült két fibula; 6. és 7. sz. a bekapcsolásához szükségelt bronzkapcsok. Ezen fibulák fával voltak kitöltve, illetve a lemezek farudacskákra erősítve. Vas: 1. vastör-darab; 3. vaskés-darab; 2. sz. háromélü nyilvég.

63-ik sír: 120 cm. mély, 120 cm. hosszú, egy ifjoncz sírja, mert minden alakmérete kisebb a rendesnél. Leletek: bronz: 5. sz. ujjalaku, karikás, tömör karika-övdísz, két oldalán elálló szárnynyal; 11. sz. tömör övpánt; 6—10. sz. bronz szíjlemezek; továbbá 1—3. sz. vas nyilvégek; 4. sz. vaskarika. Törött sírbögre.

64-ik sír: 110 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

65-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; feldúlt, találtatott egy fekete üveggyöngy, egy vaskés és egy orsógomb. Törött sírbögre.

66-ik sír: 200 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; csontozat rendben. Találtatott egy bronz fülönfüggő, öt fekete, hosszú üveggyöngy, egy vaskarika és egy orsógomb. Egy sírbögre.

67-ik sír: 120 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

68-ik sír: 200 cm. mély, 170 cm. hosszú, férfisír; csontozat helyén. Leletek: bronz: 6—8. sz. griffes csatok; 9. sz. szíjhüvely felső lapja pontozott díszitéssel; 10. sz. ismeretlen rendeltetésü díszitett bronzlemez; 11. sz. levélalaku kis övdísz; 12. sz. egy két helyen átlyukasztott bronz szíjlemez. Vas: 1. sz. vastör; 2. és 3. sz. vascsat két darabja; 3. és 4. sz. vas nyilvégek. Törött sírbögre.

69-ik sír: 120 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

70-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

71-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír. A nagy mélység folytán bronzleleteket reméltem, azonban a csontozat

rendetlen fekvése folytán kétségtelenné vált, hogy a sír fel van dúlva, s azért más nem is volt található, mint az 1. sz. bronz, tömör, sodrott fibula (új alak); 2—5. sz. vastör- és késdarabok. Törött sírbögre.

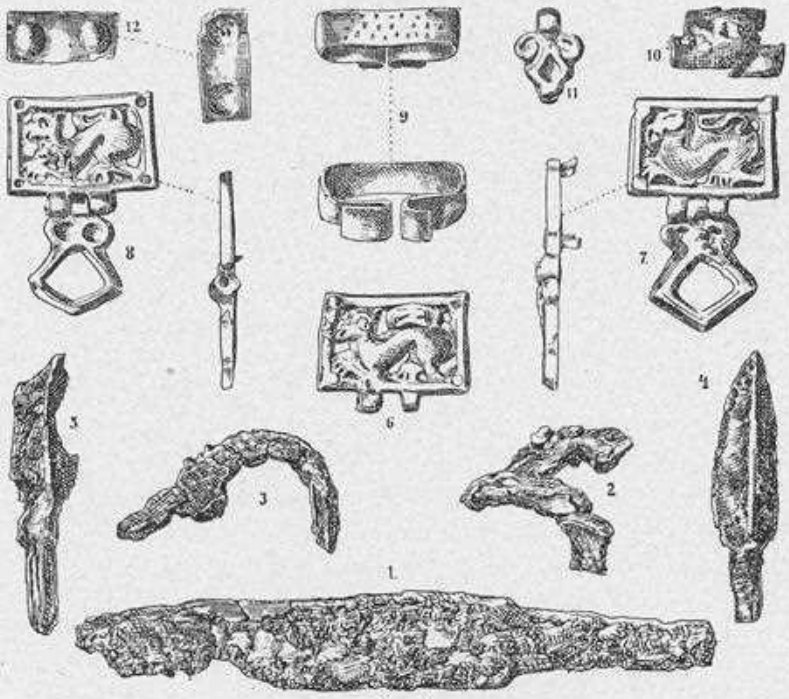

68-ik sír.

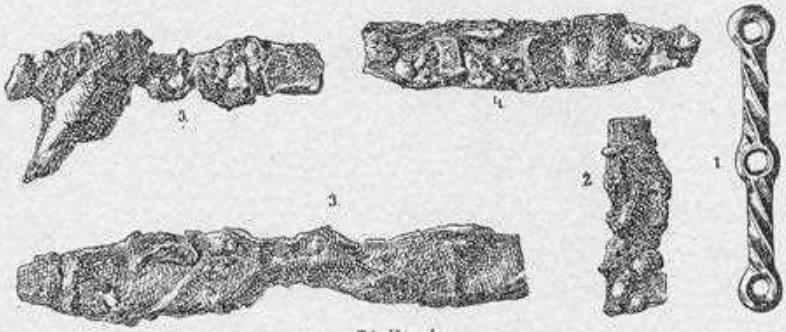

71-ik sír.

72-ik sír: 130 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, minden lelet nélkül.

73-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

74-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; teljesen feldúlva, csak a medenczecsontról volt fölismerhető.

75-ik sír: 115 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír. Leletek: bronz: 1—5. sz. griffes csatok; 7. és 8. sz. lemezek; 9. sz. szijvég. Vas: 6. sz. vascsat-darab. Törött sírbögre.

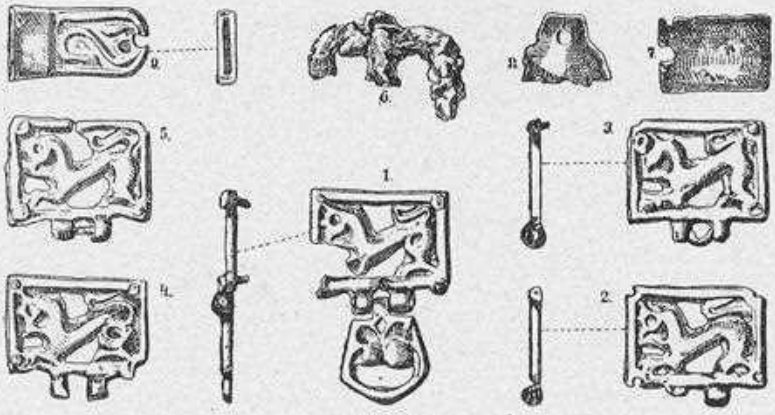

75-ik sír.

76-ik sír: 110 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

77-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír; két bronz fülönfüggő, négy fekete, hosszú üveggyöngy, egy orsógombbal és ép sírbögrével.

78-ik sír: 100 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül, sírbögre elmállott. Törött sírbögre.

79-ik sír: 160 cm. mély, 150 cm. hosszú, feldúlt és a csontozat után itélve, női sír, lelet nélkül.

80-ik sír: 230 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír. Leletek: egy bronz fülönfüggő, hét fekete üveggyöngy, egy vaskés, egy orsógomb. Törött sírbögre.

81-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír. Leletek: egy bronz fülönfüggő, egy bronzkarika, nyolcz fekete üveggyöngy, hat vasdarab. Törött sírbögre.

82-ik sír: 140 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, feldúlva.

83-ik sír: 131 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

84-ik sír: 120 cm. mély, 140 cm. hosszú, férfisír, feldúlt; találtatott egy vaskés, egy nyílvég és egy sírbögre.

85-ik sír: 160 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, feldúlt.

86-ik sír: 120 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül, csak egy törött sírbögre találtatott.

87-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, gyermeksír, egy vaskéssel.

88-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, feldúlt férfisír. Leletek: egy vascsat, egy vaskés és tíz vasdarab.

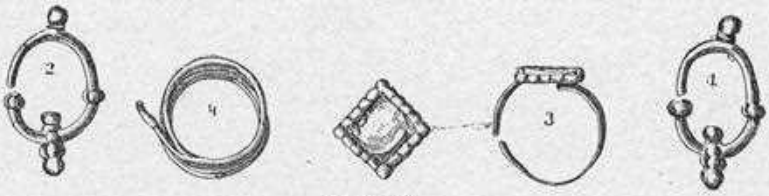

91-ik sír.

89-ik sír: 160 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

90-ik sír: 140 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, törött bögrével.

91-ik sír: 200 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír. Leletek: 1. és 2. sz. két bronz fülönfüggő; 3. sz. egy reczés keretdiszítményü négyszög-betétes lemezgyürü; 4. sz. egy hatszor sodrott bronzspirális karikagyürü; ezen sír az összes feltárt sírok közül az egyedüli, melyben két gyürü találtatott; a lemezgyürü a balkéznél volt, a betét nem találtatott, a hatsoros bronzspirális gyürü pedig a jobbkéznél feküdt.

92-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, férfisír. Ezen sírban a csontozat erősnek és rendesen, t. i. hanyatt fekve talál-

tatván, megkisérlettük az ott fekvő vázat teljesen letakarni, úgy, hogy minden csontozat a helyén, valamint minden lelet is érintetlenül maradjon. Ezen munkálatot az ásatásban segédkezett barátom, Probáld Ferencz, fél nap alatt képzelhetlen türelemmel

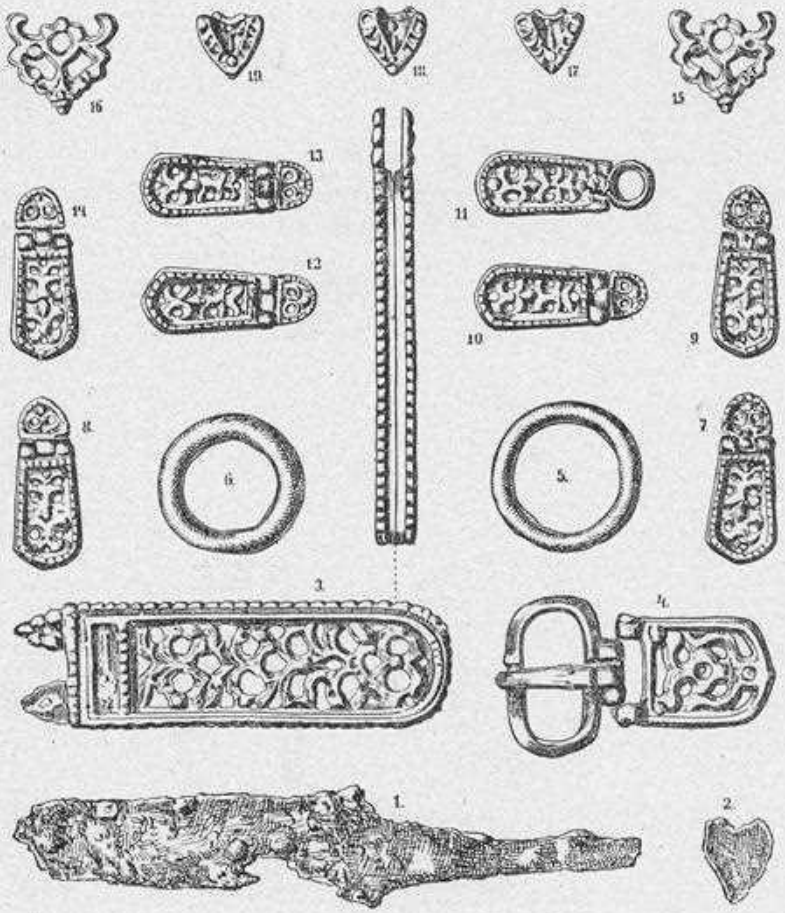

92-ik sír.

be is fejezte, a csontozatok melletti földet kivéste, a csontvázt és azon körül feküdt bronzleleteket szivacscsal lemosta, s azután a földkivésés folytán támadt közöket és a sír fenekét fehér homokkal kitöltvén, az egész váz hátán fekve, a föld súlya által nyugat

felé nyomott fejjel úgy tünt elö, mint fehér alapra fektetett barna színfestmény, míg az öv körüli patinás bronz övdiszek, szíjvégek és csatok alkalmazási helyükön úgy feküdtek, amint oda több mint egy ezredév elött kerültek. Ezen müveletböl igen sokat tanultunk, mert a rendszerint egyforma alakban elöforduló bronzcsatok és szíjvégek rendes fekvési helyét, söt egyesek rendeltetése és alkalmazása módját is fölismertük, ami további ásatásoknál nagy elönyre fog szolgálni; ugyanis a 7—14. sz. nyolcz kis csat akként feküdt, hogy a mell mindkét oldalán mintegy 5 cm. távolságban egymástól feküdt 2—2 drb a diszes oldalával fölfelé fordítva, tehát a két vállon át hátrafelé a hastól a derékig nyúló szíj tartására szolgáltak, mert a másik négy csat a deréktájon, de diszes lapjával a földön, tehát üres lapjával fölfelé feküdt. Ezen vázat szándékoztam lefestetni, azonban szombati nap lévén, délután esös vihar és záporesö lepvén meg, kénytelen valék a leleteket kiszedni, melyek a következök: Bronz: a 7—14. sz. már ismertetett kapocs; 3. sz. áttörött nagy szíjvég; 4. sz. szíjcsat; 5. és 6. sz. karikák; 15—19. sz. övdiszek. Vas: és pedig az 1. és 2. sz. vastör és darabja. Egy sírbögre.

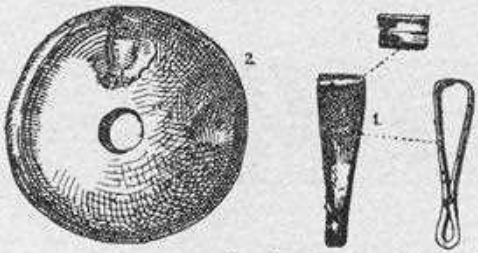

93-ik sír.

93-ik sír: 140 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír. Leletek: 1. sz. bronzcsiptetö, egészen új alak, csak 3 cm. hosszú, egy orsógomb. Törött sírbögre.

94-ik sír: 180 cm. mély, 180 cm. hosszú, feldúlt sír, csak egy vastör darabja találtatott.

95-ik sír: 180 cm. mély, 180 cm. hosszú, feldúlt sír, csak egy vaskés találtatott.

96-ik sír: 125 cm. mély, 130 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül, sírbögre törött.

97-ik sír: 100 cm. mély, 100 cm. hosszú, lelet nélküli gyermeksír.

99-ik sír.

98-ik sír: 90 cm. mély, 80 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül, sírbögre elmállott.

99-ik sír: 140 cm. mély, 150 cm. hosszú, női sír. Lelet: kis csúcsos orsógomb barna anyagból, egy legnagyobb kör ivén

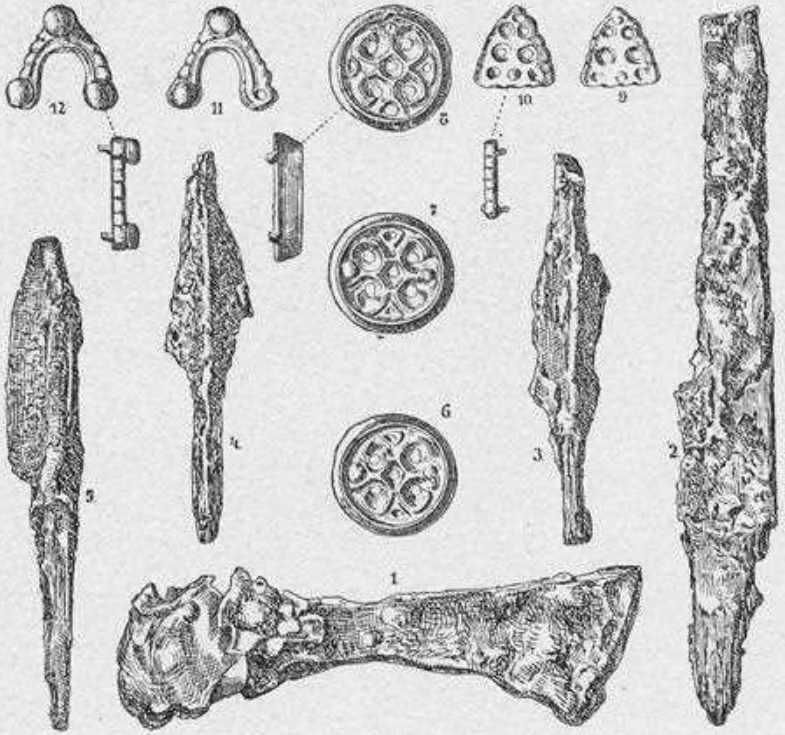

103-ik sír.

futó szalag díszül, az ezt elválasztó felsö és alsó részen pedig V alaku domboru disz vagy faragvány, vagy öntvény.

100-ik sir: 130 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksir, minden lelet nélkül.

101-ik sir: 60 cm. mély, 80 cm. hosszú, gyermeksir, egy törött sirbögrével.

102-ik sir: 90 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksir, elmállott sirbögrével.

103-ik sir: 200 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisir. Leletek: 6—8. sz. gombalaku, öt helyen áttörött bronz övdisz; 9. és 10. sz. kisebb, 11. és 12. sz. nagyobb szíjdisz; 1. sz. vascsákány; 2. sz. vastör; 5. sz. vaskés; 3. és 4. sz. háromélü nyilvégek.

111-ik sir.

104-ik sir: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, feldúlt női sir.

105-ik sir: 116 cm. mély, 146 cm. hosszú, női sir; egy bronz fülönfüggö, két üveggyöngy, egy orsógomb és törött sirbögrével.

106-ik sir: 150 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksir, minden lelet nélkül.

107-ik sir: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sir; két bronz fülönfüggö, két üveggyöngy, egy orsógomb és törött sirbögre.

108-ik sir: 120 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksir, egy kis vaskéssel.

109-ik sír: 190 cm. mély, 170 cm. hosszú, feldúlt női sír.

110-ik sír: 120 cm. mély, 110 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

111-ik sír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír. Ezen sírban áttörött, bronzlemezzel keritett medaillon (3—6. sz.), alul és felül bronzlemezekkel, belső tartalma nincs még átvizsgálva; az 1. sz. bronzlemez, rendeltetése ismeretlen; a 2. sz. kis törött orsógomb (új alak); találtatott még (9. és 10. sz.) szép fülönfüggö; 7. és 8. sz. bronzkapocs; 11—18. sz. különböző alaku és nagyságu fekete üveggyöngyök. Törött sirbögre.

112-ik sír: 120 cm. mély, 150 cm. hosszú, női sír, két bronz fülönfüggövel.

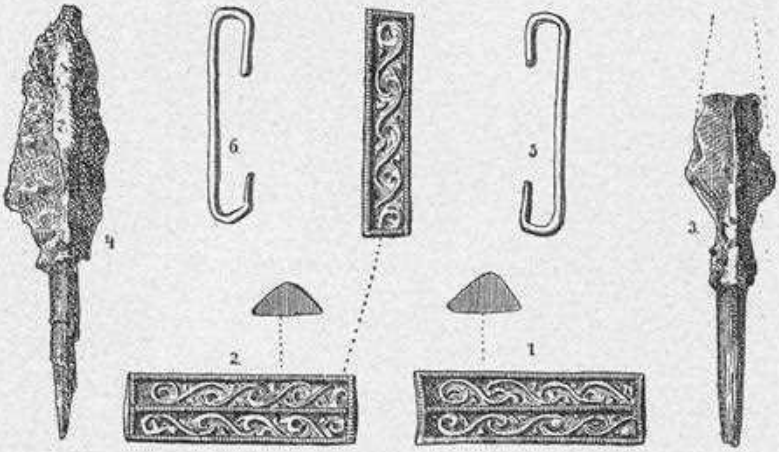

113-ik sír.

113-ik sír: 300 cm. mély, 300 cm. hosszú, elökelö férfi sírja, feldúlt. Ezen sír legérdekesebbnek igérkezett rendkivüli nagysága folytán, minö az eddigi feltárt 735 sír ásatása közben soha elö nem fordult. Ezen 300 cm. hosszú és 250 cm. szélességben jelentkezö sírt két munkás egy egész napon át nem birta feltárni, s miután az eddig általam feltárt 735 sír között még a kettös sírok sem birtak ily méretekkel, azon reményt tápláltam, hogy ehelyütt az ott temetkezett néptörzs egy elökelö férfia lelhetett nyugalmat, miután azonban 220 cm. mélységben sem

találtunk semmi embereklye nyomaira, e körülmény már azon vélelmet kelté bennem, hogy talán ezen gödör nem is sírhely,

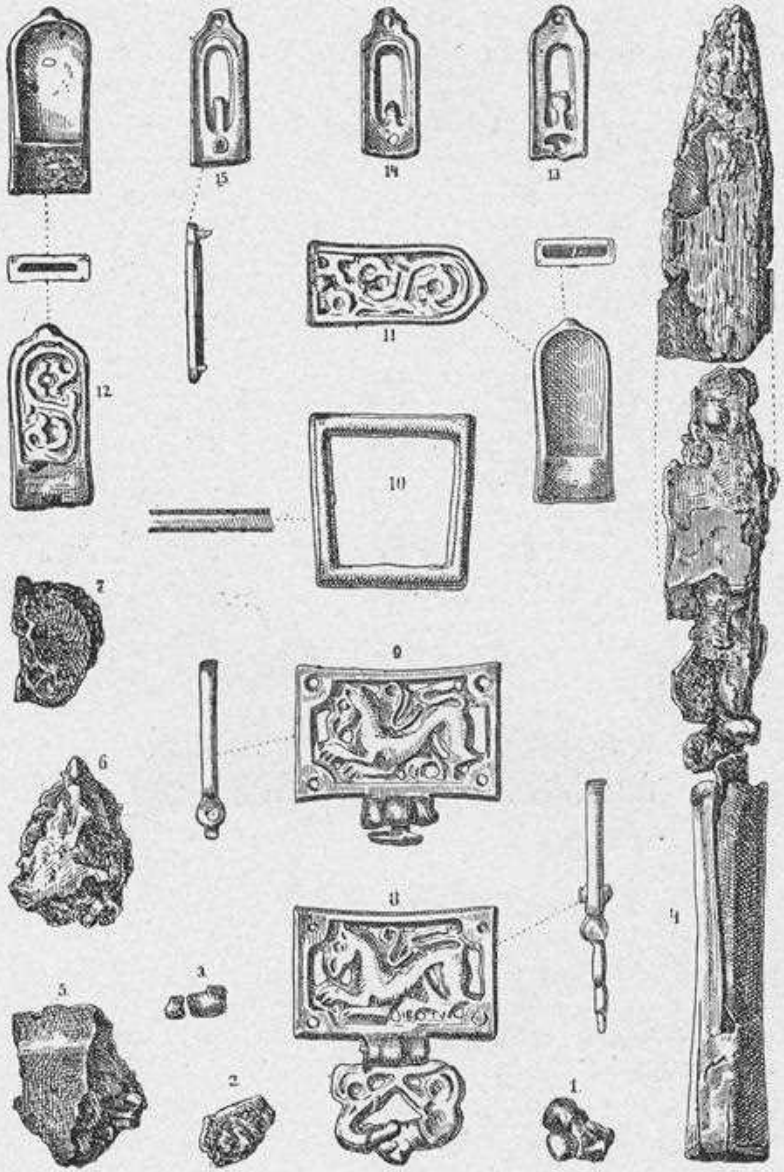

114-ik sír.

hanem valami más rendeltetése lehetett, de 250 cm. mélységben 3. sz. nyílvég és egy koponyadarab találtatván, kétségtelenné

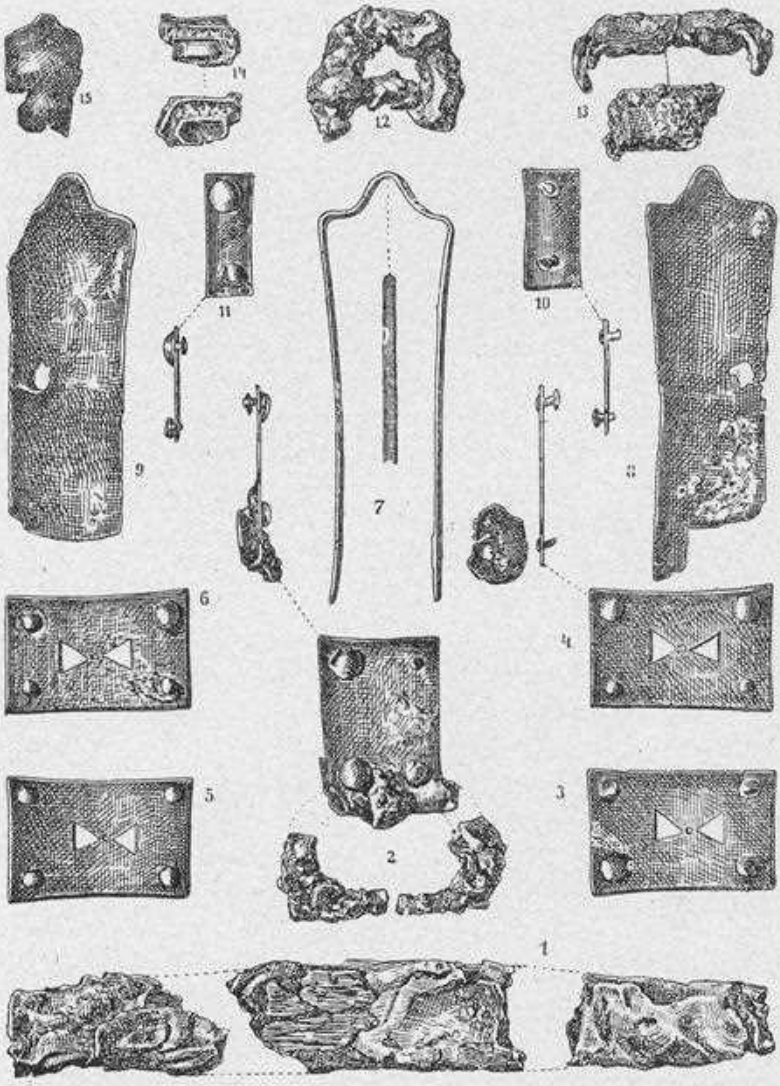

116-ik sír.

vált, hogy egy elökelö egyén feldúlt sirjában kutatok. Az egyenkint elszórtan elökerülö csontozat majd minden darabja patinás

lévén, azon reményben, hogy mégis találok valami, a dulók által fel nem talált tárgyat, a sír további tartalmát átrostáltattam, így került elö a fekvési helyén az 1. és 2. sz. aranyfibula, melynek bronzkapcsai (5. és 6. sz.) szintén a rostában maradtak. Ezen 4½ cm. hosszú, 1 cm. széles, prizmaalaku aranykapcsok alatt feküdt kétségtelenül a két bronzkapocs, mely a két csat összefoglalására szolgált. Sajnos, hogy ezen sír feldúlva volt, mert talán igen sok és jellemző leleteket tartalmazhatott, amennyiben aranytárgyak is mindig bronzlemezekre alkalmazva, ezen lemezekkel voltak a ruhára vagy szíjra erösítve.

114-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír, erös csontozattal. Első sír az összes feltárt sírok között, melyben a kés csontnyele is megtaláltatott (4. sz.); ezen nyél egészen kezdetlegesnek látszik, valószinü azonban, hogy a díszitmény már lekorhadt; ezen sírban ismeretlen rendeltetésü gyantadarabok találtattak; ezenkivül (8. és 9. sz.) bronzgriffes csatok; 10. sz. bronz szíjcsat-rész; 11. és 12. sz. kis szíjvég; 13—15. sz. egész új idomu bronzkapcsok. Törött sírbögre.

115-ik sír: 140 cm. mély, 120 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

116-ik sír: 185 cm. mély, 170 cm. hosszú, férfisír. Ezen sír az első, melyben a szíjvég nem tömör, hanem egy bronzsodronyból készült keretre mindkét oldalról reá erösitett ezüstlemezböl áll (7—9. sz.). Ezenkivül találtatott az övet díszitett 3., 4., 5., 6., 10. és 11. sz. négyszögletes, közepén áttörött lemez, meg vaskés és több vasdarab. Törött sírbögre.

117-ik sír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú, nöi sír; két fülönfüggö, egy orsógombbal és egy sírbögrével.

118-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, nöi sír, fakoporsó nyomaival. Lelet: két fülönfüggö, 17 üveggyöngy, vastöredék, orsógomb.

119-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, kettös sír, 15 üveggyöngygyel.

120-ik sír: 100 cm. mély, 70 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül, törött sírbögrével.

121-ik sír: 180 cm. mély, 120 cm. hosszú, ifju sírja. Lelet:

6. sz. kisméretü bronz szíjcsat; 7. sz. bronz szíjdísz; 1. sz. vaskarika, két nagy vaskés két darabban és vasdarabok.

122-ik sír: 180 cm. mély, 150 cm. hosszú, női sír, két bronz fülönfüggö és öt fekete üveggyöngygyel. Törött sírbögre.

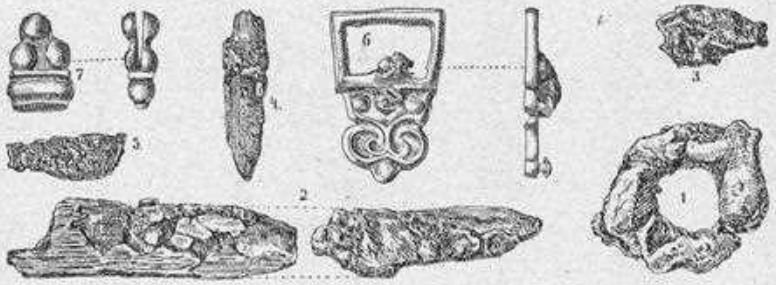

121-ik sír.

123-ik sír: 100 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

124-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír. Lelet: két bronz fülönfüggö, egy bronztekercs, egy vaskarika, két vasdarab és törött sírbögre.

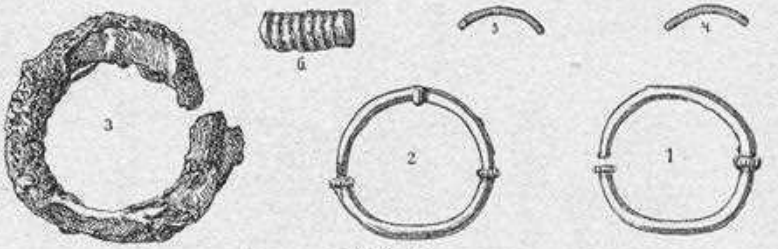

124-ik sír.

125-ik sír: 175 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, feldúlt, minden lelet nélkül.

126-ik sír: 200 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír, fakoporsó nyomaival. Lelet: egy bronzlemez, egy vaskés, egy vascsákány, két nyílvég, két karika.

127-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír, aranyozott lelettel. Ezen sír a leggazdagabb, mert legtöbb leletet

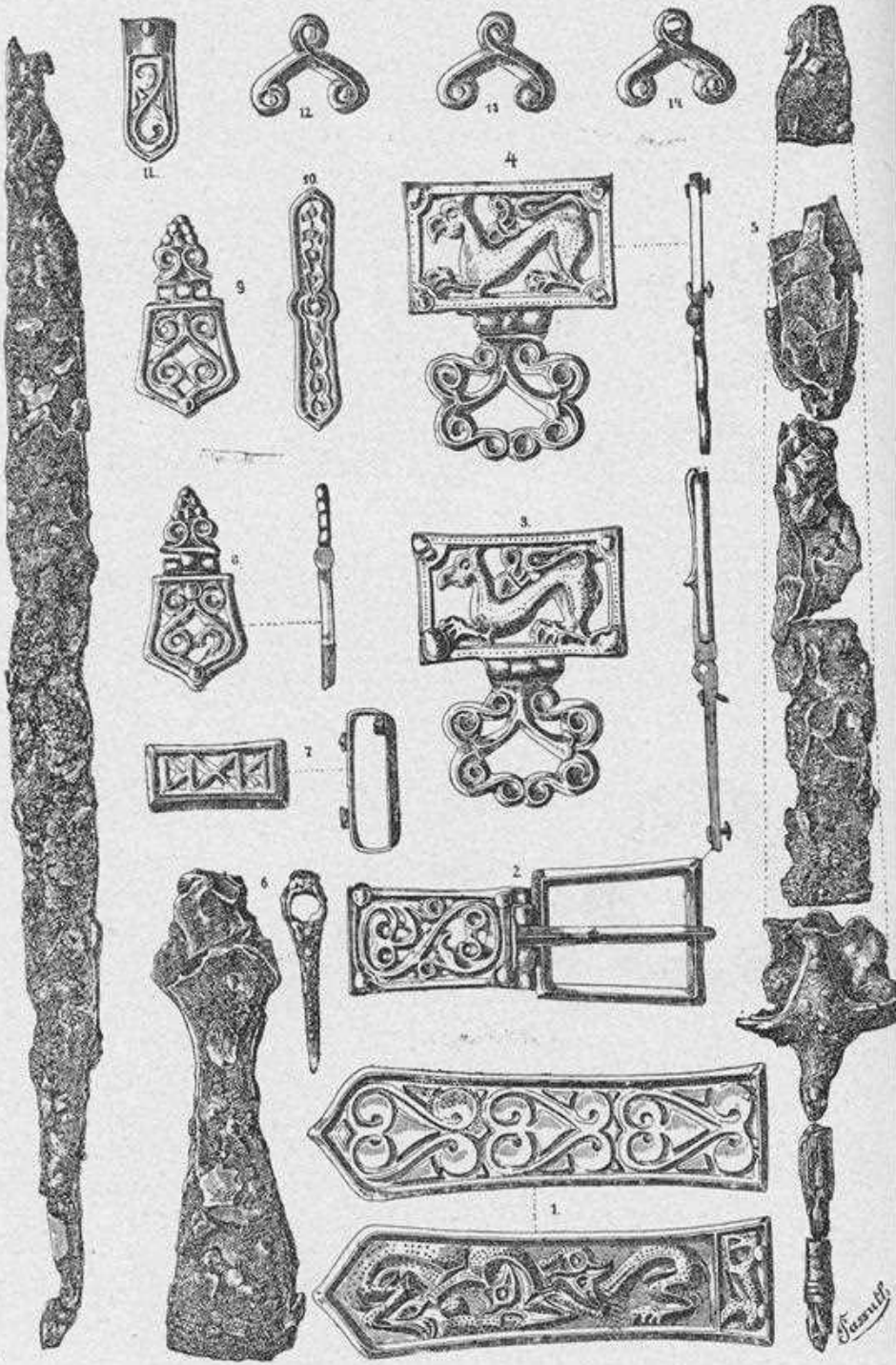

127-ik sír.

nyujtott, a szíjvég és griffes csatok s egyéb szíj és övdíszek mind gazdagon aranyozva vannak és az eddig találtak között legnagyobb mérettel birnak. Leletek: 1. sz. sárkányalakkal díszitett nagy szíjvég, 11 cm. hosszú, közepén 2½ cm. széles; 2. sz. bronz tömör szíjcsat; 3. és 4. sz. griffes csat, 5 cm. és 20 mm. széles; 7. sz. szíjhüvely, tömör; 8. és 9. sz. szíjcsat; 10. sz. szíjpánt; 11—14. sz. övdísz, mind aranyozott bronz; 5. sz. vastör, 26 cm. hosszú; 6. sz. csákány, 14 cm. hosszú, és egy törött sírbögre. Ezen sírban találtatott egyenes vaskard, 66 cm. hosszú, 4 cm. széles.

128-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, feldúlt női sír, egy vaskés és egy orsógombbal.

129-ik sír: 110 cm. mély, 95 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

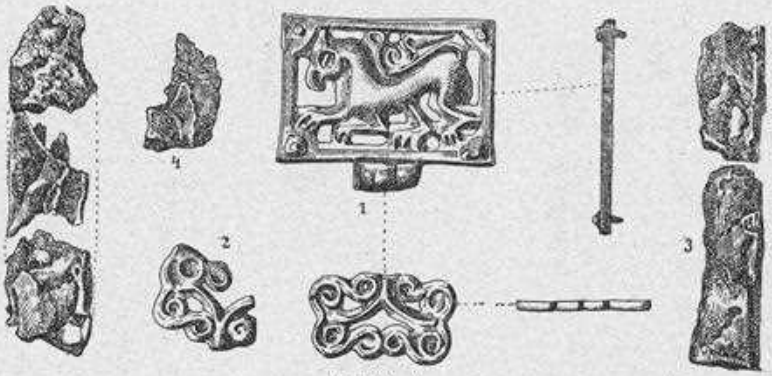

131-ik sír.

130-ik sír: 120 cm. mély, 100 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

131-ik sír: 300 cm. mély, 170 cm. hosszú, feldúlt sír. Leletei: 1. sz. griffes csat; 5. sz. más griffes csat fogantyújának egy része; 3. és 4. sz. vastör és kés darabjai.

132-ik sír: 160 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; 22 üveggyöngy, egy orsógomb és vasdarabok.

133-ik sír: 200 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír, fakoporsó nyomaival; egy bronz fülönfüggő, 58 üveggyöngy, egy vaslemez, egy orsógomb és törött sírbögre.

134-ik sír: 130 cm. mély, 130 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

135-ik sír: 100 cm. mély, 110 cm. hosszú, fakoporsó nyomai; két bronz fülönfüggő, 17 üveggyöngy, egy orsógomb, törött sírbögre.

136-ik sír: 120 cm. mély, 90 cm. hosszú, gyermeksír, vaskarika és vaskéssel.

137-ik sír: 100 cm. mély, 75 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

138-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, feldúlt férfisír; egy vaskés és vastör darabjai, törött sírbögre.

139-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, női sír, fakoporsó nyomaival. Leletei: 1. és 2. sz. két bronz fülönfüggő; 3. sz. orsógomb és 17 fekete üveggyöngy.

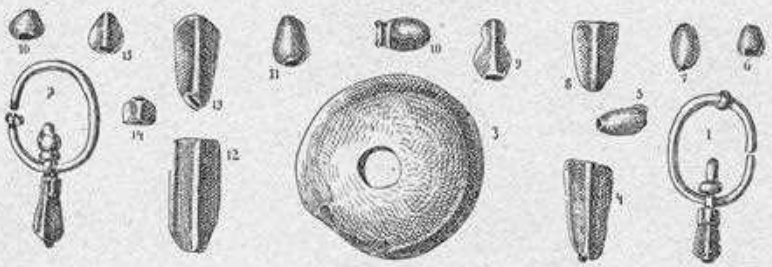

139-ik sír.

140-ik sír: 120 cm. mély, 140 cm. hosszú, gyermeksír, vaskéssel.

141-ik sír: 190 cm. mély, 170 cm. hosszú, feldúlt női sír.

142-ik sír: 200 cm. mély, 180 cm. hosszú, férfisír, fakoporsó nyomaival. Leletei: 1. sz. nyílvég; 2. sz. vastör; 3 .és 4. sz. vascsákány; 5—14. sz. vaskarika, csat és vasdarabok, törött sírbögre.

143-ik sír: 120 cm. mély, 80 cm. hosszú, lelet nélküli gyermeksír.

144-ik sír: 200 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír; 26 üveggyöngy és egy orsógomb, törött sírbögre.

145-ik sír: 130 cm. mély, 75 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

146-ik sír: 120 cm. mély, 80 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

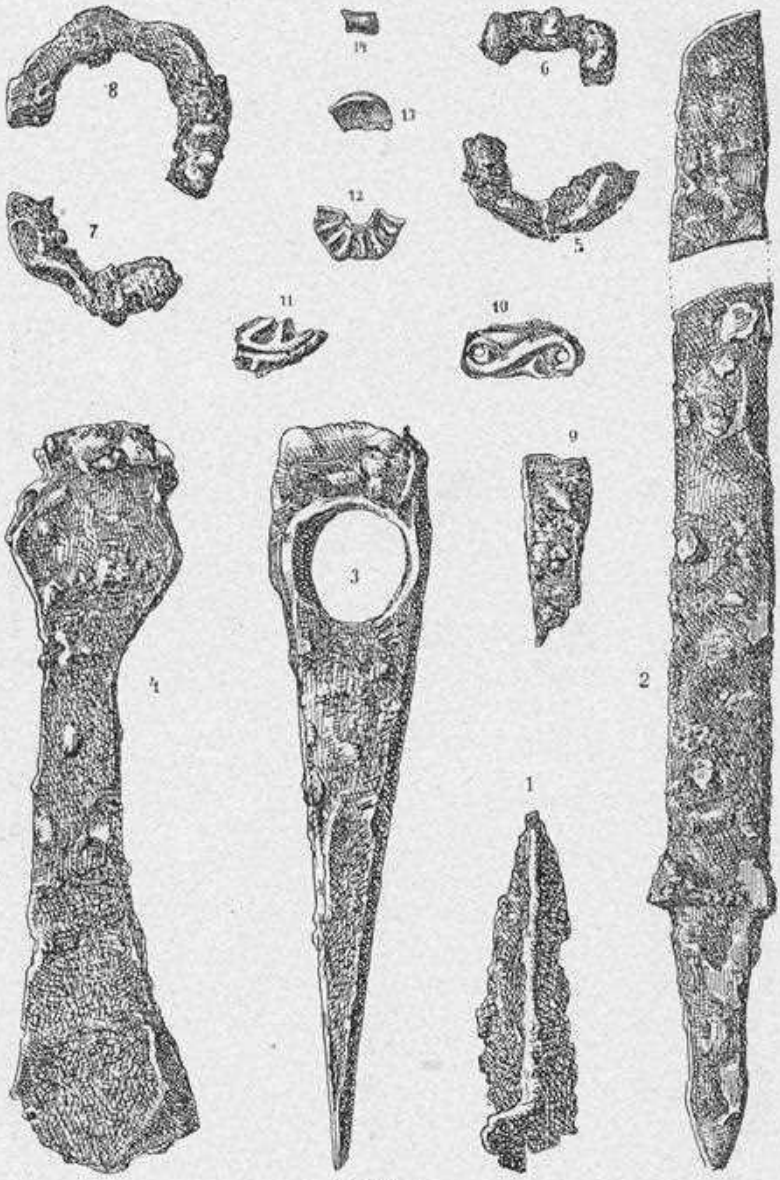

142-ik sír.

147-ik sír: 190 cm. mély, 160 cm. hosszú, női sír, fakoporsó nyomaival; két bronz fülönfüggő, 100 drb kis sárga gyurmagyöngy, ép sírbögre.

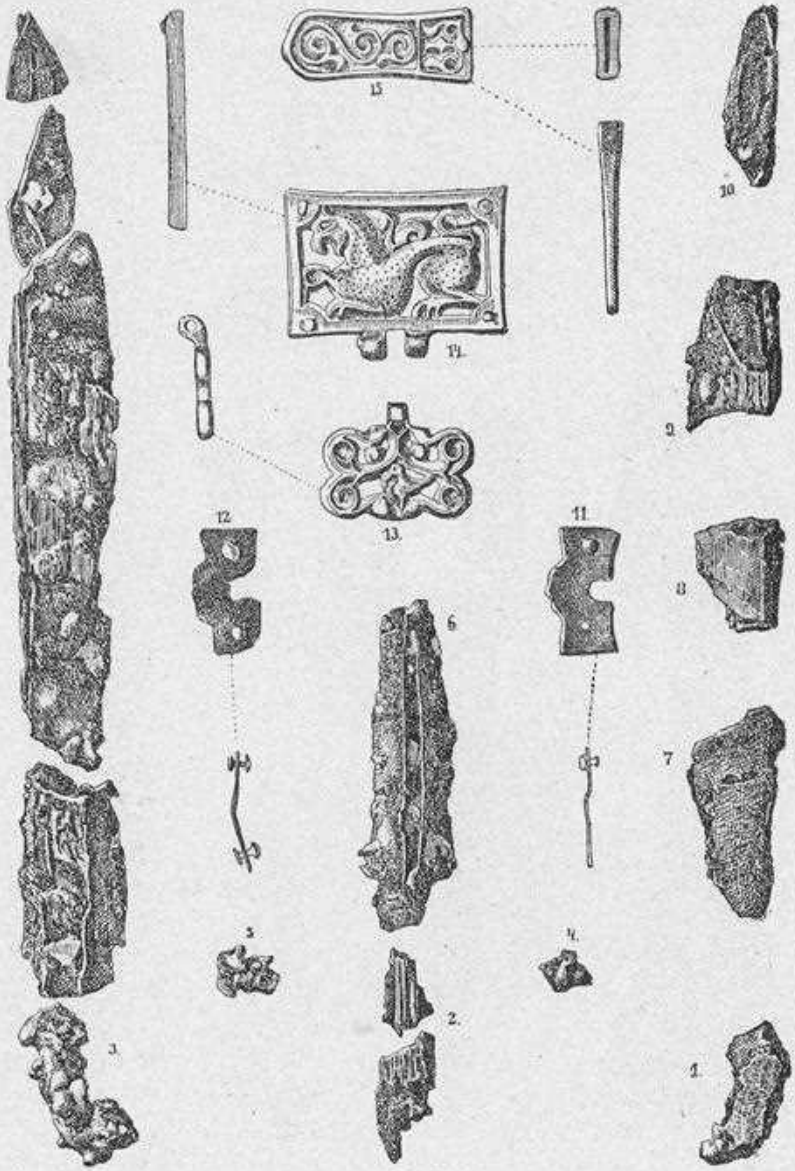

149-ik sír.

148-ik sír: 160 cm. mély, 180 cm. hosszú, kettős sír. Leletek: 1. és 2. sz. két áttörött díszü nagy szíjvég; 2. sz. kis szíjvég, 8 drb áttörött szíjcsat, két fülönfüggö, két kis négyszögü keret, egy szíjhüvely, két szíjpánt és egy szívalaku övdísz. Törött sírbögre.

149-ik sír: 180 cm. mély, 160 cm. hosszú, férfisír. Leletek: 1—5. sz. vasdarabok; 6. sz. vastör; 7—10. sz. vaskés darabjai; 11. és 12. sz. bronzlemezek; 13. és 14. sz. nagy griffes csat; 15. sz. kis szíjvég.

150-ik sír.

150-ik sír: 175 cm. mély, 170 cm. hosszú, női sír. Leletek: 1. sz. czizelirozott bronz karperecz darabja; 2. és 3. sz. két bronzlemez; 4—11. sz. valószinüleg vaskés darabjai. Törött sírbögre.

151-ik sír: 160 cm. mély, 165 cm. hosszú; egy feldúlt sír, minden lelet nélkül.

Ezen alkalommal a fenti 35 férfi-, 57 női, 56 gyermek-, két kettős és egy többes sírnál több — mint már fent emlitém — feltárható nem volt, mert a lelhely rendes gazdasági mívelés alatt levő szántóföldön terülvén el, öszi szántás alá vétetett, azonban kétségtelen, hogy a sírmező még tovább terjed és sok, a történelmi kutatásra nézve kincset képező tárgy marad továbbra is a föld gyomrában enyészetnek kitéve.

A sírok fekvése észak-nyugattól dél-keletnek, éppen mint a nemesvölgyi és szent-péteri azonos jellegü sírmezökön, észleltetett; ezen iránytól ritka esetben tapasztaltatott eltérés.

A temetkezés legtöbb esetben koporsó nélkül történt, azonban ehelyütt több sírban már a földben egyenszögü, 2—4 cm. vastagságu, barnaszinü, hossznégyszög alakban jelentkező vonalak jelezték az egykori koporsót, ami sem a szent-péteri, sem a nemesvölgyi sírmezőn nem észleltetett, s így ugyanazon néptörzs létezésének ujabbi idejére vall a csúnyi sírmező.

Ezen temetkezési helyen sok sír volt feldúlva, mit a rendetlenül elszórt csontozat és a leletek teljes vagy részbeni hiánya sajnosan igazolt.

Azon fontos körülményen kivül, hogy ezen sírmező fölfedezése folytán megyénk területén most már egy és ugyanazon néptörzsnek harmadik sírmezeje konstatáltatott, nagyon fontos eredményeket értünk el azáltal, hogy számtalan új alakkal és új rajzzal biró leletet találtam, aminőkhez hasonló az eddig feltárt azonos jellegü nemesvölgyi 244 és szent-péteri 120 sírban nem fordult elő.

A kard a baloldalon, a felső lábszár mellett fekszik, a csákány, tör és a kés rendszerint a jobbkéznél található, de kés, tör és nyilvégek balkézt is találtattak.

Kard a 151-ik sírban csakis három példányban volt épen kivehető.

A sírbögrék különböző idomuak és nagyságuak; legtöbb sírban nyiltszáju bögrék találhatók, melyekbe folyékony étek közé sokszor baromfihús is tétetett, mit a bögrékben található apró csontok igazolnak; igen ritka esetben csakis ital elhelyezéséhez alkalmas szükszáju korsók találhatók.

A bögrék rendszerint a láb végénél, néha az alsó lábszárak egyik vagy másik oldalán, s ritka esetben a fejnél voltak elhelyezve; anyaguk fekete föld, amelyből idomitott bögre nyilt tüznél szárittatott ki; ritka esetben sárga agyagból jól kiégetve is találhatók, különösen a korsók.

Az ezen ásatásból kikerült bögrék nyolcz különböző nagyságban találtattak, fekete földből alakitva, két korsó pedig sárga agyagból jól kiégetve, és pedig:

1. sz.: Sárga agyagból kiégetett korsó. Talp-átmérője 6 cm., magassága 25 cm.; 20 cm. magasságban kezdődött a 4 cm. széles, 5 mm. vastag fül, mely a karima alatt végződhetett, felső karimája

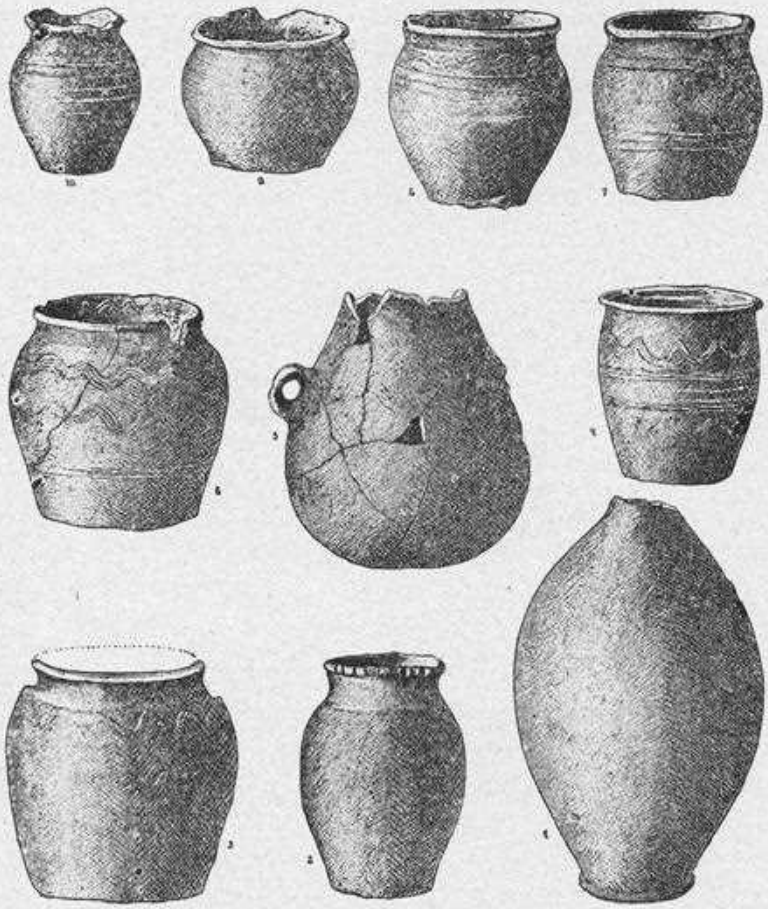

Csányi edények.

hiányzik. Talp-köríve 20 cm. 5 mm., legnagyobb köríve a középen 50 cm., torok-átmérője 3 cm.

2. sz.: Fekete földből készült nyilt bögre. Talp-átmérője 6 cm., talp-köríve 22 cm., magassága 14 cm., öblöny-átmérője

6 cm.; a karima egyenletes benyomásokkal diszitve, karima-köríve 20 cm., középen legnagyobb köríve 32 cm. 5 mm.

3. sz.: Fekete földből készült nyilt bögre. Talp-átmérője 6 cm. 5 mm., talp-köríve 23 cm., középső köríve 38 cm., öblöny-átmérő 10 cm., karima köríve 32 cm., magassága 11 cm. 5 mm.

4. sz.: Fekete földből készült nyilt bögre, legnagyobb körivén három-három körvonallal diszitve, ezek alatt és fölött pedig hullámos szalagdisz. Talp-átmérő 6 cm. 5 mm., öblöny-átmérő 10 cm., középső köríve 37 cm. 5 mm., felső karima-köríve 28 cm., talp-köríve 22 cm.

5. sz.: Sárga agyagból égetett korsó, melynek felső része hiányzik. Talp-átmérője 5 cm. 5 mm., köríve 22 cm., középső legnagyobb köríve 51 cm.; 10 cm. magasságban van a 2 cm. vastag fül, melynek lyuk-átmérője 2 cm.

6. sz.: Fekete földből készült nyilt bögre. 13 cm. magas, fent négy-, középen hatvonalos szalagdisz, ez alatt pedig három körvonalból álló disz. Talp-átmérő 9 cm., köríve 30 cm., középső köríve 42 cm. 5 mm., öblöny-átmérője 11 cm., köríve 36 cm.

7. sz.: Fekete földből készült nyilt bögre, 8 cm. 5 mm. magas. Talp-átmérő 5 cm., köríve 18 cm., öblöny-átmérője 7 cm., nyak-köríve 19 cm., középső köríve 28 cm.

8. sz.: Fekete földből készült nyilt bögre, 10 cm. magas. Talp-átmérő 6 cm. 5 mm., köríve 23 cm., öblöny-átmérő 8 cm. 5 mm., karima-köríve 25 cm., közép-köríve 32 cm.

9. sz.: Fekete földből készült nyilt bögre, 8 cm. 5 mm. magas. Talp-átmérő 7 cm. 5 mm., köríve 26 cm. 5 mm., öblöny-átmérő 9 cm. 5 mm., nyak-köríve 26 cm., közép-köriv 34 cm.

10. sz.: Fekete földből készült és négy körvonallal díszitett, 10 cm. magas sírbögre. Talp-átmérő 5 cm., köríve 20 cm., öblöny-átmérő 7 cm. karima-köríve 20 cm. 5 mm., középső köríve 27 cm. 5 mm.

Ezen sírbögrékben kisebb csontozat, mellettük pedig nagyobb konczcsontok, rendszerint lábszár-csontok találtattak, melyek egyes esetekben az emberi alsó lábszár-csontokon voltak keresztbe fektetve.

Ezen összes leletek Mosonymegye régiségtárában vannak elhelyezve, és pedig összesen három kard, 12 bögre és 914 egyéb tárgy.

Az engedélyezett ásatási idö lejárván, 15 napi munkanap kihasználatával az ásatást abbahagyni kellett.

M.-Óvár, 1894 november 15-én. *Dr Sötér Ágost.*

V. Gáta.

Bronzkori (?) sirmezö. 1897 deczember 1 és 2; 1898 márczius 3.

Az 1897 deczember 2-án Párndorfon tartott próbaásásról a vendéglöbe betérve, találkoztam a sopron—pozsonyi vasút egy alkalmazottjával, kit kérdezvén: vajjon ezen vasút épitése alkalmával nem akadtak-e valahol régészeti leletekre? azon feleletet nyertem, hogy Gáta község határában találtak régi sirokra és bronztárgyakra, de ezek sorsáról felvilágositást adni nem tudott. Azonnal Gátára siettem, hova késö este érkezvén meg, arra kellett szoritkoznom, hogy a község elöljáróit meghivatván, felvilágositást kértem, hogy azon alispáni körrendeletnek, mely a régészeti leleteknek azonnali bejelentésére kötelezi, miért nem tettek eleget? Az elöljáró urak himeztek-hámoztak, s védekeztek azzal, hogy ök a régi sirok leleteiröl csak utólag értesültek, szóval nem akartak tudni semmit, s igy csak a korcsmárostól voltam képes annyit megtudni, hogy a vállalat által alkalmazott idegen horvát munkások zsomporszámra hozták hozzá a bronztárgyakat, karpereczek és mindenféle alaku sárgarezet és átlyukasztott fehér csontokat, amelyeknek ö semmi értéket sem tulajdonitván, azokat egy falubeli birtokos tanuló fia, Schreder Vincze vásárolta össze és Bécsbe vitte.

Részint idö hiánya, részint a zord idö miatt azon alkalommal ásatást nem tartottam, s még azon éjszakán elhagyva Gátát, fötörekvésemet oda irányoztam, hogy a megyei muzeumot a Bécsbe vitt tárgyak birtokába juttassam, miután azokat a korcsmárosnak, bár igen hiányos leirása szerint, keltakoriaknak tartottam. Ezen leleteket ezideig — sajnos — még letétként, de még lerajzolás czéljából

sem voltam képes megszerezni, ami meg lett ugyan igérve, de az igéret sokszoros kérés és sürgetés daczára ezideig beváltva nem lett.

Időközben sikerült a gátai lelhelyről a következő tárgyakat megszerezni, ú. m.:

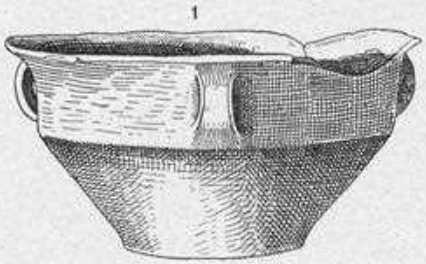

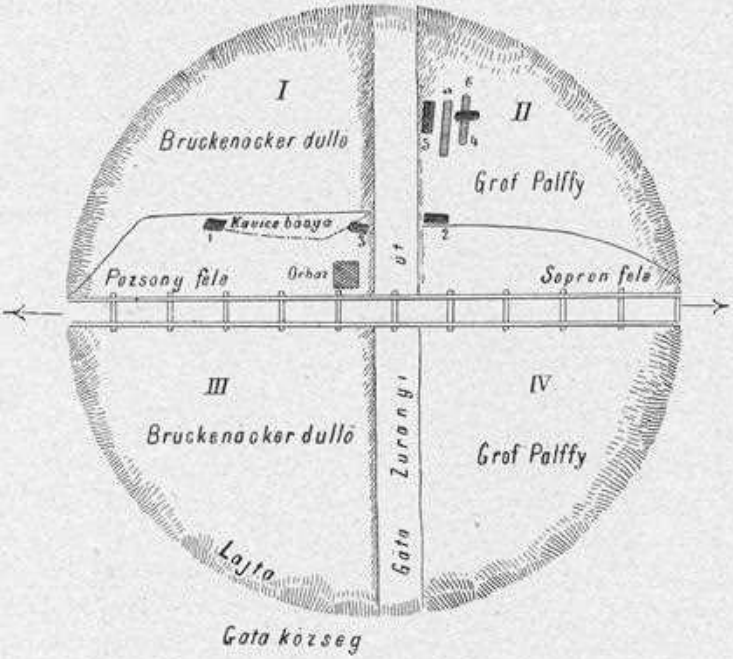

Gátai sírmező.

1. Morvay Lajos mérnök úrtól az 1. sz. sircsészét, mely 8 cm. magas, talp-átmérője 7 cm., legnagyobb köríve 45 cm., öblöny-átmérője 16 cm., keményre szárítva, három füllel.

2. Gáta község elöljáróságától a 14. sz. bögre, mely 8 cm. magas, talp-átmérője 4 cm. és szépen csiszolva van.

Biztos értesülés, a lelhely biztositása és meghatározása czéljából f. évi márczius 3-án az egylet alelnökével, Őshegyi József megyei főügyészszel a hely szinére rándultunk és konstatáltuk, hogy a lelhelyet egy, a sopron—pozsonyi vasút és a gáta—zurányi megyei út által függélyesen négy részre hasitott domb képezi, s miután előbb a domb fölött elvonuló utat is a vasút miatt leásták és mélyitették, ezen mélyitett út és vasuti átmetszés területén 20—25 sirt rontottak szét. Azon reményben, hogy idegen munkások az agyagbögréknek bizonyára nem tulajdonitottak értéket és ilyenek talán a faluban még kaphatók lesznek, közhirré tétel folytán jelentkezöktől megvettük a következő bögréket, ú. m.:

1. A 4. sz. urnát, melynek magassága 28 cm., talp-átmérője 10 cm., legnagyobb köríve 15 cm., öblöny-átmérője 7 cm.; a két fül közötti tér közepén _/_ alaku domboru díszités van, mig annak átellenes oldalán két letörött rész kezdete látszik, mintha ott is egy harmadik fül kezdete lenne, ami azonban valószinütlen, mert ekkor nem két, hanem csak egy törés lenne látható.

2. Megvettük a következő bögréket, ú. m.:

a) az 5. sz. a. bögrét, melynek magassága 13 cm., talp-átmérője 6 cm., legnagyobb köríve 40 cm., öblöny-átmérője 12 cm.; egyfüles, ezzel átellenben egy bütyökdiszitmény; *b)* egy rosszul száritott sirbögrét (6. sz.), melynek magassága 9 cm., talp-átmérője 7 cm., köríve 34 cm., öblöny-átmérője 10 cm. Valószinüleg volt egy füle, amelytől átellenben csúcsos bütyök díszeleg.

Az ekként konstatált lelhelyen feladatunkat képezte megállapitani, hogy egyáltalában találhatók-e még sirok, s ha igen, mily irányban? Miért is elöször az átmetszések meredek oldalait vevén vizsgálat alá, az I. dombhasáb

oldalán 1. számmal jelzett helyen észleltünk vegyült földet, mely hely egy 2 m. mély sír végének bizonyult, hol néhány

koponyaszilánkon kivül mitsem találtunk. Ezáltal megállapitható lévén, hogy ezen földhasábban kavicsgödörnek kihasitott területen még több sír is lelhető; a domb II. hasábját kutattuk át, és pedig annak meredek partját nyeretvén meg, a 2. sz. helyen találtuk a 2-ik sírt, és pedig egy sírnak ismét fejfelöli végét, a váz derekától kezdve. A csontozat el volt korhadva, kivéve a patina által megóvott jobboldali alsó karcsontot, mely sírból a következö leletek kerültek elö:

A jobboldali karcsontot, amelyet most is övezett háromszoros tekercset képezö bronz karperecz (7. ábra), míg a balkar mellett bronz karkötö (8. ábra) találtatott. A jobváll fölött állott egy finoman csiszolt sírbögre két füllel (9. ábra), melynek magassága 12 cm., talp-átméröje 4 cm., köríve 39 cm., öblöny-átméröje 11 cm. A balkéznél volt egy lapos tál darabokban. A váz 170 cm. mély, részben nyugatról keletnek nézve feküdt.

9

A 3-ik sírt a II. dombhasábnak a megyei út melletti részén találtuk 190 cm. mélységben, de elkorhadt csontokon kivül mi sem került elö.

A II. dombhasábon ezután 1 m. széles és 10 m. hosszú árkot huzattunk, melynek feneke azonban egyenletes ösföldet mutatván, ott sírt nem találtunk, de leltük a *b)* alatti 1½ m. széles és 10 m. hosszú árok segélyével, hol a 4. sz. sírt tártuk fel, melynek csontozata a koponyával együtt a megyei muzeumba szállittatott, de a 2 m. mély sírban az embereréklyéken kivül egyéb nem volt, mint egy sírbögre, melyen karima alatt három kis bütyökdiszités egyenletes távolban látható. 15 cm. magas, talpátméröje 8 cm., köríve 50 cm., öblöny-átméröje 14 cm. Bögre jobbvállnál, kéznél tál.

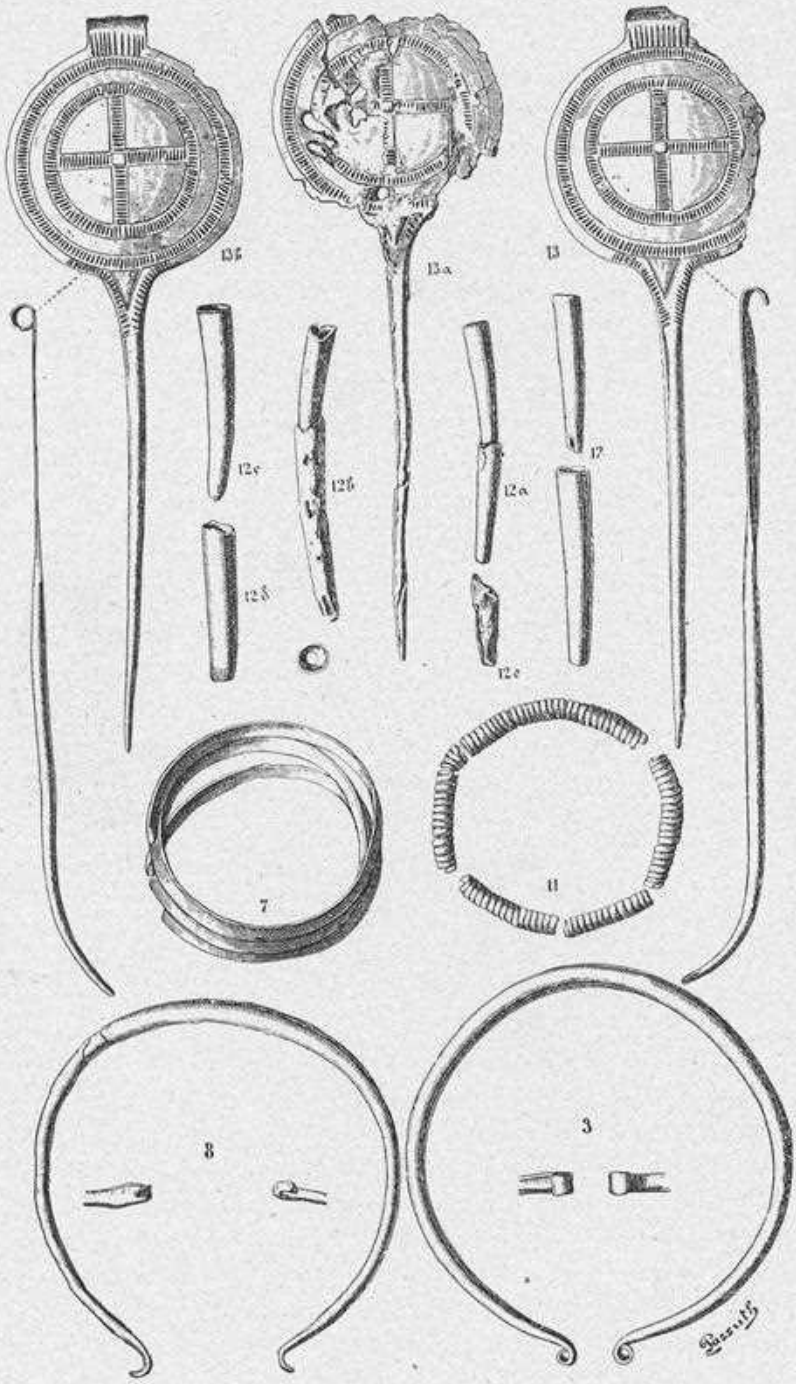
13b
13a
13
12c
12b
12a
12d
12e
17
7
11
8
3

Az 5-ik sír a megyei út árkának mélyitése útján találtatott, és pedig a föld felszinétől 210 cm. mélységben. A jobblábszár alatt feküdt a törött tál, a jobbváll fölött a sírbögre szintén darabokban. Az alsó lábszárak keresztbe feküdtek. Találtatott egy bronztekercsü karperecz (I. 11. ábra), 9 drb faragott csontdisz, melyek valószinüleg egymásba voltak dugva, mint ezt az egyik darab mutatja (I. 12. ábra). Továbbá találtatott 3 drb egyforma bronztárgy, 19 cm. (I. 13. ábra) hosszú, görbült véggel, hegyesen végződve, mig az 5 cm. átmérős, felső körives lap négy körrel van diszitve és keresztbe két párhuzamos, átmetsző vonallal diszitve, melynek körei egyszerü vonaldiszszel ékitvék. Ezen, valószinüleg kontytük ketteje félig egymás fölött találtatott, mintha külön a kontyba dugatván, felsö kis hüvelyüknél összeköttetett volna, mig a harmadik tü valószinüleg az ekként alul szétvált lap közötti sír fedezésére szolgálhatott.

5

A 6-ik sír a III. dombhasábba vont próbaárok útján találtatott 190 cm. mélységben, de a 3. sz. bögrén kivül, mely 5 cm. magas, talp-átmérője 3 cm., köríve 25 cm., öblöny-átmérője 8 cm., s mely a fültöl átellenes oldalon egy kis bütyökkel van diszitve, mi sem találtatott.

A sírok mind nyugatról keletre fekszenek, egymástóli távolságuk még nem volt konstatálható, a bögrék mind a jobbváll fölött voltak és minden sírban a kéz táján lapos cseréptöredékek találtattak. A dombhasáb IV. részén kisérlet nem volt tehető, mert öszi gabonával volt bevetve. Ezek szerint ezen próbaásatás folytán alapos reményünk van, hogy mind a négy dombhasábban fogunk sírokat találni, s igy ehelyütt nagyobb szabásu ásatás fog tartatni.

M.-Óvár, 1898 márczius. *Dr Sötér Ágost.*

VI. Hegyeshalom.

Római laktelep. 1893 augusztus 20.

1889 augusztus 20-án hegyeshalmi Kobli István legény Schiessler Pál földjén egy római érmet és egy bronzfibulát talált, melyeket megvételre felajánlván, azok a megyei muzeum részére megszereztettek, a választmány 9/1889 sz. a. határozata által pedig fölkérettem, hogy a lelhelyre kiszállva, ott próbaásatást tartsak.

Ezen megbizás folytán a hely szinére siettem és megállapítván, hogy ezen lelet szántás közben eke által hozatott felszinre, két kutató árkot vonatván, ezek mindegyikéből római terra sigillata és egyéb római cserépedény-darabok, valamint ismeretlen rendeltetésü rozsdamarta vasdarabok kerülvén elö, ezennel konstatáltam, hogy a lelhelyen római laktelep állott, ahol, ha az egylet római régiségeket kiván szerezni, nagyobb szabásu ásatás lenne tartandó.

M.-Óvár, 1898 augusztus 25-én. *Dr Sötér Ágost.*

VII. Hegyeshalom-Márialiget.

1885 április 11.

Az egylet választmányának 18/1885 sz. a. kelt határozata folytán Mamuliti Mihály egyleti tag társaságában 1885 április 11-én Márialigetre rándultam az ott állitólag létezö ókori temetön eszközlendö próbaásatás czéljából.

A hely szinén megjelenvén, az uradalmi tiszttartó, Sommer László úr kalauzolása mellett az uradalmi birtoknak Miklósfalu határát érintö észak-nyugati oldalán, az ú. n. halastó mögött egy nagyobb és egy kisebb dombra akadtunk, melynek aljában néhány év elött egy emberi csontváz találtatott.

A nagyobb domb észak-nyugatról dél-keleti irányban egy, az ösföldig lenyúló metszet által vizsgáltatott meg, s mintegy egy ölnyi mélységig kevert földet mutatott, mely között csakis néhány barna cserépedény találtatott.

Ezután kisérlet tétetett az ezen dombtól délnek esö másik dombon, melyen tölcséralaku bemélyedés észleltetett; e helyen a bögredarabok nagyobb számban észleltettek és lócsont-darabok is kerültek felszinre.

Az ott müködö napszámosok egyike a domb közelében elterülö füzesben is állitólag évek elött emberi csontvázat lelt, hol azonban a befásitás folytán kisérlet nem volt tehetö, s nagyon valószinü, hogy ezen erdöcske alatt terül el a hagyomány szerint e környéken levö sírmezö. Az itt észlelt néhány kisebb domb alakja nem tevén valószinüvé, hogy azok temetkezési helyet takarnának, az ásatás költségkimélésböl abbahagyatott.

M.-Óvár, 1885 április 12-én. *Dr Sötér Ágost.*

VIII. Körtvélyes.

Római jellegü temetkezési hely és laktelep. 1893 augusztus 15; 1884 junius 25; 1890 augusztus 7 és 8.

Azon hírre, hogy Körtvélyesen szántás közben egy lejtön fekvö szántáson évek elött egy nagy kövályu ásatott ki, mely Horvát-Járfalu községében egy földmives udvarán itatóvályuként tesz szolgálatot, ezen községbe 1883 augusztus 15-én kirándultam, s ezen kövályút megtekintvén, az annak egyik fenékvégén vánkosnak meghagyott emelkedésböl megállapitottam, hogy az egy kösarkophag, melyen habár felirat nincsen, rendeltetési czélja kétségtelen. Ezen kö lelhelyét Körtvélyesen kipuhatolva, még aznap próbaásatást rendeztem, s egy északról délnek vonuló köfalra akadtam; ennek közelében nyugat felé 150 cm. mélységben egymástól 2 m. távolságban három É.-É.-Ny.-ról D.-D.-K.-nek fekvö sírra akadtam, melyekben azonban a lábszár- és karcsontok kivételével a többi csont teljesen el volt korhadva és semmiféle más tárgy sem volt fölfedezhetö; további 2 m. távolságban egy hossz-négyszögü, két oldalán felálló karimáju, nagy cseréptéglákból — melyek vastagsága 3 cm. — összeállitott gyermeksírra találtam; két hosszában fektetett cseréplap képezte a koporsó fenekét, a hosszoldalon két-két, elején és

végén egy-egy felállitott cseréplap képezte az oldalakat és az egész négy csúcsba állitott cseréppel, mint tetözettel befödve találtatott.

A tetözet egyik cseréplapja valószinüleg szántás közben betiportatván, az ennek folytán földdel telt sirt szorgosan átkutattam, de sem csontra, sem más tárgyra nem akadtam, s csakis a sir fenekén szemlélt korhadékban elvonuló sárgás erek jelezték, hogy azok a teljesen elkorhadt gyermekcsontok maradványait képezik.

A cseréplapok régiségtárunkban elhelyeztetvén, tekintve, hogy ezen temetkezési hely a Köpcsény, Oroszvár, Körtvélyes és Járfalu környékén állott Gerulata-Castrummal esetleg némi összefüggésben állhatott, ezen kétségtelenül római jellegü lelhelyen az ásatás folytatandó lenne.

2. 1884 junius 25-én azon alapra fektetett reménynyel indultam Ivánfi Ede egyleti alelnökkel Körtvélyesre, hogy ott, hol a mult évben négy római sirra találtam, s honnét már egy kösarkophag is elökerült, az ásatást siker kisérendi, azonban daczára, hogy Batthyányi József gróf kasznárja, Faix N. a legnagyobb elözékenységgel bocsátott rendelkezésünkre egy ekét, melylyel több, 30—40 ölnyi hosszú mély barázdát huzattunk, s noha nyolcz, és pedig 1½ m. mély, 6 m. hosszú keresztárkot ásattunk, néhány római cserépdarabon kivül, melyböl kettö terra sigillata, semmire sem bukkantunk.

Egyetlen egy helyen akadt meg az eke, hol egy határozottan római jellegü nagy cserépkorsót találtunk, mely 21 cm. magas, öblöny-köríve 44 cm., füle hiányzik és jegygyel is el van látva, mely mintegy gömbböl kiemelkedö négy viráglevélböl áll.

E napi müködésünket siker nem kisérvén, az ásatást abbahagytuk.

3. 1890 augusztus 5-én Strobl József körtvélyesi jegyzö jelentvén, hogy Radák N. községi pénztáros „Unterfeld"-düllöbeli földjén szántván, ekéje kajmós tégladarabokat hozott felszinre, söt ekéje egy kőbe akadva, elszakadt, miért is azt a község elöljárósága a régészeti egylet intézkedésének

bevárására és a munka abbahagyására utasitotta, kötelességemnek ismertem tehát a próbaásatás megtartására azon hó 7-ik napját kitüzni, fölkérvén egyszersmind az elöljáróságot, hogy ezen napra reggeli 6 órára 10 napszámost fogadjon az egylet részére és a hely szinére rendelje ki, mire a mondott idöre egyleti tag segitségre nem vállalkozván, Heveder Ferencz feketeerdöi néptanitó kiséretében Körtvélyesen megjelenvén, a napszámosok 1 frt 50 kr bért és estére egy-egy liter bort követeltek, erre kijelentvén, hogy ily túlzott követelések folytán nem ásatok; végre a borigények elejtése mellett 1 frt napszámért elöbb négy, azután a többi is munkához látott.

Megkezdettem az ásatást a fentnevezett pénztáros földjén, hol egy lábnyi mélységben egyes termésköveket és két láb mélységben az árok három ölnyi, egész hosszában termésköböl habarcs nélkül épült falat találtam, melynek könyökét öt láb mélységig felásatva, 25 drb vastárgy és két lemez kerültek elö, melyek elszórtan feküdtek, melyeknek rendeltetési czélja ugyan meg nem határozható, azonban alakjuk és a mellettük talált üvegdarabok jegeczedése után itélve, valami vasfeldolgozási régi ipartelep maradványai lehetnek.

A talált tárgyak belsö értéktelensége folytán délben ezen helyen az ásatást beszüntettem és az egyik munkás azon közleményére, hogy ugyan Radák N., úgy Jankovics N. és Waldschitz Fábé birtokosok domboldali földjein az aligmultban kajmós téglákat találtak, ezek ásatási engedélyét azonnal kieszközölve, ezen helyen folytattam az ásatást, hol három keresztmetszetet és 11 árkot huzattam, melyek sirokat jeleztek és feltáratott az

1-ső sír: melynek fenekét, gyermeksír lévén, két kajmós téglalap képezte, lelet nélkül.

2-ik sír: 120 cm. mély, 170 cm. hosszú; embereredye jó karban, lelet nélkül.

3-ik sír: 180 cm. mély, 180 cm. hosszú; embercsontok és római korsó.

4-ik sír: 120 cm. mély, 125 cm. hosszú, gyermeksír, lelet nélkül.

5-ik sír: 160 cm. mély, 170 cm. hosszú, női váz, lelet nélkül.

6-ik sír: 190 cm. mély, 175 cm. hosszú; erös csontozat, vaskorhadék, egyéb lelet nélkül.

Beesteledvén, az ásatás abbahagyatott és a nap folyamán a munkások csak borral voltak az ásás folytatására buzdíthatók, mert háromszor bőrig áztunk, az este kitört tomboló vihar közepette pedig hazatérni lehetetlen lévén, a hajnalbani fölkelés és egész napi munkába kimerülve, az ottani korcsmában szenvedvén át az éjjelt; az árkok betakaritását a következő napon eszközöltettem.

M.-Óvár, 1890 augusztus 10-én. *Dr Sötér Ágost.*

IX. Lébeny.

Római (?) vagy barbárkori (?) sírmező. 1884 junius 6; 1886 augusztus 10.

1. Ezen sírmező fölfedezésére azon hír vezetett, hogy Hajós Mihály háza épitésénél mélyen a földben csontokkal telt, sajátságos alaku bögrére akadt, melyben sok hamu is volt. Ezen hírre Deininger Imre tagtárssal 1884 junius 6-án Lébenybe rándulva, nevezettet házánál fölkerestük és udvara mögött csekély magassággal biró dombhátat találtunk, mely dél-nyugatról észak-keletnek vonul. Ezen dombhát nevezett Hajós Mihály nyugati szomszédja, Györi Mihály háza végében veszi kezdetét, s úgy ezen, mint a mögötte fekvő és a Mecséri-utczába néző házsor udvarai között terül el, úgy, hogy — Hajós Mihály háza ezen soron utolsó lévén — ezen házsoron túl dél-keletnek szelid lejtöt képez; az észak-nyugati oldalon azonban ezen dombot a házak és a jelenlegi temető messze követvén, a domb egy része már leásatott, s így a Mecséri-utczabeli házak udvarait és kertjeit 1—4 m. magasságig emelkedő meredek fallal környezi. A dombhát különben végig szántóföldnek használtatik és bevetve találtatott.

Leletek után kérdezösködve, minthogy a fentemlitett bögre már összezuzatott, a Györi Mihály birtokában levö és ezen helyen talált egy bronzgyürü és egy bronz nyakperecznek 3 drbja az egylet részére megvétettek; nevezett még karpereczeket is talált volt, azonban azokat gyermekei játszás közben elvesziték.

Az egész dombhát bevetve lévén, csupán Hajós Mihály háza végében, a dombhát dél-keleti lejtöjén levö luczernásban tehettünk egy árok kiemelése által próbaásást, de siker nélkül, mert kevert földre nem akadván, úgy látszik, a

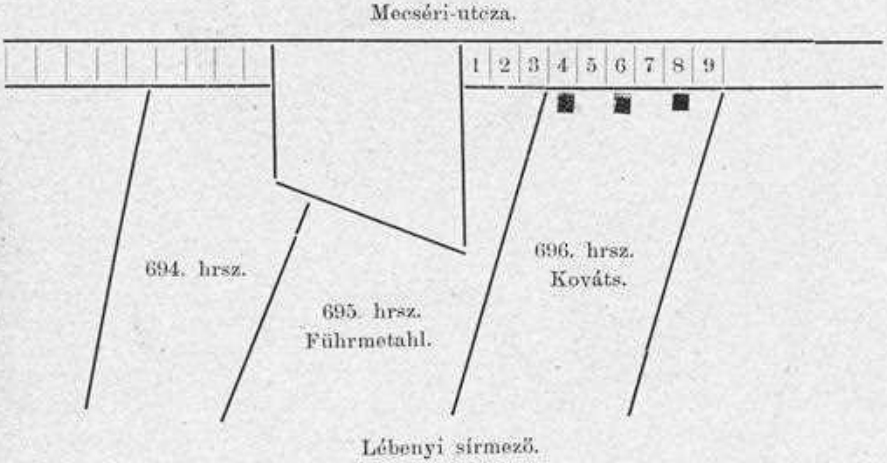

temetkezés inkább a dombhát magasabb részén történt. Figyelmünket már most a fentebb leirt temetöntúli házsor beltelkeit határoló meredek partra irányoztuk.

Az egyes házak lakóit kikérdezve, értesültünk, hogy partomlások esetében többször akadtak koponyatöredékekre, miért is a partot vizsgálván meg, egy helyen kevert földre akadtunk, azonban csakis rendetlen alaku gödröt találtunk, melyben hamu, faszén, cserépdarabok és háziállat-csontok (borju, sertés és baromfi) találtattak. Egy másik ház partját megvizsgálván, hol a tulajdonos 1883. évben állitólag egy koponyát talált, az általa jelzett helyen alig fölismerhető földkeverék nyomán a partba befelé dolgozva, gerinczcsontra

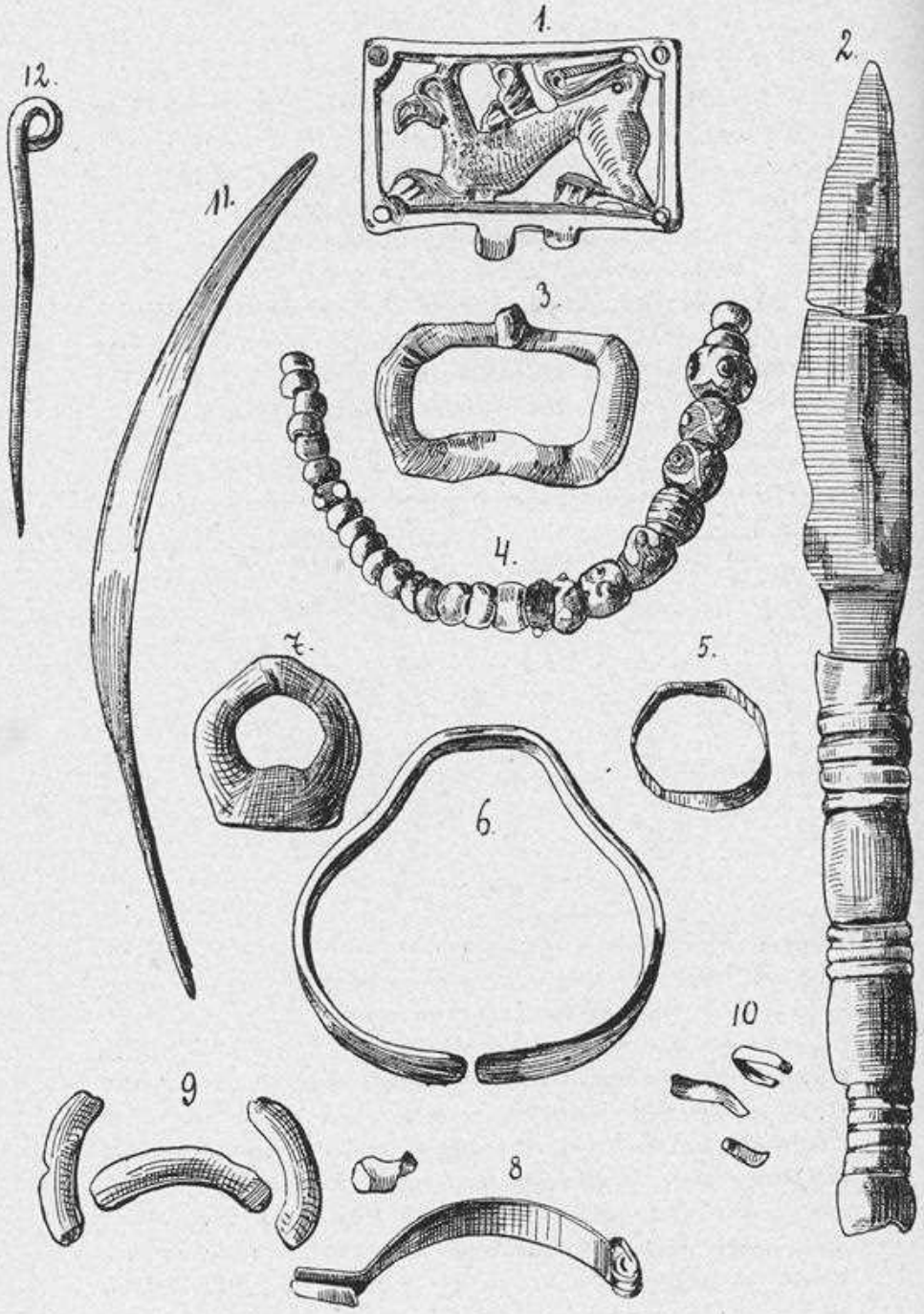

Lébenyi sírmező.

akadtunk; ezen 172 cm. mélységben fekvö, észak-nyugatról dél-keletnek eltemetett csontváz alsó része a medenczecsonttal együtt hiányzott; ezen

1-sö sír leletei a következök: a gyenge csontokból is következtethetöleg női váz, balkarján nyitott bronz karperecz, melynek végei felül egymásra érnek, a karika szélén köralaku, bevésett, igen egyszerü ékités látható. Balkezének mutatóujján igen primitív vékony karikagyürü, minden ékités nélkül. Jobbkezének valamelyik ujján, ami meghatározható nem volt, szintén volt egy hasonló bronzgyürü, mely azonban csak három lemezkében volt kivehető. Dereka alatt a medencze körül rovátkás gomb találtatott bronzból 2·2 cm. átmérövel, közepén lyukkal, melyben vasrozsda nyomai találtattak. Balkezén alul, anélkül, hogy ezzel érintkezett volna, vastör feküdt 8·2 cm. hosszú, díszitett csontnyéllel, a tör pengéje csak mintegy 8 cm. hosszú lehetett; vastagságra és szélességre már alig lehet következtetni. Ezen tör hegyével a kéz ujjai felé irányitva feküdt. A tör és a test között találtatott két bronztárgy: az egyik 8·6 cm. hosszú és 0·9 cm. széles penge, 4·5 cm. hosszú szegalaku nyújtványnyal; a másik 6·6 cm. hosszú szeg, melynek egyik vége és a másik tárgynak szegalaku nyújtványa úgy van laposra köszörülve, hogy a kettönek ily módon keletkezett lapjai teljesen egymásra illenek, s azért összetartozandóságuk alig szenved kételyt. A nagyobbik tárgy kétélü és elég széles, pengéje lapja felé meghajtott lévén, a római „stigilis"-hez hasonló s talán hasonló czélra is szolgált. A nyélnek nyomaira már nem lehetett akadni, valószinüleg fából lehetett, s így a bronz által nem konzerváltatott úgy, mint a vastör rozsdája által, mely a fatoknak legalább nyomait tartotta fenn a vastörnél. Közvetlen a tör nyele mellett találtatott 27 drb sárga, zöld, barna és több szinüre ékesitett gyöngy, melyek átmérője is 6·12 mm. közt váltakozik. Miután föl lehetett tételezni, hogy ezen gyöngyök füzve kerültek a sírba, a fentemlitett gyöngyök közül két erösen egymáshoz tapadt gyöngykitöltö anyag Deininger Imre tagtárs által górcsöi vizsgálat alá vétetvén, kiderült, hogy a fonalat mészréteg vevén körül, a szerves eredetü fonal eltünt; ezen inkruztáczió nemcsak a fonal vastagságát tüntette fel, de

minden kételyt kizárólag lehetett a rostok lenyomatából konstatálni, hogy a fonal lenrostokból volt.

2-ik sír: az elöbbitöl mintegy 60 m. távolságban, 140 cm. mélységben. Ebben is hiányzott már a koponya; a csontvázból itélve, igen nagy és erös férfi sírja volt. Csakis egy bronzfibula találtatott, melynek tüje nem került elö. A csontváz fekvésiránya a fenti elsö sírhoz hasonló.

3-ik sír: a fentjelzett két sír között fedeztetett föl, azonban embereklyéken kivül leletet nem tartalmazott.

1. Ásatási engedély hiányában, tekintve, hogy a sírokat takaró föld gabonával volt bevetve, az ásatás folytatható nem volt, mert a leletek csakis a föld felszinének érintetlenül hagyása mellett kikotrás útján voltak kiszedhetök, más helyen pedig a meredek partban földvegyülék észlelhető nem volt.

2. 1886 augusztus 10-én ismét kirándultam azon helyre, hol a temető mellett kutató árkok segélyével öt sírt tárattam fel, miután azonban embercsontokon kivül semmi leletre nem akadtam, az egylet szerény anyagi erejét nem mertem igénybe venni és a napszámosokat sajátomból kifizetve, az ásatást beszüntettem.

Nézetem szerint ezen római vagy barbár korszakbeli temetkezési hely, tekintve a Györi Mihály háza és a feltárt három sír közötti nagy távolságot, oly nagy kiterjedésü, hogy ott a síroknak százszámra kell vagy legalább kellett lennie, s ehelyütt urnatemetönek is kell lenni, mert hír szerint már több izben találtak hamuval telt nagy bögrét, vagyis hamvvedret, azonban eddig ily urna lelhelyét konstatálnom nem sikerült.

Megjegyzendö még az is, hogy ezen község egyik düllöjét ma is „Római düllö"-nek nevezik.

Ezen község határában tehát nagyobb szabásu ásatás lenne folytatandó.

M.-Óvár, 1886 augusztus 16-án. *Dr Sötér Ágost.*

X. Lébeny-Szent-Miklós.

A szent-miklósi kisházasok ú. n. „Kisházi düllö"-jén hír szerint évek elött urnák találtatván, 1886 márczius 16-án a hely szinére kirándulva, egy ott munkálkodó földmives által a lelhelynek jelzett területen, terméskö- és téglatörmelékre akadva, mindenekelött konstatálandó, — ami azonnal nem sikerült, — hogy a szent-miklósi czukorgyár müködése idejében felállitott urasági muzeum czéljaira ezen lelhely nem lett-e már feltárva.

Amennyiben e hely még érintetlennek bizonyulna, az ásatás elrendelése lenne szükséges.

M.-Óvár, 1886 márczius 20-án. *Dr Sötér Ágost.*

XI. Magyar-Óvár.

Római laktelek, római sirok, várbeli sirok. 1885 julius 25; 1886 márczius 15, 23, 24, 27, junius 10; 1887 augusztus 10; 1893 augusztus 8.

Már évek elött találtatott M.-Óvárott a Lajta medrében egy alakokkal diszitett terra sigillata-darab, mely akkor Ivánfi Ede birtokába jutott, azonban tekintve, hogy ily cserépdarabokat a viz messze távolról is könnyen tovább sodor, e lelet további kutatásra még elég alapot nem nyujtott, azonban

1. 1885 julius 26-án Sporzon Béla és ifj. Manninger János tanulók csónakázás közben a Lajta-part oldalában ismét terra sigillata-darabokat lelvén, ezek közül egy darabot, mely egy oroszlánfej, egy egész női és egy férfialakkal a kereszténység üldözése idejebeli jelenetet ábrázoló dombordiszitéssel bir, Öshegyi József úrtól átvevén, a lelhelyre eveztem és a partot vizsgálat alá véve, következő tapasztalatokra jutottam:

A Lajtának legdélibb, vagyis az ú. n. „Károly-liget"-et a téglaföldektöl elválasztó ágának a városi fakereskedési teleptöl kezdödö partját a viz mosván, meredekké vált; ezen meredek part mintegy 30 öl hosszuságában egész egy ölnyi mélységig a cserépedény- és csontdarabok törmelékei nagy

számban fordulnak elő, úgy, hogy félnapi kutatás után máris 39 drb terra sigillata került birtokomba.

A meredek partoldal a víz szinéig két helyen keskeny vonalban lefutó földkeveréket mutatván, a nyugati oldalit megvizsgálva, egy mély kerekalaku üregnek külső oldalát találtam meg, mely, a később tett tapasztalatokból itélve, egy betömött kútnak oldalát képezte, míg annak többi részét a víz már elmosta, s így az a Lajta-meder feneke alatt van.

Megvizsgálva a másik, keletnek fekvő földvegyülékü helyet, ott a köralakban elterjedő vegyült földben ló-, emberi csont-, cserép- és terra sigillata-darabokat találtam; miután azonban a befelé ásás földbeomlás veszélyével fenyegetett, lefelé ásattam és itt a föld szinétől számítva 5 m.-nyi mélységben, és pedig 1 m.-rel mélyebben a Lajta vízszinénél egy kétségtelenül hordóalaku, fatámasztékos kútra akadtam, melyből az iszap közül négy törött és öt egészen ép, ritka nagyságu bögre került elő, valamint egy valószinüleg diszedény fogantyúját képezett félkörívü bronztárgy is találtatott, míg a partoldalban két elkorhadt fibula fedeztetett föl.

A düllőút közvetlen a part mellett vezetvén el, a partbani továbbkutatás nem volt lehetséges.

Megjegyzendő, hogy munka közben egy arra haladó napszámos közlé velem, hogy müködésem helyének közelében fürdés közben két elásott hordóra akadt, melyek helyét azonban megjelölni képes nem volt, s így méretek sem voltak eszközölhetök, kétségtelen, hogy e hordók is kutaknak alsó faburkolatai, melyekben szintén leletek nyugszanak.

Következtetésem a leletekből és a talált edények római jellegéből az, hogy e lelhely egy feldúlt római laktelek, s hogy az általam kiásott egy, ki nem ásott egy és az emlitett munkás által jelzett két hordó római lakhelyek kútjának végső része volt.

A kérdéses kutak közvetlen a Lajtának az uradalmi malmot hajtó jobb ága partjában találtatván, ebből következik, hogy ezen Lajta-ág az uradalom által ásatott és a Lajtának nem természetes ága, mit igazol az is, hogy ezen ág a városi, ú. n. „felső kapun“ kivül egészen egyenes szög-

ben van megtörve, s az ú. n. „halastón“ át való egyenes s így természetes lefolyása köpart által gátolva.

Ebből, valamint azon körülményből, hogy nem is képzelhető, hogy a római nép egy folyó partja mellett ásatott volna kutakat, mert ezek vize ivásra használhatlan, más czélra pedig a folyó közelsége folytán szükségtelen lett volna, következik, vagy legalább is föltehető, hogy az ehelyütt létezett római castrum „Adflexum“ nevének megfelelő vízkönyök alatt nem a Lajtának ezen könyöke, hanem a Lajtának a Kis-Dunába való függélyes beömlése által képezett könyök tartandó, vagyis hogy ezen castrum az ú. n. régi téglaföldeken állott.

Ezen föltevést támogatják a következő adatok:

A téglaföldi 360. hrsz. földtől az egész út mintha csak egy magasabb övön vezetne a Lajta felé, melynek a Lajta melletti végén nem természetes, hanem emberalkotta magaslat mutatkozik, miért is

2. 1886 márczius 15., 23., 24. és 27. napjain az említett kutak közelében ásatást tartva, nemcsak itt, hanem a földeknek Mosony felé eső részein is nagyszámu terra sigillata díszedény-darabokat, sok vasdarabot, két római érmet és sok csontdarabot találtam, s így kétségtelen, hogy ezen hely a castrum területéhez tartozott.

A 368. hrsz. szántáson húzott árok éppen olyan edénytörmelékekkel telt réteggel bir az alluviális felső réteg alatt, mint a 360. hrsz. alatti föld, s így ezen területen az egylet tevékenységének még igen tág tere van és szép eredményre vezethet, jelenleg azonban, tekintve az egylet csekély anyagi erejét, s hogy az egész terület mivelés alatt álló szántásból áll, további ásatás nem eszközölhető, az ehhez szükséges nagyobb pénzösszeg is hiányozván.

Az ekkor feltalált leletek a következők: egy bronzmécses, két római csonthajtű, egy COMMODVS és egy VALENTINIANVS érem, két nagy kögolyó, két mozaik padlótégla, egy köralaku vörösréz, lapos lemez, közepén lyukkal, valószinüleg bögrére helyezve, mécsnek használtatott; egy ismeretlen rendeltetésü bronzdarab, sok jelnélküli

és sok dombordiszitésü terra sigillata-darab, egy halmaz rovátkás edénydarab, egy halom vasdarab, üvegdarabok, két bronz spirális-darab, egy nagy gyurmagyöngy fele, egy összeforrott ónlemez.

Azon reményben, hogy a magyar-óvári régi vár rajzának feltalálása által esetleg a fentjelzett Lajta-ág iránt felvilágositás lenne szerezhető,

3. 1886 junius 10-én Pozsonyba rándultam az ottani muzeumba, de sikertelenül kutattam; azonban Lanfranconi Graciozo Enea gyüjteményében egy nagyobb müben inicziáléként megtaláltam M.-Óvár várának régi rajzát, mely igazolja, hogy a Lajtának a vár (a mostani városrész, mely a Lajta vizével van bekeritve jelenleg is) árkaiba bocsátott vizének lefolyása nem volt, hanem megkerülvén a várat, az ú. n. „halastón" át egyesült ismét a Lajtával.

M.-Óvár, 1886 junius 21-én. *Dr Sötér Ágost.*

4. Az 1887. évben dr Csellei János kir. közjegyző m.-óvári főutczai házának a Bástya-utczai részén új épületet emeltetvén, a munkások emberi csontvázra akadván, ez egy nagy, erös férfi maradványának bizonyult, miért is mindkét hosszoldalára függélyes árkot huzatván, jobbra és balra csontvázakra akadtam, melyek mellett értéktelen vaskorhadékok, fegyverdarabok, csontgombok és lemezkék voltak találhatók. Ezen lelhely kétségtelenül a vár védelmében elesett katonák tetemeit takarja. A lelhely további feltárását az élénk közlekedéssel biró Bástya-utcza területén, tekintve, hogy a leleteknek régészeti fontosságot nem tulajdonitok, nem ajánlom.

M.-Óvár, 1887 augusztus 10-én. *Dr Sötér Ágost.*

5. 1893 május 12-én értesülvén, hogy Szalay Miklósnak a pozsonyi országút mellett fekvő bérletén (Tóth József-féle családi birtok) szántás közben az eke ködarabokban akadt el, azonnal a hely szinére siettem és az itt átvonult római út közelében egy homokkövekből összeállitott sirra akadtam, melyben azonban tárgy nem volt található, s miután ehelyütt

már több sír került elő, melyek egyikében római érem is találtatott, s az általam szemlélt kő- és kajmótégla-darabokból is itélve, ezen helynek római temetkezési hely jellegét konstatálva, amennyiben az egylet kivánja, ehelyütt is nagyobb szabásu ásatás lenne eszközlendő.

M.-Óvár, 1893 május 25-én. *Dr Sötér Ágost.*

XII. Miklósfalu.

A) Régi falvak és római temetkezési helyek. 1886 julius 31; 1887 október 4, november 18; 1897 április 19.

Az egylet egyik főfeladata a megye minden községe területének régészeti tekintetben való átkutatása lévén, ezen feladatnak megfelelendő, Schimmer József tagtárs kiséretében 1886 julius 31-én Miklósfalu határa vétetett kutatás alá. A község jegyzője, Hakl Ágost közreműködése mellett 10 napszámos rendeltetvén,

1. ásatás alá vétetett a katholikus templom fölött elterülő legelőn a községben „Türkengräber" néven nevezett két domb. Ezek egyikében a bemutatott bögre találtatott két lábnyi mélységben egyéb lelet nélkül; ezen mélységen alul a föld már ősföld, keveréket nem mutat, s igy az elnevezés által jelzett török síroknak más helyen kell lenni, melyeket hír szerint már az 1850-es években egy pozsonyi társaság is — de siker nélkül — keresett.

2. A budapest—bécsi vasút a miklósfalvi indóháztól kezdődöleg fölfelé a második őrházig, az ú. n. „Alte Dörfer"-düllön vezet keresztül. Már a düllő elnevezése igazolja, de kétségtelenné is teszi a földeken nagy mennyiségben található kő- és tégladarab nagy száma, hogy itt egy, és pedig a népmonda szerint „Fischdorf" nevet viselt volt elpusztult község vagy talán két községnek is romjait takarja a föld, hol a vasút épitése alkalmával egy kemenczére is akadtak, melyben sok szép kis bögre volt található (sehr schöne kleine Plutzerln), ezekből azonban fölfedezhető már egy sem vala.

3. Ugyanezen „Alte Dörfer"-düllöbeli földön a vasút töltése egy régi sírmezőn vezet keresztül, melynek a falu felé fekvő oldalán a tetemek egy része a vasút-épitéskor kivéve és a töltésbe betemetve lön; ezen, az indóház és fölfelé az első őrház közötti vonalon a vasút mellett a Lajta felé (a 3. földön) jelentkező dombozat, úgy látszik, a sírmező egyik részét takarja. A vasút-épitéskor alkalmazott munkás, Meixner nyilatkozata szerint a tetemek mind igen nagyok voltak, de leletre nem emlékezik.

Hagyomány szerint ezen község határában állott Putzendorf község is, melynek temploma állitólag a Saida birtokból a miklósfalvi határba a falutól átellenbe beszögellő erdőcske alatt állott; tény, hogy a miklósfalvi határt a hegyeshalmi és saidai határtól elválasztó vonalán hét határkövet olvastunk, melyek mindegyikén a PD. betü és 1745 szám állott; állitólag a határban létezik egy nagy határkő is, melyen a *Putzendorf* egészen ki lenne irva, de a követ nem találtuk meg; nagyon különös, hogy habár 1745 óta alig mult egy század és három generáczió, e hely multja, elpusztulási módja és idejéről semmiféle felvilágositást nyerni nem lehetett. Ezen falu helyén volt egy nagy földalatti ür is, mely azonban betömetett, s melyet a köznép „krelloch"-nak nevez, de rendeltetéséről semmiféle hagyomány, semmi hir nem volt szerezhető.

4. A „Hofaecker"-düllöben, különösen Koch Lőrincz földjén, sok termékő és *római jellegü karimás tégladarabok* feküsznek, mintegy lak- vagy sírtelep kétségtelen bizonyitékai.

5. A miklósfalvi határból Német-Járfalunak menve, a község kiszögellő véghatárát képező „Zwanzig Mad"-düllöben a rétségen világosan látható egy egész falu fekvése a házak közt elvonuló úttal együtt. Ehelyütt már több érem is találtatott, azonban ilyen megszerezhető nem volt, valamint a pénz korára nézve sem volt értesülés szerezhető.

Ezen adatok azok, melyeket személyesen megszereztünk, ezenkivül

6. mai napon megjelent Unger József miklósfalvi ház-

birtokos, ki a határbani fuvarolásra volt felfogadva, s jelenti, hogy értesült, miszerint a hegyeshalmi országút és az „Altdorfäcker" közötti területen egy ókori temető létezett, miért is eziránti továbbkutatásra, illetve e sírhely feltalálhatásának adatai gyüjtésére jutalom kilátásba helyezése mellett megbizatott.

M.-Óvár, 1886 julius 31-én. *Dr Sötér Ágost.*

B) 1887 október 7.

Az egyleti választmány 57/1887 sz. a. határozata folytán 1887 október 4-én Czingraber Lajos plébános úr kalauzolása mellett Miklósfalun a kutatásokat folytattam a vasuti állomástól számitott első örházon alul balról emelkedő halom tetején levö legmagasabb dombon. Egy nagy keresztmetszet által csak annyi volt megállapitható, hogy a föld nem ös alákulás, hanem felhordva lett.

Miután ezen keresztmetszet egyetlen egy helyen jelzett sirt, ebben azonban embereréklyén kivül mi sem találtatott, több sír pedig a keresztmetszetben nem jelentkezett, ezen helyen az ásatást beszüntettem és az „Altdörfer"-düllöbeli sírmezö fölkeresésére indultam, azonban annak valószinüleges helye répával lévén beültetve, csakis a vasuti pályatest falufelöli oldalán huzathattam egy próbaárkot, melyben egyenlö, és pedig 2 m.-nyi távolságban öt vázra akadtam, de minden lelet nélkül.

Beesteledvén, az ásatást beszüntettem, de az egyletnek kedvezöbb anyagi helyzetre jutása esetében az ásatás folytatandó lenne.

M.-Óvár, 1887 október 4-én. *Dr Sötér Ágost.*

C) Római temetkezési hely. 1887 november 18.

1887 november 17-én értesülvén, hogy Miklósfalun Falb Mihály gazda béresei szántás közben egy kövályura akadtak, melyben kis csontok és szivárványszinü üvegdarabok voltak, következö nap reggelén a hely szinére siettem és a követ megszemlélvén, ennek gyermeksarkophag minöségét konstatáltam. Fölkerestem Falb Mihályt, töle

ásatási engedélyt kértem és kaptam, s 15 munkást szerezve, a községnek Zuránynyal határos magaslatán levö lelhelyen kelet-nyugati irányban (mert a gyermeksír észak-déli irányban feküdt volt) árkot huzatván, ez két sírt jelzett; ezeket feltárva, mindegyikében embereréklyék voltak, de egyéb lelet nem találtatott.

E helyen kétségtelenül római sírok találhatók és az ásatás sikerrel folytatható.

D) Római temetkezési hely. 1897 április 19.

1897 április 19-én vettem kezemhez Ivitsits N. miklósfalvi jegyzönek értesitését, hogy Meixner Pál földjén szántás közben kösírra akadtak.

Miután az 1897. évi április 20. és 21. napjain tartott megyei közgyülések az azonnali kirándulást lehetleniték, értesitettem, hogy a helyi szemlét és próbaásatást azon hó 22-én ejtendem meg, mikor is Virágh Gyula járásbiró egyleti tag úrral a hely szinére érkezvén, a szemle és próbaásatás következöleg eszközöltetett:

A budapest—bécsi vasútnak Miklósfalutól Zuránynak haladva, baloldalt eső és egy magaslatra felnyúló „Grundäcker" nevü düllöben fekszik Meixner Pál 574. hrsz. alatti földje, ennek vasút és magaslat közötti közepén volt a már teljesen kifosztott sarkophag, melynek külső magas-

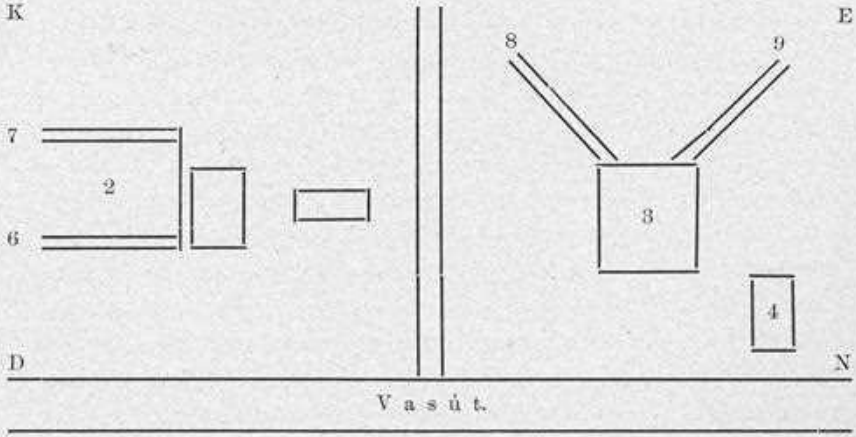

sága 60 cm., belső magassága 44 cm., külső szélessége 74 cm., belső szélessége 45 cm., külső hosszusága 211 cm. és belső hossza 181 cm. A fedőlap 32 cm. vastag, 88 cm. széles és 230 cm. hosszú. A fedőlap félre volt tolva és a csontok a földdel össze-vissza keverve; a lábszárak épek, a koponyának semmi nyoma. Bögredarabokon kivül a legszorgosb kutatás daczára lelet található nem volt, miért is az ott szántó földtulajdonost, Meixner Pált a feltalálás egyes mozzanatai iránt kikérdezvén, előadta, hogy kisbéresének ekevasa akadt meg a fedőlapban, mire azt letakarván, ő és cselédjei ökrökkel félrevontatták. Leleteket illetőleg azonban azt állitotta, hogy egy törött bögredarabon kivül a sirban mi sem találtatott.

Ezen hihetetlen állitását, daczára annak, hogy én kijelentettem, hogy állitása való nem lehet, mert ezen, csakis általa feltört sírban ép cserépedénynek, egy vagy több éremnek és üvegedénynek lenni kellett, fentartotta, miután azonban a községbiró is arról értesitett, hogy hír szerint Meixner Pál egy ép edényt vitt haza, s miután a nap folyamában egy közeli vasuti ör is megjelent, aki állitólag a sír feltörésénél szintén jelen volt, s azt állitotta, hogy a sírban egy ép bögrén kivül mi sem volt, habár ez valószinütlen, fölkértem a községbirót, hogy ezen bögrét a muzeum részére szerezze meg, mit ez készséggel és erélylyel meg is tett, s igy ezen bögrét, melynek talp-átmérője 4 cm., magassága 16 cm., öblöny-átmérője 7, öblöny-körive 24 cm., égetett agyagból készült, sikerült a muzeum részére megmenteni.

A sír fekvése dél-keletről észak-nyugatnak volt.

A sarkophagban hosszú időkön át lehetett víz (csakis árvíz következtében), mely a bögrét fölemelve, félre oldalt fordult és félig elmerült, de teljes elsülyedését a levegő meggátolta, mit a bögrén látható ferde korhadási vonal bizonyit.

Ezen sarkophagtól föl- és lefelé 50 m. hosszuságban 12 árkot vonattam, de csakis a 4. sz. alatti árokban akadtam egy sírra 40 m. távolságban keleti irányban és 120 cm. mélységben ép embereklyékkel, de semmi egyéb lelettel.

Ezen ereklyék 185 cm. magas nő maradványai. Lábszárak itt, koponya munkásláb által bezuzatván, megmenthető nem volt.

A sarkophaggal párhuzamosan 4 m.-nyire került elő dél-nyugati irányban (2. sz. a.) egy 6 m. széles, hosszú, négyszögü köalapzat, mely 1 m. vastagságban és az ős földre felállitott háromszoros gránitkövekből állott, melyek csak földdel voltak kiegyengetve, míg a legfelsőbb réteg apróbb kövekkel, melyek erős meszes habarcscsal voltak összekötve, volt kirakva. Ezen alapzat dél-nyugati sarkából ugyanazon irányban 67 m.-nyire egy-egy 40 cmteres köfal alapzata találtatott.

A sarkophagtól észak-keletre 15 m.-nyi távolságban éppen ily alapzat találtatott (3. sz. a.), melynek észak-nyugatnak eső sarkaiból hasonlóan két 40 cm. széles fal (8. és 9. sz. a.) indul ki, azonban nem párhuzamos irányban, mint az előbbeni, hanem sugáralakban: az egyik északnak, a másik nyugatnak. A kövek mind fölszedettek, de alattuk csakis ős föld találtatott.

Az alsó talpazat mellett egy 40 cm. mélységü kisebb homokkö-törmelékkel vegyült ér találtatott (5. sz. a.), mely valaha vagy árkot képezett, vagy egy, már kibontott falnak a helye; ebben találtatott egy fogantyúnélküli, 20 cm. magas szép bögre 5 cm. talp- és 8½ cm. öblöny-átmérővel, úgy egy 21 cm. átmérös és 4 cm. magas tál, továbbá két terra sigillata-edénydarab és több cserépedény-darab.

Az ásatás 11 napszámossal a községbiró jelenlétében folytattatott és az összes árkok befödettek, a sarkophaghoz pedig annak elszállitása czéljából egy rézsútos lejáró készittetett.

Munka közben értesültem, hogy egyik munkásom 1892-ben a közeli vasúttól átellenes „Griedäcker" nevü düllön tengerikapálás közben egy aranyat talált, melyet a bécsi muzeumnak 50 frtért eladott. Az érem feliratát megszerezvén, az Justinianus Caesarnak solidus nevü nagy aranyérme volt. Nagy kár, hogy ezen érem is külföldre vándorolt.

A sarkophagnak a megyeházába leendő szállitása iránt a hely szinén magáért a kocsi és egy pár lóért 20 frt követeltetvén és jótállás a kocsiért, nagynehezen sikerült a m.-óvári kőfaragóval annak 14 frtért leendő beszállitását kialkudni és eszközöltetni.

Ezen hely a 3. alatt leirt Falb-féle földbeli sírhelytől nem messze fekszik, s igy lehetségesnek tartom, hogy ezen két hely között egy nagyobb kiterjedésü római temetkezési hely terül el.

M.-Óvár, 1897 április 25-én. *Dr Sötér Ágost.*

XIII. Német-Járfalu.

1884 julius 10, szeptember 23 és 25; 1885 április 12.

A „Numismatische Monatshefte" megemlékezvén a német-járfalusi 1855. évi híres kelta éremleletről, amelyből tudomásom szerint csak Koós N. rajkai gyógyszerész útján 1 drb került a nemzeti muzeumba, kötelességemnek ismertem ezen lelet ügyét behatóan tanulmányozni, s e czélból 1884 julius 10-én Ivánfi Ede alelnökkel Német-Járfalura rándulva, Ébner Gusztáv lelkészt, aki azon leletnek eladását egy pozsonyi antiquarusnál annak idejében megkisérlé, fölkeresvén, bizonyára azon kisérletnél érte kellemetlenségek folytán igen tartózkodólag nyilatkozott, csakis annyit voltunk képesek megtudni, hogy a tagositás alkalmával a főherczegi uradalomnak jutott, most „Karlhof"-nak nevezett területet a községi birtoktól elválasztó árok készitése alkalmával Éder Pál munkás egy cserépbögrét talált, melyben 230 és egynéhány érem, és pedig legnagyobb része arany volt, amelyeknek eladását ő maga kisérlé meg Pozsonyban, azonban emiatt ellene is birói eljárás indittatott és a leletek Bécsbe vitettek. Értesülése szerint utólag Langer János akkori uradalmi tiszt a lelhely környéke földjét átrostáltatta és még hat érmet talált. Nevezett lelkész úr kérésünkre megigérte, hogy az egész eset történethü leirását fogja az egylettel közölni, mely igéretnek kétszer megsürgetett teljesitése azonban elmaradt.

Tudva most, hogy ezen lelet birói eljárás tárgyát is képezte, felkutattam a megyei levéltárban az erre vonatkozó ügyiratokat, melyek ott $\frac{3281}{III}$ Rajka irattári sz. alatt fekszenek.

Ezen iratok szerint 1855. évi május 16-án találtatott 19 nagy és 7 kis aranyérem és 101 ezüstérem, később 27 arany és 102 ezüstről tétetik említés, 17 drb felküldetett Bécsbe, de hogy a többi hová lett, annak nyomára nem akadtam, miért is Langer Jánoshoz, aki ez időben sárvári jószágkormányzó volt, fordultam, hogy a hír szerint birtokában levő érmeket lerajzolás czéljából, vagy azok fényképeit szíveskedjék beküldeni, kitől azonban azon válasz érkezett, hogy ő ily érmek birtokában nincsen, s hogy a talált érmek Albrecht főherczeg Ő Fenségének küldettek be, miért is a választmány által megbizattam, hogy alkalmilag a lelhelyet szemügyre vegyem, miért is

2. 1884 szeptember 23-án megjártam az egész határt s az Ürgéd és Német-Járfalu közt elterülö domb (Geierberg) sajátságos alakulása által figyelmemet felköltvén, azon három, négy öl hosszú és egy öl mély metszetet vágattam, azonban csakis húmuszra és alatta agyaggal kevert ősföldre jutottam. Nincs kizárva a lehetőség, hogy a közeli Duna áradása által felhordott anyag alatt mélyebben még lelhely létezik. Azonban ezúttal az idö bövebb kutatást nem engedett meg.

3. 1894 szeptember 25-én az 1855. évi kelta érem lelethelyére rándultam, egy öreg uradalmi hajdu által a lelhelyet megjelöltetvén, megállapitottam, hogy ennek közelében három kisebb sajátságos alaku dombozat van.

4. 1895 április 12-én e három földemelkedésen huzattam árkokat, s habár a föld vegyültnek bizonyult, leletre nem akadtam.

E helyen eszközlendő nagyobb szabásu alapos ásatás útján lehetne csak biztosan megállapitani, hogy ezen hely régészeti lelhelynek tekinthető-e, mert habár az éremmel telt bögre menekvés közben is ásathatott el, a három dombozat emberi kéz munkája, ami lelhelyre enged következtetést.

M.-Óvár, 1895 április 20-án. *Dr Sötér Ágost.*

XIV. Nemesvölgy.

Római laktelep. Népvándorláskori sírmező. 23 nap.

1., 2., 3. Az 1884. évi ürgédi ásatásról augusztus 5-én Strobl József körtvélyesi jegyzötöl vett azon hírre, hogy Nemesvölgyön, gróf Batthyányi József birtokán egykoron egy kökoporsót, egy szépalaku korsót és egy feliratos követ is találtak, ezen alapon történendö kutatás czéljából éjjelre Deininger Imre és Brenner Lajos egyleti tagok kiséretében Körtvélyesre rándultam, hol nevezett jegyzöt körülményesen kikérdezve, hajnalban átmentünk Nemesvölgyre, hol megjelenésünk csakhamar ismeretessé válván, több római érmet sikerült az egylet részére megszerezni, s fölkerestük azon helyet, melyet az uradalmi hajdu mint a kökoporsó egykori lelhelyét mutatta be.

Ezen hely a községtöl észak-keleti irányban fekvö lejtös szántóföld, mely három oldalról vízmosások által van környezve; az egész tábla, különösen nyugati szélén, az ürgédihez hasonló, de apróbbra tört cserepekkel mintegy behintve találtatott.

Több helyen történt eredménytelen ásás után az uradalmi majoros gazda is kijött a hely szinére, ki a szántóföld általa kiszemelt egyik helyén — hol szerinte legtöbbször találnak szántáskor római érmeket — ásni kezdvén, már néhány ásónyom után lazán egymáson heverö nagy gránitköveket és ezek mellékén a talajt rosszul égetett tégla (vörös és fekete) szétmállott anyagából állónak találtuk egész $1^1/_4$ m. mélységig, de bár néhány négyszög-méternyi terület teljesen kiemeltetett, eredményt nem értünk el, mert csak néhány cserépedény-töredéket, egy nagyobb darab finom agyagból égetett téglalapot és egy 8 cm. hosszú, 5 cm. széles jelnélküli érczlemezt találtunk; utóbbi rendetlen alakra volt összegyürve és egyik végén rajta keresztül volt verve egy gömbölyüfejes, 1 cm. hosszú bronzszeg. Ezen lemez valami más anyagot vehetett körül, melynek azonban semmi nyoma sem volt már látható. Ezen hely valószinüleg tüz által

elpusztult és a nemtávoli Carnuntum MARCVS AVRELIVS-nak székhelyéhez tartozó, illetve ennek valamelyik elökelöbb polgárának nagyobbszerü nyaralójának maradványait rejti.

Ugyanezen szántóföld felszinén járkálás közben egy CONSTANTINVS MAGNVS kis bronzérmet és egy meg nem határozható nagy bronzérmet találtunk. Mindezek által ezen helynek római lakhely-jellege konstatálva van.

A fentebb leirt ásatás közben a déli órában odajött az uradalom Szombathy nevü juhásza és egy másik cseléd. Szombathy rögtön figyelmeztetett bennünket, hogy az uradalmi legelön ö több izben talált emberi koponyákat, mire a juhászszal azonnal a hely szinére sietvén, az eddigi sikertelen munka után bö kárpótlást találtunk, mert föl-fedeztük a nemesvölgyi sirmezöt.

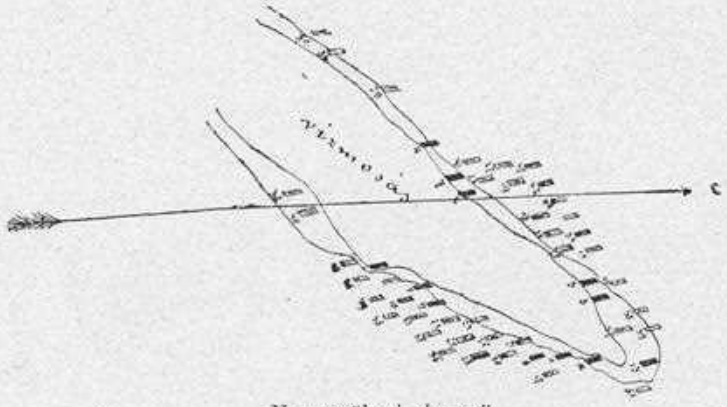

Nemesvölgyi sirmező.

A kérdéses hely Nemesvölgy helységétöl északra alig 1000 lépésre szelid emelkedésü lejtön elterülö legelön fekszik; talaja kemény, lösz kavicscsal keverve, magasabb részein agyag; ebben a hegyoldalról leomló esövíz 6—8 m. mély, 10—12 m. széles kimosást idézett elö, melynek mindkét partján sirok találtatván, már sok sir tartalmát elsodorta az ár.

A meredek partok megvizsgálásánál a dél-keleti oldalon egy, az észak-nyugati oldalon két sir keresztmetszetét mutatta

a sírok behányásánál hozzákeveredett — bár igen csekély mennyiségü — húmusz; a gyep felszinén azonban a legcsekélyebb emelkedés sem árulja el a sírok helyét.

1-sö sir: női sír, 134 cm. mély, csontváz hossza 161 cm., az alsó végtag felkar-csontjának hossza 41 cm.; erös csontváz

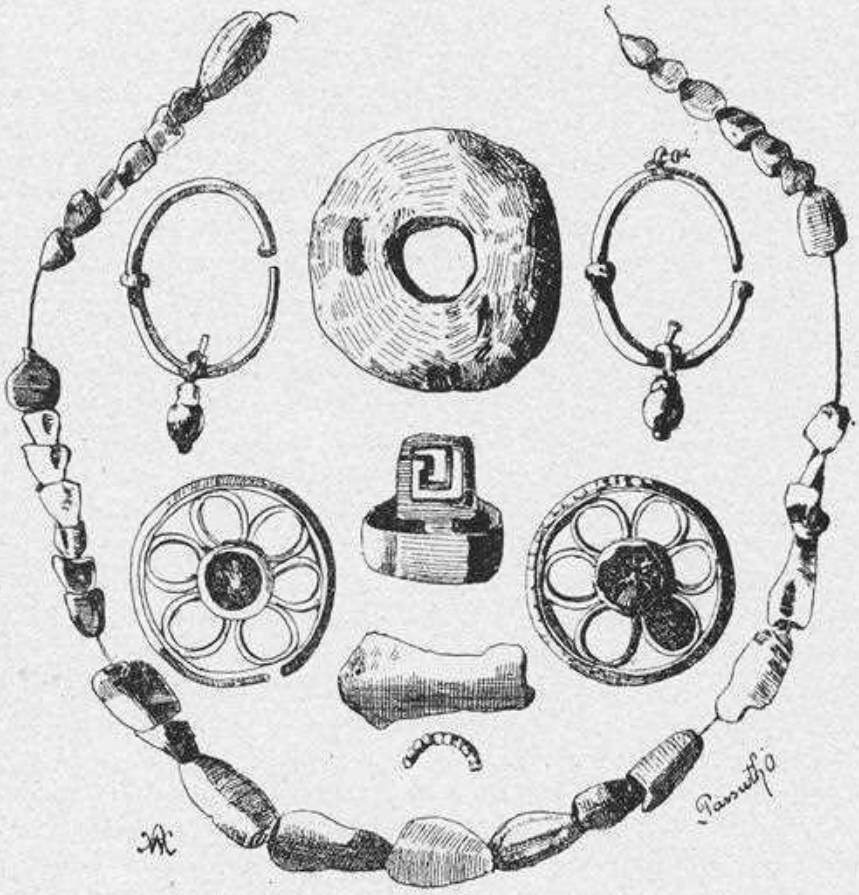

2-ik sír.

mellette éllel biró 5 cm. hosszú, 1½ cm. széles, 2 mm. vastag késpenge; a tetem baloldalán a lábnál primitív bögre, ebben feküdt egy 31 mm. magas orsógomb kiálló éllel, 7 mm. átmérőjü

lyukkal, csillámmal vegyes finom agyagból jól égetve, feketés szinü és sima külsővel. A tetem jobbfül táján fülönfüggő bronzból sötétkék üvegcseppel; a karikának csak fele találtatott meg. Ezen fülönfüggő igen díszes lehetett, de a rézrozsda annyira ellepte, hogy a díszités ki sem vehető. Mellén 15 drb fekete gyöngy a napraforgó-maghoz hasonló alakban és különbözö nagyságban.

2-ik sír: női sír. A lábnál bögre, mindkét fülben bronzfüggő, jobbkezének egyik ujján egy nagy bronzgyürü, széles karika és felül a karikától elálló, áttörött bronzlappal. Nyaka körül 36 gyöngy, mellén két 29 mm. átmérőjü kerek bronzlappal, mely a köntöst összetartó csatot képezhette.

3-ik sír: ez volt a legérdekesebb, nemcsak mert kettős sír vala, de a csontvázak méreteinél fogva is. A sír mélysége 137 cm. Jobbkéz felöl feküdt a nő; csontvázának hossza 175 cm. és megfelelöen erős, így az állkapocs 12½ cm. széles. A nő jobbkeze mellett 45 mm. átmérőjü lapos orsógomb. Balfül helyén a fentihez hasonló bronzfüggő; a balfül-helyen csak a kék gyöngycsepp találtatott meg, ezenkivül öt gyöngy a mell fölött elszórva; a később megtalált kézujj a szirony által egészen jó karban konzerválva és zöldre festve, kétségtelenné teszi, hogy ezen gyürü volt, mely azonban — sajnos — fel nem találtatott.

A balról fekvő férfi valóságos óriás volt, mert csontváza 195 cm. hosszusággal birt, a csontok pedig feltünő erősek és aránylag legjobb karban fentartva. Az alsó állkapocs szélessége 13 cm., az alsó állkapocstól a fejtetőig 19½ cm., az alsó végtag felkar-csontja pedig csak 43 cm. volt, mi nem hosszulábu vézna, hanem aránylag nagytörzsü emberre vall. Ezen tetem bronz dísztárgyakban gazdag volt. Oldala mellett háromélü nyilvég vasból, késpengének darabja, több szétmállott vasdarab; balfülénél bronzspirális, a test körül, a csipön felül, föleg baloldalt 4½, illetve 3½ cm. mérettel biró 7 drb bronzcsat, áttört munka, a négy szögletében egy-egy lyukkal biró keretben griffmadár. A tetem dereka körül széles szíjövvel birt, mely ott, hol bronztárgygyal volt díszítve, a szirony által fölismerhető állapotban megóvatott; ezen öv végét képezhette azon szép bronztárgy, mely 11 cm. hosszú, 3, illetve majdnem 4 cm. széles, áttört müvü bronz szíjvég (1. sz.); ezen szíjöv díszitését képezte még a szíjra ráhajtott, bekarczolt

1

2

3

4

5

6

9

7

8

10

11

12

13

14

16

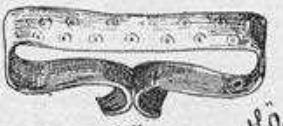
15

3-ik sír.

körökkel diszitett szíjlemez (14. és 15. sz.), két-két szeggel biró két kis lapos bronzlemez (10. és 11. sz.), két kisebb méretü bronz szíjvég (2. és 3. sz.), végre egy 3 cm. hosszú lyraalaku bronztárgy (16. sz.), mely szintén övdisz lehetett; más rendeltetését nem ismerjük.

Ezen három sír kiásása után a választmánynak jelentés tétetvén, annak határozata folytán 1884 augusztus 27-én és 28-án nagyobb erővel láttunk a munka folytatásához, és pedig a következő eredménynyel:

4-ik sír: 45 cm. mélységben. Ezen sír csak a felső karcsontnál kezdődött, a többit már elmosta a víz. Nyaktájon egymásba füzött kettős bronzkarika, egy ép és egy törött gyöngy találtatott. Gyermeksír lévén, a koponya vékony és törékeny s igy megmenthető nem volt.

5-ik sír: 93 cm. mélységü kettős sír, ugyanazon irányban, de megfordítva; fejjel délnek feküdt benne két gyermek, a koponyák szorosan egymás mellett, az egyik igen szétmállott kicsi, a másiknál — bár nagyobb — a felső metszőfogak még nem voltak kiválva, szintúgy az utolsó zápfogak még az állkapocsban benntaláltattak. Ezen sírban a nyaktájon két, egyenlőtlenül megtartott, vaskarika találtatott. Ezen sírt is legnagyobbrészt elmosta a víz, mert csak a mellkas és koponyák voltak meg.

6-ik sír: női sír, mélysége 138 cm. Az eddig Lébeny és Szent-Péteren majdnem minden női sírban talált, égetett orsógomb itt feltünő nagy volt, ugyanis átmérője 5·1 cm., vastagsága $1^1/_4$ cm. és csipője alatt feküdt. Lábánál féloldalra fordulva nagy fekete bögre. Térdein alól nagy szarvasmarha-konczcsont keresztbe fektetve. Feltünö, hogy egy állkapocsban jobbról-balról csak egy zápfog jelentkezik, különben a csont oly egynemü, hogy a többi zápfogak helyének még csak nyomát sem mutatja.

7-ik sír: sekély gyermeksír, feltünően lapos koponyával, úgy, hogy a szemüregek a homlokon állani látszanak, egyéb csontok egészen elkorhadva, a lábnál igen kicsi bögre.

8-ik sír: 110 cm. mély férfisír, jobbtérde mellett háromélü vas nyilvég, lábánál nagy bögre, mellette konczcsont. A koponya,

mely úgy látszik, sírbatétele elött beütve lett, vagy akkor zuzatott szét, megöriztetett.

9-ik sír: 70 cm. mély, kifejlett férfi-csontvázzal, mely 176 cm. hosszú, az alsó végtag felkar-csontja 42 cm. Feje mellett faszéndarabok, hasán vas csatdarabok, balczombja mellett vaskés, balról 2 drb háromélü nyilvég vasból, lába végén bögre, ebbe beleállítva kisebb marha-konczcsont.

10-ik sír: 111 cm. mélységben. Csontváz hossza 170 cm. jobbkeze mellett, hasa táján hosszú vaskés, lábánál bögre, mely némi bekarczolt díszitéssel bir.

11-ik sír: víz által részben elmosott női sír lábfelöli vége. A női sírt jelzö orsógomb 4, illetve 3·8 cm. átmérö mellett 1·1 cm. vastag. Találtatott ezenkívül vas késpenge-vég, lábánál konczcsont, lábvégnél földdel telt bögre.

12-ik sír: 150 cm. mélységben, rendetlen fekvésben talált csontok és két koponya, elkorhadt vaskarika-darabkák és kis bögre.

13-ik sír: 195 cm. mély. Az ásás a medenczecsont körül kezdetvén meg, hol vékony gombszerü övdíszt képezett bronzlemezt találtunk, azonban reánk sötétedvén és sürgönyileg haza hivatván, augusztus 29-én hajnalban az ásásnál segédkezett fentemlitett juhászra bíztuk a sír kiásását.

Ezen sír leletei és az ásatás folytatása czéljából szeptember 26-án dr Nagy Kristóf egyleti titkár úrral a hely szinén megjelenve, a fenti sírban talált két nagy nyilvéget átvettük és az ásatást következö eredménynyel folytattuk szeptember 26., 27., 28., 29., 30. és október 1-jén:

14-ik sír: mélysége 160 cm., női váz, hossza 170 cm., lábnál bögre, balkéz ujjainál orsó, jobbkéz ujjainál vas késpenge, nyaka körül fekete, szögletes gyöngyök, fülei mindegyikénél egy függö, hosszú elkorhadt koponya.

15-ik sír: mélysége 90 cm., gyermekváz, hossza 100 cm., jobbtérde mellett vaskés, koponya és csontok elkorhadva; a fej fölött bögre.

16-ik sír: mélysége 70 cm., gyermekváz teljesen elkorhadva, csakis a lábnál levö kis bögre találtatott.

17-ik sír: mélysége 110 cm., női váz, hossza 150 cm., lábfejnél bögre, medenczecsont baloldalán orsógomb, koponya megörizve.

18-ik sír: 50 cm. mély, váz teljesen elkorhadva, a lábnál volt bögre az ásásnál megsemmisült.

19-ik sír: 150 cm. mély, női váz, 150 cm. hosszú, lábvégnél elkorhadt vas késpenge, a jobbtérden felül orsógomb, balkéznél fekete, szegletes gyöngyök, két fülhelyen két sodrott fülfüggö, koponya összetörött, a váz felső része jobb arczra fordulva.

20-ik sír: 160 cm. mély, csontok elkorhadva, valószinüleg két váz; a sír közepén jobbkézröl vaskés és néhány fekete gyöngy.

21-ik sír: 175 cm. mély, férfiváz, hossza 175 cm.; a ballábszár fölött és jobblábszár alatt keresztbe fektetett konczcsont, a lábvégnél egy kis rakás baromficsont. Bögre nem találtatott. Balkéznél csákányalaku vasfegyver, jobbkéznél háromélü nyilvég és vaskés; a medenczecsont fölött, az első hátgerincz-csigolya alatt körbe, tehát a vállat körülövedzö elkorhadt szij, ennek maradványai között vaskarika, bronzcsat; dióalaku üres csörgö, melyen a patina által megörzött szövetmaradvány látható; hat gömbölyü és 16 más alaku övdisz és szijvég. A kis kapocsforma bronztárgyak az övtöl lefelé a baltérdig terjedöleg találtattak.

22-ik sír: 170 cm. mély, férfiváz, hossza 188 cm. Bögre nem találtatott; a két alsó lábszáron keresztbe fektetett konczcsont, a lábvégnél nagyobb rakás baromficsont. Jobbtérd mellett vaskés, medenczecsontnál egy gyöngy (16. és 17. sz.), három nagyobb (7—9. sz.), két kisebb bronzcsat (1—6. sz.) és három szép, hosszú övdisz. Koponya a gyüjteményben.

23-ik sír: 130 cm. mély, a váz hossza 170 cm.; lábszárakon konczcsont, mindkét kéz a térden; balkéznél vaskés és -karika. Koponya a gyüjteményben.

24-ik sír: 125 cm. mély, a váz hossza 170 cm.; balkéznél nyilvég és vaskarika, bronzcsat és -lemezek; koponya elkorhadva.

25-ik sír: 130 cm. mély, a váz hossza 152 cm. Lábnál bögre, erre fektetve konczcsont, jobbtérd mellett vascsat és -kés, egy nyilvég; koponya összezúzva; alsó állkapocs a gyüjteményben.

26-ik sír: 170 cm. mély, 189 cm. hosszú, női váz, rendkivül nagy és erös csontozattal. Bögre nem találtatott, a lábvégnél

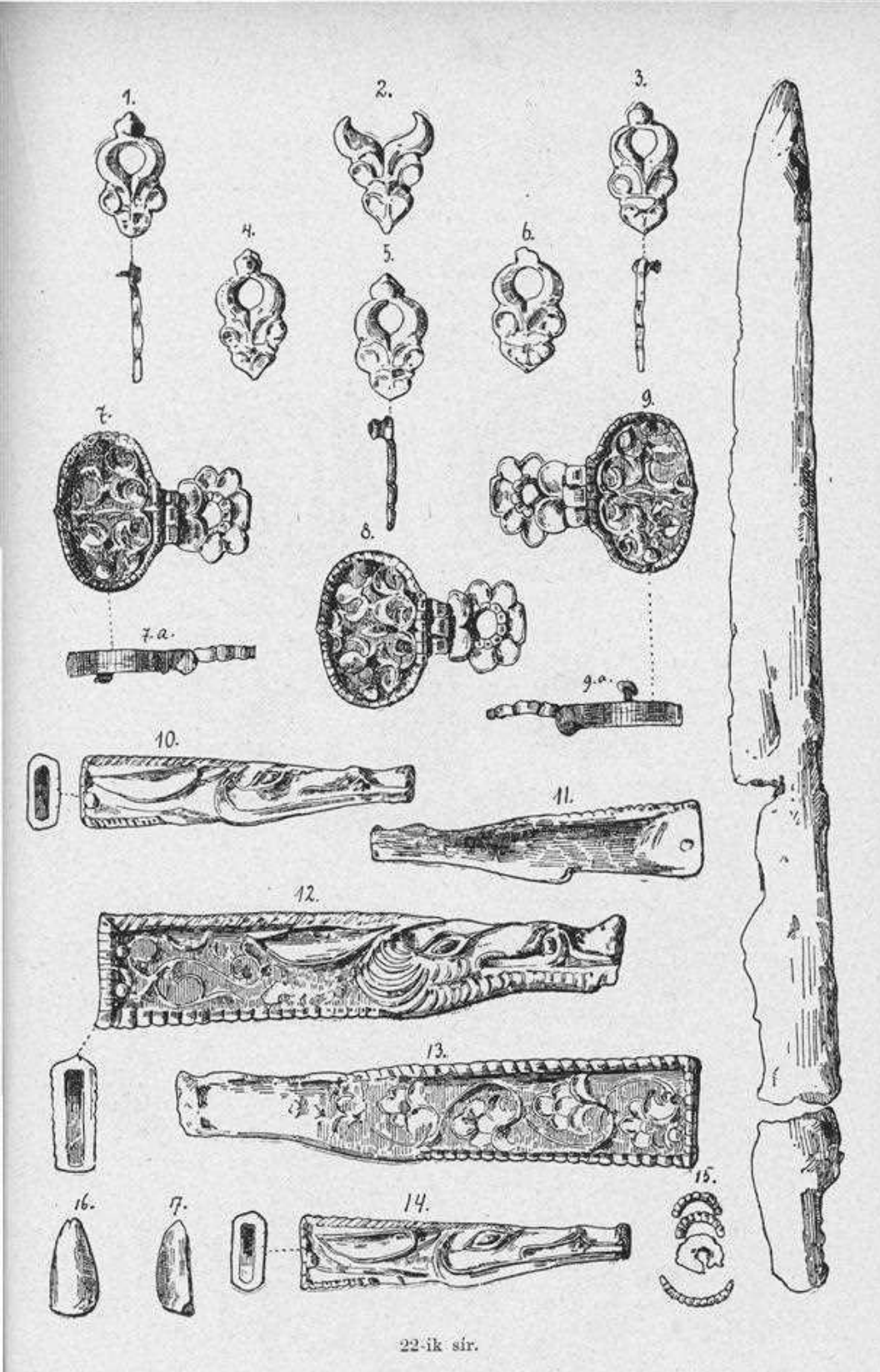

22-ik sír.

konczcsont és baromficsontok. Ballábszár mellett orsógomb, nyaknál gyöngyök, fejnél két függö; koponya a gyüjteményben.

27-ik sír: 150 cm. mély, a váz hossza 183 cm.; medenczecsont körül két nagy gombalaku (1—2. sz.) és öt más alaku bronz övdísz (3—8. sz.).

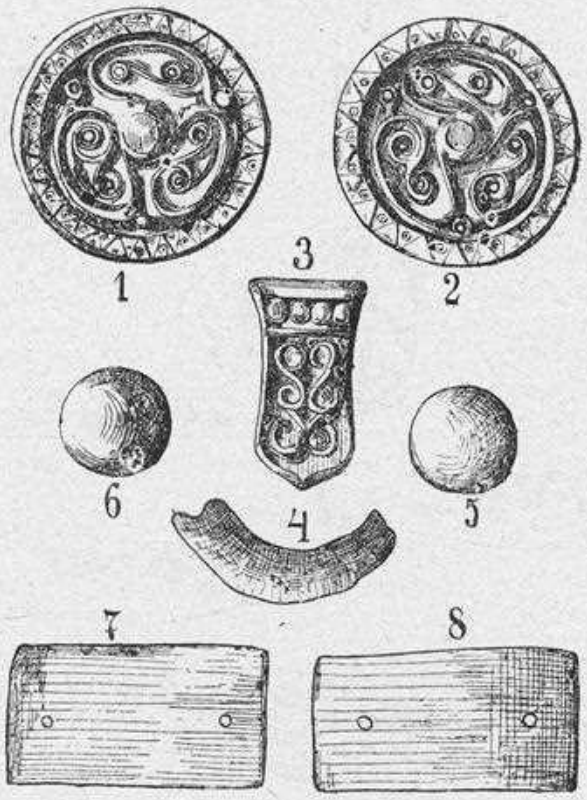

27-ik sír.

28-ik sír: 120 cm. mély, a váz hossza 190 cm., elkorhadva; baltérd fölött vaskarika és kés.

29-ik sír: 150 cm. mély, a váz hossza 150 cm.; tárgy nem találtatott; bezúzott koponya a gyüjteményben.

30-ik sír: 90 cm. mély, gyermekváz, hossza 108 cm.; egyéb tárgy, mint a lábnál összetörött bögre, nem találtatott.

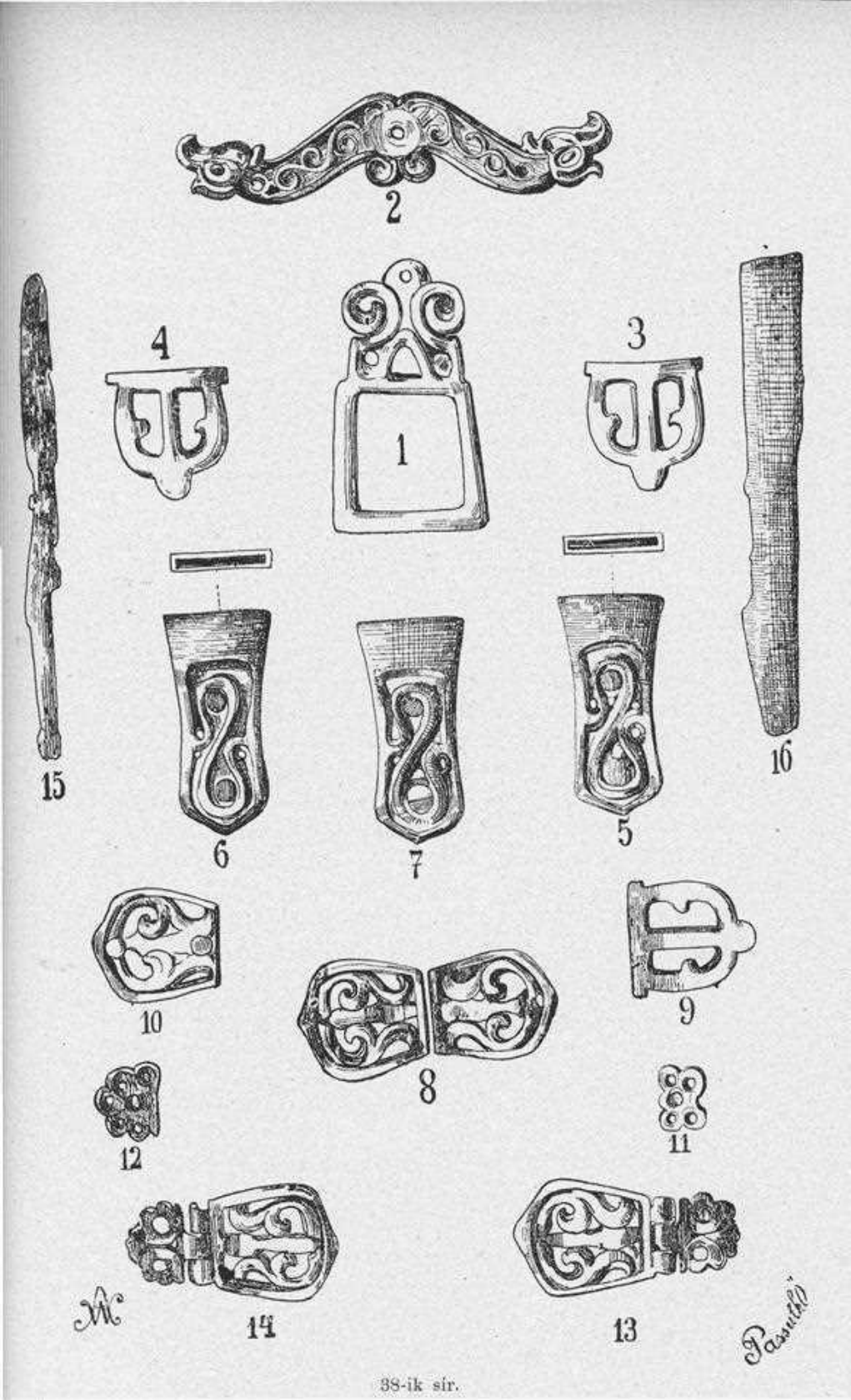

38-ik sír.

31-ik sír: 132 cm. mély, a váz hossza 133 cm., vékony csontok; lábvégnél konczcsont és baromficsontok. Jobbtérdnél 2 drb medenczecsont körül gyöngy; fejvégnél bögre.

32-ik sír: 80 cm. mély, 90 cm. hosszú. Elkorhadt kis gyermekváz; tárgy nem találtatott.

33-ik sír: 170 cm. mély, korhadtság folytán a váz hossza már meg nem állapítható; lábnál nagyobb bögre, medenczecsont mellett bronzkarika, a hátgerincz-csontok mellett hosszában gyöngyök, a fejnél két függő.

34-ik sír: 175 cm. mély, a váz hossza 185 cm. Tárgy nem találtatott; koponya a gyüjteményben.

35-ik sír: 112 cm. mély, a váz hossza 170 cm.; a lábszár mellett vaskés. Koponya a gyüjteményben.

36-ik sír: 130 cm. mély, a váz hossza 160 cm.; más tárgy, mint a lábnál levő bögre, nem találtatott.

37-ik sír: 160 cm. mély, a váz hossza 170 cm.; balkarja a dereka alatt, ugyanott bronzlemez. Koponya a gyüjteményben.

38-ik sír: 132 cm. mély, a váz hossza 174 cm.; a lábvégnél nagyobb bögre és a fölött konczcsont; a csípő fölött több bronz övdisz. Koponya a gyüjteményben.

39-ik sír: mélysége 87 cm., a váz hossza 186 cm.; lábnál törött bögre, ebben baromficsont; jobbtérdnél vaskarika és nyílvég.

40-ik sír: mélysége 45 cm., a sír hossza 70 cm. Kis gyermekváz, teljesen elkorhadva.

41-ik sír: mélysége 126 cm., női váz, hossza 182 cm. Lábnál bögre, baltérdnél orsógomb, ugyanott vaskés, fejnél két függő. Koponya a gyüjteményben.

42-ik sír: mélysége 123 cm., női váz, hossza 186 cm. Letakarásnál az orsógomb csákánycsapás alatt összetörött; baltérd mellett kés, nyak alatt gyöngyök, fejnél két függő.

43-ik sír: 155 cm. mély, női váz, hossza 150 cm.; lábnál konczcsont.

44-ik sír: 75 cm. mély, elkorhadt csontokkal; a váz hossza meg nem határozható.

45-ik sír: 192 cm. mély, a váz hossza 190 cm. a nyakcsigolyákig; sem a fej, sem más tárgy nem találtatott.

46-ik sír: 170 cm. mély, női váz, 185 cm. hosszú; más tárgy, mint a fejnél levő két függő, nem találtatott.

47-ik sír: 180 cm. mély, női váz, hossza 190 cm.; láb mellett kés, lábvégnél bögre és külön rakás baromficsont, mellette bögre, balkezében csúcsos alaku orsógomb, nyaknál gyöngyök. Koponya jobboldalán függő; a baloldali a legszorgosabb kutatás daczára sem találtatott meg, miből azonban még nem következik, hogy ne lett volna.

48-ik sír: 120 cm. mély, 132 cm. hosszú. Csontmaradványokon kivül csakis a lábnál levő kis bögre találtatott.

49-ik sír: 150 cm. mély, a váz hossza 175 cm.; lábnál törött bögre, jobblábszár mellett a térdnél vaskés, a fej nem találtatott.

50-ik sír: 140 cm. mély, női váz, hossza 160 cm.; lábnál kis törött bögre, baltérdnél orsógomb, fej balra fordítva.

51-ik sír: 158 cm. mély, — a sír rövidségénél fogva a fej és lábak nem fekve, hanem felszorulva, — tárgy nem találtatott.

A már feltárt 52-ik sír a beállott est és a háromnapi fáradozásból keletkezett kimerültség folytán már kiásható nem volt, az ásatás tehát abbahagyatott.

A munkások minden sírt csak annyira takartak fel, hogy legalább féllábnyi föld a vázak fölött általuk érintetlen marad; e réteget magunk távolitottuk el, minél a munkás csak a felkapált föld eltávolitása által segédkezett. Az ásatás ehelyütt a kökeménységü lösz és kavics között rendkivül nehéz s a nagyrészt csak csákánynyal teljesithető munka csak nagy és idöt rabló elövigyázattal eszközölhető.

A további ásatást könnyiti azon körülmény, hogy a kiásott sír helyére tüzött szölökarók által a sirok egymástóli távolsága és szabályos sorokbani fekvése meghatároztatván, most már minden következő sír fekvése majdnem pontosan meghatározható.

M.-Óvár, 1885 október 10-én. *Dr Sötér Ágost.*

4., 5. 1885 április 27., 28., 29. és 30., május 1. és 2. napjain, továbbá 1885 augusztus 24., 25. és 26. napjain az ásatás folytattatott.

A száraz enyhe tél meghiúsitá azon reményemet, hogy a betakart sírok helyét a föld süppedése tavaszig jelezendi s így a sírok sora szölökarók által kijelölhetö leend, s így az új sírok egyenkint felkutatandó valának, de ennek daczára 12 napszámos segélyével kilencz nap alatt 131 sírt ásattam ki, mi igen kedvezö eredménynek tekinthetö, miután az ásás a talaj egyenlö keverékénél fogva ily munkában még nem jártas napszámosokkal lassan halad, mert a legügyesebb munkás is csak néhány napi gyakorlat után képes kézérzéke segélyével megkülönböztetni a sír helyét, amennyiben itt, habár évezredet meghaladó idö elött forgatá fel emberi kéz, a szerszám mégis kissé könnyebben hatol be, mint a sirmelléki ösföldbe.

Az ásatás általam április 27-étöl bezárólag május 2-áig és augusztus 24., 25. és 26. napjain történt, felváltva közbenjárni szíveskedtek Ivánfi Ede egyleti alelnök, Öshegyi József egyleti titkár és Probáld Ferencz amateur, s mindkét alkalommal a köpcsényi uradalom tulajdonosa, gróf Batthyányi József úr köpcsényi várában, melynek területéhez a sírtelep is tartozik, ennek szivélyes vendégszeretetét élveztük, a tavaszi ásatásban dr Török Aurél úr, az országos anthropológiai muzeum igazgatója is résztvenni szíveskedett, és bölcs tanácsai, szakavatott útmutatásai és buzditásai által egyletünket, melynek rendes tagjaként is tisztelni van szerencsénk, mély hálára kötelezte.

A sírok és vázak fekvésére nézve az elözö évi ásatás észleleteitöl eltérö irány nem tapasztaltatott és az É.-É.-N. — D.-D.-K. irány változatlannak mutatkozott, a mélységre nézve 45 cm. és 2 m. között változtak a sírok, csak egy esetben volt a sír mélysége 2 m. 15 cm., mely sírban gazdag női váz feküdt, jobbkarján két bronz karpereczczel; a vázak fekvésére nézve megjegyzendö, hogy rendszerint háton fekszenek, a lábak és kezek fekvése azonban igen különbözö,

habár túlnyomó többségben a lábak kinyújtva és a kezek a tetem mellé fektetve találtattak.

A csontozat által is fölismerhető női csontvázaknál az úgynevezett orsógomb mindig feltalálható, még oly női sírban is, mely egyéb leletet nem is nyujt; ezen orsógombok égetett földből valók, csak egy találtatott terra sigillata díszedényből faragva, s így tekintve azon körülményt, hogy ezen orsógombok nagysága, alakja és sírbani fekvési helye bizonyos rendszerrel különbözvén, azokat, lehet tévesen, a női kor megkülönböztető jelvényeinek tekintem, mert serdülő korra valló vázaknál az orsógomb csúcsos és — egy eset kivételével, melyben a sírbögrében találtatott — mindenkor a kéz markában található, ezen csúcsosságtól eltérő, laposabb, de még mindig csúcsosnak nevezendö alakban a tetem felsö részén fekszik, míg teljesen kifejlett és magasb kort mutató vázaknál mindig a jobb- vagy baltérd mellé van helyezve; minél idösebb kort mutat a csontozat, annál laposabb alaku az orsógomb is.

A sírbögrék, I. táblán, melyek két eset kivételével, hol azok a fej fölött találtattak, mindig a lábvégnél fordulnak elö, fekete földből készült kézi gyurmák nyilt tüzön égetve, jobban mondva szárítva, csak a leggazdagabb sírokban talált bögréken látható díszités, mely karczolt függélyesen egyenes, vagy hullámos vízszintes vonalakból áll.

A bögrék nagysága különböző; a legkisebb 6 cm. magas, a legnagyobb 17 cm. magas, — elöbbinek öblényátméröje 6½ cm., a többi ezen méret között változik.

A gazdag sírokban a lábszáron rézsút keresztbe fektetett konczcsontokon kivül, melyek egyéb leleteket nem nyujtó szegényebb sírokban is elöfordulnak, vagy a bögrében vagy a mellett baromfi- vagy madárcsont-halmocskák is találhatók, egy esetben a bögrében kutya alsó állkapcza találtatott.

A sírok legérdekesebb leletei a bronz övdiszek, szíjvégek, csatok, gombok, pitykék, gyöngyök, fülönfüggök, karpereczek és gyürük.

A szíjvégek, melyeknek különböző alakjait a II., III. és IV. táblán bemutatni szerencsém van, különböző, még

meg nem határozott vegyülékü bronzanyagból készítvék, néha gazdagon megaranyozva, egyenlő rajzu és nagyságu kevés fordul elő, majdnem minden sír új alakot és rajzot nyujt; az új formát képező vadkan-fejalaku nagy szíjvéget már a mult évben ismertetvén, ehelyütt csak az ujabb alaku- és rajzuakat mutatom be. A szíjvégek mindig a tetem baloldalán, a derék táján — néha kissé lecsúszva — találhatók, hol a szíj vagy öv fekete maradványai poralakban a test körül vonulva, ezen korhadékban találhatók a bronz övdiszek és csatok, melyeknek néhány alakja a II. és IV. táblán látható, míg a mellen előforduló ruhakapcsok egyes alakjait szintén a IV. táblán mutatom be.

A női sírok leletei főleg hosszukás tökmag-alaku öntött üveggyöngyökből, továbbá fehér, sárga és fekete kisebb gyurmagyöngyökböl állanak, csak egy sírban találtatott fülfüggőként alkalmazott 3 drb nagyobb bütykös gyöngy a balfülnél, de a jobbfülnél semmi nyom sem volt, s habár a föld átszitáltatott, több nagy gyöngy sem találtatott; karperecz két sírban 3 drb került elő, a 154-ik sír vázának jobbkarján egymás mellett két darab volt és az V. táblán szemlélhető. Gyürü gyéren fordul elő, többnyire vékony bronzlemezkéböl áll, mely az érintésnél már szétmállik; a mult évben bemutatott masszív gyürün és az emlitett lemezgyürükön kivül csakis egy spirális és két masszív karika találtatott. Fülönfüggőt alig nélkülöz női sír, azok egyes alakjait az V. táblán mutatom be, a legegyszerübb karikákon kivül, melyek csakis széthajlitás mellett lehettek a fülczimpába illeszthetők, s így valószinüleg mindig ott is hagyattak, sodrottak, lefelé lógó cseppes, meglehetős masszív, rendszerint köridomu alakban találtattak, de vannak ovál, több fölfelé álló gyöngycseppekkel ékitettek is, a 131-ik sírban szép filigrán függő, a 64-ik sírban pedig arany hüvelylyel diszitett függő találtatott, és ezen hüvelykék egyedül képezik eddig a nemesvölgyi sírmező tiszta aranyleleteit.

Az egyik női sírban az anya karjai közt feküdt gyermekének csontváza, és ennek nyaka körül átfúrt halgerinczcsontokat találtam, melyek valószinüleg nyakékét képezték,

e gyermek részére a lábvégnél egy igen kicsiny és hullámos vonalakkal díszitett bögrécske volt elhelyezve.

Néhány váz feje nem volt megtalálható, fegyver pedig egy vaskard, továbbá fokos- és csákányalakuakon kivül nem találtatott, kivéve a majdnem minden férfisírban elökerülö négyélü és sokkal kevesebb számu leveles nyilvégeket, úgy dárdacsúcsokat. Vaskés minden sírban rendszerint menthetetlen állapotban találtatik, s a közelében fekvö két egymásba illesztett vaskarikáról itélve, ezekkel lehetett az övre akasztva (VI. tábla).

A kort illetöleg, habár minden jel, a koponyák alakja, kutyacsont, fegyverek és nyilvégek avar korra vallanak, legczélszerübb leend a következtetéseket a folyó évben is folytatandó ásatások befejeztével levonni.

Az egyes sirok leletei következök:

53-ik sír: 137 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül.

54-ik sír: 120 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül.

55-ik sír: 160 cm. mély, nö; két bronz fülönfüggö, hat üveggyöngy.

56-ik sír: 180 cm. mély, férfi, sírbögrével; egy bronz szijcsat (II. t. 5. sz.), két bronz övdisz, két bronzgyürü (V. t. 5. sz.), bronz szijhüvely, egy vas késpenge, egy vaskarika, egy vascsat.

57-ik sír: 70 cm. mély, gyermek, sírbögrével.

58-ik sír: 48 cm. mély, gyermek, lelet nélkül.

59-ik sír: 120 cm. mély, nö, lelet nélkül.

60-ik sír: 115 cm. mély, férfi. Lelet: két vas nyilvég.

61-ik sír: 145 cm. mély, nö, sírbögrével és két bronz fülönfüggö (V. t. 8. sz.).

62-ik sír: 80 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

63-ik sír: 190 cm. mély, férfi, sírbögrével; egy bronzgriffes csat (IV. t. 25. sz.), egy bronz övdisz (IV. t. 25. sz.), egy bronz szijvég, öt bronzlemez, két vaskengyel, egy vas késpenge, egy háromélü nyilvég.

64-ik sír: 160 cm. mély, nö, két fülönfüggövel, ezeken domboru pontokkal díszitett arany hüvelyke (V. t. 24. sz.).

65-ik sír: 175 cm. mély, nő, orsógombbal; egy bronz fülönfüggő (V. t. 17. sz.), egy vas késpenge.

66-ik sír: 70 cm. mély, gyermekváz, elkorhadva, lelet nélkül.

67-ik sír: 175 cm. mély, nő, sírbögrével; egy bronz fülönfüggő, 11 fekete öntött üveggyöngy, két kék zománczos gyöngy, fehér gyöngy és nyolcz gyurmagyöngy.

68-ik sír: 120 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével.

69-ik sír: 45 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

70-ik sír: 160 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

71-ik sír: 180 cm. mély, kettös sír, lelet nélkül.

72-ik sír: 130 cm. mély, nő; egy bronz fülönfüggő, egy bronzcsat, négy bronz rosettegomb, két bronzlemez.

73-ik sír: 150 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével.

74-ik sír: 50 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül.

75-ik sír: 60 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül.

76-ik sír: 159 cm. mély, nő, orsógombbal; egy bronzkarika, három nagy, hosszú, öntött üveggyöngy.

77-ik sír: 190 cm. mély, férfi, sírbögrével; itt kutya-állkapocs, hat nagy kerek bronzgomb, egy bronz mellkapocs, három szíjvég vadkan-fejjel (IV. t. 8. sz.), egy bronz szíjcsat (II. t. 6. sz.), három bronz övdísz (II. t. 24. és 14. sz.), öt bronzpityke, öt bronzlemez (II. t. 77. sz.), egy vasfokos (VI. t. 9. sz.), egy háromélü és egy kételü nyílvég, két vaskarika.

78-ik sír: 195 cm. mély, férfi, sírbögrével; két aranyozott ruhakapocs (II. t. 11. és 12. sz.), 7 cm. hosszú, egy 10 cm. hosszú bronz szíjvég, két kisebb bronz szíjvég, egy bronz szíjcsat, 10 bronz övdísz, négy bronzpityke, vas késpenge, egy vaskard, 444 mm. hosszú, egyélü, görbecsúcsu penge, alul 4 mm.

79-ik sír: 120 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével.

80-ik sír: 60 cm. mély, elkorhadt gyermekváz, lelet nélkül.

81-ik sír: 56 cm. mély, férfi; bronzcsörgö.

82-ik sír: 170 cm. mély, férfi, sírbögrével és egy vasdarab.

83-ik sír: 185 cm. mély, kettös sír; egy bronz szíjvég (IV. t. 5. és 6. sz.), egy bronz szíjvég (IV. t. 10. sz.), egy fülönfüggő (V. t. 18. sz.), egy bronzrosette (II. t. 19. sz.), két bronzpityke, négy üveggyöngy, egy vascsákány (II. t. 8. sz.).

84-ik sír: 150 cm. mély, nő, sírbögrével; orsógomb, egy kis

kosáralaku sárga üveggyöngy, két nagy kék, lapos gyurmagyöngy, egy halványzöld, rovátkás gyurmagyöngy, egy nagy négybütykös fehér gyurmagyöngy, egy vaskarika-darab.

85-ik sír: 120 cm. mély, férfi, sírbögrével; egy bronzgyürü (V. t. 6. sz.), egy bronz ruhacsat (II. t. 4. sz.), hat bronzpityke, 2 drb övdísz, hat vasdarab.

86-ik sír: 160 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két hosszú, fekete üveggyöngy, 10 kis gömbölyü fehér gyurmagyöngy.

87-ik sír: 120 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével.

88-ik sír: 48 cm. mély, elkorhadt gyermekváz, lelet nélkül.

89-ik sír: 125 cm. mély, női váz, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő, egy bronz gyürüdarab, egy bronzkapocs, 13 nagy fekete üveggyöngy, 415 kis gömbölyü fehér és sárga gyurmagyöngy a nyak körül, vastör öt darabja.

90-ik sír: 52 cm. mély, elkorhadt gyermekváz, lelet nélkül.

91-ik sír: 48 cm. mély, elkorhadt gyermekváz, lelet nélkül.

92-ik sír: 150 cm. mély, férfi, sírbögrével; egy vas késpenge-darab, két nyilvég darabokban.

93-ik sír: 160 cm. mély, sírbögre, három bronzlemez, egy vas késpenge, két vaskarika, három vasdarab.

94-ik sír: nő, egy orsógomb, két bronz fülönfüggő, 10 kis fekete gyurmagyöngy.

95-ik sír: 52 cm. mély, váz, lelet nélkül.

96-ik sír: 156 cm. mély, nő gyermekével, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő (V. t. 19. sz.), két üveggyöngy, négy halgerincz-csont, 64 gömbölyü fekete gyurmagyöngy.

97-ik sír: 140 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

98-ik sír: 115 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő (V. t. 15. sz.).

99-ik sír: 161 cm. mély, nő, sírbögrével; két bronz fülönfüggő kék cseppel, két vaskarika, négy vasdarab.

100-ik sír: 88 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő (V. t. 12. sz.), egy vaskarika.

101-ik sír: 154 cm. mély, férfi; egy vas késpenge.

102-ik sír: 176 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz filigrán függödarab, kilencz fekete és zöld üveggyöngy.

103-ik sír: 184 cm. mély, nő; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő, három bronzlemez, egy nagy világoskék gyurmagyöngy, egy metszett kék üveggyöngy, egy vas késpenge.

104-ik sír: 162 cm. mély, férfi, sírbögrével; egy vas késpenge, két vas nyílvég.

105-ik sír: 183 cm. mély, nő; egy orsógomb.

106-ik sír: 136 cm. mély, férfi; sírbögre, egy vas késpenge, négy vasdarab, nyolcz bronzlemez.

107-ik sír: 140 cm. mély, férfi; 4 drb.

108-ik sír: 168 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz sodrott fülönfüggő cseppekkel (V. t. 22. sz.), egy vastör, két vaskarika, 21 vasdarab.

109-ik sír: 164 cm. mély, elkorhadt váz, lábnál sírbögre.

110-ik sír: 185 cm. mély, nő; sírbögre, egy orsógomb, két bronz fülönfüggő, egy fekete metszett üveggyöngy, egy vas késpenge két darabban.

111-ik sír: 110 cm. mély, férfiváz, lelet nélkül.

112-ik sír: 148 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, egy bronz fülönfüggő cseppel (V. t. 16. sz.), 16 hosszú fekete, kék, zöld öntött üveggyöngy, 13 gyurmagyöngy.

113-ik sír: 165 cm. mély, nő, sírbögrével; két orsógomb, két bronz fülönfüggő, egy bronzgyürü, egy bronz karperecz (V. t. 3. sz.), 11 fekete, kék, zöld üveggyöngy, három kis lapos üveggyöngy, egy vas késpenge.

114-ik sír: 167 cm. mély, nő, bögrével; egy orsógomb, két egymásba font vaskarika.

115-ik sír: 182 cm. mély, nő, sírbögre és orsógombbal; egy bronz fülönfüggő.

116-ik sír: 176 cm. mély, nő; két bronz fülönfüggő, egy fekete nagy üveggyöngy, kilencz fekete kicsi gyurmagyöngy.

117-ik sír: 190 cm. mély, nő, sírbögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggő (V. t. 21. sz.), egy bronz ruhakapocs (II t. 22. sz.), 29 fekete nagy üveggyöngy, két fekete gömbölyü gyurmagyöngy.

118-ik sír: 45 cm. mély, gyermekváz, sírbögrével.

119-ik sír: 110 cm. mély, férfi, lelet nélkül.

120-ik sír: 135 cm. mély, elkorhadt váz, egy vas késpenge.

121-ik sír: 149 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével; egy vas késpenge, két fekete gyöngy; feldúlt sír.

122-ik sír: 176 cm. mély, nő, orsógombja terra sigillata-edénydarabból van faragva; két bronz fülönfüggö, egy vaskarika-darab.

123-ik sír: 189 cm. mély, többes sír, lelet nélkül.

124-ik sír: 178 cm. mély, nő, sírbögrével; két bronzcsat (II. t. 7. sz.), egy metszett zöld üveggyöngy, 10 fekete, zöld, kék nagy üveggyöngy.

125-ik sír: 183 cm. mély, férfi, lelet nélkül.

126-ik sír: 190 cm. mély, többes, sírbögrével; egy bronz szíjvég, két bronzcsat, öt vaskengyel (VI. t. 4. és 5. sz.), egy vasdarab, egy szarvtülök (VI. t. 1. sz.).

127-ik sír: 175 cm. mély, férfi, sírbögrével; négy kerek bronzgomb (II. t. 20. és 21. sz.), egy bronz szíjvég, két bronz drótkapocs, egy vas késpenge, két vas nyílvég, három vas csatdarab.

128-ik sír: 95 cm. mély, gyermek, lelet nélkül.

129-ik sír: 159 cm. mély, nő; bögre, egy orsógomb, egy bronz függökarika, hat fekete üveggyöngy, egy vas késpenge öt darabban.

130-ik sír: 130 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

131-ik sír: 178 cm. mély, nő, bögrével; egy orsógomb, két bronz fülönfüggö (V. t. 23. sz.) kék cseppel, egy fekete üveggyöngy, egy vas késpenge.

132-ik sír: 159 cm. mély, férfi; nyak körül szíjkorhadék között két bronzkarika, két vascsat, egy vas nyílvég, egy vaskés, egy vaskarika, fejnél bögre.

133-ik sír: 53 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül.

134-ik sír: 195 cm. mély, sírbögre, a többi lelet a nemzeti muzeum által megvétetett.

135-ik sír: 180 cm. mély, férfiváz, bőrkorhadékokon fekve hat bronzlemez, egy vas nyílvég, egy vas késpenge, egy vaskarika, 14 vasdarab, a fejnél sírbögre, egy vasfokos (VI. t. 10. sz.).

136-ik sír: 165 cm. mély, nőváz, két bronz fülönfüggövel.

137-ik sír: 196 cm. mély, férfi, szép sírbögre, egy bronzgomb, két bronzkarika, egy bronz mellkapocs, egy hosszú nagy

bronz szíjvég (III. t. 6. sz.), három rövid kisebb bronz szíjvég (II. t. 10. sz.), két bronzcsat kisebb griffalakokkal (IV. t. 26. sz.), öt bronz övdísz különféle alakban (II. t. 17. sz.), egy bronz szíjcsat, egy bronz szíjhüvely, két vas nyílvég, egy vas csatdarab.

138-ik sír: 39 cm. mély, gyermekváz, sírbögrével.

139-ik sír: 151 cm. mély, férfi, sírbögrével.

140-ik sír: 128 cm. mély, nő, lelet nélkül.

141-ik sír: 162 cm. mély, elkorhadt váz, bögrével.

142-ik sír: 183 cm. mély, férfi, három bronz ruhacsat, három bronz övdísz, egy vaskés, két vas nyílvég.

143-ik sír: 225 cm. mély, kettős sír, egy bögrével, egy lófej-alakba végződő bronz ruhacsat (II. t. 18. sz.), egy bronz szíjvég (III. t. 3. sz.) griffalakokkal, két kis lyukacsos bronz szíjvég, hat nagy bronz ruhacsat (IV. t. 24. sz.), egy nagy bronz szíjcsat (II. t. 9. sz.), négy bronz szíjlemez (IV. t. 18. sz.), egy kis vasdoboz az öv mellett, két vaskarika, négy vas nyílvég, tíz egyéb vasdarab, két késnyél-darab csontból.

144-ik sír: 170 cm. mély, férfiváz, bögrével, két bronz szíjvég (IV. t. 4. és 5. sz.), három nagyobb bronzkapocs, négy kisebb övkapocs (IV. t. 21. sz.).

145-ik sír: 190 cm. mély, nő, bögrével, jobbkaron két bronz karperecz (V. t. 1. és 2. sz.), egy gyürü (V. t. 4. sz.), egy bronzlemez, hét vasdarabka.

146-ik sír: 160 cm. mély, elkorhadt váz, lelet nélkül.

147-ik sír: 40 cm. mély, gyermekváz, lelet nélkül, elkorhadva.

148-ik sír: 140 cm. mély, férfi, sírbögrével.

149-ik sír: 180 cm. mély, nő, egy bronz fülönfüggő, egy orsógomb, egy vas késpenge, 30 fekete öntött hosszú üveggyöngy, egy gömbölyü aranyszinü üveggyöngy.

150-ik sír: 130 cm. mély, nő, sírbögrével, egy bronz fülönfüggő kék cseppel, egy bronz spiráliskarika a lábnál, egy vörös hosszú gyurmagyöngy, kilencz fekete üveggyöngy, egy zöld üveggyöngy.

151-ik sír: 140 cm. mély, kettős sír, sírbögrével, egy bronz nagy szíjvég (III. t. 5. sz.), egy kis bronz szíjvég (IV. t. 7. sz.), nyolcz bronz övdísz (II. t. 16. sz.), egy bronz ruhacsat (IV. t. 23. sz.),

egy vascsákány (VI. t. 7. sz.), egy vaskarika, egy orsógomb a jobbkéznél.

152-ik sír: 140 cm. mély, többes sír, egy orsógombbal, törött bögrével, feldúlt sír, rendetlenül heverő csontokkal.

153-ik sír: 130 cm. mély, férfiváz, sírbögrével, két bronz szíjvég, két bronz övdísz, vasdarabok.

154-ik sír: 60 cm. mély, kettös, a vázak egymással szemközt, semmi lelet.

155-ik sír: 120 cm. mély, elkorhadt váz, sírbögrével.

156-ik sír: 150 cm. mély, váz, lelet nélkül.

157-ik sír: 130 cm. mély, nő, öt fekete nagy öntött üveggyöngy, vas késpenge, egy terra sigillata orsógomb, egy bronzkarika.

158-ik sír: 140 cm. mély, nő, egy bronz fülönfüggö és egy kisebb, egy fekete nagy üveggyöngy, egy nagy gyurmagyöngy, 30 kicsi gyurmagyöngy, egy vas késpenge, egy orsógomb.

159-ik sír: 180 cm. mély, férfi, sírbögrével, egy vaskés.

160-ik sír: 40 cm. mély, gyermeksír, törött bögrével.

161-ik sír: 100 cm. mély, kettös koponya és lábszár-csontok a gyüjteményben.

162-ik sír: 120 cm. mély, nő, sírbögrével és egy orsógombbal.

163-ik sír: 150 cm. mély, férfi, kis darab vas.

164-ik sír: 120 cm. mély, férfi, egy bronzcsat, egy vaskarika, egy vas késpenge.

165-ik sír: 200 cm. mély, nő, egy bronz fülönfüggö (V. t. 13. sz.), hat kicsi üveggyöngy, egy orsógomb.

166-ik sír: 120 cm. mély, egy vas késpenge, egy vas nyílvég.

167-ik sír: 120 cm. mély, nő, sírbögrével, két bronz fülönfüggö (V. t. 10. sz.), egy bronzgyürü, egy kis bronzkarika, 19 nagy fekete öntött üveggyöngy, 14 kis üveggyöngy, egy vascsat.

168-ik sír: 120 cm. mély, férfi, egy vascsat, négy vas késpenge-darab.

169-ik sír: 120 cm. mély, nő, egy bronzfüggö cseppekkel (V. t. 20. sz.).

170-ik sír: 100 cm. mély, férfi, sírbögre darabokban.

171-ik sír: 100 cm. mély, nő, lelet nélkül.

172-ik sír: 40 cm. mély, gyermek, sírbögrével.

173-ik sír: 50 cm. mély, ugyanaz, lelet nélkül.

174-ik sír: 100 cm. mély, nő, lelet nélkül.

175-ik sír: 80 cm. mély, váz, lelet nélkül.

176-ik sír: 120 cm. mély, férfi, sírbögrével.

177-ik sír: 170 cm. mély, nő, egyenes karczolatokkal díszitett sírbögrével, két bronz fülönfüggö (V. t. 14. sz.), egy orsógomb, egy késpenge.

178-ik sír: 150 cm. mély, kettös sír, anya és gyermeke, egy nagy és egy kis sírbögrével, egy bronz fülönfüggö, egy bronz spirális gyürü, egy orsógomb, vasdarabok, 132 fehér kicsi gyurmagyöngy.

179-ik sír: 150 cm. mély, női sír bögrével, egy bronzfüggö, egy bronzgyürü, egy nagy zöld üveggyöngy, egy fekete nagy lapos üveggyöngy, 15 hosszú üveggyöngy, 20 gyurmagyöngy.

180-ik sír: 80 cm. mély, nő, sírbögrével, egy bronzfüggö, egy bronzgyürü, egy orsógomb, 20 apró gyurmagyöngy.

181-ik sír: 140 cm. mély, férfi, egy nagy áttörött bronz szijvég, eddig találtak közt legnagyobb (III. t. 10. sz.), egy kisebb bronz szijvég, egy bronz szíjcsat (II. t. 8. sz.), két bronz mellkapocs (IV. t. 12. sz.), hat bronz áttörött övdisz (II. t. 23. sz.), hat más alaku bronz övdisz, egy vaskarika, egy vas késpenge.

182-ik sír: 130 cm. mély, férfi, nyilvégek és késdarabok vasból.

183-ik sír: 100 cm. mély, nő, sírbögrével, két bronz fülönfüggö, négy apró fekete gyöngy.

184-ik sír: 150 cm. mély, férfi, két bronz szijvég (IV. t. 9. sz.), hat bronz övdisz (IV. t. 13. sz.), egy vas késpenge, baromficsontok a lábnál.

Ezzel 1885. évre az ásatás befejeztetvén, az 1886. évben teljesitendö ásatás eredményét lesz szerencsém annak idejében beterjeszteni.

M.-Óvár, 1886 márczius 3-án. *Dr Sötér Ágost.*

6. Az 1886. évi május hó 24., 25., 26., 27. és 28. napjain folytatott ásatásnál Bozzay Elek, Öshegyi József és Serényi József egyleti tagok voltak szivesek felváltva segéd-

kezni, s az egylet tagjai gróf Batthyányi József köpcsényi várában a legszorgosabb vendégszeretetet élvezvén, nevezett gróf úr egy fogatát is rendelkezésemre bocsátotta és naponkint reggel a lelhelyre kivitetni, délben ételtel és italokkal ellátni, este pedig a várba visszaszállíttatni szíveskedett; gróf úr és családja az ásatást több izben személyesen megtekintették.

Ezen ásatás alatt ismét további 62 sír ásatott fel a következö eredménynyel:

185-ik sír: női sír, 120 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet nélkül.

186-ik sír: női sír, 142 cm. mély, 162 cm. hosszú. Lelet: két bronz fülönfüggö, egy üveggyöngy és egy vaskés pengéjével.

187-ik sír: férfisír, 143 cm. mély, 192 cm. hosszú. Lelet: egy nagy bronz szíjvég, egy bronz övdisz, egy vas késpenge, négy nyílvég.

188-ik sír: férfisír, 190 cm. mély, 200 cm. hosszú. Lelet: egy nagy vasgomb, egy vaskarika, egy nyílvég, egy üveggyöngy, három gyurmagyöngy.

189-ik sír: férfisír, 120 cm. mély, 180 cm. hosszú. Lelet: két vascsat, két nyílvég, két vasdarab.

190-ik sír: férfisír, 170 cm. mély, 150 cm. hosszú. Lelet: egy vascsat, egy nyílvég, egy dárdavég és egy sírbögre.

191-ik sír: 130 cm. mély, 170 cm. hosszú, lelet nélkül.

192-ik sír: női sír, 180 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: egy aranyozott fülönfüggö, egy karperecz, egy bronzgyürü, egy vascsat, egy gyöngygomb.

193-ik sír: gyermeksír, 100 cm. mély, 150 cm. hosszú. Lelet: vaskarika, nyílvég és késdarabok, 21 drb.

194-ik sír: kettös sír, 150 cm. mély, 195 cm. hosszú. Lelet: konczcsont.

195-ik sír: női sír, 180 cm. mély, 180 cm. hosszú. Lelet: egy bronz fülönfüggö, hét üveggyöngy, egy orsógomb és egy sírbögre.

196-ik sír: férfisír, 140 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: két bronz övdisz, egy dárdavég, egy nyílvég és egy csat.

197-ik sír: női sír, 120 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: két bronz fülönfüggö, egy orsógomb.

198-ik sír: férfisír, 160 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy vaskés, egy vasesat, egy vaskarika, négy nyílvég.

199-ik sír: férfisír, 150 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: egy vaskés, két csat, 10 fegyverdarab, két karika.

200-ik sír: férfisír, 160 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggö, egy nagy szíjvég, egy szíjcsat, két griffes szíjkapocs, egy csákány, egy késpenge és egy karika.

201-ik sír: női sír, 146 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggö, nyolcz bronzlemez, két rosette, négy övdísz, egy karika, egy szíjcsat, 11 gyurmagyöngy.

202-ik sír: 170 cm. mély, 130 cm. hosszú. Lelet: két karika.

203-ik sír: férfisír, 160 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: egy késpenge, egy szíjcsat, egy nyílvég.

204-ik sír: férfisír, 120 cm. mély, 150 cm. hosszú. Lelet: késpenge.

205-ik sír: 120 cm. mély, 140 cm. hosszú. Lelet nélkül.

206-ik sír: 155 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: két bronz fülönfüggö, egy csat, 20 gyöngy, 112 gyurmagyöngy, egy orsógomb.

207-ik sír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy nagy szíjvég, három kicsi szíjvég, egy szíjcsat, kilencz gombalaku övdísz, két más alaku övdísz, két nyílhüvely, egy kard.

208-ik sír: 120 cm. mély, 120 cm. hosszú. Lelet nélkül.

209-ik sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú. Leletek: egy kapocs, egy karika, 10 lemez, egy kard.

210-ik sír: kettös sír, 180 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggö, egy késpenge, egy kard, két nyílvég.

211-ik sír: női sír, 185 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggö, egy karika, egy orsógomb.

212-ik sír: gyermeksír, 120 cm. mély, 80 cm. hosszú. Lelet: késdarab és kis orsógomb.

213-ik sír: 150 cm. mély, 172 cm. hosszú. Lelet nélkül.

214-ik sír: női sír, 168 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggö, egy üvegbetétes gyürü, három filigrán drótkarika, három bronzlemez, öt üveggyöngy.

215-ik sír: férfisír, 110 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: egy dárdavég, karddarab és egy karika.

216-ik sír: 160 cm. mély, 175 cm. hosszú. Lelet: három nyílvég, hat kés és vasdarab.

217-ik sír: 185 cm. mély, 173 cm. hosszú. Lelet: egy szíjcsat, 12 kis szíjdísz, egy karika és egy szíjhüvely.

218-ik sír: 170 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, két karika, egy csat, egy sírbögre.

219-ik sír: 155 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggő, 12 gyöngy, két orsógomb, egy sírbögre.

220-ik sír: 170 cm. mély, 165 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, három gyöngy, egy orsógomb.

221-ik sír: 180 cm. mély, 165 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, egy késpenge, egy csat, 20 gyöngy, egy orsógomb.

222-ik sír: 125 cm. mély, 165 cm. hosszú. Lelet: egy késpenge, 31 gyöngy, egy orsógomb.

223-ik sír: 130 cm. mély, 175 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggő, egy félhold-alaku övdísz, egy sírbögre.

224-ik sír: 185 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: három szíjvég, egy szíjcsat, két övdísz, késpenge.

225-ik sír: 180 cm. mély, 168 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggő, egy késpenge.

226-ik sír: 150 cm. mély, 172 cm. hosszú. Lelet: egy szíjvég, egy övpánt, egy dárdavég, 11 ruhacsat, egy nyílvég, egy szíjcsat, egy sírbögre.

227-ik sír: 120 cm. mély, 120 cm. hosszú. Lelet nélkül.

228-ik sír: 120 cm. mély, 140 cm. hosszú. Lelet: egy karika, egy késpenge, két csat, egy sírbögre.

229-ik sír: 185 cm. mély, 175 cm. hosszú. Lelet: egy gyürü, két fülönfüggő, nyolcz gyöngy, egy gyantadarab, egy késpenge.

230-ik sír: 50 cm. mély, 90 cm. hosszú. Lelet: egy kis füles sírbögre.

231-ik sír: 130 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: törött orsógomb, fej mellett konczcsont.

232-ik sír: 180 cm. mély, 175 cm. hosszú. Két szemközt fekvö tetem. Lelet nem volt.

233-ik sír: 142 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggö, 64 gyöngy, egy orsógomb, egy sírbögre.

234-ik sír: 186 cm. mély, 170 cm. hosszú. Lelet: két fülönfüggö, három csat, három övdísz, egy nyílvég, három karddarab, 14 gyöngy.

235-ik sír: 125 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy fülönfüggö, egy gyürüdarab, egy késpenge, egy orsógomb, egy sírbögre.

236-ik sír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: 15 üveggyöngy, egy orsógomb.

237-ik sír: egy kettös sír, 170 cm. mély, 172 cm. hosszú. Két tetem közt fekvö leányváz. Lelet: 16 gyöngy, egy nyílvég és egy orsógomb.

238-ik sír: 137 cm. mély, 168 cm. hosszú. Lelet: egy szíjvég, egy szíjcsat, négy övdísz, egy szíjhüvely, egy fülönfüggö, egy késpenge, egy csákány.

239-ik sír: 150 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: egy késpenge, egy nyílvég.

240-ik sír: 160 cm. mély, 166 cm. hosszú. Rendetlenül fekvö tetemcsontok egy része szenesedve.

241-ik sír: 192 cm. mély, 180 cm. hosszú. Lelet: öt szíjvég, egy övdísz, 10 bronzlemez, egy késpenge, három vasdarab.

242-ik sír: 165 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet: bronz fülönfüggö-darab, egy bronz orsógomb, egy sírbögre.

243-ik sír: 110 cm. mély, 150 cm. hosszú. Lelet: egy szíjvég és egy késpenge.

244-ik sír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú. Lelet nélkül.

A talaj a sírmezö alsó lejtöjén csupa kavicsból áll, mely semmi vegyüléket nem mutat és a munka csakis ez irányban lévén eszközölhetö, miután a sírmezö felsö és két oldalrészén sírokat nem találtam, tekintve, hogy egyedül annak konstatálása, hogy meddig terjed biztosan a sírmezö, még sok munkát igényelne, s habár még mindig kerülnek elö új alakok, mégis mindig egy jellegüek és a kiásott 244 sírból oly mennyiségben vannak már az egylet birtokában, hogy a kor meghatározására elég alapot és irányt nyujtanak, az ásatást május 28-án este ehelyütt beszüntettem

Nemesvölgy. I. tábla.

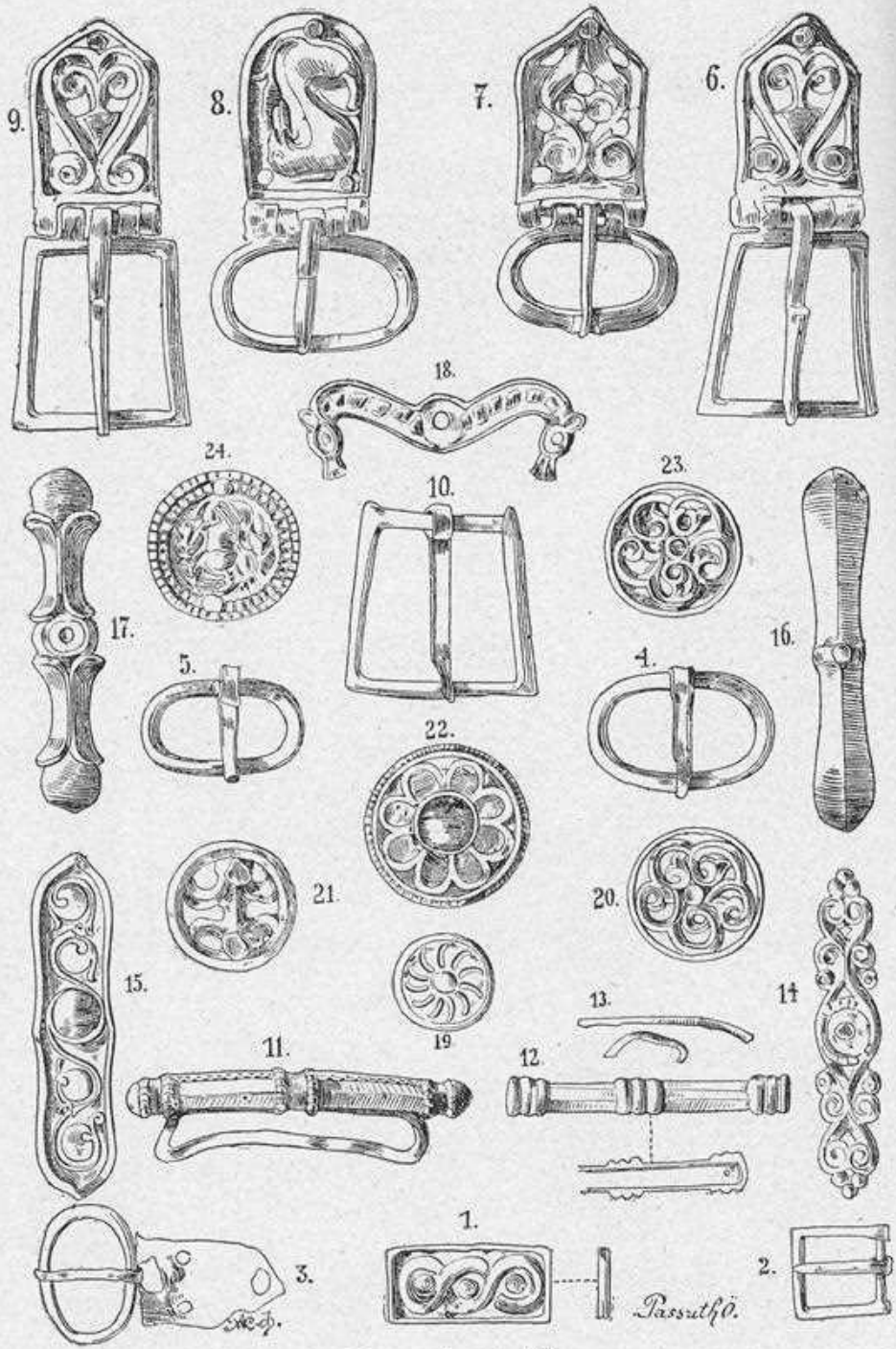

Nemesvölgy. II. tábla.

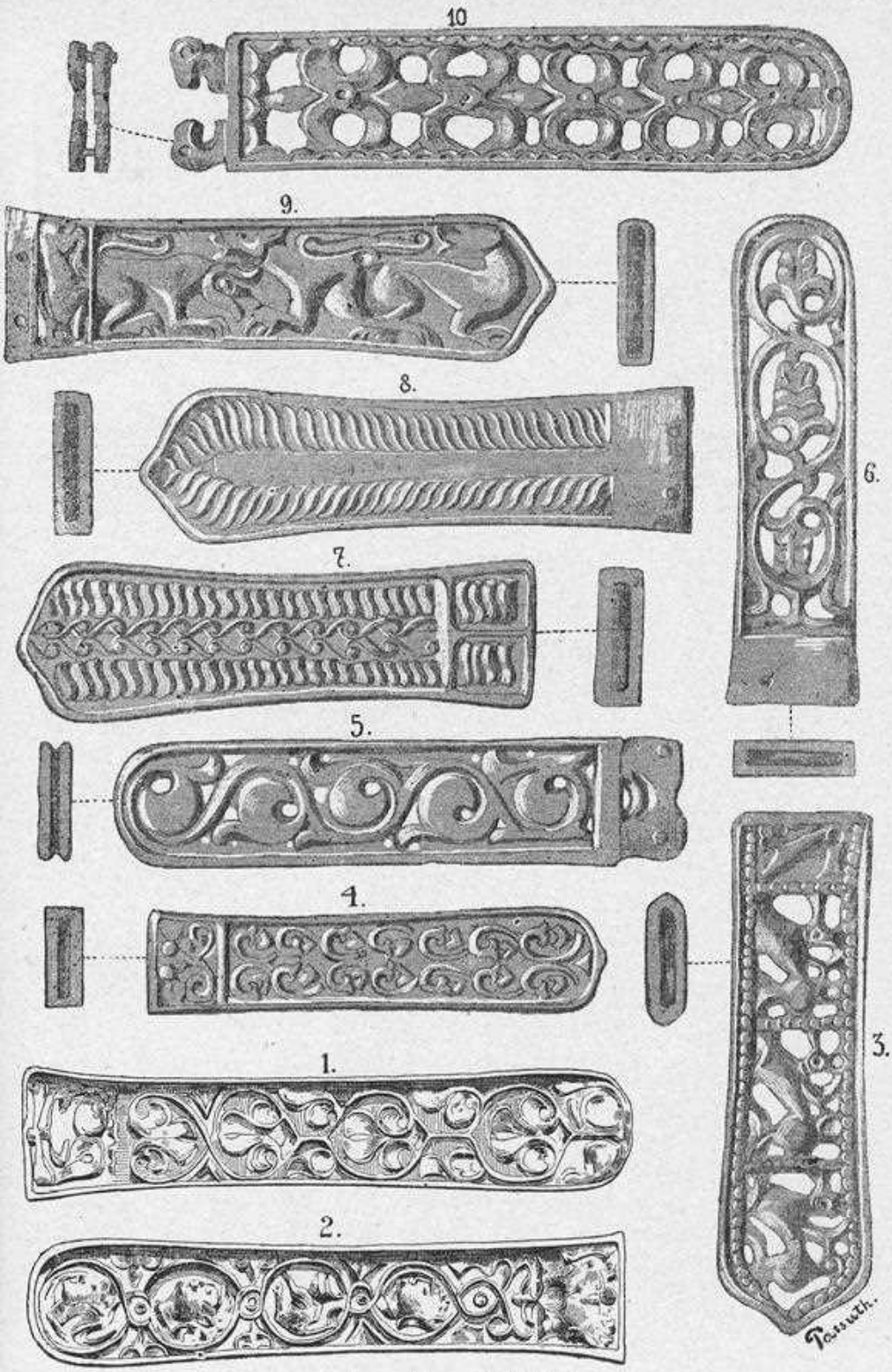

Nemesvölgy. III. tábla.

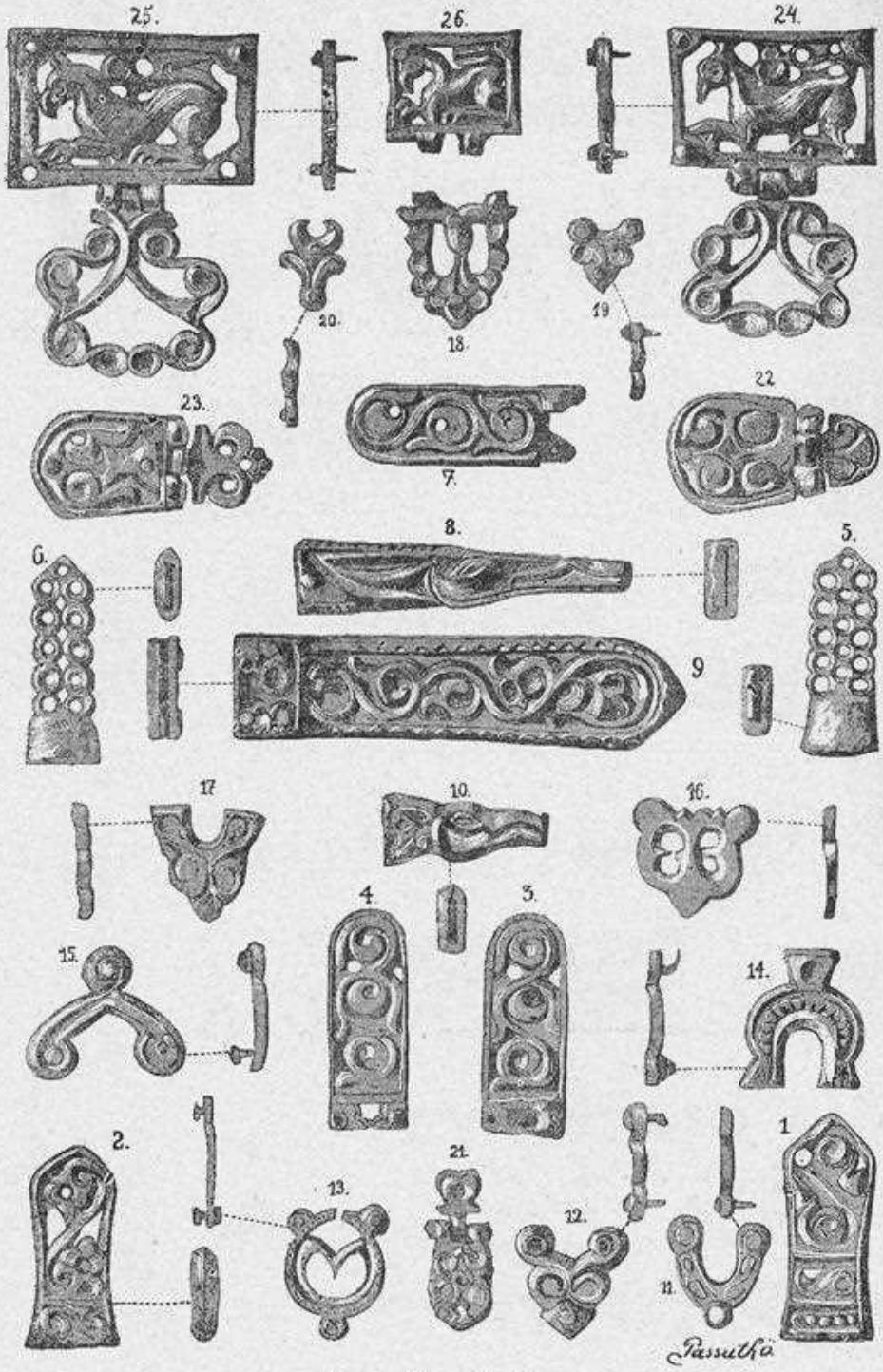

Nemesvölgy. IV. tábla.

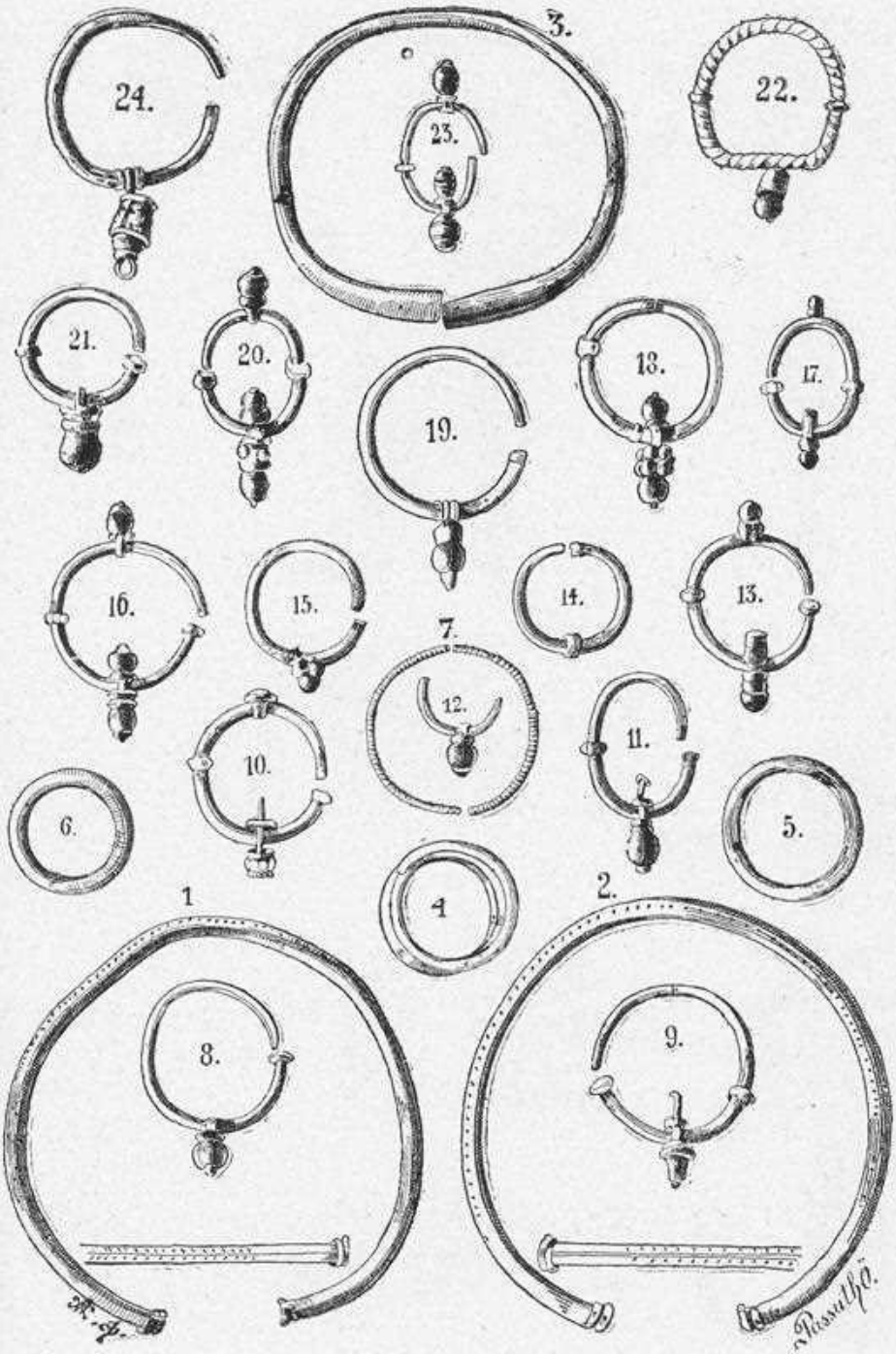

Nemesvölgy. V. tábla.

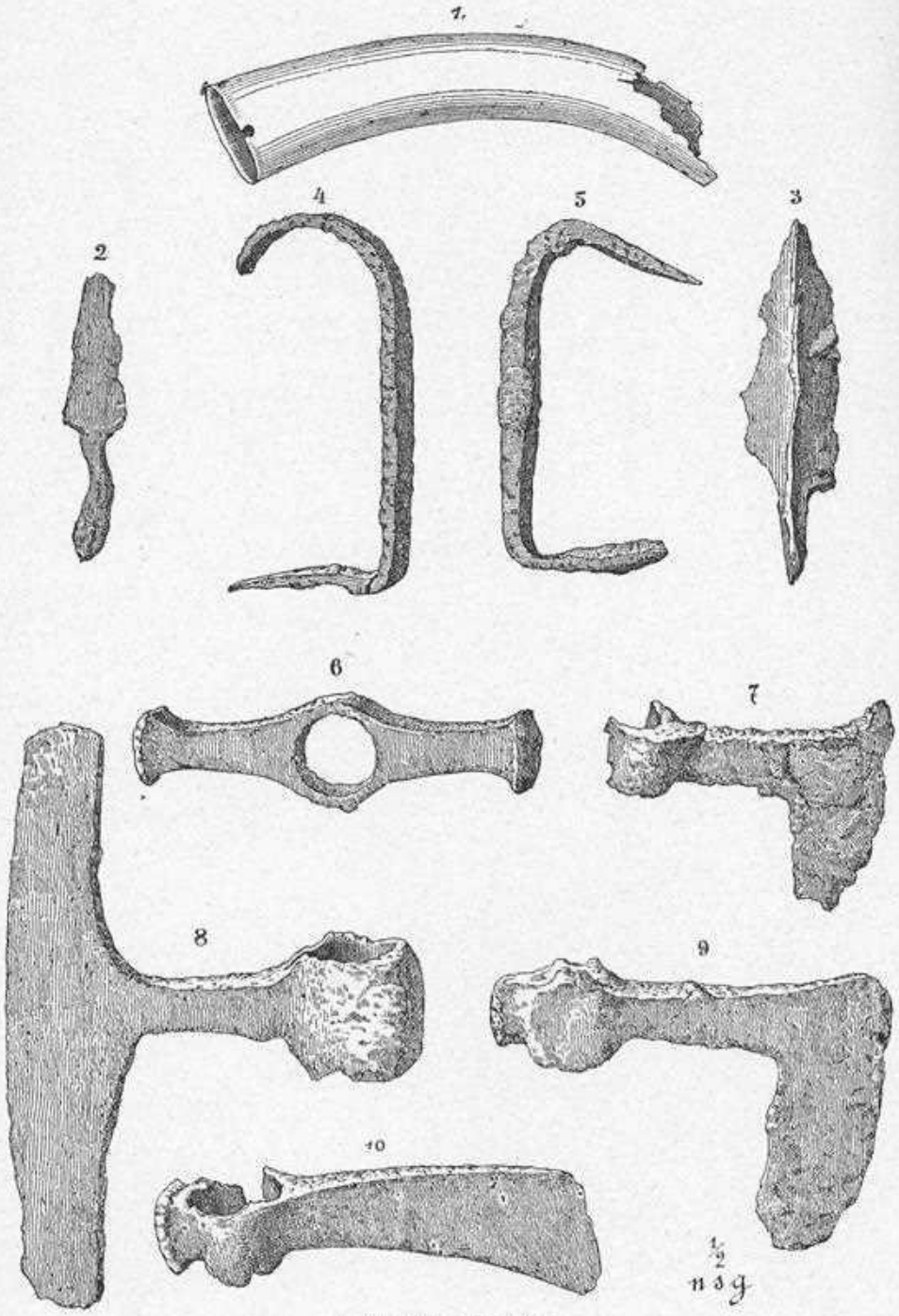

Nemesvölgy. VI. tábla.

és az ezen határbeli fentemlitett római laktelep helyére helyeztem át működésünket.

M.-Óvár, 1886 május 30-án. *Dr Sötér Ágost.*

7. A nemesvölgyi népvándorláskori sírmező feltárása közben az alkalmazott munkásoktól értesültünk, hogy a nemesvölgyi 1. alatti jelentés bevezetésében érintett „Spitzäcker" nevezetü római laktelep maradványait takaró helyen

a) Kochwalter N. urasági cseléd 10—15 év elött szántás közben egy kösarkophagra akadt, mely utóbb darabokra töretve, építöanyagul lett felhasználva.

b) Móricz Ferencz, jelenleg német-óvári földmíves egy feliratos kölapot talált, melyet Bécsben nagy áron adott el.

c) Egy erös zápor után a barázdában egy ép fekete kökorsó lett találva, mely Batthyányi Iván gróf birtokában van.

d) Gumprecht és veje Madle Ferencz nemesvölgyi lakosok római érmeket és egy faragott követ (szoborrész) találtak, s hogy

e) azon föld mellett a Berg és Nemesvölgy határa közötti düllöutat egy köfal maradványai szelik át, ezen alapokon kiindulva, ismét fölkerestük ezen római jellegü lelhelyet és f. évi május 29. és 30. napjain tüzetesebb kutatás alá vontuk, amihez az uradalom intézöje, Mersits Endre úr engedélyét készségesen megadta.

A „Spitzäcker"-düllöbeli árpával bevetett szántásokat észak-déli irányban átszelö vízárok jobboldali, tehát nyugati részén három árok lett húzva, melyek, hogy helyük késöbb is megállapítható legyen, akként lettek megjelölve, hogy az árokpartba az árkok számával jelölt czövekek lettek beverve, mely árkok vegyült földet mutattak félkörivü tégla-, gránitkö- és cseréptörmelékekkel felváltva.

A vízvezetéktöl balra, tehát keletnek fekvö szántáson sok falkö, cserépedény és terra sigillata kerülvén egy próbaárok segélyével felszinre, az itt fölfedezett köfal-alapépitmény irányában ásva, kétségtelenül egy konyhahelyiséget állapitottunk meg, melynek fala mellett félkörivü téglákból

készült vízvezeték szolgált a konyha vizének levezetésére; a konyha padlózata nagy négyszögü lapokból állott.

Ezen lelhely fölvételi rajza ducz hiányában e müben közölhető nem lévén, annak konstatálására kell szorítkoznom, hogy ezen lejtön, melyröl gyönyörü kilátás nyilik Mosonymegye sík területére, bizonyára egy igen elökelö római villa állott, mely esetleg — t. i. ha tüz által pusztult el, amit a sok nyom után itélve bizonyosnak tartok — sok érdekes és értékes leleteket nyujthatna, nekem azonban az egylet vagyoni viszonyainál fogva a lelhelynek és annak római jellegének konstatálására kellett szorítkoznom, már azért is, mert egy laktelep ásatásához nem napok, hanem hetek szükségesek, és még hosszú munka után is lehetséges, hogy az meddönek lenne nevezhető.

Úgy a népvándorláskori sírmezö, valamint ezen római laktelep ásatása folytatandó lenne.

M.-Óvár, 1886 május 31-én. *Dr Sötér Ágost.*

8. 1887. év nyarán gróf Batthyányi József táviratilag fölkért, hogy Fröhlich Róbert és Hampel József hazai történészeink jelenlétében a nemesvölgyi népvándorláskori sírmezön ásatást tartsak, miért is a felhivásnak megfelelve, annak költségére a nemesvölgyi sírmezö alsó, vagyis dél-nyugati részén 12 sírt tárattam fel, melyek közül hét nyujtott bronzleleteket, melyek a már feltárt 245 sírban találtakkal minden tekintetben azonosaknak bizonyultak és semmi ujabb tárgy vagy alak nem került elö, miért is — tekintve, hogy azok nem kerültek az egylet birtokába — leirásukat mellözöm.

M.-Óvár, 1887 szeptember 20-án. *Dr Sötér Ágost.*

XV. Nezsider.

Római sírmezö. 1887 május 4, 5, 6, 10, 11, 12, 13; 1894 október 8 és 9.

Már az egylet keletkezésének elsö évében Nezsider községétöl engedély kéretett régészeti ásatások tartására, mely azon föltétel alatt, hogy az ásatás megkezdése a

községi elöljáróságnak mindenkor bejelentessék, készségesen megadva is lön.

Több nezsideri tag unszolására és azon hírre, hogy

1. az ú. n. remetehegyi kápolna épitése alkalmával kivágott hegyi út egy római sír fölfedezésére vezetett, melynek leletei a nemzeti muzeumba beküldve is lettek;

2. hogy a gálos—vallai megyei út árkában egy feliratos nagy kö hever;

3. hogy ugyanezen út mentén a hajdani Zizmannsdorf határához tartozott, jelenleg „Siebenmad"-düllöbeli réten levö 3. kavicsgödörben egy kösír találtatott, melynek fedölapjai feliratok és faragványos ékesitésekkel voltak ellátva, s hogy ezen lapok jelenleg is Nezsider községháza udvarán láthatók, indittatva, 1887 május 4-én délután Ivánfi Ede alelnök úrral Nezsiderre indultunk, hol már kellö számu napszámosok elöállitása végett a község elöljárósága megkeresve lön.

Az éjet Nezsideren töltve, f. hó 5-én reggel a remetehegyi kálváriai út mellett a helytöl, hol hajdan a római sír találtatott, közelebb és távolabb öt árkot huzattunk, azonban minden eredmény nélkül, s igy e helyet elhagyva, a hegy tetején emelkedö szabályos dombot metszettük át, anélkül azonban, hogy bármi leletre akadtunk volna, miért is ehelyütt délben az ásást beszüntetvén, bérkocsik fogadásával három munkást, a negyedik az árkok betakarására hagyatván vissza, a gálos—védenyi út és nezsideri tó közötti rétnek Pátfaluval határos rétre szállittattunk ki és oda magunk is kirándulván,

1. az út melletti elsö kavicsgödröt vettük szemügyre, hol a föld egy helyen keveréket tüntetvén fel, ásattunk, azonban leletre nem akadtunk.

2. Pátfalu felé tovább haladva, a zizmannsdorfi kápolna elött mintegy 70 ölnyire az út árkában megtaláltuk a fentemlitett követ, mely egy 65 cmteres oldalakkal biró négyszögü faragott homokkö, s talpazata után itélve, a földben állott volt; ezen szobor felsö része már hiányzik, és a feliratnak csak egyes betüi olvashatók. A feliratra nézve

Krikler József nezsideri ügyvéd úrtól azon felvilágositást nyertük, hogy ö azt 25 év elött, mikor még a kö egész vala, lejegyezte és azt következöleg közölte:

AFN· OM.
ANVS· T. F.
S. AMIONIS
SERVS. N. III (három vonal)
H. O. P. T. E.
SAM. IO. P vagy B.

3. Vizsgálat alá vétetvén a kápolna, a homlokzatára irt „Neu erbaut im Jahre 1861" meggyözött, hogy itt régésznek más keresni valója nincsen, mint megállapitani azt, hogy a kápolnától átellenes réten szemlélhetö földegyenetlenségek után itélve, itt állott tényleg Zizmannsdorf.

4. Innét tovább haladva Pátfalu felé, a 27 és 28 kmtert mutató útjelzök között az út tóoldalán elterülö réten megkezdett és az országúttól számitva harmadik kavicsgödröt vettük vizsgálat alá, hol a község által rendelkezésünkre adott községi rétfelügyelö megmutatta azon állitólagos helyet, hol két év elött egy Kundinger János nevezetü gálosi ember kavicsrakodás közben egy köböl épült sirra akadt volt. Az általa jelzett sirgödör megszemlélésekor alapos kételyem merült fel az iránt, hogy ebben kösir elfért volna, de azért az egész kavicsgödör oldalait lenyesettük, anélkül azonban, hogy bármi jelre akadhattunk volna, miért is Leitner Mihály gálosi birónak levelet irtam, kérve öt, hogy 6-ára reggel 6 órára nevezett Kundinger Jánost a lelhely szinhelyére hozza ki, hogy az határozottan megmutassa a helyet, mely az ásatás kiindulási pontját képezendi. Alelnök urat kötelmei haza szólitván, a párndorfi indóházhoz hajtatott, én pedig estig tovább folytatván a kutatást, este szekéren Nezsiderre visszamentem, hol a községbiró vállalkozott, hogy másnap reggeli 6 órára munkást rendelend.

1887 május 6-án reggel 5 órakor megérkezett, de csak

két napszámos, s így ezek utáni hajszolódásban eltelt két óra sikertelenül, napszámos több nem jött, s így az egyik kocsit leparancsolva, a két munkást a részemre fogadott kocsival a hely szinére vittem, hova később a jegyző, Hegyi Mihály úr által utánam küldött még két napszámos is megérkezett, kikkel

5. a kápolnával átellenes réten levő Zizmannsdorf-telepen kezdtem ásatni és csakhamar egy köfalra akadtam, miután azonban csak csont-, vas- és edényhulladékokat találtam, meggyözödve, hogy itt Zizmannsdorf állott, embereimet a Védeny felé emelkedö öt szabályos domb egyikének átszegésére állitottam neki, mely munka közben megjelent Gálos község fentnevezett birája és Pollreisz Mátyás gálosi jegyzö, kik közölték velem, hogy reggel 6 órakor Kundinger Jánossal együtt a kavicsgödörben vártak és megjelölték a helyet, hol az a kösirt találta, miért is kocsira ülve, a hely szinére mentünk, hova a munkásokat is elhozatván, a lelhelyre, t. i. a sirhelyre függöleges vonalban árkot huzattam, és pedig az úttal párhuzamos vonalban Védeny felé és nem sokára az egyik munkás csákányának kölapra csapásának hangjai hoztak lázas izgatottságba, s ime, lassankint feltárult elöttem egy köböl épült sir, mely

1-sö sir: belsö hossza 190 cm., szélessége 90 cm., mélysége 110 cm. Tetemfekvés nem konstatálható, mert a csontok elszórva találtattak, s lelet sem fordulván elö, kétségtelen, hogy a sir hajdanában már feldúlva lön. A megkezdett irányban folytatva az ásatást, az elöbbi sirtól 2 m.-re találtuk a

2-ik sirt, minden koporsó nélkül, 120 cm. mélységben, amelyben a dél-keletnek fekvö alsó lábszár-csontok párhuzamos fekvéséböl következtetve, nöi váz feküdt, mely az egész telepen nem található hamvasszürke, vizenyös réteggel volt borítva. A lábvégnél egy ép korsó, egy csésze, egy bögre és egy fazék alja volt. A jobbkéz az ölben pihent, rajta egy kigyófejekbe végzödö massziv bronz karperecz, a balkéz a mellen feküdt, rajta egymás mellett három egészen egyforma, bronzsodronyból tekert karperecz,

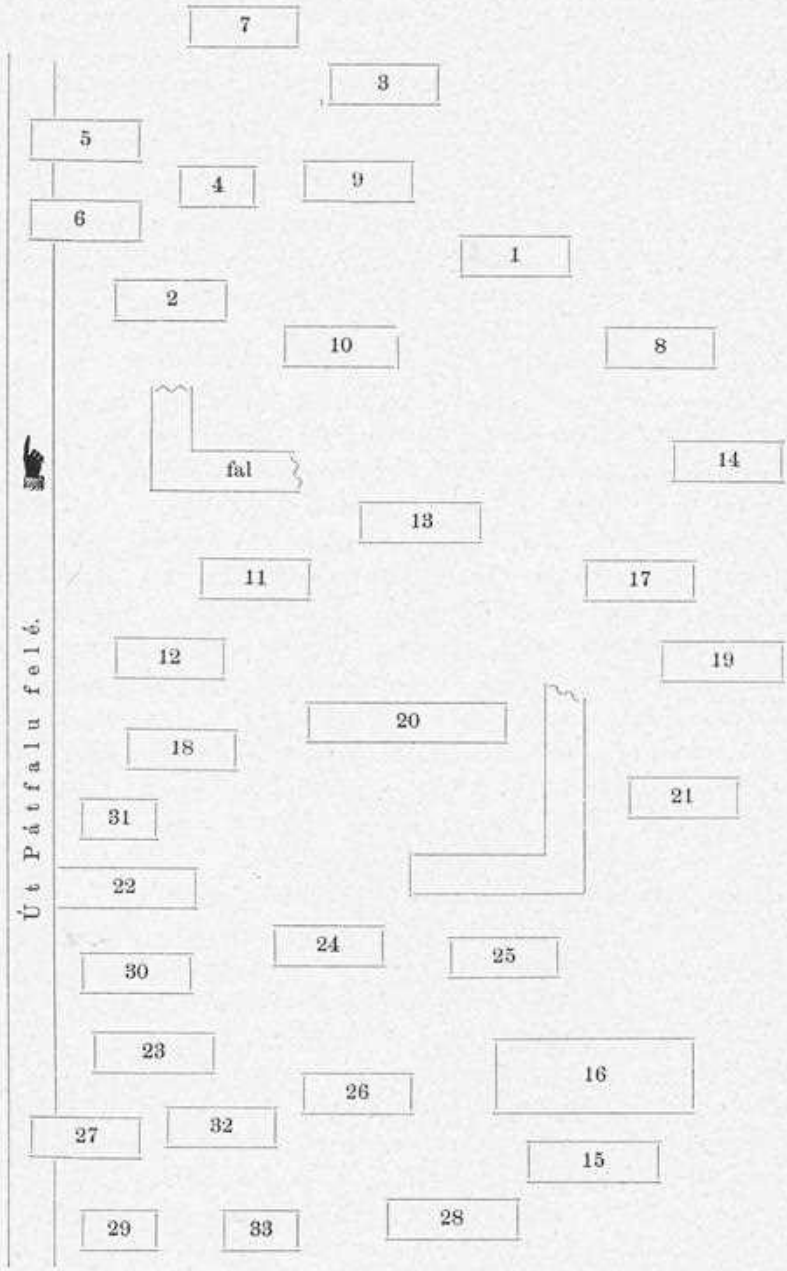

Nezsideri római sírmező.

melyek végeik felé vékonyodva, az egyik vég egy ⊃ alaku fogantyúba, a másik vég pedig két kampós kajmóba végződnek. Fülönfüggö nem találtatott, a koponya sem vala megmenthetö, mert már a sírban összezúzott vala.

Munka közben dörgött az ég és fejem fölött czikázva a villám, kocsimban kelle menedéket keresnem a zuhogó eső elől, mely azonban hamarjában elállván, a munka folytatásához láttam. Ezen sírtól 3 m.-nyire találtuk a

3-ik sírt, hol azonban a tetem éppen ellenkezö irányban feküdt, t. i. a fej dél-keletnek, míg a láb észak-nyugatnak; a sír 120 cm. mélységben a lábnál egy korsót, két csészét, egy bögrét és egy fazék alját rejté magában, néhány darabjával egy elkorhadt vaskésnek. A csontozat után itélve, aggastyán volt, a koponya jó karban mentetett meg.

Ezzel a késö est beállván, s ez alkalommal több idö rendelkezésemre nem állott, a munkát beszüntettem.

M.-Óvár, 1887 május 8-án. *Dr Sötér Ágost.*

II. 1887 május 10., 11., 12. és 13-ki ásatás.

A nezsideri első ásatás eredményei és azon oknál fogva, hogy a feltalált sírmezö kora és a népfaj iránt, melynek tetemeit takarja, az eddigi ásatás még elégséges támpontot nem nyujt és a sírmezőnek közvetlen útmelletti fekvése azt feldúlás veszélyének teszi ki, idönyerés czéljából a választmány t. tagjait szíves nyilatkozatra kértem fel az iránt: vajjon az ásatás azonnal folytattassék-e vagy sem, s miután a honn talált választmányi tag urak mind igennel feleltek, Paikrt Alajos egyleti tag úrral május 10-én, nehogy a munkásokkal akadály legyen, Párndorfra rándultam, hol a községbiróság segélyével nagynehezen lehetett csak 1 frt 30 kr napszám és borfizetés igérete mellett 10 napszámost kapni, kik a hely szinére, ami több órai járás, maguk jöttek el és mentek is el a munka befejeztével, s így nem kelle naponkinti ki- és hazaszállitásuk iránt intézkedni, mi

naponkint 6 frt költséget igényelt volna, mert a lelhely minden községtöl több mint egy órányi távolságra fekszik.

Késö este Nezsiderre érkezve, meghivattam mindazokat, akiknek az elsö két év elött talált kösirról tudomásuk volt, de arra nézve, hogy a kölapon volt-e felirat vagy nem, határozottan ellentétes feleleteket nyervén, a kérdés tisztába hozható nem volt.

Május 11-én reggel 6 órakor az ásást 10 emberrel megkezdvén és 13-ika estéig folytatván, a következö sirokat tárattam fel:

4-ik sir: 25 cm. mélységben az elsö jelentésben érintett hamvas rétegbe burkoltan, mely réteg a m.-óvári gazd. akadémia kémiai és technológiai laboratóriuma által megvizsgáltatván, szénsavas mész- (38·43 %) tartalmu agyag- és homokkeveréknek bizonyult, mely lehet természetes, de nincs kizárva a lehetöség, hogy az egyes részek mesterségesen lettek összekeverve; a lábnál korsó, bögre és egy bronzérem Probus császártól (276—282) következö felirattal: Ep. IMP. C. M. AVREL. PROBVS P. F. AVG. (Imperator Caesar Marcus Aurelius Probus Pius Felix Augustus.) A császár mellképe díszöltönyben és sugaras koronával, balra tekint; jobbjában a sassal díszitett jogar. Hp. ROMAE AETERNAE. A sisakos Róma egy négyoszlopu templomban ülve, balra tekint. A szelvényen XXI. VI. A csontozat el volt korhadva.

5-ik sir: 83 cm. mélységben kavicsrétegben, a váz lábbal keletnek, fejjel nyugatnak, lelet nélkül.

6-ik sir: 50 cm. mélységben szürke agyagrétegben, mécses, hullámos oldalu törött bögre, borostyánkö-gyürü és cserépdarabok; fekvésirány É.-É.-Ny. és D.-D.-K.; fejnél négyszögü olajos mécs.

7-ik sir: széles, kettös köböl épitett sir, fedölap nélkül. A sir hossza 180 cm., szélessége 95 cm. Az oldal-kölapok 40 cm. magasak. A borda- és gerinczcsontok elkorhadva; két tetem; a férfi jobboldalán a nö, kinek mellén egy bronzérem: *Cajus Caligula 37—41.* Ep. C. CAESAR DIVI AVG. PRON. AVG. P. M. TR. P. IIIII. (Cajus Caesar Divi Augusti Pronepos Augustus Pontifex Maximus Tribuniciae Potestatis V.). Balra néző födetlen

fö. Hp. VESTA S. C. Vesta egy trónon ülve, kinyujtott jobbjában áldozó edényt tart. A két nyak közt egy bronzfibula, a lábnál egy bögre; a koponyák épen kerülvén ki, az Anthrop. muzeumba küldettek.

8-ik sír: 115 cm. mélységben, fejjel nyugatnak, lábbal keletnek; a térde között bronzérem Gordianus császártól (238—244) következő felirattal: Ep. *Gordianus III. 238—243.* IMP. GORDIANVS PIVS FEL. AVG. (Imperator Gordianus Pius Felix Augustus.) Babérkoszorús mellkép paludamentummal jobbra. Hp. P. M. TR. P. IIII. COS. II. P. P. S. C. A babérral koszorúzott császár állva hadi öltönyben, jobbkezében hegyével fölfelé forditott lándzsát tart; kinyujtott baljában a földteke. Lábnál bögre, térdnél orsógomb; az egyik kézujj patinás, de a legszorgosabb kutatás daczára bronz nem találtatott; a váz szürke agyagréteggel körülvéve.

9-ik sír: 120 cm. mélységben, igen keskeny sírban, elkorhadva, lelet nélkül, kivéve egy bronzcsat.

10-ik sír: 110 cm. mélységben, lábakkal ellátott vaspántok, váz elkorhadva; a kelet felé fekvö lábvégnél bögre és körülbelül a váz közepén két bronzérem. *Marcus Aurelius Probus.* Ep. VIRTVS PROBI AVG. A császár sisakos mellképe balra fordultan; balkarját paizs födi. Hp. PAX. AVG. A béke istennöje állva és balra fordulva, jobbjában olajágat és balkezében lándzsanyelet — hasta pura — tart. A szelvényen V. XX. és a balmezöben T betü. *Maximianus Armentarius 305—311.* Ep. IMP. MAXIMIANVS P. F. AVG. Jobbra tekintö babérral koszorúzott fö. Hp. GENIO POPVLI ROMANI. Róma nemtöje állva és balra fordulva, jobbjában áldozó edényt tart, baljában a bőségszarv. A jobbmezöben B és a szelvényen S|S.

11-ik sír: 140 cm. mélységben karimás téglákból összeállitva, hosszoldala 3 drbból, keskeny oldala 1 drbból, ugyanily lapokkal befödve, melyek közül azonban csak egy volt ép. E téglalapok egyike LEG. XIIII. jellel van ellátva és a régiségtárba elhelyeztetett; váz elkorhadva, lábnál csutora-alaku korsó, jobbkéznél erös kigyófejekbe végzödö bronz karpereczek, balkarján bronz masszív karperecz alak nélkül; fejnél olajos üveg.

12-ik sír: 110 cm. mély, lábnál törött bögre, elkorhadt csontok.

13-ik sír: 120 cm. mélységben, egy nagyobb bögre cserepein és rendetlenül fekvö csontokon kivül mit sem tartalmazott; kétségtelenül feldúlt sír.

14-ik sír: 157 cm. mélységben, köből épült, 130 cm. széles sír, 45 cm. vastag kölappal félig födve, a födél többi része darabokban a sírban. A fél kölapot sem vala képes 10 erös munkás fölemelni és eltávolitani, úgy, hogy a közepén ketté kellett vésetni; daczára ennek a körülménynek, mely alapos reményt nyujthatott, hogy a sír érintetlen, az feldúltnak bizonyult, mert a csontok elszórva kerültek elö és 1 drb bronz szijcsaton kivül mi sem volt található. Az erös lábszárak a régiségtárba elhelyeztettek.

15-ik sír: 33 cm. a földszine alatt, 180 cm. hosszú, igen finom, 55 cm. oldalu, négyszögü, $7^1/_2$ cm. vastagságu téglalapokból összeállitva. E téglalapokon sem felirat, sem más jel nem látható, mint a négy sarkon kidomborodó gömb: ⊡ két ily téglalap az egylet részére rezerváltatott és a gálosi elöljáróság azt május 20-án beszállitotta. Fekvésirány: fej nyugatnak, láb keletnek, de a csontok teljesen elkorhadtak. A lábnál ezüstkanál, a nyaknál bronzfibula, a fej mellett egy üvegcsésze, ⊔ mely azonban eltörött, de összeragasztható leend. A sír alja három téglalapból állott, mely czementtel le volt öntve; keskeny oldala egy-egy lapból hosszoldala három-három lapból és födele egyenesen, vagyis vizszintesen letakarva, szintén három lapból állott.

16-ik sír: kösarkophag, 210 cm. hosszú, 108 cm. széles, oldalfalai 20 cm. szélesek; a sír fel volt dúlva, mert a csontmaradványok elszórtan találtattak. E szép sarkophag mint az egylet által talált elsönek a régiségtárba szállitása iránt intézkedtem, azonban — sajnos — Safrián nezsideri bányatulajdonos emberei ügyetlenségének tulajdonitható, hogy a felrakásnál összetörték, s így e tárgy elveszett, ha csak az egylet darabokban haza szállittatni és itt összeragasztani nem kivánja.

17-ik sír: 140 cm. mély, fej nyugatnak, láb keletnek; félig elkorhadt csontozat, a lábnál bögre. Koponya az Anthrop. muzeumnak beküldve.

18-ik sír: 180 cm. mélységben, semmi keveréket nem mutató rétegek alatti tiszta sárga kavicsrétegben, és pedig 45 cm.

rétegmélységben egy igen szép, finom bögre, melynek öblönye 16 cm. átmérőjü, talpa pedig csak 7½ cm., magassága 13 cm., kettős köröket képező 3, illetve 4 cm. átmérőjü fekete vonalakkal díszitve, melyek a bögrét körülfutva, alul és felül 1 cm. széles vonalak közé egymástól ½ cm. távolságra álló három egyenes függöleges vonallal, mely vonalcsoportok egymástól ismét 1 cm. távolságra állanak, van díszitve. Ezenfelül találtatott a bögre mellett egy cserépmécses.

19-ik sír: 135 cm. mélységben, lelet nélkül; az alsó állkapocs, ú. n. Wolfsrachen csakis metszőfogakkal, mely az Anthrop. muzeumnak be fog szolgáltatni.

20-ik sír: 147 cm. mélységben. Női váz kavicsrétegben, szép bögre, ép könybögre, igazabban olajflacon és egy lemez karpereczczel. Jobbkéz mellett Probus érme. Ep. IMP. PROBVS P. F. AVG. (Imperator Probus Pius Felix Augustus.) A császár mellképe díszöltönyben és sugaras koronával, jobbra. Hp. VICTORIA AVG. A győzelem istennője, balra haladva, kinyujtott jobbjában koszorút és balkezében pálmaágot tart. A szelvényen villám.

21-ik sír: fejjel keletnek, 130 cm. mély, kezénél egy bronzlemez, melytől az ujjai patinásak, lábnál törött csésze.

22-ik sír: kősír, 140 cm. mély, czementtel kiöntve; lábnál törött bögre, ujján bronz sodronygyürü, karján egy kigyófejbe végződő, kivül üres, összehajtott bronzlemezből álló karperecz, fejnél ép ⊔ kis olajbögre mécsből.

23-ik sír: 90 cm. mély, lábnál törött bögre és egy vaskarika, továbbá egy csontnyelü vasszerszám és egy igen nagy bronzcsat.

24-ik sír: 120 cm. mély, kelet-nyugati irány, fej nyugat felé; koponya a gyüjteményben.

25-ik sír: 110 cm. mély, É.-É.-K. és D.-D.-Ny. irány; lábnál nagy bögre, bronzcsat és bronzkarika.

26-ik sír: 57 cm. mélységben kezdődő kis kősír négy kőlapból összeállitva, két gyermek váza volt benne össze-vissza; az alsó állkapczák az életkor meghatározhatása czéljából az összes csontokkal együtt összeszedettek. A kis sarkophag lábfelöli keskeny oldali köve faragványt mutatott; lelet e sírban nem vala.

27-ik sír: már az út alatt volt 140 cm. mélységben, és pedig fejjel dél-nyugatnak, lábbal észak-keletnek, lelet nélkül, kivéve egy törött rövid vaskardot és egy nagy bögrét.

A 15. és 16. sz. sírok egy köfal mellett voltak elhelyezve és valószinüleg falazott kriptában, mert a falvonal

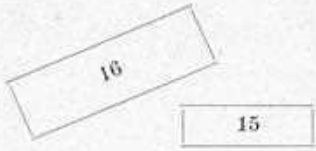

a betüvel jelölt részén igen sok bronz pántlemez-fogantyú és kilincsféle volt a földben található.

E sírmező tehát kétségtelenül római tetemeket takar, de a gazdagabb sírok mind fel vannak dúlva.

A talaj földkeverékének képzelhetlen változatossága lehetetlenné teszi a rendszeres ásatást, mit még azon körülmény is nehezít, hogy a sírok minden rendszer nélkül, hol közelebb, hol távolabb egymástól, s habár általában némi eltérésekkel nyugat-keleti irányban vannak elhelyezve, mégis oly rendszer nélkül, hogy a síroknak szölökarókkal való kijelölése daczára semmiféle biztos irányt megállapitani nem lehetett, a munkások is még ügyetlenek lévén, bizonyára a legmélyebben fekvö sírok elásattak, s itt biztosan csak úgy lehetne boldogulni, ha az egész telep úgyszólván rigoliroztatnék, és pedig 2 m.-nyi mélységben.

Kétségtelen, hogy a sírmezö a gálos—vallai út alatt és azon túl a szántóföldek alatt is terül el, míg a laktelep, tovább Pátfalunak haladva, az út baloldali szántások helyén állott, hol a megejtett próbaásatás köfalat és sok kajmós tégladarabokat tárt fel.

A zord idö és esö a munkát igen megnehezité, de az elért siker, hogy egy római telep helye biztosan megállapittatott, böven kárpótolja a fáradalmakat.

Az ásatás rendkivül költséges, mert a közelebb fekvö

falvakban jó munkás, ki földmunkához ért, nem kapható és a lelhely kocsin is a legközelebb eső Gálos községtől egy órányira van.

M.-Óvár, 1887 május 15-én. *Dr Sötér Ágost.*

III. 1894 október 8 és 9.

A nezsideri római jellegü sírmezőn ez év tavaszán mükedvelők saját czéljaikra akarván ásatást rendezni, a nyert ásatási engedélyre való hivatkozással sikerült a községnél kieszközölni, hogy az ásatási engedélyt kizárólag az egyletnek tartotta fenn, s így erkölcsi kötelességét képezte az egyletnek ott még az év folyamában a muzeum részére ásatást rendezni, amely czélból október 8-án Ivánfi Ede egyleti alelnök úrral Nezsiderre rándultam, hol a községi jegyző, Hegyi Mihály úr távirati megkeresésre a szükséges munkásokat már megrendelte volt.

Október 8-án tehát reggel, a lelhely a gálos—pátfalusi út és Fertő melletti rétség között fekvén, az egész időre megrendelt bérkocsival a hely szinére rándulván, az ásatást az előállott hét napszámossal megkezdvén, Ivánfi Ede alelnök úr a Pátfalu felé vezető út baloldalán elterülő dombozatot vette négy napszámossal ásatás alá, azonban ott leletre nem akadt, míg én három napszámossal a sírmező ásatását folytattam és *hat sírt* találtam, melyek azonban feldúltaknak bizonyultak, s csakis az 5-ik sírban találtatott egy mély és magas tál gyurmából készitve, melynek talp-átmérője 10 cm., rézsútos oldala 11 cm. magas, függélyes mélysége 10 cm., felső öblöny-átmérője 26 cm. és a 7-ik sírban, hol egy bögre jobb minőségü anyagból a fejnél találtatott, mely 10 cm. magas, talpa 5 cm. átmérőjü, öblönye pedig 8 cm. átmérőjü. Sajnos, hogy már másodnap beérkezett szüret miatt a munkások elmaradván, az ásatást nem folytathattuk, mert sem Nezsideren, sem Gáloson, sem Párndorfon napszámost nem kaptunk, miért is az ásást abbahagyni kellett.

Ezen sírmező, valamint az annak közelében levő domb ásatása folytatandó lenne, s miután valószinü, hogy e sírok

a megyei út alatt, sőt azon túl fekvő gálosi földek alatt is elterjednek, az ásatási engedély ehelyütt is kieszközlendő lenne.

M.-Óvár, 1894 október 10-én. *Dr Sötér Ágost.*

XVI. Oroszvár.

Várdomb. Római sírmező. Ismeretlen kori sírmező. 1888 szeptember 2, október 1—4; 1890 május 9; 1891 április 29, augusztus 14.

A) Várdomb.

Történelmi művek szerint a római Gerulata Castrum helyét Oroszvár, Járfalu és Körtvélyes vidékén kell keresnünk. Tényleg mind a három község határában találtatván római laktelepek és temetkezési helyek nyomai, miután eddig a három község közül legtöbb római kori lelet Oroszvár határából került elő, f. évi szeptember 2-án e község határát vettem tüzetes vizsgálat alá; annak területén több dombozatot észlelve, a Duna egy régi, most holt ága melletti magas domb dél-nyugati oldalán két gránitköböl készült falat találván, a tulajdonos gróf Henckel szül. Kászonyi Laura úrnőtől ásatási engedélyt kérve és nyerve, az ásatást f. évi október 1-jén megkezdve, négy napon át folytattam, azon reményben, hogy ha nem is sikerül Gerulatának ezen helylyeli azonosságát földeriteni, mégis érdekes leletek kerülhetnek az egylet régiségtárának birtokába.

A f. évi október 1-jére kitüzött ásatást a reggeli órákban való akadályoztatásom folytán Mamuliti Mihály úr, az egylet buzgó pénztárnoka volt szíves — ellátva a terepjzzal, az arra följegyzett, általam tervbe vett átmetszések jelzésével — megkezdeni, kit a délutáni órákban felváltván, az ásatás eredményét a következőkben jelezhetem:

Az oroszvári régi Duna-meder mellett észak-nyugati irányból dél-keletnek elvonuló dombozaton, melyet magasságánál és kiterjedésénél fogva jogosan neveznek a lakosok „Bergl"-nek, öt átmetszet ásatván, az alsó második árokban falazatra akadtunk, mely a huszonhét munkásból álló erő alkalmazásával alapzatig kitáratott. E fal egyik szárnyával

a Duna felé futván, ott letörött, másik szárnya egyenszögben megtörött a Dunával párhuzamosan dél-keletnek vonul, faragatlan terméskő és szétbonthatatlan habarcsból kövé tömörülve, 3 m. 25 cm. átmérőjü, ezen szárny csak 7 m. hosszuságban táratott ki, egy rajta átvezető, 1 m. 25 cm. széles, 2 m. magas csúcsívben boltozott gyalog-átjáróval együtt. A fal felső részében, és pedig annak egy méternyi mélységében két finom habarcscsal kikent kör öblönyü csövezetet alkotó üreg fut végig, melynek egyike 32 cm., a másik pedig 22 cm. átmérőjü, és valószinüleg vízvezetékre használtatott.

Ezen falak alapzata a környékbeli földszintől legalább 10 m.-rel magasabban fekszik, s így kétségtelen, hogy egy alsó erődítménynek is léteznie kell, melynek kitöltött területére ezen felső falak rakattak.

A munkások egy része a dél-keletnek futó falszárny kitakarásának folytatására alkalmaztatván, a többinél három csoportra felosztva, a dombozat dél-nyugati oldalán különböző helyen próbaásatás tartatott.

Az első csoport a domb alsó részén a föld eltávolitását kezdé meg, hol ez faszén, tégladarabok, hamu, égett gabona, habarcsdarabokból és egyéb oly törmelékből, vegyülékből állott, mely tanusitá, hogy tüz által elpusztult épület maradványait képezik. Ehelyütt 5 m. mélységben egy kis római Constantius bronzérem találtatott jelenlétemben, mit azért hangsúlyozok, mert már megtörtént, hogy különösen új munkások hazulról hozott, másutt talált éremmel is megkisértik jó borravaló reményében kedveskedni. Az érem felirata: D(ominus) N(oster) CONSTANTIVS. P(ius) F(elix) AVG(ustus) Hp. GLORIA. ROMANORVM. Ezenkivül bár gyéren közönségesebb, de kétségtelenül római cserép- és terra sigillata-edénydarabok és sok római koronás tégladarab, melyek egyikén a LEG. XIII. jelezet olvasható, találtatott. A rendetlenül heverőleg elökerülö faragatlan terméskövek között a harmadnapi ásatás alkalmával egy 75 cm. hosszú négyszögü kö került elö, melynek egyik oldala faragott és az első sorban VRSI, a második sorban XIMIL, a harmadik

sorban IVCI olvasható, a negyedik sor első betüje V, utolsó pedig C, a köz kövé vált habarcscsal van födve, úgy az ötödik sor is, hol csak a végbetü L látható. Ezen kö kétségtelenül csak töredék, és tanusítja, hogy már mint ilyen lön beépítve.

Ezen kö közelében egy falazatra akadván, ez egy 230 cm. széles egyenszögü négyszöget képező oszlopzatnak bizonyult. A domb tetejétöl 5 m. mélységben feküdt az első sor kölapon állott, 4 drb habarcsba fektetett, 52 cm. vastag homokkö és minden jelenlevöre egy rejtett és befalazott üreg benyomását gyakorolta, mely véleményben megerösitett az eltávolitásuknál alkalmazott és szekértengelyekböl készült vaskecskék ütései alatt felhangzó tompa dübörgés is. A felső kösor eltávolittatván, ez alatt keresztben egy ujabb félkör-ívben kifaragott, 230 cm. hosszú homokkövekböl álló réteg tünt fel; ezen sorozat is eltávolittatván, alatta ismét négy négyszögü óriási kölap mutatkozott, melyek azonban semmiféle ürt, hanem egy terméskö és habarcsból egy testté kövült, mind a négy oldalán 230 cm. méretü oszlopot takartak, mely 145 cm. mélységen alóli folytatásában további ásatásra vár.

A második csoport a domb közepén észlelt két párhuzamos köfal kitárásával foglalkozott. A két köfal közötti távolság 230 cm., az alsó fal 250 cm. átmérőjü, a felső csak 200 cm. Valószinüleg egy bejáró két oldalfalát képezték.

A két fal közötti ür kavics-, agyag- és földrétegekkel van kitöltve és betemetve, hol derékvastagságu akácztörzsek díszelegvén, a beásás majdnem lehetetlen vala, miért is a falak vonulási irányában a domb oldalából függélyesen ásattam le, hol negyednapon a falak folytatását megtaláltuk, azonban a közbenső ür nem nyilt, hanem beboltozottnak látszik, ennek konstatálása azonban még ujabb ásatásra vár. A 250 cm. széles falazat alá is beásattam, és a fal legalsó rétegét megvizsgálva, azt találtam, hogy az különböző nagyságu faragott kövekböl áll, melyek a kövé vált habarcs által tartva fejem fölött, függve azt tanusiták, hogy e vár falai más nagy mennyiségben készletben állott épületekböl és talán temetkezési helyböl is elökerült anyagok felhasználása mel-

lett épültek föl, és a falak alapzatát nem is igen ásták ki, hanem, hogy egyenletes alappal birjanak, faragott kövekböl egyszerüen kirakták és ezekre építék a kisebb faragatlan kövekböl és habarcsból álló várfalakat. Ehelyütt terra sigillata edénydarabokon és jeltelen római tégladarabokon kivül lelet nem került elö.

A harmadik csoport által a domb felsö oldalán egy északtól délnek futó fal találtatott, melynek egyik oldala negyedfél méter mélységig kitáratott; a falazat alatt üreg észlelhetö, melynek minösége azonban még csak ujabb ásatás után leend meghatározható. Ehelyütt a legtöbb terra sigillata és egyéb edénydarab találtatott.

Az egész dombozat mesterségesen látszik felhordva lenni, amire vallanak a minden vegyüléket nélkülözö kavics-, föld- és agyagrétegek, s úgy látszik, hogy e vár romjai a Duna árjai elleni védelmül lettek betemetve, habár az ehhez szükséges óriási földmíveletnek idejére és okára a történelemben útmutatást nem nyerhetünk.

Ezek tehát az ásatás eredményei és saját észleléseink. Ezeken kivül állitólag ezen dombozatban találtattak és a várkertbe vitetvén, részben befalaztattak: 2 drb alul meghajlott, botra támaszkodó pásztoralakot feltüntetö domborműköfaragvány, mely 82 cm. széles és 175 cm. magas, minden felirat nélkül, továbbá más két ily faragvány; az egyik jobbkezével nyeregalakban letakart lovat, balkezében pajzsot tartó alakkal, a téren D. M. betüvel; a másik hasonló alakkal, ezen azonban nö látszik ülni a ló hátán. E kövek felsö kúpban végzödö díszitménye különböző. Az ötödik levéldiszü, D. M. betüs kö, mintha egy sarkophag keskeny oldalát képezte volna, mig a 6-ik faragványnélküli kö a következö felirattal bir:

D. M.
FLAVIVS.
ATTIVS. CIVES.
TREVER. EQ.
AL. I. CANIV. STIP.
VII. H. S. E.
H. F. C.

Ezen leletek nem elégségesek annak határozott állitására, hogy Gerulata romjait ezen domb takarja.

A régésznek következtetéseiben rendkivül óvatosnak kell lenni, néhány lelet, faltöredék vagy feliratos kö egymagában csak annyit bizonyít, hogy a lelet maga mily koru s az épitkezés anyaga és módja minö jellegü, s mindig szem elött tartandó az, hogy a leletek nem kerülhettek-e más idöben a lelhelyre, mint amely korra különben vallanak.

Az eddigi kétségtelenül római jellegü leletek csak azt teszik valószinüvé, hogy ott vagy a közelben római telep volt; igaz, hogy lehetett Gerulata is, mert a rómaiaknak a Duna mentén sok erödítése volt, s biztosan megállapitani, hogy Gerulata fekvése Oroszváréval azonos, csak akkor lehetne már most is, ha a Carnuntumot (M.-Óvár) Bregetiummal (Szöny) összekötö katonai és kereskedelmi út — mely megyénk területén még sok helyen észlelhetö — fölméretnék és a megyei térképbe fölvétetnék, mert akkor a római Itinerarium segélyével, mely a Castrumok egymástóli távolát katonai lépésekben jelzé, ezen lépések megállapitott mértékével meghatározható lenne, hogy a távolság Oroszvár fekvésével összevág-e? Enélkül, vagy oly leletek nélkül, melyek tévedést kizárnak, egyelöre határozott véleményt adni lehetetlen, mert Járfalun is tártak fel már egy római fürdöszobát, Körtvélyes egy magaslatán magam is találtam római sirokat, s egy itteni sarkophag most is itatóvályunúl szolgál Horvát-Járfalun. Ezen két község határában több, még átvizsgálatlan magaslat áll, s az is lehetséges, hogy Gerulata romjait magaslat nem is jelzi és vigan hangzik el fölötte az aratók víg dallama.

És ezért várjunk a következtetésekkel és nyugtassa meg az érdeklödöket azon tudat, hogy ha Gerulata fekhelye biztosan az oroszvári ásatás által megállapitva nem is lett, Mosonymegye egy régi vára romjait biztosan szemlélheti, ha az egylet csekély anyagi ereje ezen költséges feladat bevégzését lehetövé teendi, miért is, ha az egylet valaha sok pénzzel rendelkeznék, ezen vár falait feltárni igen érdekes

feladatot képezne és időszakonkint mindenesetre folytatandó lenne. [1])

M.-Óvár, 1888 október 15-én. *Dr Sötér Ágost.*

B) Ismeretlen kori sírmező. 1890 május 9.

Értesülvén, hogy a község határának dél-nyugati részében, a beltelkek és vasút közötti területen fekvő földeken szántás közben embercsontokat vetett föl az eke, f. évi május 9-én dr Simay Aladár mint amateurrel a hely szinére menve, a Pelczmann János és Anna tulajdonát képező 942. hrsz. a. (telekkönyvi térkép) szántáson, hol egy koponyát vetett föl az eke, észak-keletről dél-nyugatnak vonatott árkokat huzatva, egy napon át 27 sírt tárattam fel, melyek egymástól 6 lábnyi távolságban dél-nyugatról észak-keleti irányban feküdtek. Az embereréklyék, melyeknél koporsó nyomai nem voltak észlelhetők, csakis 60 cm.-töl egész 120 cm. mélységben feküdtek és igen magas alaku néptörzsre vallanak, és majdnem ép állapotban voltak, ami nagyon rossz benyomást tett reám, mert kételyeket támasztott bennem ezen sírmező ókoriságára nézve; az első 17 sírban embereréklyéken kivül a legszorgosabb kutatás daczára semmiféle tárgy nem került elő, végre a 18-ik sírban egy határozottan ókori bögre találtatott, a 23-ik sírban egy ép bögre, a 25-ik sírban pedig ismét egy törött bögre. Ezen bögrék, úgy két koponya és négy lábszár a régiségtárba helyeztettek el. Az eredmény csekélysége folytán az ásatást beszüntettem, habár — tekintettel az embereréklyék szokatlan nagyságára — tudományos szempontból ezen sírmező feltárása okvetlen szükséges lenne.

M.-Óvár, 1890 május 15-én. *Dr Sötér Ágost.*

---

[1]) A kérdéses dombot időközben Henckel Laura grófnő parkiroztatván, sétánynyá alakittatta át, s igy ott a továbbásás lehetősége ki van zárva. *A szerző.*

C) Római sírok. 1891 április 29.

A rajkai járás szolgabirájának azon értesitése alapján, hogy Oroszvár határában a vasuti munka alkalmával kősírra akadtak, azonnal Rajkára sietve és ott a szükséges munkásokat felfogadva, Oroszvár község felső határába mentem, hol a vasuti árok kihányása alkalmával keletkezett és az 1013. hrsz. a. föld és vasuti árok közötti partoldalban látszó követ kiásattam és annak közelében jobbra-balra keresztmetszeteket szegettem, mely alkalommal a bemutatott terra sigillata-darabokat, egy meg nem határozható római érmet és a kősíron kivül még két sírt találtam.

A kősír tetejét leemeltetvén, az embereréklye egész épségében feküdt észak-nyugatról dél-keleti irányban. A koponya épen jutott a régiségtárba, úgy a lábnál talált római korsó is; ezeken kivül azonban a 2 cm. vastag korhadékon kivül, mely az emberi testből képződött, a koporsóban mi sem volt található.

A másik két sír csak a földbe volt vájva minden koporsó nélkül, melyekben az embereréklyék is már majd teljesen megsemmisültek s az egyik sir fejoldalánál egy ép kis bögre volt elhelyezve.

Ezen hely kétségtelenül római temetkezési hely, hol az ásatás okvetlenül folytatandó lenne.

Értesülvén, hogy a község Csúny felé fekvö alsó határában elözöleg már szinte a vasuti árok ásása alkalmával a munkások egy kis sarkophagot találtak, szükségesnek tartottam ezen lelhelyet is megvizsgálni, hol a gróf Henckel-féle kertnek a pozsonyi országút melletti falától átellenes vasuti árokban feküdt egy gyermekkoporsó. A pályaört kikérdezve, tudtam meg, hogy abban egy szép kis cserépkorsó volt, melyet a vállalat mérnöke, Müller N. vitt magával. Ezen mérnököt fölkeresvén, válaszul nyertem, hogy a korsót Soós N. nevü vasuti mérnök vitte magával Pozsonyba, és azért ehhez, valamint a vasutat épitö társulat végrehajtóbizottsága elnökéhez, Radó Kálmánhoz is fordultam, minek

folytán ezen korsó az egylet régiségtárába beküldve is lett, a két sarkophag pedig ugyanoda beszállittatott.

D) Római sírok. 1891 augusztus 14.

A csúnyi sarkophag kiásását 1891 augusztus 13-án befejezvén, Oroszvárra rándultam, hol kutatásaimat folytatva, értesültem, hogy egy kertben kajmós nagy feliratos téglalapok találtattak, melyek egyikén egy keresztet vivő majomalak van az égetés előtt a téglába benyomva. Ezt megtekintvén, a lelhely tulajdonosától az ásatási engedélyt megszereztem és másnap reggel neki álltam a munkának, fölvettem a tervrajzot és az oroszvári 155. sz. tkvbe fölvett 220. hrsz., a 488 □öl területü, 196 összeirási sz. ház udvarán és kertjében az ásatást eszközöltem.

Két helyen egymással párhuzamosan egy-egy árkot huzattam: az egyikben sok földvegyülékre akadtam cserép- és sirtégla-darabokkal, azonban két vastag fagyökér is találtatván, az ásatást abbahagytam, tudva, hogy ehelyütt valami nagyobb fa lett már kiásva, s igy itt már nem találhatok semmit sem; ugyanezen árokban rendetlenül heverő lábszár- és lapoczka-csontmaradványok jelezték a kevert földben egy feldúlt sír helyét, melyben semmiféle tárgy sem találtatott. A másik árokban mutatkoztak csontok. Egy harmadik árokban elkorhadt csontokon kivül csak egy bögrét leltünk, melynek talp-átméröje 5 cm., magassága 13·12 cm., öblönye 13 cm., köríve 8½ cm. átméröjü, közönséges barna anyagból. Egy negyedik párhuzamos árokban csontkorhadékon kivül csak egy 9 cm. magas fél bögre találtatott; talp-átméröje 3 cm., legnagyobb test-átméröje 26 cm., öblöny-átméröje meg nem határozható. A harmadik árokban volt egy sír, mely semmi leletet sem nyujtott.

Az első árok folytatásában egy sír érdekesnek igérkezett, mert 28 római téglalapból összeállítva, csakis a föld súlya általi beomlás nyomait mutatta, s igy azt hittem, hogy feldúlva még nem volt, amennyiben mindkét hosszoldalán 4—4, elöl és hátul 2—2 téglalap szabályosan állott, a sír-

tetőnek pedig még négy lapja tetőt képezett, miért is ezen sír egész földtartalmát átszitáltattam. Ezen téglasír 100 cm. mélységben 169 cm. hosszú, 52 cm. széles volt; a csontváza a koponya néhány töredékén kivül elkorhadt. A leletek következők: egy bronzfibula, üveg edénydarabok, bronzlemez, cserépedény-töredék és kézujj-tag.

Az összes téglalapokból ép és összeállítható volt 18 drb, ezek közül 11 drbon volt felirat, és pedig: az 1. sz. téglalapon LEGXGPX (Legio X gemina pia fidelis), a 2. sz. téglalapon LEGXIIII. (Legio XIIII.), a 3., 4. és 8. sz. lapon LEGXGEPF (Legio X gemina pia fidelis), az 5. és 11. lapon COH . . . AS (Cohors prima Asturum), a 6. lapon LEGXCEP (Legio X gemina pia), a 7. és 10. lapon LEGXGPF (Legio X gemina pia fidelis), a 9. lapon LEGXG (Legio X gemina), s igy egy sír hétféle feliratot nyujtott. Dio Cassius LV. 23. és Ptolemaeus II. 15. szerint Carnuntumban (Német-Óvár és környékén) a X. és XIV. legio (Legio XIV. GMV. gemina martia victrix) állomásozott, később azonban itt más legio csapatai is tartózkodtak, igy többi közt a XV. Legio appollinaris, a XXX. Legio ulpia trajana victrix, a XIII. Legio Antoniniana, úgy egyes szövetséges népek, ezek közt az Asturok segédcsapatai; utóbbiak első Cohorsa készité valószinüleg a 4. sz. a. téglát. Az Asturok Spanyolhon északi tengerpartjain tanyáztak. Ezen sírok fekvésiránya észak-nyugatról dél-keletnek, de hogy a fej melyik oldalon feküdt, meg nem határozható, mert csakis az 5-ik sirt lehet nem feldúltnak tekinteni, s ebben is az évszázadot sokkal meghaladó időn át betóduló föld és viz a néhány el nem korhadt koponya töredéke fekhelyét megváltoztatta, úgy, hogy biztos következtetést levonni nem lehet. Kétségtelen tehát, hogy ezen lelhely római sírmező helye, hol az ásatás folytatandó.

M.-Óvár, 1891 augusztus 20-án. *Dr Sötér Ágost.*

XVII. Párndorf.

I. Római laktelepek. 1893 augusztus 9.

Ügyfeleim egyikétől értesülvén, hogy ezen község határában szántás közben egy köfalra akadtak, f. hó 9-én kiszállva, a Párndorfról Nezsiderre vezető út jobboldalán északnyugatnak függő lejtő két szántóföldjén, melyek É.-Ny.-ról D.-K.-re fekszenek, a felszinen talált ködarabok nyomán 80 cm. széles, részint köből, részint mészszel kevert kavicsból épült fal-alapzatot találtam, melyet 8 ölnyi hosszuságban megvizsgáltam. Az e fal mellett talált éremdarabok római jellegüek, miért is ezen hely valószinüleg római laktelep helye volt, s amennyiben az egylet ily laktelepet feltárni kiván, a fal vastagságát tekintve, az esetleg érdekes római leleteket nyujtana.

M.-Óvár, 1893 augusztus 10-én. *Dr Sötér Ágost.*

II. 1897 november 30.

1897 november 30-án a párndorfi kovácsmester, Freidl N. levelező-lapon értesitett, hogy Párndorfon egy nagy római sarkophagra akadtak, melyet a föld tulajdonosa nem képes felnyitni, s habár ez nagyon hihetetlennek látszott, deczember 1-jén a hely szinére rándultam és sarkophag helyett egy hosszudad kötömböt mutattak, melyen már szétrobbantás czéljából történt fúrási kisérletek voltak észlelhetők, egyik végén pedig bekarczolt 1773 szám volt sárral bekenve. Úgy látszik, hogy ezen követ a régészeti egylet által akarták ingyen kiemeltetni, mely szándék azonban meghiúsult, mert e lelhelyet azonnal elhagyva, a községnek ott szintén megjelent 70 éves kort túlhaladott biráját kikérdezvén, útmutatásai nyomán kirándulásom nem maradt sikertelen, mert egy római laktelepet fedeztem föl.

A biró azon kérdésemre, hogy nem találtak-e valahol embereréklyéket? a falu egy észak-keleti végén álló házba vezetett, melynek tulajdonosa a mult évben kutat ásván, csontvázra akadt. Ezen háztulajdonost kikérdezvén, készségesen vezetett udvarának egy sarkába, ahol a csontvázat

ismét elásta, amelyen még a haj és bajusz is megvolt. Bizony, ezen lelhelyet csakhamar elhagytam; tárja fel azt majd ezer esztendö mulva egy akkori régész-kolléga.

Bebarangoltam ezután a község határát, hol az ú. n. papföldön és ettöl átellenes düllöföldjein kajmós tégladarabokra akadván, egy 10 öl hosszú, három láb széles keresztmetszetet vágattam, hol kajmós római téglák, egy Constantius érem és egy bronzfibula kerülvén elö; miután római telepet az egylet egyelöre nem ásat, konstatálva a lelhely római jellegét, a faluba hajtattam. Útközben özv. Gorgosilitzné háza elött egy padnak használt római félsarkophagot láttam. Nevezett nö lelhelyül a község agyaggödrét jelölvén meg, munkásaimat ismét összeszedve, az elöbb konstatált római laktelep közelében levö agyaggödörbe mentem, melynek meredek partjában öt helyen körtealaku földvegyüléket látván, ezen egykori hombároknak bizonyult üregekben állatcsontokon kivül mit sem lelvén, ehelyütti müködésemet is beszüntettem; a községböli távozásom elött értesülvén, hogy a pozsony—soproni vasút épitése alkalmával Gátán sirokra akadtak, bövebb értesülés szerzése okából oda rándultam el (l. gátai ásatást).

M.-Óvár, 1897 deczember 5-én. *Dr Sötér Ágost.*

XVIII. Puszta-Somorja.

Értesülvén, hogy a puszta-somorjai templomban egy régi könyvszekrény áll régi iratokkal, 1884 julius 12-én Németh József biró beleegyezésével a szekrényben levö iratokat átvizsgálva, csakis 1797. évtöl kezdödö és a község beléletére vonatkozó adatokra akadtam, melyek általános hazai szempontból kevésbbé érdekesek. Csakis két érdekes okiratot találtam a Rákóczy-korból, és pedig egy Bercsényi- és egy Károlyi-féle menlevelet, melyek igazolják, hogy a puszta-somorjaiak Rákóczy hivei voltak.

A község beléletére vonatkozó adatok a következök: Az 1659. évben a lakosság mind magyar lutheránus, a falu neve pedig Vizen álló Geszternicze volt.

Tény, hogy az azelött róm. kath. vallásu magyar nép a lutheránus vallásra tért, miért is az egyik uraság jogait a tétényi kath. templomnak adományozta és ennek folytán a plébániai templom máig is birtokos Puszta-Somorján. A törökök által Vizen álló Geszternicze elpusztíttatván, később (mikor?) Csallóközből Város-Somorjából telepitettek le a mostani kath. lakosság elödei és ezen idö óta neveztetik Puszta-Somorjának.

Földesuri jogokat gyakoroltak Lippay János és a kath. templom jogelödje, utolsó tulajdonosai Skultéty, ezután a Sötér-család; ez utóbbi 300 p. forintért jogát a Tóth-családnak zálogositotta el, miután azonban a kiváltás a kikötött 30 év alatt nem eszközöltetett, mert a lejárat idejében az elzálogositó család csakis két kiskoru gyermekből állott, kiknek a vármegye gyámot kirendelni elfeledett s igy jogaik elhallgattatván, azokat idejében senkisem érvényesitette, később pedig a közbejött ösiségi pátens folytán a kiváltási jog elenyészvén, az úrbéri rendezés alkalmával a Tóth-család a maradvány földváltsági összegen kivül, melyben részesitve lett, egy 3000 frtért eladott regále, úgy 280—300 hold földbirtokhoz jutott, mely birtok azonban parczelláris eladás folytán a volt jobbágyak birtokába menvén át, jelenleg uri jogon való birtokos egyedül a kath. templom.

Az iratok átvizsgálása után régészeti lelhely-nyomok után kutatva, az ú. n. öregföldi düllöben mívelés alatt álló szántáson római edénydarabokat találván, Ivánfi Ede egyl. alelnökkel e helyre kirándulva, próbaásatást tartottunk, mely alkalommal római cserépedény-darabokat és kajmós téglákat találtunk, s egy köfal-alapzatra és ennek közelében szép dombordiszitésü terra sigillata edénydarabokra akadtunk.

E hely közelében levö kút magasabb helyen feküdvén, a kút mellett egy árkot huzattunk, melyben korhadt vastörmelékek mellett egy csontváz feküdt, hogy azonban római kori-e ez, alkalmas sírlelet hiányában meg nem állapitható.

Ezen határozottan római jellegü lelhelyen az ásatás elrendelendö lenne.

M.-Óvár, 1884 julius 21-én. *Dr Sötér Ágost.*

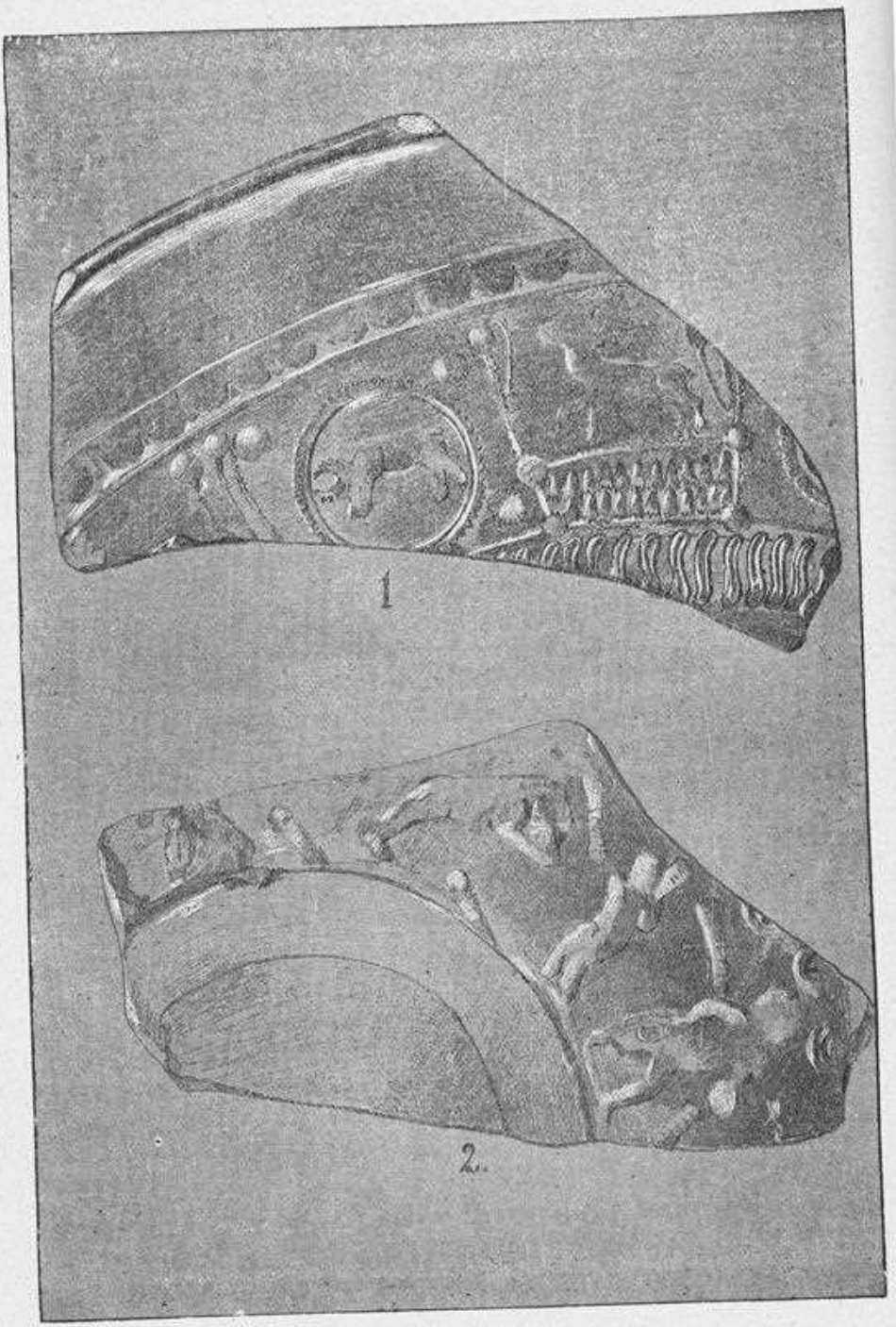

Puszta-somorjai római diszedény.

XIX. Rajka.

Római laktelep. 1893 szeptember 11 és 12.

Értesülvén, hogy gróf Zichy Henrik rajkai pusztáján szántás közben egy ló alatt a föld besülyedt, nevezett gróftól ásatási engedélyt kérve és nyerve, az egyleti választmánynak 33/1893 sz. a. határozata folytán azon helyet fölkeresve, 1893 szeptember 11- és 12-én ásatás alá vettem.

A jelzett birtokon egy régi folyómeder vonulván át a Lajta felé (valószinüleg a pozsony—oroszvári Duna-ágnak egy kisebb régi ága), ennek dél-nyugati oldalán volt azon hely, hol szántás közben a kocsisok egy üregre akadtak, melynek mélységét kutatva, két összekötött ostornyéllel sem értek feneket. Azon a helyen tehát, melyet azon kocsisok egyike körülbelül megjelölt, kétnapi ásatás alatt 12 egy méter széles árkot huzattam, azonban sem üregre, sem falra nem akadtam, csakis római cserépedény- és terra sigillata-darabok kerültek felszinre.

Ezen leletek, valamint az ásatáshoz fölkért Tóth István, volt urad. ispán azon közleménye, hogy ezen helyröl már sok téglalap került elö, melyek egyike nagy LEG. XIV. felirattal a gróf Zichy-féle rajkai házban befalazva is van, tekintve, hogy ezen fentjelzett régi medernek Rajka felöli oldalán több dombozat is emelkedik, valószinü, hogy ezek római laktelepek helyéül szolgáltak, az ásatás helyén pedig valami fürdö állhatott, minélfogva e helyen nagyobb ásatás lenne tartandó.

M.-Óvár, 1893 szeptember 15-én. *Dr Sötér Ágost.*

XX. Sándorház.

Római temetkezési hely.

1885. évi február 15-én azon értesülés folytán, hogy báró Sina Iphigenia, egyletünk örökös alapitó tagja, sándorházi birtokán egy Legio XIIII. feliratu tégla találtatott, Őshegyi József úrral Sándorházra rándultunk, hol Heuffel és Swoboda tiszttartók által kalauzolva, a tégla lelhelyét,

és pedig az ú. n. „Szent-miklósi útra düllő“ tagot szemléltük meg, mely egy észak-nyugatról dél-keletnek vonuló magaslatot képez.

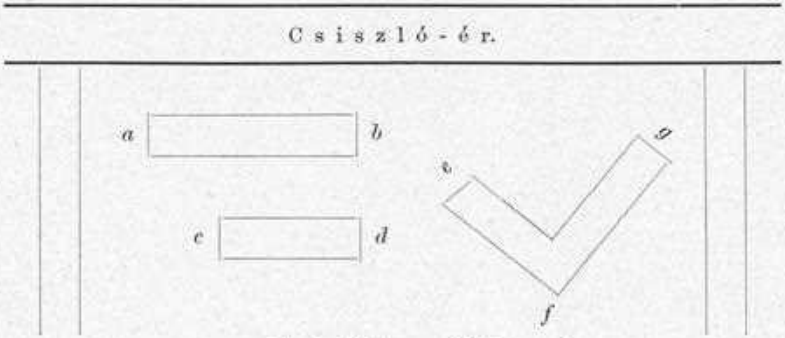

Sándorházi urna-lelhely.

Az *a* és *b* betükkel jelzett átmetszet oly helyen történt, hol évek elött répaprismák állottak, s így e hely már feldúlva lévén, csakis római tégla- és emberi csontdarabokra akadtunk; csakis egy téglatöredéken észleltünk éppen oly körív-részt, mint aminönek közepén a Swoboda tiszttartó birtokában levö és kirándulásunkra okot adott téglán látható és a LEG. XIV. olvasható.

Ezenkivül csakis bögredarabok találtatván, próba tétetett *c—d* vonalon, hol azonban idö rövidsége miatt az ásás folytatható nem lévén, eredményt nem konstatálhattunk. Az *efg* háromszögü átmetszet *f* pontjánál 120 cm. mélységben egy urnasírra akadtunk, mely szerves anyagok korhadéka fölött, de már összezúzva állott, s így csakis ezeket és a mellette talált állatfej (kutya? birka?) volt a régiségtárba beszállítható.

Az ásatást könnyíti, hogy a húmuszréteg alatt homokos agyagréteg fekszik, minden kövegyülék nélkül.

Ezen, valószinüleg római telepen az *a—b* vonal közelében épület állott, melynek alapfalai, vagy legalább is ezeknek legnagyobb körésze évek elött kiásatott. Az épületböl vagy az épületröl lefolyó viznek a közeli „Csiszló“-érbe való levezetésére szolgálhatott az ott feltalált és fentnevezett,

most már száraz vízér partján fekvő köcsatorna, amelybe a víz egy lyukon át a kifaragott csatornán ömlött ki.

Habár az eddigi észleletek kevés támpontot nyujtanak, valószinünek tartom, hogy ezen hely urnatemetőt rejt s az emlitett épület a hullák elégetésére szolgált.

A lelhely határozott római jellegénél fogva nagyobb szabásu ásatás lenne elrendelendö.

M.-Óvár, 1885 február 16-án. *Dr Sötér Ágost.*

XXI. Szent-Péter.

I. 1884 junius 14.

Résztvett dr Sötér Ágost elnök, Deininger Imre és Ivánfi Ede tanárok.

A kavicsgödrök elött megállapodván, hol már több római és avarkori lelet került napfényre (bögrék, korsók, aranyozott szárnyas lovakkal díszitett szíjcsatok stb.) Deininger tanár úr a kavicstalaj omladékai között már messziről megpillantá a húmuszt, mely egy sír nyomát sejteté. Oda sietvén mindnyájan, egy váz felsö lábszárai állottak ki a partból.

Ezeket gondosan kifejtvén a húmuszból, tovább folytatók a keletről nyugat felé fekvő váz kifejtését, és csakhamar megtaláltuk a medenczecsontokat, oldalbordákat, karcsontokat és végre a koponyát, egy vaskarikát és egy vascsat két részét, melyeket a rozsda vastaggá tett, úgy, hogy egyiken a szövet rostjait véltem fölismerhetni. Volt itt ezenkivül egy félig pirosra égetett lyukas, 4—5 cm. átmérőjü, 2 cm. vastag agyagkorong, mely orsónak alsó részét képezé; végre találtunk egy 8 cm. hosszú, 1·2 cm. magas és 1·1 cm. széles, tehát hosszú négyszögü csontból készült késnyelet, melynek oldalain 11, 13 és 15 körívböl alkotott, egymásba font szalagot láthatunk, s mely oly tökélylyel van rajzolva, illetöleg kifaragva, hogy azt mainapság sem lehetne tökéletesebben készíteni. Természetes, hogy a fehér csont szine a századok hosszú sora után már sárgásbarnává lett.

Míg így buzgólkodunk, egy hatalmas zápor zavarta meg müveletünket, úgy, hogy hintónkon a község házába

menekülni valánk kénytelenek. Megszünvén azonban az esö, az ott hagyott koponya kiáshatásának reménye kicsalt ismét a kavicsgödrökbe.

Minden óvatos eljárás daczára egyik állkapocs lemállott, a fogak közül több hiányzott, s a másik állkapocs csontján zöld szirony nyomait fedezvén föl, okvetlenül következtettük, miszerint egy bronztárgy fekszik mellette. S nem csalódtunk, néhány percz mulva egy tojásdad-alaku huzalról egy szépen zománczozott csepp lógott le 17 mm. keresztben, hosszában pedig 24 és lelógó cseppje 15 mm.

A csepp egy kék üveggyöngyöt foglalt magában s így e leletben egy bronz *fülfüggöre* ismertünk, mely a fej jobbra hajló oldalán, tehát a jobbfülröl való volt. Balra a koponyától egy a reá hányt kavicstömegtöl összezúzott, 10 cm. magas, legnagyobb öblönyénél 27 cm. körületü bögrére akadtunk, melynek környilása a lehajló pereménél 7·5 cm. átmérőjü. A perime nagyrészt le van törve. A töredékeket összeragasztva, van szerencsém a tisztelt választmánynak bemutatni, mely legalább az alakról nyujt fogalmat.

Végre a koponya is kivált a húmuszból. Agycsontja nagy före és erös alkatra enged következtetni, mit már a lábszárak gyanittattak. A koponya teteje hosszú, keskeny homlokkal.

Orvos és anthropológok már a csontokból — melyeket magunkkal hoztunk megörzés végett — következtethettek volna a tetem növoltára, minket a mellette levö leletek erösitettek meg hitünkben, a medenczecsonton kivül.

De ekkor már nemcsak a felhök, hanem az est fátyola sem engedé tovább folytatni kutatásunkat, s így le kelle mondanunk a fülfüggö párjának megkereséséröl, vagy a föld bövebb kutatásáról!

Dr Sötér egy más sírnyomra is akadt, hol egy földdel megtöltött bögrét talált. A földet alulirt a legnagyobb gyöngédséggel kikaparván, a tartalom kiváncsiságától vezéreltetve; ámde nemcsak semmi nem volt benne a földön kivül, hanem a földtámasz eltávolittatván, miután a gyurma a legeslegprimitivebben volt kiégetve, nagyrészt szétmállott,

úgy, hogy alig sikerült néhány részt összeragasztanom, mely legalább alakját és nagyságát feltünteti. Hiszem, hogy miután szintén bögre vala e sírban, szintén női hulla jelvényeként szerepel és valószinüleg a könyek befogadására volt szánva, vagy hogy oly könnyen ne törje össze a reá hányt kavics, mint az előbbit.

Ezen ásatás szegényes leleteket szolgáltatván kezünkbe, mégis azon meggyőződést érleli bennünk, miszerint itt egy egész östemető nyomában vagyunk; másodszor, miszerint itt még sok és érdekes leletre számíthatunk, ha főleg az egylet pénztára és a nemes vármegye igért szubvencziója aratás után az ásatást nagyban megengedné. Tanuságul felhozható, hogy földdel töltött bögrékből nem tanácsos a földet kitakaritani, mielött az ki nem szárad. Néhány óra mulva azt folyó üveggel kell egy-kétszer bekenni — mint a „Régészeti Kalauz“ mondja — s akkor kökeménynyé válik. Ekkor legjobb alája deszkát tolni és azon hazahozni, hogy belső tartalma megvizsgálva, az lelkiismeretesen leirathassék. Ha nagy volna ily edény, azt a hely szinén kell kiüriteni, ott hagyva, míg kiszárad!

M.-Óvár, 1884 julius 19-én. *Ivánfi Ede.*

II. 1884 julius 15 és 16.

E napokon dr Sötér Ágost elnök vezérlete alatt Deininger és Ivánfi tanárok és választmányi tagok kirándulást tettek a Szent-Péter mellett levő megyei kavicsgödrökhöz, hol már az egylet megalakulása előtt a kavics kiaknázása alkalmával különféle holt tetemek, bögrék, aranyozott bronzcsatok és szijdiszitmények, melyek szárnyas lovakat és griffeket mutatának áttört müvezettel — melyek a tószegi és keszthelyi avarkoriakhoz fölötte hasonlitanak — találtattak, s hol dr Sötér is egy izben hasonló tárgyaknak birtokába jutott személyesen vállalt ásatás alkalmával, s hol végre f. évi junius 14-én az egyleti tagok személyesen meggyőződést szereztek, hogy ásatások itt sikerrel eszközölhetők.

A julius 15-én és 16-án eszközölt ásatások — igazat mondva — nem hozták meg a várt eredményt. Úgy látszik,

figyelmeztetés akar ez lenni, miszerint ilyen vállalathoz a szerencse mosolya is szükséges.

Először is zsibbasztólag hatott az, hogy Umathum Károly földtulajdonostól az ásatási engedélyt 10 frtért kelle megváltanunk.

Másodszor, hogy a még fel nem szántott tarlón akkor kellett ásnunk, midőn jobbra-balra mindenfelé a legnagyobb aratási munka folyt. Ezen körülménynél fogva munkásokat csak négyet és ezeket is drága pénzért kellett fogadnunk, kikkel két nap alatt vajmi kevés eredmény volt várható.

Mindezek daczára egy 60 m.-nyi hosszú földrészen, az ú. n. „Új Ackerek" düllőjén, mely határos a kavicsgödörrel s a düllőúttól keletnek esik, a kavicsgödörtől mintegy 2—3 m. távolban egy 32 m. hosszú, 70 cm. széles és 70—120 cm. mély árkot huzattunk, azonban csak egyetlen sír nyomára bukkantunk, s ez is kiaknázottnak bizonyult. Itt egyedül egy szíjcsatot találtunk vasból, mely elég épségben maradt fenn, s melynél egyedül a forgó és szegei hiányoznak.

Megjegyzendő, hogy az eznapi ásatásokat vendégekként megtekinték: Zechmeister József ügyvéd, továbbá Szalay Miklós, Lepossa Dániel aljárásbiró, Hegyi Mihály és Antoni Róbert urak és többen a községből.

Dr Sötér elnök kutató előérzetének sikerült azonban a kavicsgödör jelenlegi keleti végén egy a kavicstalajban a húmuszról megismert sírt fölfedeznie! Ezt kiaknázni vala most a jelszó, mihez egész buzgalommal hozzá is láttunk, a fölötte levő földet mintegy 1½ m.-nyi mélységben kitakarítván, egy óriási csontvázra bukkantunk, mely É.-K.-röl D.-Ny.-ra hanyatt feküdt. Alsó és felső lábszárait és karcsontjait, a kézujj csontjaival együtt, a legnagyobb nehézséggel a földből kibontván, egy vascsat töredékein kivül, fájdalom, semmire sem akadtunk!

Következett a medenczecsontok, csigolyák és bordák kiemelése, végre a koponya is előtünt, és felső állkapczájából elvált 7 fogat találtunk, de az alsó állkapocs nem volt még látható. Azonban ekkor már a nap jó ideje lenyugodott és

egyre homályosabb lön, úgy, hogy a munkát félbe kelle hagynunk.

Másnap ismét dr Sötér és én kimentünk az ásatást folytatni, Deininger hivatalosan távol maradni kényszerülvén.

Az ideiglenesen betakart koponyát a földrészektöl kiszabadítván, elötünt az alsó állkapocs is, melynek ép fogsorozata 13 cm.-re volt valamely göröngy által a temetéskor már leszorítva.

Végre az ásást tényleg fáradhatlanul végzö dr Sötérnek sikerült a koponyát épségben kiemelnie. A legnagyobb erökifejtésnek azonban mégsem sikerült feje mellett bögrére vagy valamely tárgyra akadnunk, mi e tetem milétére némi tájékozást nyujtott volna.

Megjegyzendö, hogy a koponya, mintegy földvánkosra fektetve, magasabban feküdt. Így pihené ezen halandó álmát már tán másfél, ha nem két ezer év óta — a többi sírokból következtetve —, míg a tudományszomj és a néptörzs-meghatározási vágy csendes nyughelyéböl az anthropológ elé kiemelé s régészeti muzeumunkban helyezé el — a régi kor iránti mély tisztelettel. Lehet, hogy ezek szemlélése és megvizsgálása egykor gazdag kárpótlást fog a tudomány terén nyujtani az anyagi leletek hiányáért, melyek a nem szakavatottak szemeit annyira szokták kápráztatni. De a tudomány becse is számba veendö ily ásatásoknál.

E 170 cm. hosszú sírt behányatván, ettöl mintegy két méterre északnak a hosszmértéktöl mintegy 42 foknyi szögben egy 35 m.-nyi árkot ásattunk, ennek végpontja a kavicsgödörtöl 11 m.-nyire esett, s mely vonal a háromszögnek egyik képzelt oldalát képezi. A másik oldal a kavicsgödör és a harmadik az ujonnan ásott árok. Ennek vége felé alig 50 cm. mélységben egy feketegyurmáju, fájdalom, összetörött cserépbögrére akadtunk. Ezt kiemelvén, a sír nyomát nem találtuk, mintegy 32 m. távolban azonban ismét a sírt jelzö húmuszt ismertük fel, s két méterrel tovább ismét tömegben találtuk a húmuszt és 110 cm. mélységböl egy ép bögrét sikerült kiemelnünk. A húmusz között elkorhadt csontnyomokat és néhány piczi oldalbordát találtunk, ami

arra mutat, hogy itt egy kisded vala eltemetve, melynek részei a századok folytán enyészetnek lönek áldozatává.

Végre a 35 m.-nyire esö végpontnál ismét sír nyomát kelle sejtenünk, de a második nap is majd csaknem leletekben elég meddönek mutatkozván, — miután a fentérintett körülményeknél több munkás nem állott rendelkezésünkre, de a költséget is kimélni akarván, — az árkokat behányattuk. Mindazonáltal konstatálhatjuk:

1. hogy itt csakugyan egy ös, vagy legalább is avarkori temetövel van dolgunk, s minden nevü és koru lakosai nem csatatéren, hanem csendes hajlékukban multak ki, — tehát Mosonymegyében egy telepen laktak;

2. hogy e talajban csakugyan még bö kavicsanyag található, melyet, ha Mosonymegye tulajdonába fog venni, még számtalan leletre nyilik kilátásunk.

M.-Óvár, 1884 julius 19-én. *Iványi Ede.*

III. Népvándorláskori sírmező. 1882: 3 nap 12 sír. 1883 május 8: 1 nap 7 sír. 1886 augusztus 9—15: 7 nap 66 sír; szeptember 26 és 27: 2 nap 27 sír; november 28: 1 nap 5 sír.

1. Értesülvén, hogy az 1881. év nyarán Szent-Péter községe által Mosonymegye tulajdonát képezö és a szentpéteri („Sechsjoch"-düllöbeli föld 1444/*b* hrsz. a. részletén fekvö) kavicsgödörböl eszközlött kavicshordás alkalmával sok csontvázra akadtak, melyek legtöbb koponyája fölött kétféle idomu cserépedény és több bronztárgy találtatott, azonnal intézkedtem volt már akkor, hogy ily leletek birtokába juthassak; azonban sajnálattal értesültem, hogy az akkor lelt tárgyak már mind idegen kézbe kerültek s csakis egy nagyobb alaku cserép-ivóedény és egy kisebb alaku cserépbögre birtokába jutottam, melyek közül azonban az utóbbi elveszvén, csakis az ivóedény maradt birtokomban, mely hogy a szent-péteri leletböl származik, azt Weinhandl N. és Fellner N. kisbiró szent-péteri lakosok esküvel bizonyitani készek, miért is az egylet alakulása elötti idöben, 1882. évi május havában e helyen már 12 sírt feltárván, az embereréklyék és talált leletek által e helynek népván-

dorláskori sírmező jellege minden kétségen kivül állván, miután tudomásomra jutott, hogy Mosonymegye közönsége a kavicsgödör nagyobbitása czéljából azon földnek, melyen a leletek fölfedeztettek, egy további 1200 ölnyi részét tulajdonába átvette, személyesen kivántam meggyözödést szerezni: vajjon nem lenne-e czélszerü az eddig nyert értesülések alapján avar temetönek tartható helyen az egylet által ásatásokat eszközölni, s e czélból f. hó 8-án Szent-Péter községébe rándultam és eljárásom eredményét és véleményemet van szerencsém a következőkben elöterjeszteni:

Szent-Péter községéből Szolnokra egy düllöút vezet, mint ezt a következő rajz mutatja:

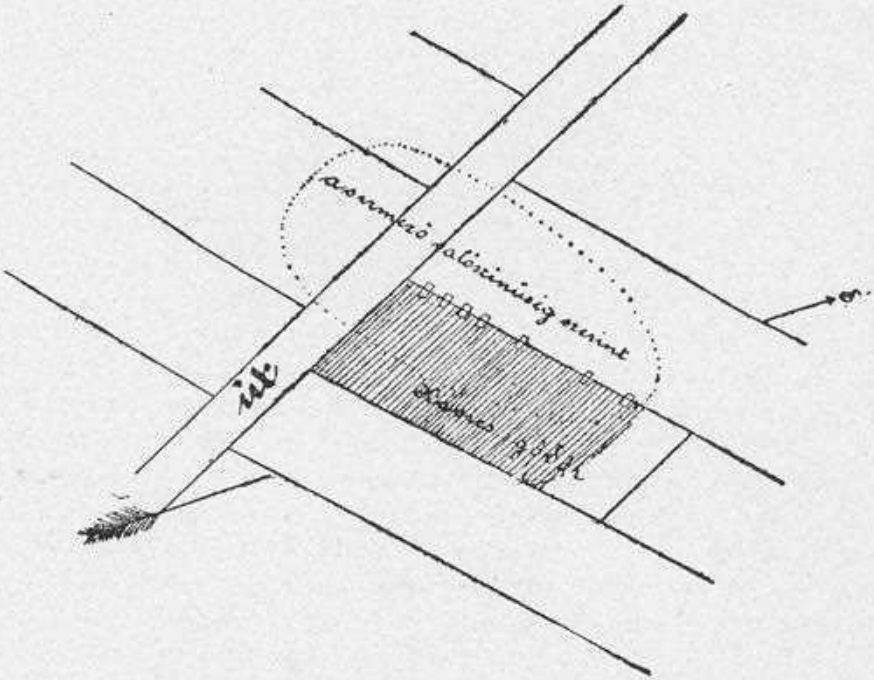

Szent-péteri sírmező.

Ezen útra dülnek az ú. n. „Sechsjoch“ nevezetü földek, melyeknek 1444/*b* hrsz. alatti földjén a vonalakkal jelölt részen találtattak 1881. évben a csontvázak és egyéb leletek,

mint ezt az akkori munkások közül jelenleg is általam felfogadott munkások álliták. Én tehát először is meggyözödést szerzendö: vajjon az ujolag megvett földön a sirok folytatása van-e, a *B* és *C* vonalon három lábnyi szélességben a termöföldet egész a kavicsig letakartattam és meggyözödtem, hogy csakis ösföldet takar, ehelyütt az ásatást beszüntettem.

Az 1443. hrsz. föld nem lévén a megye tulajdona, melynek részéröl az ásatási engedély birtokomban volt, annak tulajdonosához akartam fordulni, hogy még be nem vetett földjén az ásatásra engedélyt adjon, mert a földje melletti kavicsgödör parton egymástól 4½ m.-re határozottan egyforma nagyságu hosznégyszögekben ki volt vehetö, és pedig 125 cm. szélességben és a föld szinétöl 5—6 lábra fekvö mélységben, a sárga agyagos kavicsnak fekete földdel való vegyüléke, mi határozottan sírhelyeket jelölt, s igy az alábbi rajzban jelölt helyeket következöleg kutattam át:

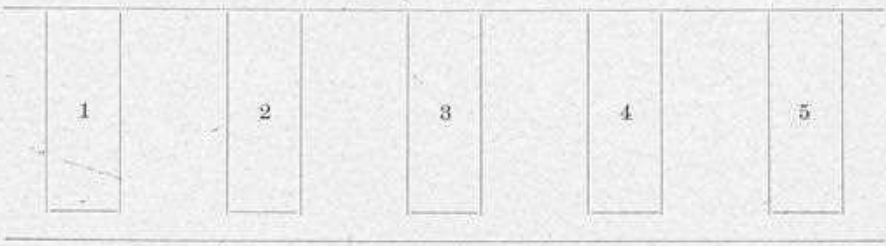

Mind az öt sírhelyen a föld befelé vájatott, mindegyikében a csontvázakra akadtam, azonban minél beljebb hatolva, annál korhadtabb állapotban, minek oka következö: az 1444. hrsz. föld igen alacsony termöréteggel bir; e termö földréteg az 1443. hrsz. föld felé mindig mélyebb, s azért minél beljebb hatoltunk, annál több volt a föld, melylyel a holtakat befödték, s ezen utóbbi földben sokkal hamarább indult minden enyészetnek, mint az 1444. hrsz. csekély földrétegü helyen, hol a tetemek több homokos kavicscsal fedettek be.

A tetemek sem egyformán feküdtek, az 1., 2. és 4. sírban elöször a lábszárak, azután a csigolyák, bordák és fej

következtek, míg a 3. és 5. sírban megfordítva feküdt a csontváz, söt a 3. sírban a koponya fölött keresztbe feküdt egy lábszár-csont is. A 2. sírban a fej jobboldalra dülve találtatott, de a legnagyobb elövigyázat melletti kivétel után magától szétomlott. A sírhelyek észak-nyugatról dél-keletnek feküsznek, az arcz a 2. sírban észak-keletnek nézett.

Az 1., 3. és 5. sírban csak csontvázak voltak lelhetök, de edénynek semmi nyoma; ellenben a 2. sír fenekén és oldalán találtatott egy 1 cm. átméröjü, 5 cm. vastag vörös cserépkorong közepén lyukkal (alighanem orsó, vagy nyíl húrja felvonására használtatott).

A 2. sírban, úgy a 4. sz. alattiban találtattak a hegyes késpenge-alaku fegyvercsúcsok és egy nyílvég, míg a 4. sz. alattiban bárd és a csigolyák mellett egy-egy pár, összesen 3½ pár bronzcsat és több orsódarab-töredék, összesen 17 drb. Ezen öt sír bemélyesztetett mindaddig, míg éppen 6 lábnyira ismét ös kavicsoldalra találtunk, mi a sír végét jelzé; de semmiféle cserépedényre nem akadtam.

Ebböl azt következtetem, hogy a temetkezés egész nyilt sorokban történt és ezen ös kavics már a sírsor végét jelzi, s így további ásatás eredményre nem vezetne. Azonban munkásaimat kikérdezvén, értesültem, hogy a kiaknázott helyen a sírok egyike a másiktól 1—2 lábnyi ösréteggel találtatott elkülönítve, miért is kisérletet tevék: vajjon több sír lenne-e található, hogy az egylet tájékozva lehessen az iránt: vajjon ásatást sikeresen rendezhet-e? Ezért a 4. sír végén 3 lábnyira keresztmetszetet készítvén, már 1½ lábnyira ki volt vehető a kevert föld, s azért ezután a 6. sír szabályosan felülröl lefelé ásatott ki olyformán, hogy minden lapát föld kézzel szétmorzsolva történt a kutatás; azonban a két korhadt lábszár-csonton kivül egyéb csont lelhető nem volt, habár ezen csontok szabályos fekvése jelzé, hogy az egy tetem sírja volt. A sír jobboldalán találtatott a három darabba törött lándzsahegy, míg a fej helyén kissé oldalt, mintha a fej lett volna feléje fordulva, egy kis koromfekete agyagból készült (és alak, úgy nagyságra egészen azonos az 1881-ben általam az akkori leletböl vettel, de elveszitettel) bögre.

Miután tehát valószinütlen, hogy ezen 6. sír egymaga lenne, és valószinü, hogy az 1., 2., 3. és 5. sz. sírok végén éppen úgy, mint a 4. végén, a 6. végén szintén sírok vannak, de lehetséges, hogy az út, söt az úton túli föld is sírokat takar, mert oly rendkivüli véletlenség, hogy ezen új düllöút éppen a sírok mellett haladna, alig képzelhető; biztosan állíthatom, hogy az egylet sikerrel eszközölhet ásatást ehelyütt, miért is ez iránt határozatot kérek, kijelentvén, hogy amennyiben az egylet saját czéljaira ásatást nem eszközölne, ezen jogot saját részemre fentartom.

M.-Óvár, 1883 május 10-én. *Dr Sötér Ágost.*

2. A szent-péteri sírmezön f. hó 9-ötöl 15-éig eszközölt ásatások leleteit 45 kartonon ezennel bemutatva, jelentésemet a következökben van szerencsém elöterjeszteni:

A fenti ásatásnál f. hó 10-én Környei Béla, 11-én Bozzay Elek, 12-én Öshegyi József, 13-án Zechmeister József és 14-én ismét Bozzay Elek tagtárs urak szíveskedtek közremüködni.

A hat nap alatt feltáratott 87 sír. A sírmező igen nagy terjedelmünek bizonyult, amennyiben a Szolnokra vezető széles úton túl fekvö Stoiber és Umathum-féle földeken a tulajdonosok szíves beleegyezésével eszközölt próbaásatás is csakhamar egyik földön 5, a másikon 2 sírt tüntetett fel, melyek ki is tárattak.

A jelenlegi ásatás a megyei útfentartási alap részére megvett Umathum Károly és Perlinger-féle földeknek az út melletti részén eszközöltetett, hol 80 sír táratott fel.

A sírok fekvése konstatálva van, miután meglehetös szabályosan feküsznek époly irányban és távolságban, mint a nemesvölgyiek. A leletek is ezekkel azonosaknak mondhatók, s igy a szent-péteri sírmező is avar tetemeket takar. A temetkezés ehelyütt, úgy látszik, a vagyonosságra bizonyos tekintettel történt, mert a sírmezönek most ásatás alá vett részén csakis szegény leletek találhatók, míg annak észak-keletnek fekvö további — jelenleg kukoriczával bevetett — része rendszerint gazdag bronzleleteket nyujtott. Igazolja ezt:

1. az 1883. évi, ehelyütt a domboldalból kiszedett bronzleletek díszessége és mennyisége;

2. azon körülmény, hogy ehelyütt a fenti egyheti ásatást előzőleg a télen át bedült partban jelentkező két sír általam, és pedig az első Bozzay Elek és Lepossa Dániel tagtárs urak jelenlétében kiásatván, a következő leleteket nyujtá (a rajzokat lásd a mü végén):

1. női sír: 195 cm. mély, bronzfüggő 2, háromsoros gyürü 1, üveggyöngy 35, vaskés 1, orsógomb 1, összesen 40 drb; mig a második, néhány nappal később két napszámos segélyével kiásott sírból, mely 195 cm. mély, 1 nagy bronz szijvég, 2 kicsi szijvég, 1 csat, 4 övdisz, 1 szijhüvely került a régiségtárba.

Ezen két ásatásból az első semmi, a második 2 frt napszám-költséggel járt.

A sírok iránya meg van állapítva és jelzi azt egy 5 öles keskeny árok, mely nyitva hagyatott és öt sír derekán fut keresztül — a későbbi ásás könnyebbitése czéljából; továbbá két feltárt, de idő rövidsége miatt már ki nem ásathatott sír is betakartatván, árkokkal jelöltetett meg.

Jellemző, hogy a felásott terület közepén egy 5 ölnyi átmérőjü területen egy sír sem volt található, s igy ilyen terület valószinüleg áldozati helynek vagy más temetési szertartás szinhelyéül szolgált.

A kartonirozott leleteken kivül Őshegyi József a föld felszinén vasbuzogánygombféle tárgyat, Bozzay Elek pedig egy sírban más lelet nélkül üvegdarabot talált.

Elő kell terjesztenem, hogy szent-péteri Springer N. mészáros útmutatása mellett ujonnan az ú. n. „Geisfeldäcker" düllőbe rándulván, ott öt földön keresztülvonuló csekély magaslatot kétségtelenül római jellegü tégla- és ködarabokkal ellepve találtunk, s igy kétségtelenül római laktelep létezett.

Az egyes sírok leirása és leletei következők:

3. férfisír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;

4. női sír: 160 cm. mély, 166 cm. hosszú, egy függő, 37 gyöngy, 2 drb késrész;

5. férfisír: 130 cm. mély, törött bögre fejnél;

6. női sír: 120 cm. mély, lelet nélkül;

7. női sír: 170 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy fülönfüggő, 20 gyöngy, egy kés, egy orsógomb;

8. gyermeksír: 110 cm. mély, 80 cm. hosszú, lelet nélkül;

9. férfisír: 140 cm. mély, egy bronzlemez, egy vaskés, egy nyílvég, egy karika;

10. női sír: 160 cm. mély, 155 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy kék sodrott gyöngy, egy csont késnyél-darab, egy orsógomb;

11. gyermeksír: 75 cm. mély, lelet nélkül;

12. gyermeksír: 78 cm. mély, lelet nélkül;

13. női sír: 170 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy csúcsos üveggyöngy, egy bütykös gyöngy, egy vas késpenge, egy karika;

14. férfisír: 110 cm. mély, lelet nélkül;

15. női sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vasdarab, egy orsógomb;

16. gyermeksír: 80 cm. mély, lelet nélkül;

17. gyermeksír: 90 cm. mély, lelet nélkül;

18. férfisír: 130 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vas nyílvég, egy késpenge;

19. női sír: 160 cm. mély, 165 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vascsat, egy vaskarika, egy kés;

20. női sír: 150 cm. mély, 166 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggő, egy orsógomb;

21. gyermeksír: 126 cm. mély, lelet nélkül;

22. férfisír: 146 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vasgomb, egy fegyvertöredék, egy késpenge;

23. gyermeksír: 92 cm. mély, sírbögre hullámos vonaldíszítéssel;

24. férfisír: 160 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;

25. női sír: 186 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vaskarika, egy vasdarab;

26. női sír: 176 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy orsógomb;

27. női sír: 189 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vascsat, kés 3 drbban, egy orsógomb;

28. gyermeksír: 100 cm. mély, lelet nélkül;

29. női sír: 145 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy orsógomb, egy bögre a lábnál;

30. férfisír: 136 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;

31. női sír: 176 cm. mély, 166 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vaskés 3 drbban, egy karika, egy orsógomb;

32. női sír: 135 cm. mély, 160 cm. hosszú, két vasdarab;

33. gyermeksír: 98 cm. mély, lelet nélkül;

34. gyermeksír: 76 cm. mély, lelet nélkül;

35. ? sír: 125 cm. mély, 160 cm. hosszú, vaskés;

36. gyermeksír: 80 cm. mély, lelet nélkül;

37. gyermeksír: 120 cm. mély, lelet nélkül;

38. gyermeksír: 75 cm. mély, lelet nélkül;

39. férfisír: 115 cm. mély, 170 cm. hosszú, semmi lelet;

40. női sír: 150 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy bronz karperecz, két bronz fülönfüggő, egy vaskés, 18 gyöngy;

41. gyermeksír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, bögre a lábnál;

42. női sír: 165 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, 15 gyurmagyöngy, egy orsógomb, bögre törve a lábnál;

43. női sír: 145 cm. mély, egy bronz függődarab, 14 gyurmagyöngy, egy vascsat, egy orsógomb;

44. férfisír: 125 cm. mély, 176 cm. hosszú, egy vaskés, 7 drb vas;

45. gyermeksír: 82 cm. mély, 90 cm. hosszú, lelet nélkül;

46. női sír: 160 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, 72 gyurmagyöngy;

47. férfisír: 130 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vaskés, egy vas lándzsavég;

48. férfisír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;

49. férfisír: 165 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vasbárd;

50. női sír: 170 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy bronz csiptető, egy vaskés, egy orsógomb;

51. gyermeksír: 100 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;

52. női sír: 115 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet semmi;

53. férfisír: 126 cm. mély, 165 cm. hosszú, lelet nélkül;

54. ? sír: 100 cm. mély, lelet nélkül;

55. gyermeksír: 78 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;

56. női sír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vaskés, egy vaskarika;

57. gyermeksír: 89 cm. mély, lelet nélkül;

58. férfisír: 136 cm. mély, egy vaskés, két vasdarab;

59. női sír: 160 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, két vasdarab;

60. női sír: 120 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;

61. női sír: 135 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy vaskés, egy vaskarika, 21 gyurmagyöngy, a fog patinás, de a bronz nem találtatott meg;

62. férfisír: 135 cm. mély, 165 cm. hosszú, vaskés 5 drbba törött, bögre a fejnél;

63. női sír: 138 cm. mély, 162 cm. hosszú, lelet nélkül;

64. férfisír: 139 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy vas nyílvég;

65. férfisír: 150 cm. mély, 162 cm. hosszú, egy bronzlemez, egy vaskés, egy vascsat;

66. női sír: 175 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vaskés, egy orsógomb;

67. női sír: 160 cm. mély, 165 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy orsógomb;

68. férfisír: 125 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;

69. férfisír: 116 cm. mély, 157 cm. hosszú, lelet nélkül;

70. férfisír: 156 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy bronzcsat, egy vaskés, öt vasdarab;

71. gyermeksír: 89 cm. mély, 100 cm. hosszú, lelet nélkül;

72. kettős sír: 178 cm. mély, 175 cm. hosszú, egy bronzcsat, két vaskengyel, egy vaskés, egy bronz szijvég, 15 bronzdarab, egy orsógomb;

73. férfisír: 145 cm. mély, 160 cm. hosszú, öt vas fegyverdarab;

74. női sír: 165 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy orsógomb;

75. férfisír: 150 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy vaskengyel, egy nyílvég, egy csat;

76. férfisír: 145 cm. mély, 162 cm. hosszú, egy vaskés;

77. gyermeksír: 79 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;

78. női sír: 170 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggő, 50 gyurmagyöngy;

79. férfisír: 190 cm. mély, 167 cm. hosszú, lábnál újalaku öblös korsó;

80. női sír: 169 cm. mély, 162 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, egy vasdarab;

81. férfisír: 128 cm. mély, 156 cm. hosszú, lelet nélkül;

82. gyermeksír: 79 cm. mély, 65 cm. hosszú, lelet nélkül;

83. gyermeksír: 83 cm. mély, 67 cm. hosszú, lelet nélkül;

84. női sír: 176 cm. mély, 167 cm. hosszú, egy bronzcsat, egy szíjhüvely, egy vascsat, egy orsógomb;

85. gyermeksír: 86 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;

86. női sír: 180 cm. mély, 170 cm. hosszú, egy bronz karperecz, egy gyürü, egy orsógomb;

87. férfisír: 145 cm. mély, 160 cm. hosszú, egy vaskés, egy vascsat, lándzsadarabok;

88. férfisír: 170 cm. mély, 155 cm. hosszú, egy griffes bronzcsat;

89. gyermeksír: 100 cm. mély, 100 cm. hosszú, lelet nélkül.

Ezen ásatásnál — tekintve, hogy a fuvart egy napon Gladitsch Károly, fél napon Zechmeister József, két napon pedig az elnök sajátjából szolgáltatta — csakis a napszámköltség merült föl mint kiadás.

M.-Óvár, 1886 augusztus 20-án. *Dr Sötér Ágost.*

3. A szent-péteri avar sírmezőn megkezdett kavicsmunkálatok Fellner N. útkaparó által bejelentetvén, nehogy a sírok tartalma egyletünkre nézve megsemmisüljön, f. hó 26-án 22 napszámossal az egész kavicsbánya hosszában a sírok után kutatva, 27 sírt tártam fel, mely alkalommal Ivánfi Ede egyleti alelnök fél napig az ásatásban résztvenni szíveskedett.

Az egyes sírok leirása következő:

90. férfisír: 47 cm. mély, 160 cm. hosszú, lelet nélkül;

91. férfisír: 67 cm. mély, 158 cm. hosszú, egy vaskés négy darabban;

92. női sír: 125 cm. mély, 170 cm. hosszú, két bronz fülönfüggő, négy üveggyöngy, öt kis gyurmagyöngy;

93. gyermeksír: 45 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;

94. gyermeksír: 50 cm. mély, 70 cm. hosszú, lelet nélkül;

95. kettös sír: 156 cm. mély, 177 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggö-darab, 4 drb késpenge, egy orsógomb;

96. női sír: 162 cm. mély, 180 cm. hosszú, két bronz fülönfüggö, négy üveggyöngy, egy orsógomb;

97. férfisír: 126 cm. mély, 163 cm. hosszú, egy vas késpenge;

98. férfisír: 53 cm. mély, 165 cm. hosszú, lelet nélkül;

99. női sír: 76 cm. mély, 162 cm. hosszú, 21 üveggyöngy, egy orsógomb;

100. női sír: 189 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggö, kilencz üveggyöngy, egy vaskarika, egy orsógomb;

101. gyermeksír: 75 cm. mély, 163 cm. hosszú, lelet nélkül;

102. ? sír: 182 cm. mély, 160 cm. hosszú, vas késpenge 2 drbban, két vaskarika;

103. női sír: 116 cm. mély, 165 cm. hosszú, két bronz fülönfüggö, vas késpenge 3 drbban, egy orsógomb;

104. ? sír: 89 cm. mély, 150 cm. hosszú, lelet nélkül;

105. női sír: 163 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz fülönfüggö, egy orsógomb;

106. férfisír: 170 cm. mély, 156 cm. hosszú, egy bronz szijvég, két bronz szijcsat, egy bronz övdisz, három bronz pityke;

107. női sír: 182 cm. mély, 165 cm. hosszú, két bronz fülönfüggö;

108. gyermeksír: 46 cm. mély, 50 cm. hosszú, lelet nélkül;

109. gyermeksír: 49 cm. mély, 55 cm. hosszú, lelet nélkül;

110. gyermeksír: 59 cm. mély, 60 cm. hosszú, lelet nélkül;

111. férfisír: 119 cm. mély, 165 cm. hosszú, tiz vasdarab;

112. gyermeksír: 46 cm. mély, 65 cm. hosszú, lelet nélkül;

113. női sír: 49 cm. mély, 150 cm. hosszú, lelet nélkül;

114. női sír: 176 cm. mély, 165 cm. hosszú, két bronz fülönfüggö, egy bronzgyürü, egy orsógomb;

115. női sír: 154 cm. mély, 162 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggö, egy karika, egy lemez, tiz üveggyöngy;

116. többes sír: 180 cm. mély, 176 cm. hosszú, lelet nélkül.

Tekintve, hogy a választmány egy tagja sem vállalkozott az akadályozott elnök helyett az ásatás folytatására, s az ásatás a zord időben veszélyessé is válhatott volna, az ásatás abbahagyatott és a község birája fölkéretett, hogy a kavicsmunkálatokhoz egy esküdtet rendeljen ki, aki esetleges leletekre felügyelne, azokról gondoskodjék, kinek napidiját az egylet megtériteni fogja.

M.-Óvár, 1886 szeptember 27-én. *Dr Sötér Ágost.*

4. A szent-péteri ásatást illetőleg beterjesztett jelentés kapcsán van szerencsém következőket előterjeszteni:

A kavicsmunkálatok idejére Fellner N. megyei útkaparó felügyelőnek alkalmaztatott, hogy esetleg előkerülő leletek el ne hurczoltassanak, aki f. hó 26-án jelentést tett, hogy munka közben a 117—121. sír táratott fel, mely a korábbi ásatásnál nem találtatott fel, ezek közül kettőt ismeretlen tettesek dúltak fel, hármat pedig ő keresett át, melyek bemutatott bronzleleteit beterjesztette.

Jelentvén továbbá, hogy ezen őszre a kavicsmunka befejeztetvén, az új partoldalban két ujabb sír és egy nagyobb területü földvegyülék észlelhető, melyek mielőbbi megvizsgálása annál is inkább eszközlendő, mert a nép kiváncsisága föl lévén ébresztve, öt mások fognak kutatni.

E jelentés folytán kötelességemnek ismertem azonnal a hely szinére menni, a kiásott sírok méreteit fölvenni, a többit feltárni, s ott, hol szükségesnek látszik, a partbeomlást a felhalmozott föld eltávolitása által biztositani, mely czélból négy napszámost alkalmaztam. A kiásott sírok leirása:

122. kettős sír: 158 cm. mély, 167 cm. hosszú, egy nagy bronz szijvég, négy kis szijvég, egy szijcsat, öt ruhacsat, 15 övdisz, két dárdavég, két csat, öt karika, hét nyilvég;

123. férfisír: 120 cm. mély, 165 cm. hosszú, egy vaskarika, egy vascsat;

124. gyermeksír: 100 cm. mély, 80 cm. hosszú, egy bronz fülönfüggő, négy gyurmagyöngy;

125. férfisír: 170 cm. mély, 160 cm. hosszú, két bronz övdisz, egy vas késpenge, három nyilvég, egy vascsat.

Egy további sír is mutatkozván a partoldalban 170 cm. mélységben, ásatása megkezdetett, azonban két lábnyi behatolás után már az előbbi ásatásnál feltártnak bizonyult.

A kavicsbánya átellenes, vagyis dél-keleti oldalán levő meredek partban három öl hosszú területen a kavics közé beható fekete földvegyülék mutatkozván, e hely az ősföldig, és pedig 150 cm. mélységig kiásatott, azonban a beállott sötétség folytán a kutatás befejezhető nem volt.

E helyen 12 cm. széles, 4 cm. vastag tégladarabok, egy 8 cm. vastag tégladarab, 5 drb nagyobb terméskő, egy emberi lábszár-csont és egy marhagerincz-csont találtatott. E hely miségére nézve csak további ásatások nyujthatnak támpontot.

Ezen sírmező kétségtelenül a Szolnokra vezető út és a túlsó oldali szántások alatt is elterül és határozottan még bizonyára igen nagy kiterjedésü, mert az eddig 16 nap alatt feltárt 152 sír a temetkezési helynek csakis egyik sarkából került ki.

M.-Óvár, 1886 november 27-én. *Dr Sötér Ágost.*

XXII. Szolnok.

Római telep (?). 1884 augusztus 9.

Dr Bobest István ügyvéd egy szolnoki ügyfelétöl, Lang József zsellértöl átvett kis bronzfejet adományozván az egyletnek, a lelhelyet fölkeresve, Lang József 306. hrsz., úgy a vele szomszédos 305, 304 $^{a}/_{b}$ hrsz. a. „Lange Kreutzäcker" düllöbeli földeknek a Szolnokról Kazimirra vezető út melletti részén, ahol a kis bronzfej találtatott, római jellegü cserépedény és terra sigillata edénydarabokat lelvén, miután a lelhelynek római jellegét megállapitottam, és miután az egylet ilyen leletekre súlyt nem fektet, hanem népvándorláskori

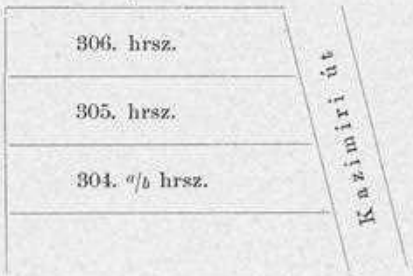

lelhelyek felkutatását kivánja, nagyobb szabásu ásatás nem lett tartva.

Megjegyzem ehelyütt, hogy a szolnoki templomföldekhez tartozó legelön észlelhető földdomborulatok által feltüntetett utczák és házhely-nyomok is ásatásra várnak.

M.-Óvár, 1884 augusztus 10-én. *Dr Sötér Ágost.*

XXIII. Szolnok-Haidhof és Jessehof.

Bronzkori temetkezési hely. 1887 február 28 és 29.

Az 1887. évi szeptember 28-án magánúton értesülvén, hogy a mosony-szolnoki határban fekvő és a magyar-óvári föherczegi uradalomhoz tartozó ú. n. Haidhof pusztán gőzekével történt szántás alkalmával edény- és bronzdarabok kerültek felszinre, melyeket az uradalmi tiszttartó, Mayr József úr vett gondozás alá, azonnal kérvényt intéztem az uradalmi igazgatósághoz próbaásatás engedélyezéséért, mit Rohrer Ferencz uradalmi igazgató úrtól, ki az egyletet törekvéseiben mindenkor készségesen támogatja, még aznap megnyervén, nevezett tiszttartó úrhoz rándultam, ki is a lelhelyet megmutatván, másnap Ivánfi Ede egyleti alelnök úr részvétele mellett 18 munkással az ásatást megkezdettem. Hét árkot huzattam egymástól két lábnyi távolságban a lábszélességben egész az ösföldig, melyben már semmi keverék észlelhető nem volt; az ekként talált tárgyakat ezennel bemutatom:

I. Agyagbögrék (I. tábla): *a)* Egyfüles nyers csiszolt bögre, fenék-átmérője 4 cm., kerülete 32 cm., magassága 7 cm., öblöny-átmérő meg nem határozható (I. t. 1. sz.). *b)* Egyfüles nyers csiszolt bögre, fenék-átmérője 6 cm., kerülete 45 cm., magassága 11 cm., öblöny-átmérője 15 cm. (I. t. 2. sz.). *c)* Egyfüles nyers bögre, fenék-átmérője 5 cm., kerülete 52 cm., magassága 13 cm., öblöny-átmérője meg nem határozható (I. t. 3. sz.). — *II. Bronztárgyak* (I.—III. tábla): *d)* Lándzsacsúcs köpüstül, 15 cm. hosszú, 3 cm. széles (I. t. 4. sz.). *e)* Keskeny vésö, köpüs, 16 cm. hosszú, 1 cm. széles (I. t. 10. sz.). *f)* és *g)* Két csúcsos bronzlemez-tok 1½ cm.

Mosony-szolnoki lelet. I. tábla.

átmérővel (I. t. 12. sz.). *h)* Egy tekercs fibula, 6 cm. hosszú (I. t. 7. sz.). *i)* Egy tekercs fibula, 11 cm. hosszú, csonka (I. t. 8. sz.). *j)* Egy tü gömbös és rovátkolt fejjel, 13 cm. hosszú (I. t. 9. sz.). *k)* Két keskeny véső, 9 cm. hosszú (I. t. 5. és 6. sz.). *l)* Egy négy darabra törött, 43 cm. hosszú kardpenge (II. t. 3. sz.). *m)* Egy hajlott és eltörött kardpenge töredékei (II. t. 1. sz.). *n)* Egy tör pengéje, csúcsa letört (II. t. 2. sz.). *o)* 28 drb ismeretlen bronztárgy töredéke (III. t. 1—18. sz.). — *III. Csonttárgy: p)* Egy ismeretlen bronztárgy csontfogantyuja (I. t. 11. sz.). *q)* 16 drb emberi fog. Az egylet anyagi ereje csakis próbaásatást engedvén meg, habár a lelhely közelében két kisebb földdomboruság észlelhető, az ásatást ehelyütt beszüntettem, bronzkori lelhely konstatálására szorítkozván.

Ezután átrándultam munkásaimmal ugyanazon határban fekvő uradalmi Jessehof pusztára és kutatás alá vettem a lelhelyet, hol az uradalmi téglavetők sírra akadva, a fentnevezett uradalmi igazgató úr birtokába került leletekre akadtak; a rendelkezésre álló néhány óra alatt egy sírhelyre akadtam, azonban a teljesen elkorhadt csontozaton kivül mit sem leltem.

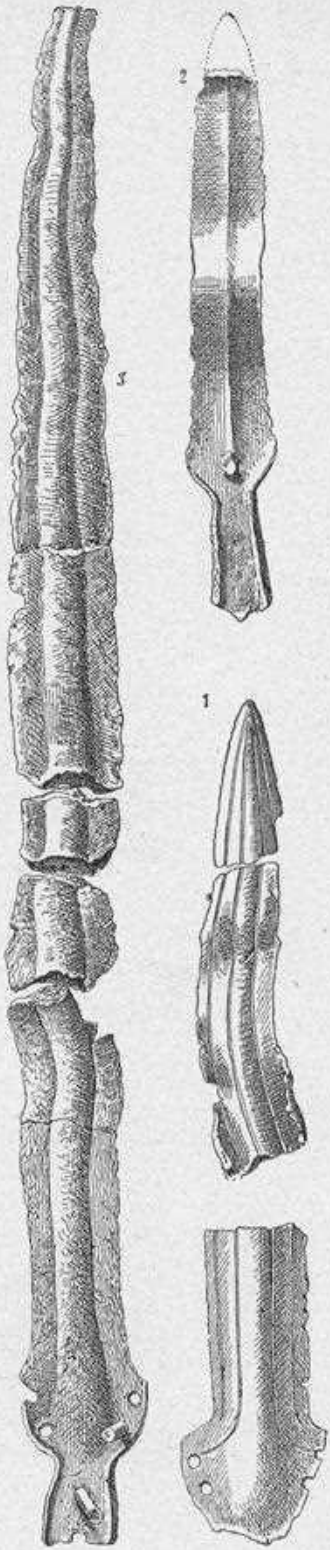

Mosony-szolnoki lelet. II. tábla.

átmérővel (I. t. 12. sz.). *h)* Egy tekercs fibula, 6 cm. hosszú (I. t. 7. sz.). *i)* Egy tekercs fibula, 11 cm. hosszú, csonka (I. t. 8. sz.). *j)* Egy tü gömbös és rovátkolt fejjel, 13 cm. hosszú (I. t. 9. sz.). *k)* Két keskeny vésö, 9 cm. hosszú (I. t. 5. és 6. sz.). *l)* Egy négy darabra törött, 43 cm. hosszú kardpenge (II. t. 3. sz.). *m)* Egy hajlott és eltörött kardpenge töredékei (II. t. 1. sz.). *n)* Egy tör pengéje, csúcsa letört (II. t. 2. sz.). *o)* 28 drb ismeretlen bronztárgy töredéke (III. t. 1—18. sz.). — *III. Csonttárgy: p)* Egy ismeretlen bronztárgy csontfogantyuja (I. t. 11. sz.). *q)* 16 drb emberi fog. Az egylet anyagi ereje csakis próbaásatást engedvén meg, habár a lelhely közelében két kisebb földdomboruság észlelhető, az ásatást ehelyütt beszüntettem, bronzkori lelhely konstatálására szorítkozván.

Ezután átrándultam munkásaimmal ugyanazon határban fekvö uradalmi Jessehof pusztára és kutatás alá vettem a lelhelyet, hol az uradalmi téglavetök sírra akadva, a fentnevezett uradalmi igazgató úr birtokába került leletekre akadtak; a rendelkezésre álló néhány óra alatt egy sírhelyre akadtam, azonban a teljesen elkorhadt csontozaton kivül mit sem leltem.

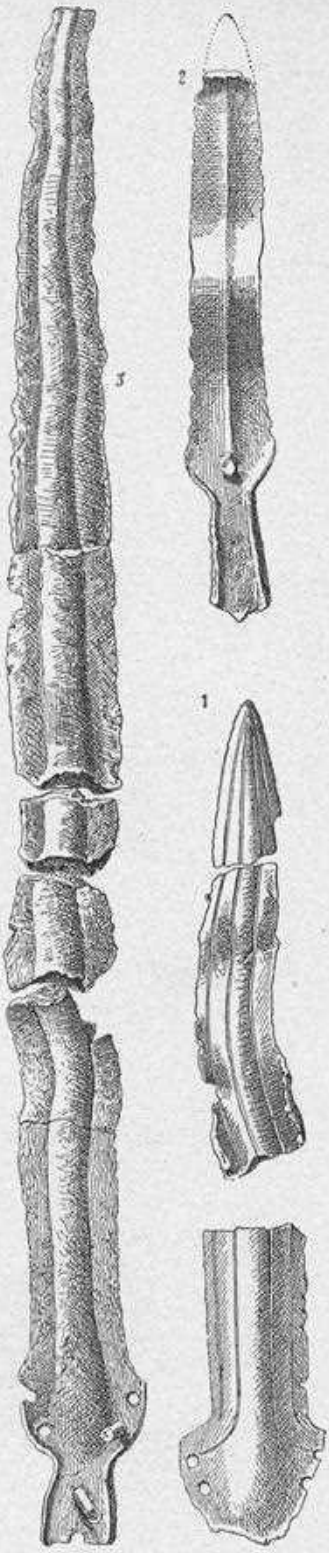

Mosony-szolnoki lelet. II. tábla.

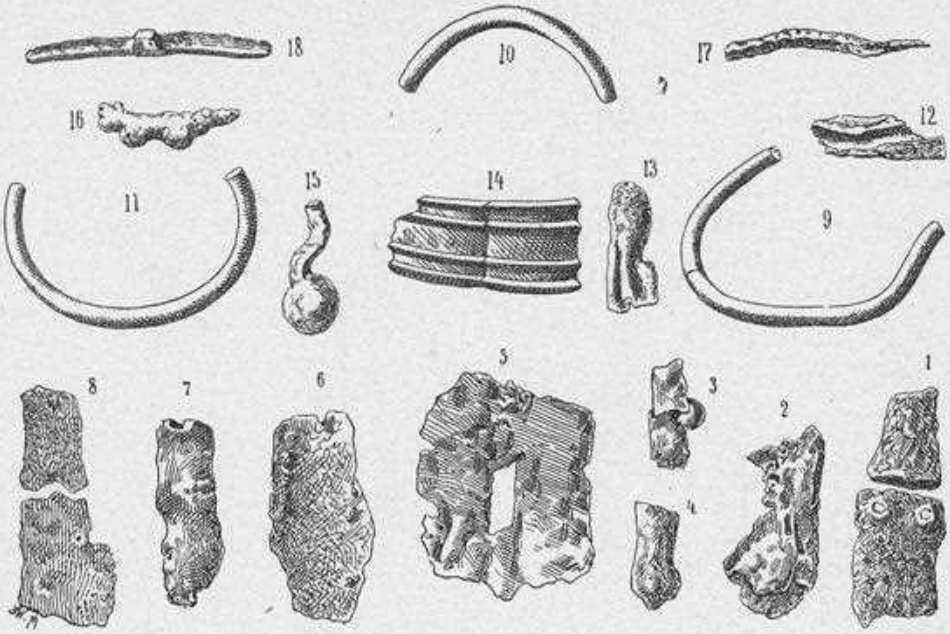

Mosony-szolnoki lelet. III. tábla.

Mosony-jessehofi lelet. IV. tábla.

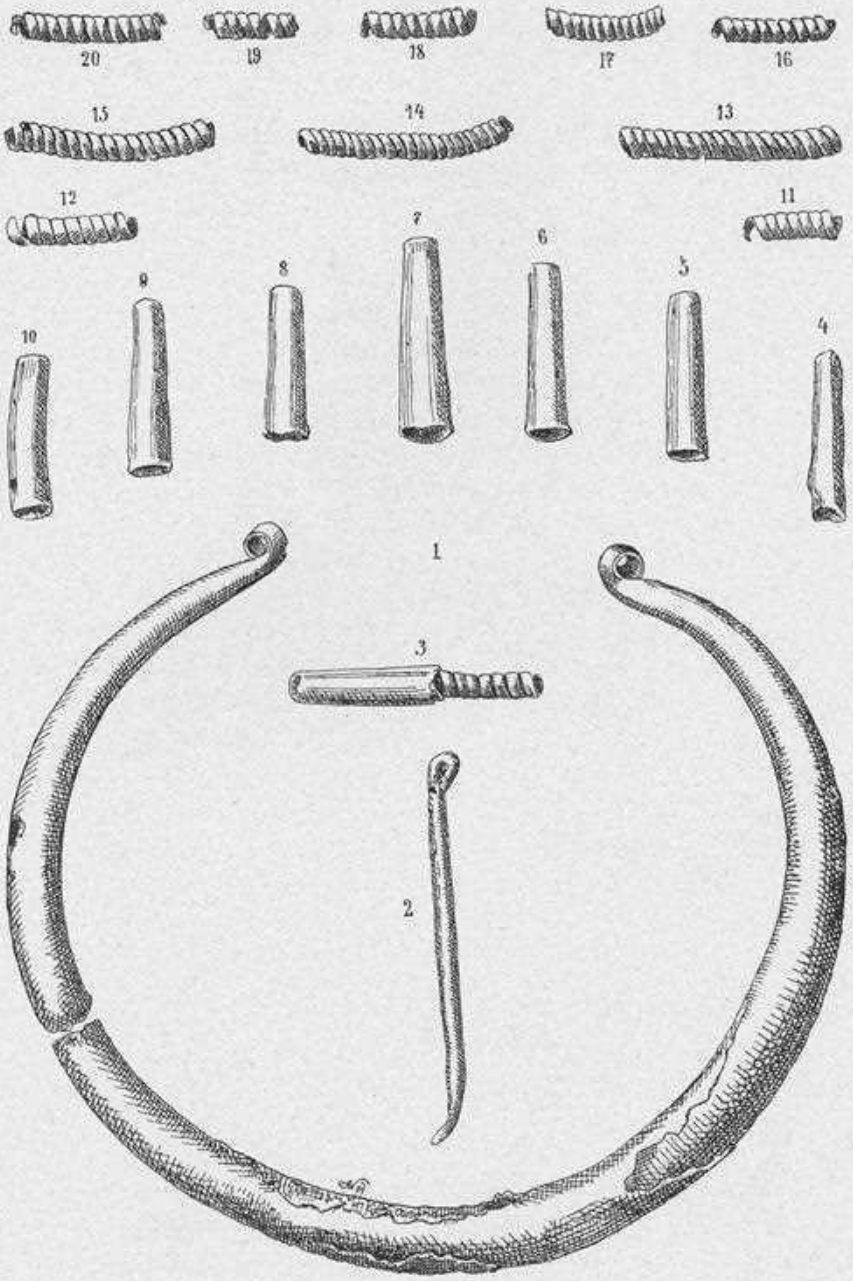

Mosony-jessehofi lelet. V. tábla.

Az uradalmi igazgató úr birtokában levő jessehofi leleteket ismertetés czéljából átengedni szíveskedvén, a következőkben mutatom be:

I. Agyagbögrék (IV. tábla): *a)* Egyfüles nyers agyagbögre, egy a fogantyu alsó részéből kifutó reczés és egy függélyes domboru vonallal díszítve; feneke 5 cm. széles, legszélesb kerülete 36 cm., magassága 13 cm., öblönye 13 cm. átmérővel (IV. t. 2. sz.). *b)* Egy hasonló idomu nyers bögre, fenék-átmérője 3 cm., legnagyobb kerülete 31 cm., magassága 10 cm., öblönye 8 cm. átmérővel (IV. t. 5. sz.). *c)* Egyfüles nyers agyagbögre, fenék-átmérője 4 cm., legnagyobb kerülete 33 cm., magassága 10 cm., öblöny-átmérő 9 cm. (IV. t. 4. sz.). *d)* Nyers agyagcsésze, 5 cm. fenék-átmérő, kerülete 35 cm., öblönye 35 cm., magassága 9 cm. (IV. t. 1. sz.). *e)* Egy kis csiszolt bögre, fenék-átmérője 1½ cm., kerülete 17 cm., magassága 5 cm. (IV. t. 3. sz.). — *II. Bronztárgyak* (V. tábla): *f)* Közepén 1 cm. vastag, két vége felé vékonyodó bronz kargyürü (V. t. 1. sz.). *g)* Egy 7 cm. hosszú fibulatü (V. t. 2. sz.). *h)* és *i)* 12 drb csonttokocska, amelyek a 23 drb bronz spirálisokkal nyak- vagy karéket képeztek (V. t. 3—20. sz.).

Mindkét lelhely, úgy mint a megye területén az egyleti müködés rövid ideje alatt konstatáltatott, számtalan lelhely rendszeres ásatásra vár, mit azonban az egylet anyagi támogatás hiányában eszközölni képtelen lévén, a legérdekesebb és a régészeti tudomány szempontjából esetleg kincscsel fölérő emlékeinket — sajnos — továbbra is az enyészet pusztítja vagy az anyaföld óvja.

M.-Óvár, 1892 január 25-én. *Dr Sötér Ágost.*

XXIV. Tarcsa.

Barbárkori temetkezési hely.

Tarcsáról 1896. év márczius havában egy bronzdrótból mintegy 10 cm. átmérőjü kinyitható karika egy kis gyürüalaku karikával beküldetvén, márczius 17-én tartott elnökségi tanácskozás után szükségesnek látszott a hely szinére

kirándulni a lelet körülményeinek kikutatására és az elszórt többi karikák részeinek összeszedésére.

Alulirt az egylet t. elnöksége által f. hó 18-án megbizást nyervén, f. hó 19-én Tarcsán megjelent, s miután sem Jandl községi biró, sem a lelhely tulajdonosa, sem a község jegyzője nem volt odahaza, a községházában a vendéglössel és kisbiróval s később a lelhelyen egy az ásatásban résztvett munkással értekezett, nemcsak az ásatás körülményeiről értesült, hanem a Backofen-féle düllöben levö „Backofen" nevü dombhoz kirándult és a domb déli részén történt ásatás szinhelyét megtekinté, hol 3—4 holt tetem találtatván, nyakukon és kezeiken állitólag ily bronzkarikák találtattak, de a koresmában — egyet kivéve — az emberek által elszaggattattak és a töredékek mindenfelé elhordattak.

Ily körülményekben 1. a fentérintett Langl-lelhely birtokosa egy újra elásott koponyát feltárt, melyet az egylet gyüjteményei számára behoztam. 2. Az egész dombot, mely Backofen-Bühl vagy Hügelnek neveztetik, felmérvén, hosszában 28 m.-nyinek, szélességét pedig a felásott lejtönek 8, a még felásatlanét 12, összesen tehát 20 m.-nek találtam. 3. Miután a fel nem ásottnak szélét kémlelvén, ásókkal csontok nyomaira akadtam, két ásóval, melyeket a helységböl hozattam két munkással, kutatni kezdvén, a 3—4. helyen lábszárakat stb., söt koponyákat is találtam, melyek arczczal kelet felé hanyatt, egy pedig balra fordulva fekvönek találtam. Ezek közül a legépebbet a régiségtár gyüjteményei számára és az ásatás bizonyitékául elhoztam, de sem a nyakon, sem a kezek csontjain karikát nem találván, a domb fel nem ásott részén keresztbe három és három próbagödröt ásattam mintegy 3—4—1 m.-nyi mélységre, de semmi leletnek nyomára nem bukkanván, az ásatás eredménytelen vala, legalább ily csekély erövel folytatni nem tartottam czélszerünek.

Ez alatt több kiváncsi férfi is gyülekezvén ide, de leginkább a dombtulajdonos munkásának és kisbirónak elöadása szerint a domb valaha vizzel volt körülvéve. A domb halásztanya vala, s így lakás is lévén, sütökemenczét is

rögtönöztek kisebb-nagyobb kő-, kavics- és tégladarabokból. Vagy állitólag egy török erre vetödvén, a halászok által megöletett, nehogy e tanyáról hirt vigyen a környéken táborozó törököknek. Mások szerint a kuruczoknak örszemlélő helye vala.

A dombon egyébiránt állitólag semmi sem terem meg, s rendesen igen nagy tüskés bojtorjánokkal van tele; a felásott rész fehér kéreggel lévén felületén bevonva, úgy hiszem, sziksós talajnak tartandó, milyen fehér foltok távolabb is láthatók, mi tán megmagyarázza a domb terméketlenségét is.

Este felé Langl dombtulajdonossal és Jandl volt biróval is találkozván, fölkérém a talált bronzdarabok beszerzésére és beküldésére.

A helység pecsétjéről is egy lenyomatot szerezvén, a vendéglösnek és a helybeli népiskola tanitóinak, továbbá a jegyző családjának ajánlván a fölmerülhető leleteknek az egylet részére való beküldését, egyúttal értesültem, miszerint Tétény felé a Todten-Bühl vagy Hügel még magasabb dombját az odavaló ispán, Spur Lajos be akarván fásitani, szintén holt tetemre akadt, de azt újra behányatta. Az értesitő dr Fay-t szintén fölkértem esetleges leletek bejelentésére.

M.-Óvár, 1896 márczius 21-én. *Ivánfi Ede.*

XXV. Ürgéd.

Római telep. 1884 augusztus 5.

Brenner Lajos és Deininger Imre egyleti tagokkal donnersmarcki Henckel Laura grófnö ürgédi pusztájára rándulván, a majortól keletnek fekvö, dél-keletröl a németjárfalusi határ, észak-nyugatról az Oroszvárra vezető út által határolt egyik táblán szántás közben feltünö számban vetvén fel az eke kajmós tégladarabokat, melyek alakjuknál fogva csakis római sirtéglák lehettek, s amely helyen már több izben találtak római érmeket, melyeket Kaprinay Ede,

az oroszvári uradalomnak intézője az egyletnek adományozott, ezen helyet tettük kutatás tárgyává.

Nevezett intéző úr személyesen kivezetett a fent emlitett táblára, hol közel a német-járfalusi határhoz egy mélyedésben és ettől keletnek fekvő magaslaton igen nagy számban találtuk az emlitett téglalap-darabokat. A rendelkezésre álló nyolcz munkással kelet-nyugati irányban a domb tetejét és lejtőjét átszelő árkot huzattunk. Az ásás rendkivül meg volt nehezitve a két, söt három ásónyomnyira is elfekvő roppant nagyszámu téglalap-darabok és gránitkövek által. Leásattunk az ösföldig, de sírra nem akadtunk, de a téglalapok egész 40 cm. hosszú nagyobb alakokban is találtattak az eke által még nem érintett, de még mindig kevert földben; embercsont nem találtatott, csupán nagyobb házi állatok csontjai fordultak elö, itt-ott pedig kisebb cserépedény-darabok, melyek szinte római jellegüek valának.

A domb tetején a szántott réteg alatt két mészporondfal alapjára akadtunk, mely 1 m. mélységben véget ért és igen jellemző volt az, hogy midön ezen falakat az árok szélességében fenékig kifejtettük, egészen az alapban a porond között éppen oly nagy téglalapok fordultak elö, mint közel a felszinhez. Ezen körülmény tehát arra vall, hogy itt nem volt temetkezési hely, hanem vagy az ott felállitott épület környékének feltöltésére vitetett oda, de még valószinübb, hogy e helyen ily téglalap-égető gyár volt.

Ezen helytöl délnek, és pedig az emlitett mélyedésen túl szintén árkot huzattunk, hol ismét porondfalra akadtunk, hol szintén oly téglalap-törmelékek fordultak elő, mely körülmény a fenti föltevés helyessége mellett szól.

Nem lévén reményünk leletre, az ásatást beszüntettük és Körtvélyesre rándultunk, ahol az éjt töltve, másnap reggel Nemesvölgyre utaztunk.

M.-Óvár, 1884 augusztus 7-én. *Dr Sötér Ágost.*

XXVI. Valla-Pomogy.

1885 márczius 11.

Alulirt Steiner Márton apát és Hegyi Sándor urakkal f. hó 11-én régészeti czélból Vallára és Pomogyra kirándulván, van szerencsém jelentésünket a következökben elöterjeszteni:

Már a lébenyi határban feltünnek azon dombok, melyeket a nép ma is kurucz domboknak nevez; ilyen van a vallai határban is kettö, a pomogyiban pedig négy; a pomogyiak közül közvetlen a falu elötti balkézt maradó dombon jelenleg szélmalom áll, s hír szerint régi temetkezési helyet képez, míg a negyedik, Bánfalu felé fekvö domb jelenleg is die Burg „Burghügl" néven ismeretes és hagyomány szerint ott eröd állott, melynek falalapjai állitólag most is láthatók; e helyre jelenleg a fenékvíz miatt sem kocsin, sem gyalog jutni nem lehet, csakis a nyár folyamán lévén megközelithetö. Ugyan Pomogyon az utcza közepén áll, s épúgy, mint Vallán, Gáloson stb. helyen haranghelyül szolgáló torony, mely azonban annyiból érdekesebb, mert a csúcsát díszitö vas szélkakason az 1639. évszám és alantabb CISHA MOG vagy GISHA M—G felirat áttört betükben olvasható; a vasoszlop egyszer körültekert nyaku, tátottszáju kigyófejben végzödik.

Mielött az utas Vallára ér, az országút mellett jobbra van egy nagy kavicsgödör, mely jelenleg is használtatik, s melyben hat év elött mintegy négy négyszög-ölnyi területen egy halomban csontvázak, lószerszám-darabok, sarkantyúk és kengyelvasak, úgy kétélü nyilvégek találtattak. Ezen leletek közül csakis a kengyel volt felhajtható, s arra vall, hogy itt egy kis katonai csapat az ellenség által megsemmisittetvén, el is takaríttatott; az egy kengyelvas azonban a kormeghatározásra elégséges támpontot nem nyujt, a kavicsgödör mind a négy meredek partja megvizsgáltatván, további kutatásra támpontot nem nyujtott.

Valláról kelet-északnak mintegy negyedórányira a jelenlegi falutól a közös legelön határozott nyomai látszanak a keletröl nyugatra vonuló és már jelenlegi szántásokban elveszö egyenes utczának, jobbra és balra pedig a házaknak; az utcza keleti oldalán van egy domb, melyen keresztül árkok vonattak, azonban néhány vasszegen, csontokon és egy lágy mészköböl épült fal-, bögre- és cserépdarabokon kivül más eredményt a próbaásatás nem nyujtott.

A Historia domus szerint ezen hely, melyet a nép most is „Altdorf" névvel jelez, az, hol ezelött Valla állott, s honnét a Rába-áradások által a lakosság kiszorittatván, a községet jelenlegi helyére épité.

M.-Óvár, 1885 márczius 12-én. *Dr Sötér Ágost.*

XXVII. Zurány.

I. Római lelet.

Ezen község magaslatai érdekes római lelhelyet takarhatnak, mert onnét az ú. n. „Bruckerhöhe"-düllöröl Bodiczky Kálmán úr szívessége folytán egy Sylvanus az erdök istene tiszteletére szánt „ara" (oltárkö) adományoztatott egyletünknek ezen felirattal:

(Silvano Gajus Julius geminus eques votum solvit libens merito.)

Ilyen oltárokat pedig a rómaiak többet szoktak egy helyen összehordani, s így e lelhely igen érdekesnek igérkezik; sajnos, hogy ott ásatási kisérletet az egylet anyagi ereje még lehetövé nem tett, de az ásatás elrendelendö lenne.

M.-Óvár, 1887 február 25-én. *Dr Sötér Ágost.*

II. Földalatti üreg. 1895 julius 1.

1895 junius végén a zurányi jegyzö jelenté, miszerint egy új ház épitése alkalmával az utczán ásott mészgödörbe az oltott mészszel beleeresztvén, ez rövid idö alatt eltünt. Másnap a gödör megvizsgáltatván, abban 3—4 irányban földalatti üregek mutatkoztak, minek következtében ennek közelebbi megvizsgálására a fentnevezett egylet fölkéretett.

E figyelem folytán az egylet junius 16-án tartott választmányi tanácskozásán az ásatás folytatása elhatároztatván, julius 1-jén a hely szinére kirándult dr Sötér Ágost elnök, Ivánfi Ede alelnök és Öshegyi József titkár, kik hat munkással a földalatti üregek folytatását konstatálni akarták annyival inkább, mivel földalatti folyosóknak látszanak lenni.

Minthogy azonban az üregek két iránybani ásatás által kihányt földben egy kis római tégla- és ókori cserépedény-darabkán kivül nem találtunk semmit, sem a költségnek megfelelö eredmény nem vala remélhetö, a munkát beszüntettük.

Azonban az alelnök Piererben olvasván, hogy Zurányban egy Schloss látható, azon gondolatra jutott, hogy ezen alagútféle üregek talán a nevezett épülettel összeköttetésben voltak. Azonban a Schloss létezéséröl senkisem tudott semmit.

Végre alulirt találkozott fötisztelendö Kiss Gáspár vendégszeretö házánál Ballabene Raymund dinamitgyárigazgatóval, ki ezen adat nyomába juttatott. Szerinte t. i. valami Graff Fellner 85 éves földmíves elbeszélése nyomán Zurányról délre mintegy 2 km.-nyi távolságban az ú. n. Lustwald avar szélein néhány épület alapfalainak vonalai láthatók, melyek a belfalak, vagyis lakószobák rajzát is mutatják. Az alapfalakból a kövek elhordatván, a mélye-

dések begyepesedve bár, volt épületek alapvonalait tisztán jelzik, miről alulirt, kirándulván a hely szinére, csakugyan meggyőződött.

Állitólag a bécsi levéltárakban, de a megyeiekben is nyomai találhatók, hogy Mária-Terézia királyné Harrach brucki grófok vezetése alatt gyakran rándult ki a zurányi Lustwald nevü tölgyerdőbe nagy vadásztársasággal. Az erdők a kivágás előtt Féltoronyig húzódtak. Igen valószinü tehát, hogy a Lustwald szélén és két terasszán észlelhető épületes alapvonalon egy Lustschloss (vadászkastély) állott a völgy felé nézve, hol a melléképületekben a vadásztársaság tagjai pihenöt tartának, annyival inkább, hogy ott egy elhagyott kút is látható.

Ezenkivül megtekinté, bár futólagosan, a dinamitgyár telepét, s konstatálta, hogy a plébániatemplom szentélye csakugyan románkori épitmény, söt a templom alapfalai is itt-ott faragott körészeket mutat.

Ezen ásatás tehát, igaz, csekély eredményt bir felmutatni, de a megye topográfiájához mégis szolgáltatott néhány adatot. Pedig a legkisebb adat is hozzájárul a megye ismeretéhez!

M.-Óvár, 1895 augusztus 14-én. *Ivánfi Ede.*

Ezen ásatási jelentések igazolják, hogy az egylet keletkezésekor fölmerült azon aggodalmak, hogy a megye területe nem bir történelmi becsü multtal, s így leletek találhatók nem lesznek, alaptalanoknak bizonyultak, mert alig van a hazában terület, mely annyi lelhelyet nyujthatna, mint Mosonymegye területe, mely e tekintetben valóban classikusnak bizonyult.

Az eddig feltalált lelhelyek is évek során át igénybe veendik az egylet mozgalmas müködését, pedig a lelhelyekhez folytonosan még ujonan fölfedezettek járulnak, s így az egyletnek a tevékenységre igen tág tere nyilt már meg és a történelmi tudományoknak nagy hasznára van további tevékenységre hivatva és utalva.

Az ásatásra forditott idő és a feltárt sirok számának kimutatása.

Lelhely	Napok	Sirok	Kösarkophag
	szám a		
I. Alsó-Illmitz	2	22	
II. Bezenye	5	—	
III. Bezenye-Paprét . . .	7	67	
IV. Csúny	21	158	1 beszállítva.
V. Gáta	1½	6	
VI. Hegyeshalom	1	—	
VII. Hegyeshalom-Márialiget	½	—	
VIII. Körtvélyes	4	11	
IX. Lébeny	2	7	
X. Lébeny-Szent-Miklós	1	—	
XI. Magyar-Óvár	8½	4	
XII. Miklósfalu	4	10	2 beszállítva.
XIII. Német-Járfalu	4	—	
XIV. Nemesvölgy	25	257	
XV. Nezsider	9	33	3 elhagyva.
XVI. Oroszvár	8	40	2 beszállítva.
XVII. Párndorf	3	—	
XVIII. Puszta-Somorja . . .	2	1	
XIX. Rajka	2	—	
XX. Sándorház	1	1	
XXI. Szent-Péter	16	152	
XXII. Szolnok	1	—	
XXIII. Szolnok-Haidhof és Jessehof	2	1	
XXIV. Tarcsa	1	4	
XXV. Ürgéd	1	—	
XXVI. Valla-Pomogy	1	—	
XXVII. Zurány	1	—	
Összesen	134	774	5 drb.

FÜGGELÉK.

A MOSONYMEGYEI TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI EGYLET ALAPSZABÁLYAI.

1. §. **Az egylet czime:**

„Mosonymegyei történelmi és régészeti egylet."

2. §. **Az egylet székhelye:**

Magyar-Óvár.

3. §. **Az egylet védnöke:**

Mosonymegye közönsége.

4. §. **Az egylet czélja:**

A megyében létező őskori, ókori és középkori műrégiségek gyűjtése, vásárlása és becserélése; ásatások eszközlése és a leleteknek egy, M.-Óvárott felállitandó régiségtárbani összpontositása; a régészet iránti érdeklődésnek felolvasások általi ébresztése és fejlesztése; történelmi kutatások s ezek alapján a megye multjára vonatkozó adatok gyűjtése és közzététele. Az egylet gyűjteménye Mosonymegye tulajdonát képezi.

5. §. **Az egylet tagjai.**

Az egylet áll: örökös alapitó családokból vagy testületekből, melyek egyszer-mindenkorra legalább 100 frttal járulnak az egyleti pénztárba, s melyek bejelentendő tag által képviseltetik magukat; továbbá alapitó tagokból, kik saját személyükért egyszer-mindenkorra 50 frtot, rendes

tagokból, kik évenkint 3 frtot fizetnek, és tiszteletbeli tagokból, kiket a választmány javaslatára a közgyülés választ.

A rendes tagok belépése öt évre kötelez, s amennyiben a negyedik év letelte előtt a kilépés be nem jelentetik, további öt évre kötelező marad; elhalálozás vagy a megyéböli végleges elköltözés kivételével, mely esetekben az illetöt további kötelezettség nem terheli, ha a végleges elköltözést a választmánynak bejelenté; de ily esetben is az elhalálozás vagy elköltözés évére járó tagsági díj az egyleti pénztárba befizetendö; kiskorunaknak gyám vagy gondnoki beleegyezés nélküli belépése esetében ezek — amennyiben fizetési kötelezettségüknek az elnök által térítvény mellett történendö felszólitásra 15 nap alatt eleget nem tennének — az igazgató-választmány által a tagok sorából törlendök.

Ha valamelyik tag ellen oly körülmény forogna fenn, mely az illetöt tisztességes társaságban való megjelenésre érdemtelenné tenné, s ha az illetö kizárását bármely tag kivánná, az igazgató-választmány a kizárás kérdését fekete és fehér golyók általi ballotage útján dönti el.

Az egylet tagja lehet minden feddhetlen elöéletü, mindkét nembeli egyén; továbbá község vagy más erkölcsi személy vagy egylet, mely utóbbiak magukat egy kiküldött által képviseltetik; külföldi egyének csak a m. kir. belügyminiszterium elöleges jóváhagyása mellett választhatók meg az egylet tiszteletbeli tagjaiul, a fölvétel az egylet igazgató-választmánya által és mindenkor titkos szavazás útján történik. A választmány szavazatát nem indokolja.

6. §. A tagok jogai és kötelességei.

A tagokat indítványozási és közgyülésen való szavazati, úgy választási jog illeti meg s az egylet által időszakonkint kiállitandó mürégiségeket a tagok ingyen tekinthetik meg. Joguk van saját régiségeiket — tulajdonjoguk fentartása mellett — az egyleti régiségtárban elhelyezni.

Joga van minden tagnak általa fölfedezett helyeken, ha az egylet ott ásatásokat a pénztár terhére nem eszközöltet, saját javára és költségére (természetesen csak a

tulajdonos beleegyezésével) ásatásokat eszközölni, köteles azonban az eredményt bejelenteni és a leletet az egyletnek bemutatni; minden tagnak kötelessége továbbá az egyleti évi járulék elöleges rendes befizetése, régiségek, lelhelyek fölfedezésére irányt adó népmondák és hagyományszerü hirek utáni kutatás és az eredmény bejelentése, saját régiségeinek az igazgató-választmány kivánatára évenkint két izben és mindenkor legalább nyolcz napra az egylet régiségtárábani kiállitása. Eladás esetében az egyletnek elővételi jogot biztosít minden tag.

Az egyleti ásatásokból nyerendö leletek az egylet tulajdonát képezik.

Az egyleti tagok történelmi és régészeti előadásokat tarthatnak és minden hó első hétfö-napján délután 5 órakor a választmány által meghatározandó helyen eszmecserére megjelenhetnek.

7. §. **Az egylet vezetése és tisztviselöinek hatásköre.**

Az egylet élén Mosonymegye időszerinti főispánja áll mint t. elnök.

Az egylet ügyeit a közgyülés által öt évre választandó 17 tagból álló igazgató-választmány vezeti, melynek tagjai közül a közgyülés az elnököt, alelnököt, titkárt, segédtitkárt, könyvtárnokot és pénztárnokot megválasztja.

Az elnök az egyletet hatóságok és egyesek irányában képviseli; tartozik évenkint egy rendes közgyülést összehívni; ezenkivül jogában áll, belátása szerint, bármikor rendkivüli közgyülés összehivása és kötelessége is 10 tag kivánatára 10 napon belül rendkivüli közgyülést összehívni; a közgyülés napjáról és helyéröl az egyleti tagok meghivók által értesitendök.

Az elnök csakis szavazat-egyenlöség esetében szavazhat. A tagsági okleveleket a titkárral együtt ö állítja ki; a bevételeket és kiadásokat az igazgató-választmány határozata vagy utólagos jóváhagyása mellett ö utalványozza, örködik az alapszabályok megtartása és pénztári kezelés fölött; öt illeti a közgyüléseken és igazgató-választmányi gyüléseken

a rend fentartása s ebből kifolyólag a gyülés feloszlatásának joga is.

Az elnökség kezeli mindaddig, míg régiségtárnok választásának szüksége fenn nem forog, a titkár segítségével az egyleti régiségtárt is; tartozik ezen minöségben naplót vezetni, melybe minden egyes tárgy, mely az egyleti régiségtárba kerül, pontosan leiratik, naplószámmal elláttatik, lelhelye, ahol tudva van, följegyeztetik azon körülményekkel (adakozó, vételár stb.) együtt, melyek alatt a régiségtárba került, s az év végével jelentést tesz a közgyülésnek az évi szaporodásról, mely egy példányban az egylet irattárában marad, másodpéldánya pedig a Magyar Nemzeti Muzeumnak küldetik meg.

Az alelnök az elnöki jogokat és kötelességeket az elnök akadályoztatása esetében gyakorolja.

A titkár és segédtitkár a közgyülési és választmányi jegyzökönyvet vezeti és teljesíti az egyletnek választmányilag elrendelt levelezéseit, vezeti az egyleti tagok névkönyvét, szerkeszti és vezeti az évi jelentéseket és egyéb naplókat. A könyvtárnok kezeli a könyv- és okmánytárt. A pénztárnok elnöki ellenőrzés mellett kezeli az egylet vagyonát; rendes számadást vezet s azt évenkint a közgyülésnek előterjeszteni köteles.

Az egyleti tisztviselök az ügy iránti buzgalomból díjtalanul müködnek.

8. §. A közgyülés.

Rendes közgyülés minden év január havában M.-Óvárott tartandó.

A közgyülésen a megjelent tagok többsége határoz.

A közgyülés rendes tárgyai:

a) Elnöki jelentés a lefolyt évi müködésröl.

b) A számadások megvizsgálása és a pénztári maradvány fölötti intézkedés. Evégett a közgyülés évenkint elöre három tagból álló számvizsgáló-bizottságot választ, mely bizottság a számadások és pénztár állapotáról való jelentését a közgyülésnek bemutatandja.

c) Az igazgató-választmány 17 tagjának és a tisztviselőknek megválasztása. A szavazás nyiltan történik, csak 10 tag kivánatára rendeltetik el a titkos szavazás.

d) A tiszteletbeli tagok megválasztása az igazgató-választmány elöterjesztése alapján.

e) Az alapszabályok megváltoztatása és az egylet feloszlásának kérdése; ez utóbbi azonban csak 10 tagnak egy hónappal a közgyülés előtt teendö irásbeli inditványára vehető tanácskozás alá és az elnök által a meghivókban mint a tanácskozás tárgya megjelölendö.

Az alapszabályok módositása, az egylet feloszlása és ez esetben vagyonának hováforditása iránt hozandó határozatok foganatositásuk előtt a nagyméltóságu m. kir. belügyminiszterium elé terjesztendök. A közgyülési jegyzökönyv hitelesitését annak feloszlása előtt megválasztandó három egyleti tag eszközli.

9. §. **Az igazgató-választmány.**

Az igazgató-választmány üléseit rendszerint minden hó első hétföjén délután az elnök által meghatározandó helyen és idöben tartja, határoz a tagok fölvétele vagy kizárása fölött; azon határozatai ellen azonban, melyek által valamely egyénnek az egyletbe való fölvétele megtagadtatik, vagy az egyletnek valamely tagja az egyletböl kizáratik, az illető egyén vagy egyleti tag a közgyüléshez felfolyamodással élhet.

Hatásköréhez tartoznak az egyleti adminisztráczió összes ügyei, tiszteletbeli tagok megválasztásának inditványozása és azon tárgyak, melyek a jelen alapszabályok és a közgyülés által megállapitott határokon belül fölmerülnek.

Ásatásokat eszközöltet, kiállitásokat rendez s az egylet nevében vétel és csere esetében is jogérvényesen intézkedik. Érvényes határozathozatalra az elnökkel együtt öt tag jelenléte és abszolut többség szükséges. A gyülési jegyzökönyv hitelesitése az ülésen választandó egy tag által eszközlendö.

10. §. Azon esetben, ha az egylet az alapszabályokban meghatározott czélt és eljárást, illetöleg hatáskörét meg nem

tartja, a m. kir. kormány által az egylet, amennyiben további müködésének folytatása által az állam vagy az egyleti tagok érdeke veszélyeztetnék, haladéktalanul felfüggesztendö és a felfüggesztése után elrendelendö vizsgálat eredményéhez képest fel is oszlatandó, esetleg az alapszabályok legpontosabb betartására — különbeni feloszlatás terhe alatt — kötelezendö.

M.-Óvár, 1885. évi február hó 13-án.

Nagy Kristóf s. k.,
titkár.

Dr Sötér Ágost s. k.,
elnök.

$\frac{27.888}{\text{VII.}}$ szám.

Látta a magyar királyi belügyminiszter.

Budapesten, 1885. évi május hó 26-án.

A miniszter helyett:

(P. h.)

Beniczky s. k.,
államtitkár.

GYAKORLATI ÚTBAIGAZITÁS RÉGI SÍRMEZŐK TUDOMÁNYOS FELKUTATÁSÁRA.

Azon lendület, melyet ujabb időkben hazánkban a régészet iránti érdeklődés tekintetében észlelhetünk, már számos lelhely felkutatását eredményezé. De legtöbb esetben a lelhelyek feltárása körül nem gyakorolják azt a szorgos figyelmet és óvatosságot, mely elkerülhetetlen, hogy az ásatás tudományos értékkel birjon. Szakszerü figyelem mellőzésével történt ásatás, bármily értékes leletek halmoztassanak is fel, ha a síronkinti elkülönitést és az egyes sírok iránya, méretei, leletek fekvési helye és egyéb észleletek följegyzését elmulasztják, az ily ásatás nem más, mint sírok feldúlása, s az ily ásatásból nyert leletek tudományos fontossága olyannyira elenyészik, hogy minden szakembernek méltán azt kell óhajtania, hogy a leletek inkább maradjanak továbbra is a föld ölébe rejtve, míg azokat szakember tárja fel, mintsem felületes feldúlások által tudományos értéküktöl megfosztassanak.

Azért talán nem teszek rossz szolgálatot az ügynek, hogy ha e téren 16 évi müködésem ideje alatt 774 sír feltárása körül szerzett tapasztalataimat közrebocsátom, az ügy iránti buzgalomból eredö azon kérelemmel, hogy mindenki, aki akár hivatalból, akár bármi más oknál fogva régi sírmező vagy lakótelep ásatásához fog, azokat figyelemben részesiteni szíveskedjék.

Szakszerü ásatás vezetésére csak az intelligens osztályhoz tartozó egyén lehet hivatva; de ilyen kutató az idök

viszontagságaihoz, a szabad ég alatti fárasztó munkához, bármily edzett legyen, nincs úgy szokva, mint egy közönséges munkás, egészségének megóvása tehát az ásatás eredményének biztositására okvetlen szükséges, mert a lelhelyet étkezés ideje alatt sem szabad elhagynia, mihelyt már konstatált sír áll rendelkezésre, s igen czélszerü, ha az éjeket is a lelhelyen tölti, amire egyébiránt sokszor a lelhely fekvése is kényszeriti. Ha a lelhely közelében szerezhető tisztességes éjjeli nyugvóhely, akkor a napi leletek kellő biztonságba helyezése és megbizható ör alkalmazása mellett éjjelre a lelhelyről távozhatik, azonban oly esetben, midőn közelében nem kaphat tisztességes nyughelyet, czélszerübb az éjet is a lelhelyen sátor alatt tölteni, mert itt jobban kinyugodhatik, miről juhászlakban a földre szórt szalmán átvirrasztott éjszakákon elég bő tapasztalatokat nyertem.

A test kellő megóvásáról igen szükséges gondoskodni, mert a legedzettebb test is kimerül. Rendszeres ásatáshoz kivánatos szobanagyságu katonai tábori sátor, mely szél, esö és a függélyes déli napsugarak ellen, vagy szükség esetében éjjel is menhelyet nyujt. Ezen sátor fölszerelését képezze egy-egy vezető részére szükséges egy üres szalmazsák, mely a sátor felállitásakor megtöltendö, egy szarvasbör, kaucsuk és egy gyolcslepedö, továbbá egy lóször-vánkos és 1 drb szappan, fésü és kefe; könnyü czipö, vitorlavászon vagy más barnaszinü könnyü szövetböl gamáslis nadrág és munkászubbony, széleskarimáju, könnyü kalap; legalább háromszori felváltáshoz szükséges keményittetlen fehérnemü, egy egész melegebb tartaléköltözék és két plaid, mely takaróul is szolgálhat. Több zsebkendö és törülö ruha; edény, csakis három egymásba illö kisebb ónozott pléh fözöedény, melybe egy theafözö és szürö is becsomagolható, vadászkés, villa és kanállal ellátva s bör vadászpohár. Élelmi és gyógyszerek: csokoládé, kétszersült, néhány doboz konzerv, egy-egy üveg bor, cognac és rum, thea és czukor. Gyógyszerül pedig: eczet vagy eczetaether ájulás ellen, kamillacseppek görcs ellen, dower-por hasmenés ellen, chinin láz ellen, borkö és rhebarbara-por törött czukorral, egyenlö mennyi-

ségben keverve, szorulás ellen, timsó, mely használat előtt feloldandó, orrvérzés, migrän-csepp pedig fejfájás ellen és angol sebtapasz kisebb sérülések betakarására. Vizet tisztán nem szabad inni és néhány csepp cognac vagy rummal kell keverni; enni csak mértékletesen szabad.

Az ásatáshoz szükséges szerszámok és eszközök: 3 m. hosszú kötéllajtorja, mert a sírok mélysége sokszor 2 m. mélységet meghalad, s azokba leereszkedni és felmászni máskép majdnem lehetetlen, különösen testesebb egyénnek, mire azon tapasztalat vezetett, hogy a vezetésem alatti egylet alelnökét, Ivánfi Ede urat hat erős munkás is alig birta felszinre juttatni. Egyéb szerszámok és eszközök: minden munkás legyen ellátva egy vasásóval és vaslapáttal, s mindig két munkásra számitandó egy csákány; az ásatást vezető részére pedig szükséges 2 drb 6 cm. széles, lapos, vékony, de mégis erős, 30 cm. hosszú nyéllel ellátott vésö, 2 drb époly hosszú nyelü könnyü bányászcsákány, melynek egyik vége hegyes, másik vége pedig 6 cm. széles; végre két 50 cm. hosszú nyelü kis vaslapát. Ezen szerszámok azért szükségesek két példányban, hogy ha egyik vagy másik eltörik, ne akadjon meg a munka.

A méretek eszközlésére egy delejtü és czentiméterekre beosztott 2½ m.-es mérőpálcza, mely a hely szinén métermérték segélyével készitendö; egy zsebkönyv, néhány darab czeruza és 100 drb karó (legjobb szölökaró) és egy valaska.

Szükségesek továbbá tartályok, és pedig egy vékony gyalult deszkából készült és vékony vaspléh-pánttal megerösitett, kulcscsal vagy lakattal elzárható, 80 cm. magas, 40 cm. széles faláda, ebbe félig üres szivar- és dohánydobozok helyezendök el, másik fele vattával és csomagolópapirral töltendö meg.

Ezen fölszerelvényekkel ellátva, hozzáfoghatunk az ásáshoz, melynél figyelemben tartandók a következö ásatási szabályok: sírmező vagy laktelep rendszeres ásatásához két vezető és ezek mellé 10, legföljebb 12 munkás szükséges, miért is az esetre, ha már betanitott munkás rendelkezésre nem áll, legalább 20 munkás rendelendö meg, kik kettesével

a kutató árokhelyek kijelölése után munkába állittatnak; egyik a csákánynyal vagy ásóval dolgozik, a másik a vaslapáttal hányja ki a földet akként, hogy a termőréteget az árok egyik oldalára, a rossz földet a másik oldalára dobja; ez igazitja az oldalakat is, hogy igy azok és az árokfenék mindig simák maradjanak. A két vezető felosztja magának az árkokat és szorgosan felügyel, hogy azok fenekén és oldalain nem észlelhető-e földvegyülék; ilyennek fölfedezése esetében már a munkás értelmisége és szorgalma is megfigyelhető, úgy, hogy a munka esti beszüntetésekor oly munkás, aki nem válik be, elbocsátható. Ha ily árokban, mely 1 m. szélességben ásandó, szabályos alaku földkeverék mutatkozik, valószinü, hogy azon helyek sirt jeleznek, s azért, ha a földvegyülék az árokban egyenszögü négyszög-

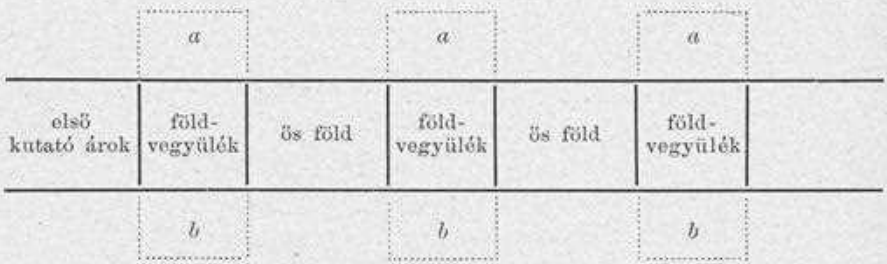

ben jelentkezik, akkor a kutató árok iránya helyes, mert éppen a sír hosszoldalán függélyesen fut, miért is annak mélyitését abbahagyva, egyik munkással a sír *a* betüvel jelölt végén, másikkal *b* betüvel jelölt végén ásatunk lefelé, mert igy a sírok közötti terület felásásának fölösleges munkája elesik, ami által különben is a sírmező térképi fölvétele nehezittetnék meg. Ha a földkeverék nem egyenszögü négyszög-alakban, hanem az árok fenekén rézsútosan jelentkezik, avagy az árok fenekén hosszában mutatkozik, akkor az ásás abbahagyandó s ezen mindkét irányu sír hosszoldalaitól függélyes irányban új árkok kezdendök.

Nagyon feltünö földkeverék csak oly sírmezön fordul elö, hol a temetkezéskor már vastagabb húmuszréteg létezett, mint péld. a szent-péteri sírmezönél, hol a sír magasabb.

része kavicsos vegyülékéből, mely húmuszrétegben fekszik, mélyebb része pedig kavicsréteg közt fekvö fekete földvegyüléke által jeleztetik.

Más sírmezőn, példd. a nemesvölgyin, erre sem lehet támaszkodni, mert a lejtön, melyen ezen sírmezö fekszik, a temetkezés után képződött a húmuszréteg, s így a sírokban földvegyülék nem látható, s azért e helyen csak a vízmosásban fölfedezett két sír hosszoldalára függélyesen vont árkok útján a két sír egymástóli távolságának figyelemben tartásával eszközlött ásatás által valék képes új sírokat

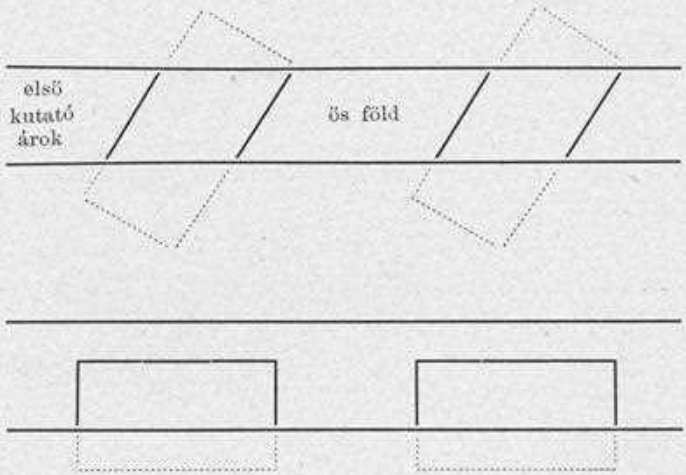

találni, és pedig akként, hogy a munkások fökötelessége vala az ásásnál arra ügyelni, hogy hol hatol be az ásó könnyebben a földbe. Egy réteget rendesen sajátkezüleg ástam fel, s habár a nemesvölgyi sírmezö talán 1300 éves, a sírokban a föld mégis lazább, mint a sír melletti föld, s azért ily helyen eleinte a sírokat a kéz érzéke útján kerestem föl, később azonban rendszeres fekvésüknél fogva oly biztosan vettem, hogy a gyepen egyszerüen a méret után kiczövököltem és nagyon ritkán tévedtem. Kifáradni, elcsüggedni sohasem szabad. Volt esetem Nemesvölgyön, hogy két már konstatált sír között egy harmadikat vélel-

meztem, miért a gyepen annak valószinü helyét kijelölve, ásásához két munkást állitottam, ezek 1 m.-nyi mélységben abbahagyták az ásást azzal, hogy ott nincs sír, oda állitottam tehát egy ügyesnek bizonyult embert, aki 190 cm. mélységig leásott és eleinte, keze érzéke után itélve, hitte, hogy sírt ás, de ekkor ez is kijött azon jelentéssel, hogy ott nincsen sír, mire legügyesebb és legszálasabb munkásomat küldtem a sírba, aki még 20 cm.-nyi réteget hányt fel, s erre az is jelenté, hogy már ös kavicsban dolgozik és ott sír nem lehet; leszállottam tehát magam és a lábvégnél az ásót egész hosszába belenyomván a földbe, az ásóval felboritott hant csúcsán volt két lábujj és ekként akadtam csak egy gyönyörü bronzleleteket nyujtó kettös sírra.

Minden egyes sír ásása akként eszközlendö, hogy a sír azon végén, melyben a lábat feküdni hiszszük vagy tudjuk, a munkás mindig 40 cm.-rel mélyebben dolgozzék, mint a fejnél levö munkás, vagyis az ásás nem vizszintesen, hanem rézsútosan történik, mert az ásóval a lábszárban kevesebb kárt okozunk, mintha azzal a koponyába bökünk. Ha a lábnál 1 m.-nyi mélységben leletre még nem akadtunk, az egyik munkást eltávolitjuk új árok ásásához, illetve sírkereséshez és a másik egymaga folytatja a munkát a jelzett rézsútos irányban, míg a lábszárra nem akad, ekkor az egyik vezetö a sírba ereszkedik, míg a másik vezetö a többi munkásra ügyel fel, részint, hogy ne temessék be a sírt, vagyis a helyes iránytól el ne térjenek, részint pedig, hogy a lábnál mélyebben ne dolgozzanak, s ha csontra akadtak, az ásást abbahagyják, különben megteszik, hogy maguk kihányják az egész sír tartalmát, zsebre vágván ami nekik tetszik.

A sírba leereszkedett vezetö elöször is kis vésöjével a lábvégnél vékony rétegek fölnyesésével keresi a sírbögrét, mely csakis igen óvatos munka mellett menthető meg, mert sokszor csakis nyilt tüznél száritott földkeverékböl állván, legtöbb esetben a föld súlya alatt már összenyomódott vagy szétrepedt, ha azonban a bögre talpán áll, a föld nyomása azt egyenletesen töltvén ki, a bögre is ép, s ekkor

körülötte minden földet el kell nyesni, úgy, hogy a legkisebb erő alkalmazása nélkül elvehető legyen.

A bögre tartalmához nem nyúlunk, hanem a bögrét azonnal a sírszámmal ellátva, a sátorba vitetjük és jól betakartatjuk, hogy sem szél, sem pedig nap vagy levegö ne érje, különben menthetetlenül szétreped; az alkalmazott óvatosság esetében azonban estig kiszárad, úgy, hogy korhadéktartalmát kis késsel ki lehet bökni.

Meglévén a bögre, a benne vagy mellette levö vezetö feláll, hogy dereka kiegyenesedjék, a munkás pedig a bögre kivételekor lazitott földet kihányja, ekkor a vezetö megfordulva, a lábujjaknál folytatja bányászcsákányával a föld felásását, s elöször kitakarja az alsó lábszár-csontokat, melyeknek fekvéséböl rendszerint meghatározható, hogy az embereréklye egykoron mely nemhez tartozott, mert a nöi sírban az alsó lábszárak egymás mellett majdnem párhuzamosan fekszenek, a felsö lábszárak pedig sokkal jobban szétágaznak, mint a férfitetemnél, míg utóbbinál az alsó lábszárak is szétágaznak; az alsó lábszárak környékén rendszerint nincs lelet, de a térdnél már jobban kell vigyázni, mert innen kezdve már remélhetünk nöi sírokban orsógombot és késpengét, férfisírokban fegyvert, kardot, csákányt, nyilvégeket, esetleg késpengét.

Legszorgosabb figyelmet igényel a medenczecsont körüli hely, mert nöi sírban gyürü, karperecz, férfisírban, és pedig rendszerint fekete (bör) korhadék között jönnek napfényre gyönyörü smaragdszinben a patinás szíjvégek, szíjcsatok és kapcsok, melyek igen sokszor a medenczecsont alatt feküsznek, s ha a vezetö a medenczecsonton feketeséget vagy zöld szint észlel, a bronzlelet biztos. A nyert leleteket vattába burkolva, a sírszámmal ellátott dobozba helyezzük és folytatjuk a feltárást fölfelé, különös figyelemmel a karcsontokra, melyek sokszor kifeszítve fekszenek, úgy, hogy ha nem vigyázunk, gyürü és karperecz könnyen a sír oldalában marad. A mell kezdeténél nöi sírokban különös gond forditandó a gyöngyökre; a földet ujjainkkal elmorzsoljuk és mihelyt egy gyöngyre akadunk, az egész

Sír		Ásta	Tetem						Leletek			Egyéb méretek
folyó szám	mélysége		férfi	nő	gyerm.	kettős	többes	hossza	anyaga	megnevezése	darabszám	
1												
2												

melyeket kitöltvén, a nem szükséges embereklyéket méreteik följegyezése után a sírba visszatehetjük és azt behányatjuk akként, hogy a rossz föld ismét alul, a termőréteg pedig felül kerüljön; a sír négy-négy sarkát pedig egy-egy szölökaró beverésével jelöljük meg.

Ekként bevégeztetvén egy sír ásatása, legczélszerübb, hogy a vezetők már a test kiegyenesedése czéljából is szerepet cseréljenek és a második vezető vegye át a második sír feltárását, amihez azonban nekem nem igen volt szerencsém, mert 774 sír közül 726-ot kellett magamnak kiásni és csakis 48 sírt tártak fel mások.

A sírmező ásása befejezésével vagy az ásatás megszakitása esetében is, a már kitárt sirokat jelző szölökarók figyelembe vétele is, egymástóli távolsága és iránya megmérésével az egész sírmezöt térképileg fölveszszük, azután a szölökarókat kiszedetjük, mert habár czélszerü lenne, ha azok a sírmező teljes feltárásáig helyükön maradhatnának, ez különösen nyilt téreken csakis költséges ör alkalmazása mellett lenne elérhető.

VÁROSI-KÖRÁSI KÖNYVTÁR
44400
Mosonmagyaróvár

TARTALOM-JEGYZÉK.

ELSŐ RÉSZ.

Oldal

I. Az egylet alakulása 1
II. Az egylet fejlődése, tevékenysége és jövője 4
III. Az egylet személyi viszonyai 15
Egylet tagjai:
I. Tiszteletbeli tagok 15
II. Örökös alapitók 16
III. Alapitók 16
IV. Rendes tagok 17
IV. Az egylet tisztikara 22
V. Az egylet vagyoni viszonyai 24

MÁSODIK RÉSZ.

Az egylet gyüjteményei:
I. Régi bankjegyek 35
II. Éremgyüjtemény 36
Éremadományok, ásások és vételek 47
III. Fénykép-gyüjtemény 48
IV. Képtár 49
V. Könyvtár 49
VI. Okiratok 64
Jankovits Antal levéltára 65
VII. Régiségtár, régiségek és sirleletek 87
VIII. Térképek 93

HARMADIK RÉSZ.

Régészeti ásatások és kutatások:
I. Alsó-Illmitz 94
II. Bezenye 96
III. Bezenye-Paprét 98
IV. Csúny 117
V. Gáta 165
VI. Hegyeshalom 172

Oldal
VII. Hegyeshalom-Márialiget 172
VIII. Körtvélyes 173
IX. Lébeny 176
X. Lébeny-Szent-Miklós 181
XI. Magyar-Óvár 181
XII. Miklósfalu 185
XIII. Német-Járfalu 191
XIV. Nemesvölgy 193
XV. Nezsider 228
XVI. Oroszvár 240
XVII. Párndorf 249
XVIII. Puszta-Somorja 250
XIX. Rajka 253
XX. Sándorház 253
XXI. Szent-Péter 255
XXII. Szolnok 272
XXIII. Szolnok-Haidhof és Jessehof 273
XXIV. Taresa 278
XXV. Ürgéd 280
XXVI. Valla-Pomogy 282
XXVII. Zurány 283

FÜGGELÉK.

A mosonymegyei történelmi és régészeti egylet alapszabályai . . . 287
Gyakorlati útbaigazitás régi sírmezők tudományos felkutatására . . 293

SAJTÓHIBÁK.

Oldalszám:	Sorszám:	Hibás:		Helyesbités:
7	21	tagjai	helyett:	*tagja.*
7	27	mai	„	*maig.*
10	13	pogány-anyalai	„	*pogányesti.*
11	27	Bercsenyi	„	*Bercsényi.*
72	9	Piora	„	*Fiora.*
78	28	Szitvay	„	*Zsitvay.*
83	24	szász	„	*száz.*
95	27	fülö	„	*fülü.*
98	34	uradalmi	„	*községi.*
206	7	felkutatandó	„	*felkutatandók.*
256	17	perime	„	*pereme.*
271	22	öt	„	*ott.*

A 17-ik oldal 12-ik sorában látható kereszt (†) tévedésen alapszik és elhagyandó.

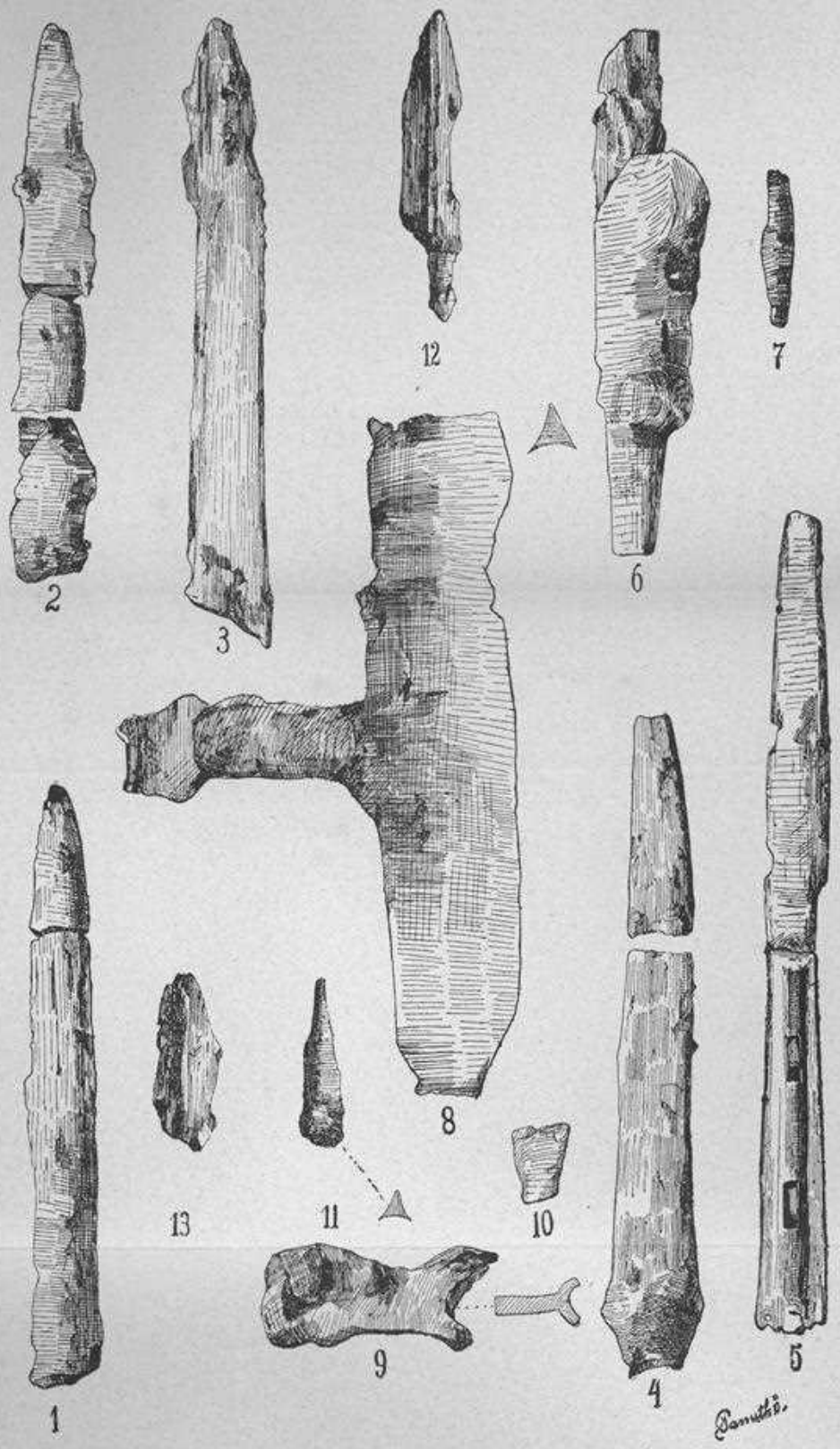

Szent-péteri sírleletek.